

Κ. ΚΟΣΜΑ.

ΗΡΩΔΟΤΟΣ

1929

ΕΡΩΔΟΤΟΣ

5000

N

5000
ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ Α' ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΟΓΔΩΗ

Αρ. Εισ. 17671

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
44—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1922

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

I. D. Kollas

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» — 13438.

5007

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

[V]

Ἄρισταγόρας ὁ Μιλήτου τύραννος.

Στρατεία τῶν Ἴωνων κατὰ τῶν Σάρδεων (498).

(Κεφ. 49 - 50, 97, 99 - 103, 105)

Ἀπικνέεται ὡν ὁ Ἄρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς 49 τὴν Σπάρτην Κλεομένης ἔχοντος τὴν ἀρχήν· τῷ δὴ ἀπικνεόμενος ἐς λόγους ὁ Ἄρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε· «Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἴωνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος· νῦν ὡν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ρύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας δμαίμονας ».

Ἄρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο 50 τοιοῦδε· «Ὁ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι ». τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· ἐπεῖτε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ ἤλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἄρισταγόρην, δόκωσεν ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἴωνων ὁδὸς εἰς παρὰ βασιλέα· ὁ δὲ Ἄρισταγόρης τᾶλλα ἐὼν σοφὸς ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας

ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν φάς εἶναι τὴν ἄνοδον· ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὄρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· « Ὁ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν ».

97 Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦγε ἐς τὰς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτά εἶλεγε, τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσι ἄποικοι καὶ οἰκὸς σφεας εἶη, ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπέσχετο οἷα κάρτα δεόμενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπέτεστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον. αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροισι.

99 Ἀρισταγόρης δὲ ἐπειδὴ οἷ τε Ἀθηναῖοι ἀπύκοντο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρήσαν, ἐποιεῖτο στρατηγὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῃ, στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελφὸν Χαροπίνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἐρμόφαντον.

100 Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησοῦ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ ποιούμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεῖτε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπύκοντο, αἰρέουσι Σάρδις οὐδενὸς

σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τάλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἄρταφέρνης ἔχων ἀνδρῶν δύναμιν οὐκ ὀλίγην.

Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. 101 ἦσαν ἐν τῆσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῦνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτῶν καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστν πάν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Λυδοῖζτε, καὶ ὅσοι Περσέων ἐνήσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοί, ὃ δὲ ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὄρωντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῶ προσφερομένους ἐξανεχώρησαν θείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῆσι καὶ ἱρὸν 102 ἐπιχωρίης θεοῦ Κυθήβης, τὸ σκηπτόμενοι Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλήσι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες προπυθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσφ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε οὐνομαστούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλιδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιογήκωτα καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ

Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας.

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον, οὐδὲν δὴ ἔσσον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο.

105 Βασιλείῃ δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξηγγέλθη Σάρδις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα, ὡς οὐτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀπροσάντες, εἰρέσθαι, οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα διὸστὸν ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν· « ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι ». εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων δαίπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρίς ἐκάστοτε εἰπεῖν· « Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων ».

Α'. Ἀτυχῆς ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (492).

(Κεφ. 43-45)

Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν 43
ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωθρῦεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν,
στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ
ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς βασι-
λέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν
τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν
ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῆσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν
δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον.
ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν
Ἰωνίην, ἐνθαῦτα τοὺς τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας
πάντας δημοκρατίας κατίστη ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας
ἠπεύγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα
πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, δια-
βάντες τῆσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς
Εὐρώπης, ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.

Αὗται μὲν ὦν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου· ἀτὰρ ἐν 44
νόφ ἔχοντες, ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται, καταστρέφεσθαι
τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν, τοῦτο μὲν δὴ τῆσι νηυσὶ Θασίους
οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ τῷ
πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτῆ-
σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν
ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην
ὑπὸ τὴν ἠπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου
ὀρμώμενοι τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσῶν δὲ σφι περι-
πλέουσι βορέης ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως

περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλον πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ τριακοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἠπιστέατο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει.

- 45 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε, Μαρδόνιψ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφειν πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι· οὐ μὲν οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπάνεστη ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεφάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχροῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

Β'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην. — Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη (490).

(Κεφ. 94 - 97, 100 - 117, 119 - 120)

- 94 Ἀθηναῖοι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας· ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ

ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παρα-
 λυεὶ τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέ-
 στείλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαΐτιν τε ἔοντα Μῆδον
 γένος καὶ Ἀρταφέρνεα, τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον
 ἑωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἕξανδραποδίσαντας Ἀθή-
 νας καὶ Ἐρέτριαν ἀγαγεῖν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.

Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι 95
 παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον,
 ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον,
 ἐνθαῦτα στρατοπεδευόμενοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς
 στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππα-
 γωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προείπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμο-
 φόροισι Δαρείος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς
 ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσθιδάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἕξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ
 παρὰ τὴν ἤπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου
 καὶ τῆς Θρηκίης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμώμενοι παρά τε Ἴκαρον
 καὶ διὰ νήσων τὸν πλὸν ἐποιεῦντο, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δει-
 σαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τρίτῳ πρότερον
 ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν·
 πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἀλοῦσα.

Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέ- 96
 μιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπέειχον στρα-
 τεύεσθαι οἱ Πέρσαι μεμνημένοι τῶν πρότερον), οἱ Νάξιοι πρὸς
 τὰ οὖρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι
 ἀνδραποδισάμενοι, τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ
 ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας
 νήσους ἀνήγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποιεῦν, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ 97
 αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρα-
 τιῆς καταπλευούσης ὁ Δαΐτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς

τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ. αὐτὸς δὲ πυθόμενος, ἵνα ἦσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε· « Ἄνδρες ἱεοί, τί φεύγοντες οἴχεσθε οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μὴδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε τοὺς οἰκῆτορας αὐτῆς· νῦν ὧν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε ». ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.

100 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Ἐρετριέες δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχίλιους τοὺς κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωροὺς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διαφασίας ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθῶν δὲ τούτων ἐκάτερα, ὡς εἶχε, Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἦκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνη συμβουλεύσαντι πείθονται.

101 Καὶ οὗτοι μὲν διαθάντες ἐς Ὀρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο καὶ

παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριεὺς ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποίησαν βουλήν· εἴ πως δὲ διαφυλάξειαν τὰ τείχεα, τούτου σφι πέρυ ἔμελε, ἐπεὶτε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβὸς τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φιλαγρός ὁ Κυνέω, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας 102-104 ἡμέρας ἔπλεον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν δοκέοντες ταῦτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν, τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριεὺς ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεύτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβώθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτου τὸν Ἰπποκράτους. οὗτος ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου ἐστρατήγει Ἀθηναίων.

Καὶ πρῶτα μὲν ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ ἀπο- 105 πέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετώντα. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος δευτεραίος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· «ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονται σφίσι βωθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ νῦν Ἐρετριά τε ἠνδραπό-

δισται καὶ πόλι λογίμῃ ἢ Ἑλλάς γέγονε ἀσθενεστέρα».

106-107

Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βωθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἴσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρεις ἐόντος τοῦ κύκλου. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βωθέοντες Πλαταιέες πανδημί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο.

108

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβαλεῖν (δλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλεῖν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδew κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἢ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμφ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλιμάχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε.

109

«Ἐν σοὶ νῦν, Καλλιμάχε, ἐστὶ ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων. νῦν ἴγάρ δῃ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον. καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται, τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῖῃ, ἦν δὲ περιγένηται αὕτη ἢ πόλις, οἷη τέ ἐστὶ πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι. κῶς ὢν δῃ ταῦτα οἷά τέ ἐστὶ γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κύρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελευόντων συμβαλεῖν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλλπομαί τινα στάσιν μεγάλην δια-

σεισειν ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδῖσαι ἦν δὲ συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροις ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ εἰμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τῆν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλῃ, ὑπάρξει τοι, τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν, τὰ ἐναντία».

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον· 110 προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοί, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανηίῃ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι κω συμβολὴν ἐποιεέτο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανηίῃ ἐγένετο.

ᾧ δὲ ἐς ἐκεῖνον περιήλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὡδε οἱ 111 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρας ἠγγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἠγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο, ὡς ἠριθμέοντο, αἱ φυλαὶ ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας Πλαταιεῖς. ἀπὸ ταύτης δὲ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς τὰς πανηγύριαις τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν Μαραθῶνι ἐγίνετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει.

ᾧ δὲ σφι διετέτακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα, 112 ὡς ἀπειθήσαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἔεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.

ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ οὐκτώ-
οί δὲ Πέρσαι ὀρέοντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς
δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ
ὀλεθρίην, ὀρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ, ἐπει-
γομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα
μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δέ, ἐπεὶ τε ἀθροῖοι
προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι
μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολε-
μίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθιτήτα τε Μηδικὴν
ὀρέοντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθιμένους· τέως δὲ ἦν
τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι.

113 - 114 Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγένετο πολλός.
καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ
Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνί-
κων οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ
δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶν-
τες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι
δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρα
ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσησι
εἶποντο κόπτοντες, ἐς δ' ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε
αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ
τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενό-
μενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρα-
σύλεω· τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμε-
νος τῶν ἀφλάστων νεὸς τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει πίπτει,
τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ οὖνομαστοί.

115 - 117 Ἐπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθη-
ναῖοι· τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι καὶ ἀνα-
λαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδρά-
ποδα, περιέπλεον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους
ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλ-

κμεωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἤδη ἐν τῆσι νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ποδῶν εἶχον, ἐβώθεον ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἦκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει. οἱ δὲ βάρβαροι τῆσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο.

Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἠνδραποδισμένους Δατίς τε καὶ 119 Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σούσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεϊχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεῖτε δὲ εἶδε σφας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδέρικκα, ἀπὸ Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἱ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω.

Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ 120 τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὁμῶς θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

[VII]

Α'. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι εἰς τὸ στενὸν
τῶν Θερμοπυλῶν.

(Κεφ. 201-207)

201 Βασιλεὺς μὲν Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

2-203 Ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῆ καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς αὐτοὶ μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἢ θάλασσά τε σφι εἶη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

ἀλλ' ἄνθρωπον εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβώθεον ἐς τὴν Τρηχίνα.

Ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, 204 ὁ δὲ θαυμάζομενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδριδεῶ τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένοος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἥγιος τοῦ Εὐρυσθένοος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου.

Οὗτος ὁ Λεωνίδης τότε ἦγε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος 205 ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἶνεκεν τούτους σπουδῆν ἐποιήσατο Λεωνίδης μόνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίξειν· παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον ἐθέλων εἰδέναι, εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλα φρονέοντες ἔπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν 206 Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὀρώντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ (Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν) ἔμελλον ὀρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βωθήσειν πανδημεῖ. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν ἦν γὰρ κατὰ τωὐτὸ Ὀλυμπιάς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπε-

σοῦσα· οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πύλεμον ἔπεμπον τοὺς προδρόμους.

207 Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσῃν· οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμόν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβωθῆειν, ὡς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

Β'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (480).

(Κεφ. 208-213, 215-233)

208 Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἵππεά ἰδέσθαι, ὅσοσι τέ εἰσι καὶ ὅ τι ποιόειεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἵππευς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθελείτο τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὴ θγεύμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξην, τά περ ὀπώπεε, πάντα.

209 Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρ᾽ σκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν.

ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· «Ἦκουσας μὲν μευ καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθου λέγοντα, τῇ περ ὤρων ἐκδησόμενα τὰ πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκονται μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δέ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τό σε, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην τε καὶ πόλιν καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους». κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξη ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δευτέρα ἐπειρώτα, ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχήσονται. ὁ δὲ εἶπε· «ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῆ, τῇ ἐγὼ λέγω».

Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην. τέσσερας μὲν δὴ 210 παρεξήκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφραγῆ ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφραγῆ ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄφιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δ' ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί, ἄλλοι δ' ἐπεσῆσαν, καὶ οὐκ ἀπήλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταίνοντες. δῆλον δ' ἐποίηεν παντὶ τεφ καὶ οὐκ ἦκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγένετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης.

- 211 Ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὔτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθάνατους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἤρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὔτοι γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὔτοι συνέμισγον τοῖσι. Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δούρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι, ἤπερ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι. ἐξεπιστάμενοι καί, ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὄρωντες φεύγοντας βοῆ τε καὶ πκτάγῃ ἐπήσαν· οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐξόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεια καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.
- 212 Ἐν ταύτῃσι τῆσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλεῖα θηεῦμενον τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δεῖσαντα περὶ τῆς στρατιῆς. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε εἶσεσθαι ἔτι χειρας ἀνταίρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο πλὴν Φωκέων· οὔτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν. ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι, ἢ τῇ προτεραιῇ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.
- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέως, ὅτι χρήσιγται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὃς μέγα τι παρὰ βασιλέως δοκέων οἴσεσθαι ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρου φέρουσαν ἐς

Θερμοπόυλας καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δεισας Λακεδαιμονίους ἔφυγε εἰς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ εἰς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηγάδew, ἀνδρὸς Τρηχινίου.

Ἐέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе, τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατερ- 215 γάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρῆς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης· ὀρμέατο δὲ περὶ λύχων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε, ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέμου· ἐκ τόσου δὲ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι.

Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἄσω- 216 ποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος βέοντος, οὖνομα δὲ τῆ οὔρει τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῇ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ βράχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἄσωπὸν διαθάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. ἤως τε δὲ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλίται, βυόμενοι τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολή, ἐφυλάσσετο ὑπ' ὧν εἴρηται, τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

Ἐμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεηγκότας ἀναβαί- 217 νοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρος πᾶν ἐὼν δρυῶν

ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νηνεμῆ, φόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἶκος ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφι φανήσεσθαι ἀντίξρον ἐνεκύρησαν στρατῶ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας, μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο Ἐπιάλτην, ὅποδα πὸς εἴη ὁ στρατός, πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἶχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὖρεος τὸν κόρυμβον ἐπιστάμενοι, ὡς ἐπὶ σφέας ὀρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

218 Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, εἰσὶδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσσεσθαι ἅμα ἠοὶ σφι θάνατον ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμεναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκοποὶ καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφρων ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

219-220 Λέγεται δὲ καί, ὡς αὐτὸς σφρας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται, κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιηγτέων τοῖσι παρρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλειστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε αἰσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπρο-

θύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελυῖσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐπέειπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχῆς ἐγειρομένου ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους δοκέω μᾶλλον ἢ γνώμη διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.

Μαρτύριον δὲ μοι καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι 221 γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν, ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεισιτὴν τὸν Ἀκαρνήνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπτων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε.

Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόν- 222 τες καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος· Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμω.

Ἐέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατειλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, 223 ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθῶρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεος ἢ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλόν, ἢπερ ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ

βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ἐέρξην προσήσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνας, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶν μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπέξῃσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος· τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο· τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὀπισθε γὰρ οἱ ἠγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐπέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῶν δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζῶσι ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δούρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τρηκαῦτα ἤδη ἐτύγγανε κατηγῶτα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας.

224 Καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων· καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης.

225 Ἐέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι, καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός, ἐς δὲ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνας ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετρακίς. τοῦτο δὲ συνεστήκει, μέχρι οὐ οἱ σὺν Ἐπιάτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνας, ἐνθεῦτεν ἤδη ἕτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἄλλες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ

κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεῦσαι, καὶ χεροὶ καὶ στόματι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων ὁμως 226-227 λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος, πρὶν ἢ συμμιξαί σφεας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχινίων, ὡς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰσῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτο πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ Μήδων πλήθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασὶ Διηνέκα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοί, Ἄλφεός τε καὶ Μάρων, Ὅρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα, τῷ οὐνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδew.

Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ, τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι 228 πρότερον τελευτήσασι, ἢ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

*μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριακοσῖαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.*

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ·

*ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.*

Λακεδαιμόνιοις μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
 Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψόμενοι,
 μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
 οὐκ ἔιλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος
 ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσι σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ
 δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίῳ Σιμωνίδῃς ὁ Λεωπρέπεός ἐστι
 κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε καὶ
 Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρη-
 σαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε
 ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν
 Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἦ, εἴ γε μὴ ἐβού-
 λοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι παρεὸν σφι
 τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ
 γνώμῃ διενειχθέντας Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων
 τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα, ἄγειν ἐσω-
 τὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν
 ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπε-
 σόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυ-
 χέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγή-
 σαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὁμοῦ σφεων ἀμφοτέρων
 τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιότητος
 μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολο-
 μένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσις, οὐκ
 ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνῖσαι
 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ.

0-232 Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρ-
 τήν καὶ διὰ πρόφασιν τοιγύνη, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ
 τοῦ στρατοπέδου, ἐξέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομέ-
 νην οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι,

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὔδεις ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαθε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεϊσάν οἱ αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν ²³³ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνιδῇ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χειράς τε προέτεινον καὶ ἦσαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βασιλεί, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικόιατο καὶ ἀνάτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεί. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτῶν κλεύσαντος Ἐέρξεω ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω.

Α'. Αί παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυμαχίαι (480).

(Κεφ. 1-17)

- 1 Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγινήται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν μὲν ὧν οὔτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἴρηται δέ μοι καὶ ὅσον τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισῶν νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσiai καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία.
- 2-3 Τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδew. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύη, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἶη ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα τε ποιούμενοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς, ὀρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσοῦτω κάκιόν ἐστι, ὅση πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα

ἐδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δὴ ὡσάμενοι τὸν Πέρσῃν περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πausανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι ἀπειλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἄρτεμισίον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, 4 ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἄφετὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε, ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἄρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοεὲς ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἑλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει 5 Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδῶν πέντε τάλαντα ὡς παρ' ἐωυτοῦ δῆθεν διδούς. ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἄδειμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορινθίων στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἦσπαιρε μόνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἄρτεμισίου καὶ οὐ παραμενεῖν, πρὸς δὲ τούτου εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας. «Οὐ σὺ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μῆδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους». ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δῶροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηγε· ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῇ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

Οὕτω δὲ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμαχῆσαν. 6

ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεὶτε δὴ ἐς τὰς Ἀφετάς περὶ δειλίην πρῶτην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας δλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν, εἴ κως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὐ κώ σφι ἔδόκεε τῶνδε εἵνεκεν, μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνας προσπλέοντας ἐς φυγὴν ὀρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη. καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδεε δὲ μηδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι.

7 Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανῶντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθειήσαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσαι Εὐβοίαν, κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐριπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόφ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλεόντων ὡς ἤκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῆσι Ἀφετῆσι ἐποιεῦντο ἀριθμὸν.

8 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δῦτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ Πήλιον γενομένῃ πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόφ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὡς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θωμάζω δέ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γάρ, ὡς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασ-

σαν οὐ πρότερον ἀνέσχε, πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἄρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀγδῶκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθῶν. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἰκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖψ μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἄρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηγε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν.

Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἠ ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀβλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῆσι περιπλεούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου.

Ὅρέοντες δὲ σφεας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ἐέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκοντες, ἀνήγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλεούσας· καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι, ὡς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἠδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο, ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

11 Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντίπρῳροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τῆς πρύμνας συνήγαγον, δευτέρα δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχραίου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφετάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος μῦνος τῶν σὺν βασιλείῃ Ἑλλήνων ἔόντων αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδωσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

12-13 Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου. οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυίγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφετάς, καὶ περὶ τε τὰς πρήφας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστάετο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα βρονταὶ τε σκληραὶ. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτῃ νύξ ἐγίνετο· τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσοῦτ' ὄσῳ ἐν πελάγει φερομένοις ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφί ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ

πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες, τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιεέτό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη.

Οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· 14 οἱ δὲ ἐν Ἀφετῆσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσοσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβώθειον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίη ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλέοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν 15 βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δέ, ὥστε τὰς αὐτὰς ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὡσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅπως μὴ παρήσοσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στρατευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρατήσοσι.

Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέ- 16 μας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μνησοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο, ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθευτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανεπλεόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάλῃς τε καὶ πλῆθους αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπι-

πτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντείχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι.

- 17 Πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν, οἱ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδew, ὃς δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηί. ὧς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπεύγοντο.

Β'. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐν Σαλαμίῃ.

Μετοικεσία τῶν Ἀθηναίων. — Ἀλωσις τῶν Ἀθηνῶν καὶ πυρόπολις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν.

(Κεφ. 40 - 42, 49 - 55)

- 40 Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκεν προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται, τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὡς ἐφευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑπακατημένους τὸν βάρβαρον τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλεί-

στου τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησαν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα.

Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ 41 ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σώζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροίζηννα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδαιτυῖσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὡς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσα ἔστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη τότε ἦν ἄψαυτος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς 42 νέας, συνέρρει καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίζηννος· ἐς γὰρ Πύργωνα, τὸν Τροίζηννίων λιμένα, προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησαν τε δὴ πολλῷ πλευνες νέες, ἣ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολλῶν πλεύνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὴν αὐτός, ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυδιάδης Εὐρυκλείδω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληίου ἑών, νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων τριηκόσαιοι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνῆλθον οἱ στρατηγοί, ἐβου- 49 λεύοντο προθέντος Εὐρυδιάδω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκοι δοκέει ἐπιτηδεότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέε-

σθαι, τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπείτω ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γινῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλείσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν Ἴσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἦν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἴσθμῳ ἐς τοὺς ἐσωτῶν ἐξοίσονται.

50 Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγόμενων ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἄμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδηρίου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων, ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιιάδew ἄρχοντας Ἀθηναίοισι.

51 Καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινες ὀλίγους εὕρισκousι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἄμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον, τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς νεάς.

52 Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκειον τρόπον τοιόνδε· ὄκως στυππεῖον περὶ τοὺς διστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορ-

κεόμενοι ὁμως ἤμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδικότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμηχανῶντο καὶ δῆ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε Ἐέρξην ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίησι ἐνέχεσθαι οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν.

Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δῆ τις ἔξοδος τοῖσι βαρ- 53
 θάροισι· ἔδρε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκρόπολις, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δῆ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε, μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἶρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεθηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεθηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἰκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἶρὸν συλῆσαντες ἐνέπρησαν τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ἐέρξης ἀπέπεμψε ἐς 54
 Σοῦσα ἄγγελον ἰπέα Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεούσαν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῶν δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῆσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δῆ ὦν ὅσιν τινὰ ἰδῶν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἶρὸν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.

Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκρο- 55

πόλι ταύτη Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσα ἐνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελεύόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὤρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων.

(Κεφ. 56 - 64)

- 56 Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνας, ὡς σφι ἐξηγγέλθη, ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρήγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία ἀείροντο ὡς ἀποθευόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἴσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας.
- 57 Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἶη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὡς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἴσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· «Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν, ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευ-

μένα, ἦν κως δύνῃ ἀναγνώσαι Εὐρυβιάδην μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν».

Κάρτα τε τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρесе ἡ ὑποθήκη, καὶ οὐδὲν 58 πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἦε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδew. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῆξαι· ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα, τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἐωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηζῶν ἕκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον.

Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προ- 59 θεῖναι τὸν λόγον, τῶν εἵνεκεν συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· «Ὁ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται»· ὁ δὲ ἀπολύμενος ἔφη· «Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται».

Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο· πρὸς δὲ 60 τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς, ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμίνας, διαδρῆσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε·

α) «Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἦν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθεος γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας, πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχίσεις, τὸ ἤκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἦνπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχίσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔφεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός, καὶ οὕτω σφέας

αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι.

β) » Ἦν δέ, τὰ ἐγὼ λέγω, ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστά εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῶ συμβάλλοντες νηυσὶ δλίγησι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῶ ναυμαχέειν πρὸς ἡμέων ἐστί, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτὶς δὲ Σαλαμῖς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ, οὐδέ σφεας, εἶπερ εὐ φρονεῖς, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ) » Ἦν δέ γε καί, τὰ ἐγὼ ἐλπίζω, γένηται καὶ νικήσομεν τῆσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε προθήσονται ἑκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγίνη καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίας γνώμας».

61 Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὐτὶς ὁ Κορινθίος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων, τῷ μὴ ἐσθι πατρίς, καὶ Εὐρυδιάδην οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρὶ πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεινὸν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἐωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὡς εἶη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἤπερ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσαιο νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμῶς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι.

Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, 62 λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· «Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσσαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχουμεν, ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρῃ τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθαι τῶν ἐμῶν λόγων».

Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιά- 63-64
δης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἦν πρὸς τὸν Ἴσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχεῖν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους· ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίηεν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμίνας Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιαν.

Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν.

(Κεφ. 66 - 67, 70)

- 66 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξῳ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχίνος θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας κατὰ τε ἤπειρον καὶ τῆσι νηυσί, ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας· ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῆσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τούσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλιέας τε καὶ Δωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας πλὴν πέντε πολίων. ὅσῳ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσοῦτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο.
- 67 Ἐπεὶ ὧν ἀπύκωτο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ ἐκαρὰδόκειον τὸν πόλεμον, κτῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρῆσαν μετὰπεμπτοὶ οἱ τῶν ἐθνῶν τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἕζοντο ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἕζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.
- 70 Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, οἱ δὲ πλεῦνες κατὰ

τωὺτὸ γνώμην ἐξεφέροντο κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι. τοιγαρῶν Ξέρξης τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε· αὐτὸς δὲ παρεσκευάστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας. ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλέειν, ἀνήγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι, νῦξ γὰρ ἐπεγένετο, οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὕστεραίην. τοὺς δὲ Ἑλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρωδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμίनि κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον.

Ε'. Οἱ Ἕλληνες ἐξαναγκάζονται πρὸς ναυμαχίαν ἐν Σαλαμίनि.

(Κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπο- 71-72
ρεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμε-
μηγάνητο, ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι· ὡς
γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην
ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων
ἐς τὸν Ἴσθμόν ἴζοντο, καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος
ὁ Ἀναξανδριδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἴζόμενοι δὲ ἐν τῷ
Ἴσθμῳ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο
ὡς σφι ἔδοξε βουλευσόμενοι, οἰκοδόμειον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεί-
χος. ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς
ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ
ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίνουον
οὐδένα χρόνον οἱ βωθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε

ἡμέρης. οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιασίοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βωθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη.

74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῷ τοιοῦτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώθεον οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυτιάδῳ ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον. σὺλλογὸς τε δὴ ἐγένετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν μηδὲ πρὸ χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι.

75 Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὡς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖψ ἐντελάμενος, τὰ λέγειν χρεὸν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκῆτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παιδῶν· τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπίεα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπίεες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοῖψ ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων τάδε· «Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέως καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα, ὅτι οἱ

Ἕλληνες δρησμὸν βουλευόνται καταρρωδηκότες, καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιῖδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὄψεσθαι ναυμαχέοντας, τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ».

Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδῶν ἀπαλλάσσετε· τοῖσι 76 δὲ ὡς πιστὰ ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγένοντο μέσαι νύκτες, ἀνήγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας κυκλοῦμενοι πρὸς τὴν Σαλαμίνα, ἀνήγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνηχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῆσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνήγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγεῖν ἐξῆ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὡς, ἐπεὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων 78-79 πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκω, ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῆσι νηυσί οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὤρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι. συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἀνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὠνήρ στὰς ἐπὶ

τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔοντα μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάλθεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκαλέετο θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόεε δέ, ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἴσθμόν. ὡς δὲ ἐξήλθε οἱ Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· «Ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθευτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης, οἰοί τε ἔσονται ἐκπλώσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον».

80-81 Ὁ δ' ἀμείβετο τοιοῦδε· «Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὐ ἡγγειλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκει. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληγες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δέ, ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἡγγειλον· ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὡς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν, ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σιγήμηγες, ἦν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις». ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγις ἐκπλώσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστῆκε, τῶν δὲ αὐτίς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐσαγγελθέντα.

Ἄπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτο- 82
 μολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ
 ἔφερε τὴν ἀληθεῖν πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφη-
 σαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον
 κατελοῦσι. σὺν τε ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς
 Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Δημνίῃ ἐξεπλη-
 ροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριη-
 κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέβηε ἐς τὸν ἀριθμὸν.

ΣΤ'. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία (480).

(Κεφ. 83 - 86)

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων 83
 ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες. ἤως τε δὴ διέ-
 φαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγό-
 ρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης· τὰ δὲ ἔπεα ἦν
 πάντα τὰ κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώ-
 που φύσει καὶ καταστάσει ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τούτων τὰ
 κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν ἐσθαίνειν ἐκέ-
 λευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ
 ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε.

Ἐνθαῦτα ἀνήγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. ἀναγομέ- 84
 νοισι δέ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι
 Ἕλληνες πρῶμην ἀνεκρούοντο καὶ ὠκελλον τὰς νέας, Ἀμει-
 νίης δὲ Παλληγεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει.
 συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι,
 οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βωθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι
 μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγι-
 νῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἶγιναν,
 ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι

γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὄνειδίσασαν πρότερον τάδε· «Ὡ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούσεσθε;»

85 Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἑσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἤθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χῶρη οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί.

86 Περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινήτων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόμῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἤσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακροῦ ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμέμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἐωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

87 Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλέϊ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πράγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἢ ναῦς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἢ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν (ἔμπρο-

σθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλαι, ἣ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἐδοξέ οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεκε ποιησάση· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλησποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἢ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο.

Τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεκε γενέσθαι, διαφυγεῖν τε 88 καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη, ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηεῦμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν καὶ δῆ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων· «Δέσποτα, ὄρας Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε;» καὶ τὸν ἐπειρέσθαι, εἰ ἀληθῆως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστάτατο εἶναι πολεμίην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεκε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδὲνα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· «Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες». ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀρια- 89 θίγγης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ εὖν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμ-

φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἶρόν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδῶσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγγοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν τάδε· « Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὄρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν ».

β) Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστεῖν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἦν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νέα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοι εἰς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων· οὐ μόντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

95-96 Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθη ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορόβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμίνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἱ παρετετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρας, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμίνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων, ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοιμοὶ ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρῆσεσθαι βασιλεύῃ.

Α'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. — Θάνατος τοῦ ἱππάρχου Μασίστιου.

(Κεφ. 20 - 24)

Μαρδόνιος δέ, ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, 20 πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχει Μασίστιος εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσησι, τὸν Ἕλληνας Μασίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεια· προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναϊκάς σφεας ἀπεκάλειον.

Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε τὸ 21 ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσδοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλοῦσης ὦν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· «Μεγαρέες λέγουσι· ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοί εἴμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μούνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην, ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας ἐκλείφοντας τὴν τάξιν». ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε, Πausανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων, εἰ τινες ἐθέλοισιν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχῆγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος.

Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν 22 παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας

προσελόμενοι· μαχομένων δὲ σφῶν ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλοῦσης ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγῆσας δὲ ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσειεται τὸν Μασιστίον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τόν τε δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκει. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίεον οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιούμενον παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὲ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθησε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον.

23 Ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὡς σφῶας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἀλλὰ πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβώθηε, ἐν τούτῳ μάχῃ ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μῦνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβώθησε, οὕτω δὲ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελεῖσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστάντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρὸν εἶη ποιέειν· ἐδόκει δὲ σφι ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.

24 Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποίησαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἢ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρώμενοι ἀπλῆτῳ. ἅπασαν γὰρ τὴν

Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχώ ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσησι καὶ βασιλεί. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον, οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν καὶ δεξάμενοι ὤσαντο, ἐθάρσησαν πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος μεγάλθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκεν καὶ ταῦτα ἐποίεον· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφροίτων θεησόμενοι Μασίστιον.

Β'. Παράταξις ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων ἐν Πλαταιαῖς.

(Κεφ. 25 - 26, 28 - 32)

Μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιαῖς· ὁ γὰρ χῶρος ²⁵ ἐφάνετο πολλῷ ἐὼν ἐπιτηδεύτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταικὸς τοῦ Ἐρυθραίου τὰ τε ἄλλα καὶ εὐδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Ἰσιὰς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ ἦρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.

Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὄθισμός ²⁶ Τεγεγετῶν τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίευν γὰρ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἤπερ

Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερέβαλον τοὺς Τεγεάτας.

28 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσαν φίλοι τῶν εἰλώτων πεντακισχιλιοὶ καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεάτας καὶ τιμῆς εἶνεκεν καὶ ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχιλιοὶ, παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πausανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκόσιους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυώνιοι τρισχιλιοὶ. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἐρμιονέες τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστησαν, τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινήτων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχιλιοὶ. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον ὀκτακισχιλιοὶ, ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης Λυσιμάχου.

29-30 Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται

μὲν οἱ πάντες συλλεγόντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, φιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιοι καὶ τρισμῦριοι ἄνδρες ὡς ἐόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὡς ἐς πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων φιλοί, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον ἕων ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμῦριοι ἦσαν. φιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων τῶν μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε· τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιάς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ φιλοῖσι τοῖσι μαχίμοις ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῇ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὄπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

Οὗτοι μὲν νῦν ταχθέντες ἐπὶ τῇ Ἀσωπῇ ἐστρατοπεδεύοντο· 31
οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκῆδυσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῆσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ βέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπεῖχον καὶ τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον, πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐποίηε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχυμένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροϊζηνίους καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς·

οὔτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἴνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἳ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίουσιν καὶ Παλάας καὶ Αἰγινήτας. Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτούσιν τε καὶ Λοκρούσιν καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλοῦσιν καὶ Φωκέων τοὺς χιλιούσιν. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἳ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημμένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἤγον τήν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους.

- 32 Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνήσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηίκων τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἐρμοτύδιες καὶ οἳ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἳπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μόνου μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἔων ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιδάσατο ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν· οὐ γὰρ ὧν ἠριθμήθησαν· ὡς δὲ ἀπεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάσω. οὔτοι οἳ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἢ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

**Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας
Ἀλεξάνδρου. — Ἀλλαγὴ τῆς θέσεως ἀμφοτέρων
τῶν στρατῶν.**

(Κεφ. 44-49)

Ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκειε ⁴⁴
εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν
ὑπνῳ, τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς
Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω στρατηγός τε ἐὼν καὶ
βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους
ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον
ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς, ἐλθόντες δ' ἔλεγον, ὡς ἄνθρωπος ἦκοι
ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν
παραγυμοῖ ἔπος, τοὺς στρατηγοὺς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν
φῆσι ἐς λόγους ἐλθεῖν.

Οἱ δέ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλα- ⁴⁵
κάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε·

α) « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθε-
μαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον
ἢ Πausανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ
μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε
γὰρ Ἑλλήν γένος εἰμὶ τῶρχαίον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδου-
λωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα.

β) « Λέγω δὲ ὦν, ὅτι Μαρδόνιῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφά-
για οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε.
νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἔαν χαίρειν, ἅμα ἡμέρη
δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι· καταρρώδηκε γὰρ, μὴ
πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζε-
σθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλῃται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ
μὴ ποιήηται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων

λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρῆ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκεν οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλώσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών».

- 46 Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν· οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ ἐλεγον Πausανίῃ, τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῃ τῇ λόγῃ καταρρωθήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· «Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὸν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων τῶνδε εἵνεκεν ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροὶ τέ εἰμεν καὶ ἀδαέες τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρήται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροὶ εἰμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα χρεὸν ἐστὶ ἵεναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρασ, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον». πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· «Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα, τάπερ ὑμεῖς φθάντες προσφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν, μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι καὶ ἐτοιμοὶ εἰμεν ποιέειν ταῦτα».

- 47 Ὡς δ' ἤρρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡῶς τε διέφαινε καὶ διαλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ', ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειράτο παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γεγόμενον ὁ

Παυσανίης, γνούς, ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἤγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ· ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρ- 48
δόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε·

α) «ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων ἐκπαγλομένων, ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές· πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους αὐτοὺς τε ἀντὶα δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσησι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὖρομεν, ἀλλὰ πτώσοντας μᾶλλον.

β) »Νῦν ὦν, ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκῆ καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτεν μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσάμεθα· ὀκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν».

Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχῶν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς 49
οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμεναι Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρῆς γενόμενος καὶ ἐπαεθβεῖς ψυχρῇ νίκη ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἵπποται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιῇν

τὴν Ἑλληνικὴν ἑσακοντίζοντες τε καὶ ἑστοξεύοντες ὥστε ἱπποτοξόται τε ἔοντες προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν.

Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (479).

(Κεφ. 58 - 70)

58 Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἑλληνας ἀποιχομένους ὑπὸ νύκτα εἶδε τε τὸν χῶρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Ληρισαῖον Θῶρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήμιον ἔλεγε·

α) «ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὄρωντες ἐρήμιμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους· τοὺς πρότερόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὄρωμεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἔοντες ἐν οὐδαμοῖσι ἑοῦσι Ἑλλησι ἐναπεδεικνύατο. !

β) »Καὶ ὑμῖν μὲν ἑοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλή ἐκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τι καὶ συνηδέατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὸν εἶη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιῶσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας».

Ταῦτα εἶπας ἦγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάνας τὸν Ἄσωπὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων, ἐπειχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούρους Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδῖον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ὄρωντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα πάντες ἤειραν τὰ σημήρια καὶ ἐδίωκον, ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῆ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήισαν ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

Παυσανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμφας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἵππέα λέγει τάδε: « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνευθεῖν τὸ ποιητέον ἡμῖν ἀμυνομένους γάρ, τῇ δυνάμεθα ἄριστα, περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὤρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βωθέειν ὑμῖν· νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνοέστες ἴεσθαι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάθηκε ἀδύνατόν τι βωθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμφαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον εἶσσι πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἔσακούειν».

Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βωθέειν καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βωθῆσαι· τὸ γὰρ προσκειμένον σφεας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται ἐδόν-

τες σὺν φιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμῦριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὔτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπιπτὸν τε αὐτῶν ἐν τούτῃ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πausανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν χρηίζοντα μηδαμῶς σφεας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

62 Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεομένου προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πausανίειω ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὔτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμὸν τὰ γὰρ δούρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἐόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαίττοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο.

63 Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἐωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων. ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐδν

ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς ἐρήμος ἐοῦσα ὄπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἐόντες γυμνή-
τες ἀγῶνα ἐποιοῦντο.

Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδειοι κατὰ τὸ χρη- 64
στήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ
νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παι-
σανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδω. τῶν δὲ κατύπερθε
οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· οὗτοί γάρ
σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀρι-
μνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ
τὰ Μηδικὰ ἔχων ἀνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ
πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ
οἱ τριηκόσιοι.

Ἐν δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι, ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακε- 65
δαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ
ἑωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ
τῇ Θηβαΐδι. θῶμα δέ μοι, ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος
μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ
τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ
βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων
δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρήσαντας τὸ
ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίनि.

Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτον ἐγένετο· Ἀρτάβαζος 66
δὲ ὁ Φαρνάκης αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπο-
μένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων
οὐδὲν ἦνυε συμβάλλειν οὐκ ἔων. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιαῦτα ὡς
οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιου-
μένοι· τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ
ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυ-
τόν), τούτους, ὅπως ἢ συμβολῆ ἐγένετο, εὐ ἐξεπιστάμενος, τὰ

ἔμελλε ἀποθίσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτημένως παραγγείλας κατὰ τωὺτὸ ἰέναι πάντας, τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγή-
ται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρώσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγεί-
λας ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς
ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὲ οὐκέτι
τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε
φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων
τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλάσ-
ποντον ἀπικέσθαι.

67-68 Καὶ δὲ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλή-
νων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακούντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι
ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θη-
βαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοι τε καὶ
οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πῶτοι
καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπ' Ἀθηναίων. ὡς δὲ ἐτράποντο
καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῆπερ οἱ Πέρσαι. καὶ
τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος
οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. δηλοῖ τέ μοι, ὅτι πάντα
τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ
τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον,
ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον πλὴν
τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης· αὕτη δὲ τοσαῦτα
προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων
ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσα τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ
τῶν Ἑλλήνων.

69 Οἱ μὲν δὲ νικῶντες εἶποντο τοὺς Ξέρξῃ διώκοντές τε καὶ
φονεύοντες· ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι
ἄλλοισι Ἑλλήσι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραϊον καὶ
ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶν
οἱ μετὰ Πausανίῃ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα οὐδένα κόσμον
ταχθέντες οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπω-

ρέης και τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεῖτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχες Ἄσω-πόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρώνα.

α) Οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι 70 καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο, ὡς ἐδυνάετο ἄριστα, τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπήσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἠμύνοντο καὶ πολλῇ πλείον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσήλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῆ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνας.

β) Πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτιν τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκίην πᾶσαν καὶ θέης ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτιν ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τωυτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, ἀλύκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφορημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμένοι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φρονεῖν οὕτω, ὥστε

τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ καταδευσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπέων μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεγετέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πενήκοντα.

Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχῃ (479).

(Κεφ. 90 - 92, 96 - 106)

90 Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης, τῆσπερ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῆσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἤλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδω καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρῳ, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφῶν ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἠγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὡς, ἦν μόνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὔρειν ἂν αὐτοὺς. θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτραπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοῖ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι, μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῆσι νηυσὶ τῆσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι.

91 Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης εἴτε κληθδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ

κατὰ συντυχίην· «Ὁ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα;» ὁ δὲ εἶπε· «Ἡγησίστρατος». ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἶ τινα ὄρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· «Δέκομαι τὸν οἰωνόν, ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίειε, ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλώσῃαι καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἶδε, ἢ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους».

Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ ⁹² οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πὲρὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν ἑωυτῶν πλὴν Ἡγησιστράτου· μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνόν τὸ οὔνομα ποιούμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλίρεντο.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλίρησε, ἀνήγον τὰς νέας ἐκ τῆς ⁹⁶ Δήλου πρὸς τὴν Σάμον· ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνήγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφί ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὅμοιοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ἐέρξω καταλειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πλῆθος μὲν ἦν ἕξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῦσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος ἔρυμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον.

Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο· ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ ⁹⁷ τῶν Ποτινιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολο-

πόνετα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἱρόν, τὸ Φιλιστος ὁ Πασικλῆος ἰδρύσατο Νεΐλαφ τῇ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλῆτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες· ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζοντο.

98 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο, ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἕλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα, ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὤρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ πάραπλέων, ἐγγρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· «Ἴωσιν ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε, τὰ λέγω πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνήσθαι τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἡρης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος».

99 Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δευτέρα δὴ τάδε ἐποίησεν οἱ Ἕλληνες προσσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονώσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα· οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῆσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων,

τοὺς ἔλαβον ἀνά τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξῃ, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξῃ πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλῃς φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίεον δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκειον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιοῦτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι· αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναι σφίσι.

Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάστο τοῖσι Ἕλλησι, προσήισαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπύπτοντος τοῦ τε ἐν Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν.

Καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γινόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρ' ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγίνετο, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πausανίῃω Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι πρῶι ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μὴνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῶ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνηθάνουσι· ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι, πρὶν τὴν φήμην

ἐσαπικέσθαι, οὔτι περι σφέων αὐτῶν οὔτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περι Μαρδονίῃ πταισίῃ ἢ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὐτῇ σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσσδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ θάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

109: α) Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις τεταγμένοις μέχρι κου τῶν ἡμισέων ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ τε χαράδρην καὶ οὔρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῆ ἐτέρῃ κέρει καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεῖτε δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἦδη, ἕτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὔτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἄλλες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχρὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος.

β) Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὔτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὔτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ θάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὄρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὔτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες ἀποφεύγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν

Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυωνίων ὁ στρατηγὸς Περιλεις.

Τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι ἐόντες τε ἐν τῇ στρατο- 108
πέδῳ τῇ Μηδικῇ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδον
αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκεία τὴν μάχην, ἔρδον,
ὅσον ἐδυνάετο, προσωφελείην ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σαμί-
ους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ
ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροις.

Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν ἐκ τῶν Περσέων τὰς διό- 104
δους τηρέειν σωτηρίας εἵνεκέν σφι, ὡς, ἦν ἄρα σφέας κατα-
λαμβάνη, οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζονται ἐς
τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ
πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες
ἐν τῇ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιείοιεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον
τοῦ προσεταγμένου ἐποίησαν, ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφι
ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος
αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτεινόντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύ-
τερον Ἴωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ 105-106
Ἀθηναίων Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκή-
σας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων,
πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς
Καρυστίας χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κείσθαι ἐπὶ Γεραιστῶ.
μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι
ἠρίστευσαν. ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἑλληνες τοὺς πολ-
λοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας, τῶν βαρβά-
ρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊὴν προ-
εξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων
εὔρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ἡροδότου.

Ὁ Ἡρόδοτος, υἱὸς τοῦ Λύξου καὶ τῆς Λουοῦς, ἐγεννήθη περὶ πρὸ 484 π. Χ. ἐν τῇ Ἀλικαρνασσῶ τῆς Καρίας, Δωρική ἀποικία. Κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Θεῖός του ἦτο ὁ ἐπικὸς ποιητὴς Πανύσιος, ὃν ἐφόρευεν ὁ τύραννος τῆς πατρίδος αὐτοῦ Λυγδάμις, ὁ ἔργονος τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάσης Ἀρτεμισίας. Διὰ τὸν θάνατον τοῦ θεοῦ ὁ Ἡρόδοτος ἠραγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν τότε ἀκμαίζουσαν νῆσον Σάμον.

Βραδύτερον—πάντως πρὸ τοῦ 454—ἐπαρελθὼν εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν συνήργησε μὲν εἰς τὴν ἐξδίωξιν τοῦ τυράννου Λυγδάμιδος, ἀλλὰ ἐπέσυρεν—ἄγνωστον τίνι αἰτίᾳ—τὸ μῦθος τῶν ἑαυτοῦ συμπολιτῶν· διὰ τοῦτο ἠραγκάσθη νὰ καταλίπῃ διὰ παντὸς τὴν πατρίδα του.

Ποῦ μετὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ ἀπῆλθεν ὁ Ἡρόδοτος δὲν γνωρίζομεν· ἐδοξίκομεν ὅμως αὐτὸν τῷ 445 ἐν Ἀθήραις, ὅπου ἀναγνὸς μέρος τῆς ἱστορίας του (πιθανῶς ἐν τῷ νεοκτίστῳ Ὁδεῖῳ) ἠμείφθη γενναίως ὑπὸ τῆς πολιτείας λαβὼν 10 τάλαντα. Αἴτιος δὲ τῆς ἀμοιβῆς ταύτης ἦτο ὁ Περικλῆς, ὁ δξυδεορκῆς πολιτικός, ὅστις ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Ἡροδότου ἐβλεπε μοχλὸν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηρῶν ἴσως καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ὀφείλονται αἱ φιλικώταται σχέσεις τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Σοφοκλέους.

Ὅτε δὲ τῷ 444 ἀπαρκίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηραίων ἐν τῇ Κάτῳ Ἰαλίᾳ ἡ πόλις Θουρίοι, μετέβη καὶ ὁ Ἡρόδοτος εἰς αὐτὴν καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ καὶ ἐγένετο ἡ πόλις αὕτη δευτέρα πατρίς του, διὸ καὶ Θουρίος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο. Ἐὰν ἐκ Θουρίων ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς Ἀθήνας, δὲν γνωρίζομεν. Ὡσαύτως ἄγνωστον εἶναι καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου του· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπέθανε τῷ 424 ἐν Θουρίοις ἢ κατ' ἄλλους ἐν Πέλλῃ τῆς Μακεδονίας.

2. Περιηγήσεις τοῦ Ἡροδότου.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἵνα δυνηθῆ νὰ παράσχη εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅσων τὸ δυνατόν ἀσφαλεῖς εἰδήσεις ὄλων τῶν τότε γνωστῶν χωρῶν καὶ λαῶν, ἐπεχείρησε μακροτάτας περιηγήσεις· οὕτως ἐπεσκέφθη ὄχι μόνον τὰ πλησιαίτατα μέρη τῆ ἑαυτοῦ πατριδὶ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοικούμενα Δυτικὰ καὶ Βόρεια παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον μέχρις Ἐλεφαντίνης, τὴν Λιβύην μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Κυρήνης, τὴν Φοινίκην, τὴν Βαβυλωνίαν, τὴν Περσίαν, τὰς ἐν τῷ Κιμμερίῳ Βοσπόρῳ Ἑλληνίδας πόλεις, τὴν πρόσοικον αὐταῖς Σκυθίαν, τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Κάτω Ἰταλίαν.

3. Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου.

Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου, ὅπερ προσεπόρισεν αὐτῷ τὸν τιμητικὸν τίτλον τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας, καλεῖται ὑπὸ τοῦ ἰδίου **ἱστορίας ἀπόδειξις** (=ἀπόδειξις, διήγησις), δηρῶθῃ δὲ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν εἰς ἑννέα βιβλία, ὧν ἕκαστον ὀνομάζεται ἀπὸ μιᾶς Μούσης. Περιέχει διάστημα 320 ἐτῶν μέχρι τῆς ἐν Μυκάλῃ μάχης, κυρία δ' ὑπόθεσις αὐτοῦ εἶναι οἱ πόλεμοι τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῶν βασιλείων τῶν Περσῶν Δαρείου καὶ Ξέρξου. Τὴν αἰτίαν τῶν πολέμων τούτων διηγεῖται ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ α' βιβλίῳ ἀνατρέχων εἰς τὰς πρώτας συγκρούσεις τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ε' βιβλίου καὶ ἔξῃς ἐκθέτει αὐτοὺς ἐν συνεχεῖ ἔξιστορησεῖ, προτάξας ταύτης τὴν ἱστορίαν τῶν Λυδῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Αἰγυπτίων, Βαβυλωνίων καὶ Σκυθῶν.

4. Διάλεκτος καὶ χαρακτῆρ τοῦ λόγου.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἂν καὶ Δωριεὺς, ἔγραψε τὸ ἔργον του ἐν Ἰωνικῇ διαλέκτῳ καὶ ὄχι, ὡς ἡδύνατό τις νὰ προσδοκῆσῃ, ἐν Δωρικῇ· πρὸς τοῦτο ἦτο ἠναγκασμένος ἕνεκα τῶν προγενεστέρων ἱστοριογράφων (τῶν **λογογράφων**), οἵτινες εἶχον ἀνυψώσει τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον εἰς καθολικὴν γραφομένην γλῶσσαν. Ἀλλὰ τὴν Ἰωνικὴν δὲν

ἔμαθεν ἐν Σάμῳ, διότι καὶ ἐν τῇ Δωρικῇ Ἀλικαρνασσῶ μέρος τι τῶν κατοίκων ὠμίλει τὴν Ἰωνικὴν καὶ ἐπίσημα ἔγγραφα ἢ μᾶλλον ἐπιγραφαὶ συνετάσσοντο ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ. Ὁ Ἡρόδοτος ἄρα θεωρεῖται ὡς κύριος ἀντιπρόσωπος τῆς νέας Ἰωνικῆς διαλέκτου.

Μετὰ τοῦ μαλακοῦ δὲ καὶ τοῦ ῥέοντος τῆς γλώσσης ἀρμόζεται λαμπρῶς ἢ χαριέσσα ἀπλότης τοῦ λεκτικοῦ καὶ ἡ ἀφέλεια τῆς διηγήσεως. Ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν προτάσεων μεταχειρίζεται τὴν **ειρομένην λέξιν**, δηλ. τὸν ἀπερίοδον λόγον, ἐν ᾧ αἱ προτάσεις παρατάσσονται πρὸς ἀλλήλας ἄνευ ὑποταγῆς τῆς μιᾶς ὑπὸ τὴν ἄλλην.

5. Σύνοψις τῶν κυριωτάτων διαφορῶν τῆς Ἡροδοτείου διαλέκτου ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς.

Α'. Φωνήεντα.

Ἀνταλλαγή φωνηέντων.

α') Παρ' Ἡροδότῳ ὑπάρχει ἡ ἀντὶ α καὶ σ καὶ ἀντιστρόφως: § 1
σοφίη, θεήσομαι, ἡήρ, πρήσσω, Θρηῖξ, τριηκόσιοι, πέρην,
νηός, νηῦς, νηυσί.— πρῶρη, ἀληθείη.— λάξομαι (τοῦ ῥήμ.
λαγχάνω), χρᾶσθαι, λάμψομαι, ἐλάμφθην (τοῦ ῥ. λαμβάνω).—
α ἀντὶ ο ὑπάρχει ἐν τοῖς ἀρρωδία, ἀρρωδέω.

β') ε ἀντὶ α καὶ ει καὶ ἀντιστρόφως: τέσσερες.— κρέσσων, § 2
μέζων, ἔργω, ἐδέχθην, δεδέχθαι (τοῦ ῥ. δεικνυμι), ἔωθα, (εἰς
τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς υς ἐπιθέτων) θήλεα, ταχέα.— τράπω, τάμνω.
— κεινός, ξεῖνος, στεινός, εἰρωτιάω, εἵνεκεν, εἰρύω, εἰρέσθαι.

γ') ω ἀντὶ αυ, ου, ευ, οη: τρῶμα, θῶμα, θωμάζω.— ὦν, § 3
γῶν (= οὔν, γοῦν).— πλώσομαι, πλώσας.— ὀγδώκοντα, ἔβωσα,
βωθῆω, ἐνένωντο (ὑπερσυντλ. τοῦ ῥ. νοέω).— ων ἀντὶ αυ: ἐμεων-
τοῦ, σεωντοῦ, ἔωυτοῦ.

δ') ου ἀντὶ ο: μούνος (= μόνος), νοῦσος, οὔρος (= ὄρος), οὔ- § 4
νομα, οὔνομάζω.

Συναίρεσις.

- § 5 Ἡ συναίρεσις παραλείπεται συχνάκις παρ' Ἡροδότῳ ἐν τε τῇ κλίσει καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ: πλόος, χρύσεος, βασιλέει, βασιλέες, ῥίγει, γένεος, ἀληθέα, Θεμιστοκλέης.— μενέομεν, ἀποβαλέεις, φαίνεαι, πείθεο, φανέωσι, ποιέω, ποιέεις, ποίεε.— ἔαρ, διστός, δηϊόω, ῥηίδιος, βασιληίη, ἀνθρωπήιος, οἰηίη, ἀνδρήιος, ἀεθλος κτλ.

Χασμωδία, ἔκθλιψις, κοᾶσις.

- § 6 Ἡ χασμωδία εἶναι συνηθεστάτη· ὅθεν ἔλλειπει
α') τὸ εὐφωνικὸν ν.
β') τὸ σ ἐν τοῖς ἄχρι, μέχρι, οὔτω.
Ἡ δ' ἔκθλιψις καὶ ἡ κοᾶσις εἶναι σπανία· ἰδιάζουσα παρὰ τοῖς Ἰωσιν εἶναι ἡ κοᾶσις τοῦ ο-α εἰς ω: ὠνήρ, ὠντός, ἰωντό, τῶρ-χαῖον, τῶγαλμα, τῶπό.

B'. Ἀνταλλαγὴ συμφώνων.

- § 7 α') Ἀντὶ π ὑπάρχει κ εἰς ὅλα τὰ ἀντωνυμικὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρ τὰ σχηματιζόμενα ἐκ θέματος πο:
κοῖος, δοκοῖος, κόσοι, κότερος, κῆ, κότε, κοῦ, δκως κτλ.— ἀλλὰ ὀποδαπός.
- § 8 β') ἀντὶ χ ὑπάρχει κ: δέκομαι, οὐκί.
- § 9 γ') ἀντὶ σσ » ξ ἐν τοῖς διξός, τριξός.
- § 10 δ') ἀντὶ θ » τ ἐν τῷ αὔτις.
- § 11 ε') Μετάθεσις τοῦ δασέος γίνεται ἐν τοῖς:
ἐνθεῦτεν (=ἐντεῦθεν), ἐνθαῦτα (=ἐνταῦθα), κιδῶν (=χιτών).
- § 12 ζ') Τὰ φιλά πρὸ δασυνομένου φωνήεντος δὲν τρέπονται εἰς δασέα οὔτε ἐν τῷ μέσῳ οὔτε ἐν τέλει λέξεως: ἐπεξῆς, αὐτημερόν, ἀπικνέομαι, ἀπῆκε, μετήμι, ἀποδος.— ἀπ' οὔ, μετ' οὔ, οὐκ ἕτερος.
Ὁ Δυϊκὸς ἀριθμὸς ἔλλειπει ἐν τε τοῖς ὀνόμασι καὶ ἐν τοῖς ῥήμασι.

Γ'. Κλίσεις.

Πρώτη Κλίσις.

α') Ἡ ἐνικὴ γενκ. τῶν εἰς — ης λήγει εἰς — εω, τῶν εἰς — εης § 13
εἰς — εω: Πέροσης, γενκ. Πέρσεω, Ξέρξης — Ξέρξεω, πολίτης —
πολίτεω. — βορέης, γενκ. βορέω, Ἑρμῆς — Ἑρμέω.

β') ἡ ἐνκ. αἰτκ. πολλῶν κυριῶν ὀνομάτων εἰς — ης λήγει ἄλλοτε § 14
μὲν εἰς — ην: Ξέρξην, Λεωνίδα, ἄλλοτε δὲ εἰς — εα: Ξέρξεα,
Λεωνίδα.

γ') ἡ γενκ. πληθ. τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν τε καὶ ἐπιθέτων § 15
λήγει εἰς — εων: γνωμέων, πολιτέων — λοιπέων, πολλέων —
αυτέων — εουσέων.

Ἐξαιρέσεις: Ἐξαιροῦνται τὰ θηλυκὰ τῶν βαρυτόνων ἐπιθέτων, μετοχῶν,
ἀντωνυμιῶν τῶν ληγουσῶν εἰς ος, η, ον, ὧν ἡ γενκ. πληθ. εἶναι ὁμοία τῇ τῶν
ἄρσενικῶν: ἄλλων, φίλων, ἐκείνων, ἀλίσκομένων, τούτων.

δ') ἡ δοικ. πληθ. λήγει εἰς — ησι (ῆσι): γνώμησι, τιμῆσι, § 16
λοιπῆσι, αὐτῆσι.

Δευτέρα κλίσις.

Ἡ δοικ. πληθ. εἰς — οισι (οῖσι): λόγοισι, θεοῖσι.

§ 17

ΣΗΜ. Κατὰ τὴν δευτέραν Ἀττικὴν κλίσιν ὀλίγα ὀνόματα κλίνονται: α') τὰ
κύρια ὀνόματα τὰ καταλήγοντα εἰς — λεως: Μενέλεως, Χαρίλεως, Ἄρκεσί-
λεως, Θρασύλεως, β') τὰ Μίνως, Ἄθως, Ἀμφιάρεως. Ἀντὶ δὲ τῶν λεῶς,
νεῶς, κάλως, λαγῶς μεταχειρίζεται ὁ Ἡρ. τοὺς Ἰωνικοὺς τύπους: ληός,
νηός, κάλος, λαγός· καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιθέτων πλέως, Ἰλεως, ἀξιόχρεως τοὺς
Ἰωνικοὺς τύπους πλέος, η, ον — ἀξιόχρεος, ον.

Τρίτη κλίσις.

α') Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς — κλέης κλίνονται οὕτω:

§ 18

Θεμιστοκλέης, — κλέος, — κλέι, — κλέα, — κλεες.

β') Τὰ εἰς — ις λήγοντα ὀνόματα κλίνονται οὕτω:

§ 19

πόλις, πόλιος, πόλι, πόλιν·

πόλιες, πολίων, πόλισι, πόλις ἢ πόλιας.

§ 20 γ') Τὰ οὐσιαστικά εἰς — εὺς κλίνονται οὕτω: **βασιλεύς, βασιλέος, βασιλεί, βασιλέα, βασιλεῦ**. — **έες, — έων, — εὔσι, — έας.**

§ 21 δ') Τὰ οὐσιασι. εἰς **υς**, — **υος** σχηματίζουνσι τὴν αἰτ. πληθυντ. εἰς — **υς** καὶ — **υας**: **ιχθῦς** καὶ **ιχθύας**.

Τὸ **πῆχυς** κλίνεται οὕτω: **πῆχυς, — εος, — εἰ, — υν.**

— **εες, — έων, — εσι, — εας.**

§ 22 ε') Τὰ οὐδέτερα εἰς — **ας** τρέπουσι πρὸ φωνηέντων τὸ **α** εἰς **ε**: **κέρας, κέρεος, κέρεϊ, κέρεα, κερέων**. Ὅμοίως τὸ **γέρας** καὶ **τέρας** τὸυναντίον τὸ **γῆρας** σχηματίζει **γήραος, γῆραϊ** — τὸ **κρέας, κρέως** — **κρέα, κρεῶν, κρέεσι**.

Ἄνωμαλα.

§ 23 α') Ἐτερόκλητα καὶ μεταπλασιὰ καὶ παρ' Ἡροδότῳ ἀπαντῶσι π.χ. **ἤρωσ, αἰτ. τοῦ ἑνικ. ἤρων καὶ ἤρωα**. — **πάτρως, αἰτ. πάτρων**.

Ἐκτὸς τοῦ τύπου **δένδρον, δένδρου** ὑπάρχουσι καὶ οἱ τύποι **δένδρος, δένδρεος** καὶ **δένδρεον, δενδρέου**.

§ 24 β') Τὸ **νηῦς** (= αἰτ. ναῦς) κλίνεται οὕτω: **νηῦς, νεός, νηί, νέα** — **νέες, νεῶν, νηυσί, νέας**.

Ἐπίθετα, Παραθετικά, Ἀριθμητικά.

§ 25 α') Ἀντὶ τοῦ **πολύς** εὔρηται πολλάκις **πολλός**: τὸ δὲ οὐδέτερον εἶναι **πολλὸν** καὶ **πολύ**.

§ 26 β') Ἐπίθετα εἰς — **εος** καὶ — **ηιος** (= αἰτ. εἰος) διατηροῦσιν ἐν τοῖς παραθετικοῖς τὸ **ο** καὶ προηγουμένης βραχείας συλλαβῆς: **ἐπιτηδεότερος, — ότατος** (διότι = αἰτ. ἐπιτηδειότατος), **ἀνδρηιότερος, οἰκηιότερος** (διότι τὸ **ηι** θεωρητέον ὡς δίφθογγος).

§ 27 γ') Τοῦ **ταχύς** συγκρ. **ταχύτερος** καὶ **θάσσων** ὑπερθ. **τάχιστος**.

§ 28 δ') Τὸ **πολλός** ἐν τῇ ὀνομ. τοῦ συγκριτ. ἔχει **πλέων, πλέον** καὶ **πλεῦν**, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσι τὸ μὲν: **πλέονι, πλέονα** (**πλέω**), **πλεόνων, πλέοσι**, τὸ δὲ: **πλεῦνος, πλεῦνα, πλεῦνες, πλεύνων, πλεῦνας**.

§ 29 ε') Τὸ ἀριθμ. **δύο** ἄλλοτε μὲν εἶναι ἄκλιτον, ἄλλοτε δὲ κλίνεται: **δύο, δυῶν, δυοῖσι, δύο**.

Ἐντὶ τοῦ δώδεκα λέγει ὁ Ἡρ. **δυώδεκα**, ἐντὶ τοῦ τέσσαρες, **τέσσαρες**, ὡσαύτως **τεσσερεσκαίδεκα**.

Ἄντωνυμῖαι.

α') Ἐντὶ τῆς γενκ. ἐμοῦ, σοῦ ἀπαντῶσιν οἱ τύποι **ἐμέο** ἢ **ἐμεῦ**, § 30 **σέο** ἢ **σεῦ**.

Ἡ δοικ. τῆς προσωπικῆς ἀντων. τοῦ θ' προσ. ἀπαντᾷ σοὶ ὀρθο-
τονουμένη καὶ τοὶ ἐγκλιτικῆ. Ἡ αἰτ. τοῦ γ' προσ. ἀπαντᾷ **μιν**
(ἐγκλιτικῆ) ἐντὶ αὐτόν, αὐτὴν καὶ ἑαυτόν, ἑαυτήν, ἢ δὲ δοικ. πληθ.
σφίσι ἐντὶ ἑαυτοῖς, ἑαυταῖς, καὶ **σφι** (ἐγκλιτ.) ἐντὶ αὐτοῖς, αὐταῖς.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Ἡρ. ἔχει καὶ οὐδ. πληθ. **σφέα** = αὐτά.

β') Ἡ ὄδε ἐν τῇ δοικ. πληθ. ἔχει **τοισίδε** καὶ **τησίδε**. § 31

γ') Τῶν ἀναφορικῶν ἀντων. σχηματίζονται, πλὴν τῶν ὀνομα- § 32
στικῶν ὄ, ἦ, οἶ, αἶ, ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι τύποι ἀπὸ τ ἀρχόμενοι:
τοῦ, τῆς, τῶν, τά.

Μετὰ τὰς προθέσεις ὅμως ἐκθλιβομένας κεῖνται οἱ ἀπὸ φωνήεν-
τος ἀρχόμενοι τύποι: **ἀνὶ ὧν, ἀπ' οὔ, μετ' ἧς** κτλ.

Ὁσαύτως ἐν χρονικαῖς ἐκφράσεσιν οὐδέποτε ἀπαντῶσιν οἱ ἀπὸ
τ ἀρχόμενοι τύποι: **ἐν ᾧ, ἐξ οὔ, ἐς ὄ, ἕως οὔ**.

δ') Ἡ ὄσσις σχηματίζει τοὺς ἐξῆς τύπους, ἐν τῇ γενκ. τοῦ ἐνικοῦ § 33
δτευ, ἐν τῇ δοικ. **δτεω**· ἐν τῇ πληθυντ. γενκ. **δτεων**, δοικ. **δέοισι**·
οὐδ. πληθ. **ἄσσα**.

ε') **τίς**, γενκ. **τεῦ**, δοικ. **τέω** καὶ **τίνι**· πληθ. **τέων**, δοικ. **τέοισι**· τοὺς § 34
αὐτοὺς τύπους (ἀλλ' ἐγκλιτικούς) ἔχει καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία.

Δ'. Ῥήματα.

Αὔξεις.

α') Τὰ θαμιστικά εἰς — **σκον** καὶ — **σκόμην** δὲν λαμβάνουσιν § 35
αὔξῃσιν οὔτε συλλαβικὴν οὔτε χρονικὴν: **ἀγεσκον, ποιέεσκον,**
ὀδυρέεσκειτο· καὶ ἐν τῷ ὑπερσυντιλ. ἠλλεῖπει πολλακίς ἢ συλλαβικῆ
αὔξῃσιν: **δέδοκτο, καταλέλειπτο**.

Τὰ δῆμ. **βούλομαι, δύναμαι** καὶ **μέλλω** ἔχουσιν ε.

β') Ἡ χρονικὴ αὔξῃσις παρὰ τοὺς δῆμασιν ἠλλεῖπει πάντοτε, § 36

ὡς ἀγινέω, ἀμείβομαι κ. ἄλ., ἰδίως παρὰ πᾶσι τοῖς ἀπὸ αἰ, αυ, εἰ, ευ καὶ οἱ ἀρχομένοις ῥήμασι.

§ 37 γ') Ὁ παρατατικὸς τοῦ ὄρέω (= ὀράω) ἀπαντᾷ ὤρων.

Καταλήξεις.

§ 38 α') Μένουσι ἀσυναίρετοι αἱ καταλήξεις -αο, -σαι, -εο (ἡ τελευταία συναίρεται μόνον εἰς ευ): ἐργάσαο, οἴχσαι, ἐγένεο. Ὡσαύτως ἡ -εω ἐν τῇ ὑποτακτικῇ τοῦ παθ. ἀορίστου (αἰρεθέω, αἰρεθέωμεν) καὶ τοῦ ἀορ. β' ἐνεργητ. (θέω, θέωμεν κτλ.) ὁμοίως ἡ -εω καὶ -εομεν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων (σημανέω, σημανέομεν).

§ 39 β') Ὁ ἐνεργητ. ὑπερσυντ. ἔχει τὰς καταλήξεις εα, εας, εε, εατε: ἐώθεα, ἐώθεας, ἐώθεε, ἐωθέατε.

§ 40 γ') Ἀντὶ τῶν καταλήξεων -νται καὶ -ντο ἀπαντῶσιν -αται καὶ -ατο 1) ἐν τῷ παθ. παρακμ. καὶ ὑπερσυντλ. (ἀπίκατο = ἀφιγμένοι ἦσαν, ἐτειτάχато, τετύφαται, ἐσκενάδαται, δεδέχαται). 2) ἐν τῇ ὀριστικῇ τοῦ παθ. ἐνεσιῶτος καὶ παρακμ. τῶν εἰς -μι ῥημάτων (τιθέαται, ἰστέαται, δυνέαται, ἐδεικνύατο, ἐκέατο). 3) ἐν τῇ εὐκτικῇ (γενοίατο, ἀγοίατο, τισαίατο).

Συνηρημένα.

§ 41 α') Τὰ εἰς -εω μένουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσυναίρετα: καλέω, καλέεις, καλέης, καλέομι, κάλεε, καλέειν κτλ. Ἀλλὰ καὶ δεῖν, δεῖν, παρακμ. ὁμως ἔδεε.

Πολλάκις τὸ -εο συναίρεται εἰς -εν: ποιεῦσι, ποιεύμενος, ἐποιεῦντο.

Ἡ κατάληξις τῆς προστακτικῆς -εσο βραχύνεται εἰς εο: ἡγέο, λυπέο, ποιέο καὶ ἡ -εσαι εἰς εαι: φοβέαι.

§ 42 β') Τὰ εἰς -αω συναίρουσι ὡς ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ: εἰς τινα ὁμως ῥήματα εἰς -αω τὸ α πρὸ ἐπομένον ο ἔξασθενοῦται εἰς ε: ὄρέω, φοιτέω, εἰρωτέω, ὀρέομεν, ὠρεον κτλ. Εἰς τὸ χράομαι, τὸ -αω πανταχοῦ γίνεται -εω (χρέωνται, χρεώμενος), τὸ δὲ αε, αη τοῦναντίον εἰς α (χρᾶται, χρᾶσθαι). Ἀλλὰ χρεὸν ἀντὶ χρεῶν.

γ') Καὶ τὰ εἰς -**ωω** συναυροῦνται ὡς ἐν τῇ Ἀτικῇ, διαφέρουσι § 43 μόνον ὅτι ἀντὶ τοῦ -**ου** ἔχουσι καὶ -**ευ** (ἐδικαίεν, ἀξιεῦμεν, ἀξιεῦσι).

Ῥήματα εἰς μι.

Τὰ εἰς -**μι** ῥήματα ἔχουσι τύπους τινὰς κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς § 44 -**αω**, -**εω**, -**οω** καὶ -**ύω**: **τιθεῖ**, **ὑποθέοιτο**, **δίδοι**, **ἐδείκνυε**. Τὸ γ' πληθ. πρόσ. τοῦ **τίθημι** ἀπαντᾷ **τιθεῖσι**, ὁ παρατκ. **ετίθεα**, **ετίθεις**, **ετίθει**.

Τοῦ **εἰμι** τὸ β' ἐν. πρόσ. εἶναι **εἷς**, τὸ α' πληθ. **εἰμέν** ἢ **ὑποτακι**. **ἔω**, **ἦς**, **ἦ** καὶ **ἔωσι**, **ἦ** μετχ. **ἔών**, **ἔουσα**, **ἔόν** ὁ παρατκ. **ἔα** καὶ **ἔατε**, πολλάκις **ἔσκε**, **ἔσκον** καὶ **ἦν**.

Τὸ **εἰμι** σχηματίζει τὸν παρατκ. **ἦια**, **ἦιε** καὶ **ἦισαν** οὕτω καὶ τὰ σύνθετα.

Ἀνώμαλά τινα ῥήματα συχνάκις ἀπαντῶντα μετ' ἰδίου Ἰωνικοῦ σχηματισμοῦ τῶν χρόνων.

1. **ἄγω**, μέσος ἄορ. α' **ἔσαξάμην**, **προεσαξάμην**. § 45
2. **αἰρέω**, παρακ. **ἀραίρηκα**, **ἀραίρημαι**. § 46
3. **εἶπα**, ἀπαρέμφ. **εἶπαι**, μετχ. **εἶπας**· **εἶπασθαι**. Παθ. ἄορ. α' § 47 **εἰρέσθην**, μετχ. **ῥηθείς**· μέλλ. παθ. **εἰρήσεται** (ἀντὶ **ῥηθήσεται**).
4. **ἴημι**, ἐκ τοῦ ἀπίμηι: **ἀπίεσαν**, **ἀπειμένος**, **ἀπεῖτο**, **ἀπεῖθη**· § 48 ἐκ τοῦ ἀνίμηι: **ἀνειμένος**· ἐκ τοῦ μετίμηι: **μεμετιμένος**, **μετεῖθη**.
5. **λαγχάνω**, μέλ. **λάξομαι**, παρακμ. β' **λέλογχα**. § 49
6. **λαμβάνω**, μέλ. **λάμψομαι**, παρακμ. **λελάβηκα**, **λέλαμμαι** § 50 (**διαλελαμμένος**), **ἐλάμφθην**.
7. **οἶδα**, **οἶδας**, **οἶδε**, **ἴδμεν** (καὶ **οἶδαμεν**), **ἴστε**, **οἶδασι** (καὶ § 51 **ἴσασι**). Ὑποτ. **εἰδέω**, εὐκτ. **εἰδείην**, παρατκ. **ἦδεα**, **ἦδεε** - **ἦδέατε**, **ἦδεσαν**. Μέλ. **εἰδήσω**.
8. **οἶκα** (ἀπτ. **ἔοικα**), **οἶκε**, **οἶκασι**, **οἰκώς**, **οἰκός**. § 52
9. **ὄραω**, **ὄφομαι**, **εἶδον**, **ὄπωπα**, **ὄπώπειν**. Παρατκ. **ὠρων**. § 53
10. **φέρω**, **οἶσω**, **οἶσομαι**, **ἦνεικα**, **ἐνεῖκαι**, **ἦνεικάμην**, **ἐνή-** § 54 **νεγμαι**, **ἦνείχθην** (**ἐνειχθείς**).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[V]

Ἄρισταγόρας ὁ Μιλήτου τύραννος. — Στρατεία τῶν Ἴωνων κατὰ τῶν Σάρδεων (498).

(Κεφ. 49 - 50, 97, 99 - 103, 105)

Κεφ. 49.

ἀπικνεύεται = ἀττικῶς ἀφικνεῖται (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτον σελ. 82, § 5, § 12). — ὦν = ἄττ. οὖν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 81, § 3). — Ἄρισταγόρας = ἄττ. Ἄρισταγόρας. Οὗτος διενεργήσας ἐκστρατεῖαν τῶν Περσῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μεγαβάτην ἐναντίον τῆς Νάξου ἐφοβήθη μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτης τὴν ὀργὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως· θέλων δὲ ν' ἀποφύγῃ αὐτὴν καὶ παρακινηθεὶς ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ τοῦ Ἰστιαίου ἐκήρυξε τὴν κατὰ τοῦ Δαρείου ἐπανάστασιν παρορμήσας τοὺς Ἴωνας εἰς ἀποστασίαν ἀπ' αὐτοῦ. — Μιλήτου, πόλεως τῆς Καρίας (βλ. γεωγρ. πίν.). — ἐς = εἰς. — Κλεομένεος (= ἄττ. Κλεομένους) ἔχοντος τὴν ἀρχὴν = ὅτε ὁ Κλεομ. εἶχε τὴν ἀρχήν. — τῷ (= τοῦτῳ) ἀπικνεόμενος ἐς λόγους = ἐλθὼν εἰς ὁμιλίαν μετ' αὐτοῦ. — μὴ θαυμάσης = ἄττ. μὴ θαυμάσης. — τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις = ἄττ. τῆς ἐνταῦθα ἀπίξεως· ἢ γενκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ σπουδῆν = τὴν σπουδῆν μου, τὴν προθυμίαν μου νὰ ἔλθω ἐδῶ. — τὰ... κατήκοντα = ἄττ. τὰ καθήκοντα = τὰ παρόντα = ἡ παροῦσα κατάστασις. — Ἴωνων παῖδας = Ἴωνας. — ὄνειδος καὶ ἄλλος, δηλ. ἐστὶ αὐτοῖσι = ἄττ. αὐτοῖς. — ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν = πρὸς τοῦτοις δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν (Ἑλλήνων) καὶ εἰς σὰς. — ὄσφ = καθ' ὅσον, διότι. — προέστατε = προῖστασθε. — νῦν ὦν (= ἄττ. οὖν) = ἐμπρὸς λοιπόν. — πρὸς θεῶν τῶν Ἑλ. = ἐν ὀνόματι τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν.

— ῥύσασθε, τοῦ ῥ. ῥύομαι = ἀπολυτρῶνω, σφῶω. — δουλοσύνης = ἀττ. δουλείας. — ὀμαίμονας = ἔχοντας τὸ αὐτὸ (μὲ σᾶς) αἷμα = συγγενεῖς.

Κεφ. 50.

ἄμειβετο = ἡμείβετο = ἀττ. ἀπεκρίνετο. — τοισίδε = ἀττ. τοῖσδε = διὰ τῶν ἐξῆς. — ξεῖνε = ἀττ. ξένε. — τοι = ἀττ. σοι. — ἐς τρίτην ἡμέρην (= ἀττ. ἡμέραν) = κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν. — ὑποκρινέεσθαι = ἀττ. ἀποκρινεῖσθαι. — ἐς τοσοῦτο ἤλασαν = μέχρι τούτου τοῦ σημείου προεχώρησαν. — ἐλείπε = ἀττ. ἐπέι. — ἡ κυρίη (= ἀττ. κυρία) = ἡ ὠρισμένη. — ἐγένετο = ἐφθασε. — τῆς ὑποκρίσιος = ἀττ. τῆς ἀποκρίσεως ἢ γενκ. ἐκ τοῦ ἡμέρη. — ἐς τὸ συγκείμενον, δηλ. χωρίον = εἰς τὸν συμπεφωνημένον τόπον. — εἴρετο = ἀττ. ἤρετο (ἀόρ. β' τοῦ ῥ. ἐρωτᾶν). — ὀκόσων ἡμερέων (= ἀττ. δπόσων ἡμερῶν), ἢ γενκ. ἐκ τοῦ ὀδός. — τᾶλλα, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — ἐὼν (= ἀττ. ὦν), μτχ. ἐνδοτική. — σοφός = πονηρός. — χρεὸν (= ἀττ. χρεῶν), αἰτιατκ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ ἐπρεπε. — μιν = ἀττ. αὐτόν. — τὸ ἐὼν = ἀττ. τὸ ὄν = τὸ ἀληθές. — βουλόμενον, μτχ. ὑποθτκ. — Σπαρτιήτας = ἀττ. Σπαρτιάτας. — Ἀσίην, ἀττ. πῶς; — λέγει, δηλ. τὸ ἐόν. — δ' ὦν = ὅμως, μολταῦτα. — φᾶς = ἀττ. φάσκων = δηλῶν. — ὑπαρπάσας (= ἀττ. ὑφαρπάσας) τὸν ἐπίλοιπον λόγον = διακόψας τὸν ἐπίλοιπον λόγον (πρβλ. IX, κεφ. 91). — τὸν = ἀττ. ὄν. — ὄρημητο = ἀττ. ὄρημητο = εἶχεν ἀρχίσει. — ἀπαλλάσσειο = ἀττ. ἀπαλλάσσειο = ἀναχώρει. — πρὸ δύντος ἡλίου = πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. — εὐπεέα = ἀττ. εὐεπῆ, δπερ κυρίως = καλῶς λαληθέντα εἶτα = συνετόν. — Λακεδαιμονίοισι, ἀττ. πῶς; — σφέας = ἀττ. σφᾶς = αὐτούς.

Κεφ. 97.

ἀπελαυνόμενος = ἀποδιωκόμενος. — ἦιε = ἀττ. ἦει (πρτκ. τοῦ ἔρχομαι). — τῶν λ. ἐδυνάστευε μέγιστον = ἦτο ἰσχυροτάτη μεταξὺ τῶν λοιπῶν. — ἐπελθῶν... ἐπὶ τὸν δ. = παρουσιασθεῖς εἰς τὸν δῆμον. — τὰ = ἀττ. ᾶ. — πρὸς τοῖσι = πρὸς τούτοισι = ἀττ. πρὸς τούτοις = ἐκτὸς τούτων. — ὡς... εἰ σὶ καὶ... εἶη, παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — τῶν Ἀθην. ἄποικοι, ὁ Νηλεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Κόδρου, εἶχεν ἰδρύσει τὴν Μίλητον (πρβλ. IX, κεφ. 97 « N εἰ -

λεφ τῷ Κόδρου...».— εἰσὶ ἄποικοι, περὶ τῆς χασμωνδίας ἰδὲ Ἦρ. διαλ. σελ. 82, § 6.— οἶκος = ἄττ. εἶκος = πρέπον.— σφέας = ἄττ. σφᾶς = αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Μηλισίους).— ὄνεσθαι, ὡς ὑπκμ. νοητέον τὸ τοὺς Ἀθηναίους.— δυναμένους μέγα, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.— οὐδὲν (δηλ. ἦν) ὅτι οὐκ ὑπέσχετο, κατ' ἔννοιαν = τὰ πάντα ὑπεσχέθη.— οἶα κάρτα (= ἄττ. μάλα) δεόμενος = ἐπειδὴ εἶχε μεγάλην ἀνάγκην.— ἔς ὃ = ἕως ὅτου.— οἶκε = ἄττ. ἔοικε.— εὐπετέστερον = εὐκαλώτερον.— διαβάλλειν = ἀπαιτᾶν.— εἰ, ἐνταῦθα αἰτλγκ. = διότι.— μῦνον (= ἄττ. μόνον), δηλ. ὄντα.— οὐκ οἶός τε ἐγ. = ἄττ. οὐχ οἶός τε ἐγ. = δὲν ἠδυνήθη.— τρεῖς μυριάδας Ἀθην., ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφοφόρων Ἀθην. ἀνήρχετο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηνῶν εἰς 30,000.— ἐποίησε τοῦτο, δηλ. τὸ διαβάλλειν παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξις τοῦ ποιεῖν (τρεῖς μυριάδας... τοῦτο).— ἐψηφίσαντο... ἀποσιεῖλαι, οἱ Ἀθην. ἀπεφάσισαν νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἴωνας, διότι ἐνόουν ὅτι ἡ σωτηρία τῆς Ἰωνίας καὶ ἡ ἦττα τῆς Περσίας δὲν ἦτο ζήτημα τοπικὸν διὰ μόνας τὰς πόλεις τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἰώνων, ἀλλὰ συνεδέετο στενωῶς πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῶν Ἀθηνῶν, ἣτις εὗρισκετο ἐν κινδύνῳ, ἀφ' ὅτου ὁ σατράπης Ἀρταφέρνης διεμήνυσεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ὑστάτην ἀπαίτησιν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἰππίου.— νέας = ἄττ. ναῦς.— βοηθοὺς, κατγρμ.— ἀποδέξαντες = ἄττ. ἀποδεῖξαντες = διορίσαντες.— ἐόντια = ἄττ. ὄντια.— τὰ πάντα, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι.— δόκιμον = ἐγκριτον, ἐπιφανῆ.— νέες = ἄττ. νῆες.

Κεφ. 99.

ἐπειδὴ, χρονκ.— ἀπίκοντο, εἰς Μίλητον, ἐνθα εὗρισκετο καὶ ὁ Ἀρισταγ. ἐπιστρέψας ἐξ Ἀθηνῶν.— ἅμα ἀγόμενοι = ἄγοντες μεθ' ἑαυτῶν.— Ἐρετρ. πέντε τριήρας (= ἄττ. τριήρεις), οἱ Ἐρετρ. μετέσχον τῆς στρατείας οὐχὶ χάριν τῶν Ἀθην., ἀλλὰ χάριν τῶν Μηλισίων, πρὸς οὓς ὤφειλον εὐγνωμοσύνην διότι οἱ Μιλ. εἶχον βοηθήσει πρὸ ἐτῶν (ἄγνωστον κόσμων) τοὺς Ἐρετριεῖς, ὅτε οὗτοι ἐπολέμου κατὰ τῶν Χαλκιδέων.— στρατηίην = ἄττ. στρατείαν.— Σάρδις (= ἄττ. Σάρδεῖς), πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας.— ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, ὅπως ὑπερασπισθῆ τὴν πόλιν κατ' ἐνδεχομένης ἐφόδου τῶν Περσῶν.— ἀπέδεξε = ἄττ. ἀπέδειξε = διώρισε.— ἐωντοῦ = ἄττ. ἑαυτοῦ.— ἀδελφεὸν = ἄττ. ἀδελφόν.

Κεφ. 100.

τῷ στόλῳ = τῷ στρατῷ. — Ἐφεσον, πόλιν τῆς Ἰωνίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καύστρου (βλ. γεωγρ. πίν.). — πλοῖα μὲν = τὰ μὲν πλοῖα. — Κορησῶν, λιμὲν παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὁμωνύμου ὄρους πλησίον τῆς Ἐφέσου. — τῆς Ἐφεσίδης, δηλ. γῆς. — αὐτοὶ ἀνέβαινον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: πλοῖα κατέλιπον. — χειρὶ πολλῇ = μετὰ πολλῆς δυνάμεως (στρατιωτικῆς). — ποιούμενοι = ἄττ. ποιούμενοι. — ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ = ὁδηγούς. — Καύστριον, συνήθως καλούμενον Κάυστρον. Οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ Τμῶλου καὶ διαρρέων τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον οὐ μακρὰν τῆς Ἐφέσου. (βλ. γεωγρ. πίν.). — ἐνθεῦτεν = ἄττ. ἐνθεῦθεν (πόθεν;). — ἐπεῖτε = ἄττ. ἐπεὶ. — Τμῶλον, ὄρος τῆς Λυδίας. — ἀπίκοντο, δηλ. πρὸ τῶν Σάρδεων. — αἰρέουσι = ἄττ. αἰροῦσι. — οὐδενός σφι (= ἄττ. σφίσι) ἀντιωθέντος (= ἄττ. ἐναντιωθέντος) = χωρὶς οὐδεὶς νὰ ἐναντιωθῆ κατ' αὐτῶν. — χωρὶς = πλὴν. — ἀκροπόλιος = ἄττ. ἀκροπόλεως. — ἐρρύετο, τοῦ ῥ. ῥύομαι = ὑπερασπίζω. — Ἄρταφέρνης, υἱὸς τοῦ Ἰσταόπου, ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου, διοικητὴς τῶν Σάρδεων.

Κεφ. 101.

τὸ δὲ μὴ ληλατ... ἔσχε τόδε, ἢ σύνταξις: τόδε ἔσχε (= ἐκώλυσε) σφέας ἐλόντας τὴν πόλιν τὸ μὴ ληλατῆσαι (αὐτὴν) = τὸ ἐξῆς ἠμπόδισεν αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς πόλεως νὰ ληλατῆσωσιν αὐτήν. Ἐπειδὴ τὸ ἔσχε = ἐκώλυσε, ἢ ἀπαρέμφ. ἐτέθη μετὰ τοῦ μή. — τῆσι Σάρδισι = ἄττ. ταῖς Σάρδεσι. — αἱ μὲν πλεῖνες (= ἄττ. πλείους)... ὅσαι δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ οἰκίαι. — καλίμου, γενκ. τῆς ὕλης. — τῶν τις στρατιωτέων (δηλ. τῶν Ἑλλήνων) = τῶν στρατιωτέων (= ἄττ. στρατιωτῶν) τις. Συνήθης παρ' Ἡροδ. ἢ θέσις τῆς ἀορίστου ἀντωνυμ. μεταξύ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ. — οἰκίης = ἄττ. οἰκίας. — ἐπενέμετο τὸ ἄστν πᾶν = ἐξηπλοῦτο εἰς ὄλην τὴν πόλιν. — ἄστεος = ἄττ. ἄστεως. — πόλι = ἄττ. πόλει. — ἀπολαμφθέντες = ἄττ. ἀποληφθέντες = περικυκλωθέντες, ἀποκλυσθέντες. — ὥστε (= ἄττ. ἄτε)... νεμομένου... καὶ οὐκ ἔχοντες = διότι τὸ πῦρ κατέκαιε... καὶ δὲν εἶχον. — τὰ περιέ-

σχατα = τὰ περίξ ἔσχατα. — ἐξήλυσιν = ἐξοδον. — ἐπὶ τὸν Πακ. = εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πακτωλοῦ ποταμοῦ (τοῦ διαρρέοντος τὰς Σάρδεις). — ψῆγμα = κόριν. — καταφορέων = καταβιβάζων, παρασύρων. — διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς = διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς. — ἐκιδδοῖ = ἄττ. ἐξίησι = ἐκβάλλει. — ὁ δὲ, δηλ. ἐκιδδοῖ. — ὄρωντες, ἐκ ταύτης τῆς μετ. ἐξαρτῶνται αἱ μετ. ἀμυνομένους, προσφερομένους = ὅτι ἡμόνοντο... ὅτι ἐφώρμων. — τοὺς μὲν, δηλ. τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ. — τοὺς δέ, δηλ. τὴν φρουρὰν τῆς ἀκροπόλεως. — σὺν πλήθει πολλῶ, ἀνωτέρω ἐν κεφ. 100 λέγεται περὶ τοῦ Ἄρταφέρους ὅτι «ἐρρύετο τὴν ἀκρόπολιν ἔχων δύναμιν οὐκ ὀλίγην». — ἐξανχώρησαν = ὑπεχώρησαν. — δέισαντες = φοβηθέντες = ἐκ φόβου. — οὔρος = ἄττ. ὄρος. — τὸ Τμῶλον καλεόμενον = τὸ καλεόμενον Τμῶλον = ὅπερ ἐκαλεῖτο Τμῶλος. — ὑπὸ νύκτα = κατὰ τὴν νύκτα. — ἀπαλλάσσοντο = ἄττ. ἀπηλλάσσοντο = ἀπήρχοντο. — τὰς νέας (= ἄττ. ναῦς) = τὰς ἑαυτῶν ναῦς (αἰτινες εἶχον καταλειφθῆ ποῦ;).

Κεφ. 102.

Σάρδιες = ἄττ. Σάρδεις. — ἐν δὲ αὐτῆσι (= ἄττ. αὐταῖς) = ἐντὸς δὲ αὐτῶν. — ἱρὸν (= ἄττ. ἱερόν), δηλ. ἐνεπρήσθη. — ἐπιχωρίης (= ἐπιχωρίας) = ἐντοπίας. — Κυβήβης (ἢ Κυβέλης), λατρευομένης ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ Μ. Ἀσίᾳ, ἰδίᾳ ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ. — τὸ (= ἄττ. ὁ) = τὴν πυρπόλησιν τοῦ ὁποῦ. — σκηπτόμενοι = προφασίζόμενοι. — ἀντενεπίμψασαν = ἔκαιον πρὸς ἀντεκδίκησιν (πρβλ. VI, κεφ. 101-VIII, κεφ. 53). — τότε δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ὕστερον. — οἱ... νομοὺς ἔχοντες = οἱ κατοικοῦντες, οἱ διαμένοντες. — ἐντὸς, ἀπὸ τῆς πατρίδος τοῦ Ἡροδότου λοιπὸν = ἐντεῦθεν. — Ἄλυος ποταμοῦ, χωρίζοντος τὴν Μ. Ἀσίαν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀντιταύρου χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. — ταῦτα, τίνα; — προπυθανόμενοι = πληροφοροῦμενοι πρῶτοι. — συνηλίζοντο = συνηθροίζοντο. — κως (= ἄττ. πως), συναπτόεν τῷ οὐκέτι = οὐδαμῶς πλέον. — κατὰ στίβον = ἐπὶ τὰ ἔχνη. — αἰρέουσι = προφθάνουσι. — συμβαλόντες = συμπλακέντες. — πολλὸν (= ἄττ. πολὺ) = παντελῶς. — ἐσοῦθησαν, τοῦ ῥ. ἐσοῦμαι (ἔσσω) = ἄττ. ἤτιῶμαι. — ἐν δὲ διῆ = ἄττ. ἐν τούτοις δὲ =

πρὸς τούτοις δέ.— στεφαν. ἀγῶνας ἀναραιοηκότα (= ἀττ. ἀνηρηκότα) = ὅστιν εἶχεν ἀρει νίκας ἐν ἀγῶσιν, ὧν τὸ ἀθλον ἦτο στέφανος.— Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου = ἀττ. Σιμωνίδου τοῦ Κείου· οὗτος ἦτο διάσημος λυρικός ποιητὴς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος (556 - 468 π. X.); ἐποίησε πλὴν τῶν ἐπινικίων ὕμνων ἐλεγείας καὶ ἐπιγράμματα.— πολλά, ἐπίρρ. = πολὺ.— αἰνεθέντα (= ἀττ. ἐπαινέθέντα), ἐν ἐπινικίοις ὕμνοις.— ἐσκεδάσθησαν = διεσκορπίσθησαν.

Κεφ. 103.

μετὰ δέ = ἀττ. μετὰ δὲ ταῦτα.— τὸ παράπαν = παντελῶς.— ἐπικαλεομένου... πολλά... Ἀρισταγόρῳ (= ἀττ. Ἀρισταγόρου) = ἂν καὶ παρὰ πολὺ ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς ὁ Ἀριστ.— οὐκ ἔφασαν = ἤρνηθησαν.— τιμωρήσιν = βοηθήσιν.— σφι, ἀττ. πῶς; — στερηθέντες, ἐνδοτκ. μετχ.— οὔτω γάρ, ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐπομένην πρότασιν· ὥστε = ἐπεὶ = ἐπειδὴ.— οὔτω γάρ σφι ὑπῆρχε (= ἦν) πεπονημένα ἐς Δαρ. = ἐπειδὴ ὑπ' αὐτῶν εἶχον ποιηθῆ κατὰ τοῦ Δαρείου τσαῦτα (ὥστε δηλ. νὰ μὴ ἐλπίζωσιν ὅτι θὰ τύχῃσι παρ' αὐτοῦ συγγνώμης)· ὁ δὲ Δαρείος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου, γεννηθεὶς τῷ 550 π. X. ἐγένετο βασιλεὺς τῷ 521, ἀπέθανε δὲ τῷ 485.— δὴ = ἦδη.— ἔσσον = ἀττ. ἦσσον.— ἐσκευάζοντο = παρεσκευάζοντο = διενήργουν. Ὅπως οἱ Ἴωνες μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἀθ. κατῴρθωσαν νὰ προσελκύσωσιν εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα ἅπαντας τοὺς ἐν τοῖς παραλίοις ἐλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Κυπρίου πελάγους.

Κεφ. 105.

ἀλούσας ἐμπεπρήσθαι = ὅτι κυριευθεῖσαι· εἶχον κατῆ.— τὸν δὲ ἠγεμ. γεν. ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι = ὁ δὲ αἷτιος τοῦ νὰ συνυφανθῶσι· ταῦτα (ὅτι) ὑπῆρξε.— πρῶτα μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω «μετὰ δέ».— λέγεται αὐτὸν... Ἴωνων οὐδ. λόγον ποιησάμενον = λέγεται· ὅτι αὐτὸς (ὁ Δαρείος) οὐδόλως φροντίσας περὶ τῶν Ἴωνων.— εὖ εἰδότα, ἢ μετχ. αἰτλγκ.— οὐ καταπροΐξονται (= ἀττ. καταπροΐξονται) = ὅτι· δὲν θὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι· τὸ β. κατὰ μέλλοντα μόνον ἅπαντᾶ (καταπροΐξομαι, ἕπερ κυρίως = πράττω τι

άνευ άντιπληρώσεως, δηλ. άνευ ποινής, άτιμωρητί).— άποστάν-
 τες = άφ' ού άπεστάτησαν.— εϊρέσθαι (= άττ. έρέσθαι), έξαρτ.
 έκ τοϋ λέγεται, ώς και τὰ κατωτέρω άπρμφ. αίτησαι, άπειναι,
 εϊπειν, προστάξει.— μετά δέ = άττ. μετά δέ ταϋτα.— τὸ τόξον =
 τὸ έαυτοϋ τόξον.— οϊστόν = άττ. οϊστόν = βέλος.— άπειναι =
 άττ. άφείναι.— μιν = άττ. αϋτόν (δηλ. τὸν οϊστόν).— ήέρα = άττ.
 άέρα (ιδ. Ηροδ. διάλ. σελ. 81, § 1).— έκγενέσθαι μοι, τὸ άπρμφ.
 άπολύτως εϊς δήλωσιν εϋχής = εϊθε νά έπιτραπῆ εϊς έμέ.— τίσα-
 σθαι = νά έκδικηθῶ.— εϊπαντα (= άττ. εϊπόντα), μτχ. χρονκ.—
 δείπνου προκειμένου (=προτεθειμένου) αϋτῶ=όσάκις εϊναι τεθει-
 μένον πρὸ αϋτοϋ δείπνον =όσάκις κάθηται εϊς τήν τράπεζαν.—
 ές τρίς, κυρίως = έως τρεις φορές· εϊτα = τρεις φορές.— μέμνεο
 = άττ. μέμνησο.

Α'. Ἀτυχῆς ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (492).

(Κεφ. 43-45)

Κεφ. 43.

ἄμα δὲ τῷ ἔαρι = συγχρόνως δὲ μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἔαρος (τοῦ ἔτους 492). — καταλελυμένων, δηλ. τῆς στρατηγίης· τὸ δὲ καταλύειν τῆς στρατηγίης = παύειν τῆς στρατηγίας· ὥστε καταλελυμένων τῶν ἄλλων στρατηγῶν = ἀφ' οὗ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ εἶχον παυθῆ (ἀπὸ τῆς στρατηγίας). Ἐννοοῦνται πάντες οἱ κατὰ τὰς παραθαλασσίας σατραπείας στρατηγοί, ὧν ἡ ἐνέργεια κατὰ τὴν Ἴωνικὴν ἐπανάστασιν ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρὰ τὸ προσῆκον βραδεία. Μεταξὺ τῶν παυθέντων στρατηγῶν ἦτο καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ἀρταφέρνης. — ἐκ βασιλέως = ἀττ. ὑπὸ βασιλέως. — Γωβρύεω = ἀττ. Γωβρύου (ἴδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 83, § 13) ὄνομαστ. Γωβρύης = ἀττ. Γωβρύας. — πολλὸν = ἀττ. πολύν. — κάρτα = ἀττ. μάλα· συναπτέον τῷ πολλόν. — ἄμα ἀγόμενος = ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ. — ναυτικόν, δηλ. στρατὸν προωρισμένον διὰ τὰ πλοῖα καὶ οὐχὶ πλοῖα· διότι δὲν ἦτο δυνατόν ἐκ τῆς Περσίδος ὁ Μαρδόνιος νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ αὐτὰ τὰ πλοῖα μετὰ τῶν ναυτῶν. — ἡλικίην = ἀττ. ἡλικίαν· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἔων = ἀττ. ὦν. — γεγαμηκῶς = ἔχων νυμφευθῆ. — Δαρείου, τοῦ Α', τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὑστάσπου (πρβλ. βιβλ. V, κεφ. 103, ἐν σελ. 93). — Ἀρτοζώστριν = ἀττ. Ἀρτοζώστραν. — ἐπέιτε = ἀττ. ἐπέι. — ἐγένετο = ἔφθασεν. — Κιλικίη = ἀττ. Κιλικία· ἐνταῦθα ἀνέμενον τὰ πλοῖα, δι' ἃ ἦτο προωρισμένοι ὁ ναυτικὸς στρατός, δν μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς Περσίδος ἤγεν ὁ Μαρδ. — νεὸς = ἀττ. νεῶς. — ἐκομίζετο = ἀπέπλεε· τοῦ β. τοῦτου γίνε-ται χρῆσις καὶ ἐν τῇ κατὰ γῆν πορείᾳ καὶ ἐν τῇ κατὰ θάλασσαν. —

ἄμα τῆσι ἄλλῃσι νηυσὶ = ἄττ. σὺν ταῖς ἄλλαις νηυσὶ.— στρατιήν = ἄττ. στρατιάν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 1). — παραπλέων, ἢ παρὰ = παρὰ τὴν παραλίαν. — ἀπίκετο = ἄττ. ἀφίκετο (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 82, § 12). — ἐς=εἰς.— ἐνθαῦτα = ἄττ. ἐνταῦθα.— τοὺς τυράννους, εἰς οὓς ὁ Ἀρταφέρνης εἶχεν ἐπιτρέψει τὴν διοίκησιν τῶν πόλεων.— καταπαύσας, δηλ. τῆς ἀρχῆς.— κατίστη = ἄττ. καθίστη = ἔδρευε.— δημ. κατίστη, ὁ Μαρδόνιος παρουσιάζεται ὡς φίλος καὶ προστάτης τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἑλληνικ. λαοῦ, ἐπιθυμῶν ν' ἀποβῇ δημοτικὸς ἐν ταῖς παραθαλασσίαις ἐπαρχίαις.— τὰς πόλεις = ἄττ. τὰς πόλεις.— ἠπείγετο = ἔσπευδεν.— συνελέχθη, παρ' Ἡροδ. οὗτος ὁ ἀόρ. εἶναι συνγθέστερος τοῦ β' συνελέγη παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τούναντίον.— χοῆμα = πλῆθος· χοῆμα πολλὸν (= ἄττ. πολὺ) νεῶν=νήες πολλαί.— πολλός, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς;— ἐπορεύοντο δὲ = καὶ μάλιστα ἐπορεύοντο.— ἐπί τε Ἐρέτριαν (πόλιν τῆς Εὐβοίας) καὶ Ἀθήνας, ἵνα ἐκδικηθῶσιν αὐτάς, διότι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν καὶ εἰς τὴν πυρπόλησιν τῶν Σάρδεων.

Κεφ. 44.

αὐται, ἢ Ἐρέτρια καὶ αἱ Ἀθῆναι.— ὦν = ἄττ. οὖν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 3).— σφι=ἄττ. σφίσι=αὐτοῖς.— πρόσχημα=πρόφασις.— τοῦ στόλου = τῆς ἐκστρατείας.— ἀτὰρ = δέ, ὅμως.— ἐν νόφ (=ἄττ. νῶ) ἔχοντες = διανοούμενοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πρόσχημα ἦσαν.— ὅσας ἂν... πολίων = (τοσαύτας) τῶν Ἑλληνίδων πολίων (=ἄττ. πόλεων) καταστρέφεσθαι, ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται = νὰ καθυποτάσσωσι τοσαύτας ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ὅσας ἂν δύνωνται περισσοτέρας, δηλ. νὰ καθυποτάσσωσιν ἕσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας πόλεις.— τοῦτο μὲν... τοῦτο δὲ = ἀφ' ἐνὸς μὲν... ἀφ' ἐτέρου δέ.— δή, δηλαδὴ τὴν συνέπειαν τοῦ ἐν νόφ ἔχοντες κτλ.=κατὰ ταῦτα.— τῆσι νηυσὶ (παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πῶς;)... τῶ πεζῶ, δοτκ. τῆς συνοδείας.— Θάσιοι, κάταικοι τῆς Θάσου, νήσου κειμένης πλησίον τῆς Θράκης (ιδ. γεωγρ. πίν.).— οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους (= ἄττ. ἀνταραμένους, τοῦ ῥ. ἀνταίρομαι), ὡς ἀντικμ. νοητέον τὸ αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Πέρσαις = χωρὶς οὐδὲ τὰς χεῖράς των νὰ ὑψώσωσι κατ' αὐτῶν, χωρὶς δηλ. νὰ ἀντιστῶσιν.—

πρὸς τοῖσι (= ἄττ. τοῖς) ὑπάρχουσι, δηλ. δούλοις=ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων δούλων.— δούλους, κατηγρμ.= ὡς δούλους.— προσεκτίσαντο=πρὸς τούτοις (= προσ-) ἐκτίσαντο.— ἐντὸς=ἐντεῦθεν, δηλ. ἀνατολικῶς τῆς Μακεδονίας (ἐὰν παρατηρῆ τις ἀπὸ τῆς Περσίδος).— ἔθνεα= ἄττ. ἔθνη.— σφι = σφίσι ποιητ. αἷτιον τοῦ ἦν... γεγονότα, ὅπερ = ἐγεγόνει· τὸ δὲ ὑποχείριον γίνεσθαι (= καταδουλοῦσθαι) εἶναι παθ. τοῦ ὑποχείριον ποιεῖσθαι: ὥστε σφι ἦν... γεγονότα=εἶχον ἤδη ὑποδουλωθῆ ὑπ' αὐτῶν. Τὰ ἔθνη ταῦτα εἶχεν ὑποτάξει πρὸ 18 ἐτῶν ὁ Μεγάβαζος μετὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν στρατείαν τοῦ Δαρείου.— διαβαλόντες = διαπλεύσαντες· μετὰ τούτου συναπτέον τὸ πέρην = ἄττ. πέραν.— ὑπὸ τὴν ἡπειρον=παρὰ τὴν παραλίαν.— ἐκομίζοντο, ἐν τίνι πορεία μεταχειρίζεται ὁ Ἡρόδ. τὸ ρ. τοῦτο;— Ἀκάνθου, ἢ Ἀκανθος ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου πρὸς Β. τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (ἰδ. γεωγρ. πίν.).— τὸν Ἄθων, ἀκρωτήριον ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου (νῦν Ἅγιον ὄρος) ἰδ. γεωγρ. πίν.— περιέβαλλον (= περιέπλεον), πρτκ. ἀποπειρατ. = προσεπάθουν νὰ περιπλέωσι.— βορέης=ἄττ. βορέας, βορρᾶς.— μέγας = σφοδρὸς.— ἄπορος = ἀκαταμάχητος.— τρηχῶς (= ἄττ. τρᾶχῶς) περιέσπε, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς Πέρσας) = ἐκακοποίησεν, ἔβλαψεν αὐτούς.— πλήθει = ἄττ. πλήθει = κατὰ τὸ πλῆθος.— πλήθει πολλὰς, πλεονασμὸς προσετέθη ὁμοῦς ἢ δοτκ. χάριν περισσοτέρας ἐμφάσεως.— κατὰ τριηκοσίας = ἄττ. εἰς ἢ περὶ τριακοσίας.— τῶν νεῶν, συναπτέον τῷ διαφθαρείσας· ἐκ τούτου νοητέα εἰς τὸ ἀνθρώπων ἢ αἰτιατκ. τοὺς διαφθαρέντας.— εἶναι = εἶτι ἦσαν.— ὥστε... εὐούσης = ἄττ. ἄτε... οὐούσης = ἐπειδὴ... ἦτο.— θηριωδεστάτη = πλήρης ἀγρίων θηρίων (= ἀρπακτικῶν ἰχθύων).— ἡ πέτρα = ὁ βράχος, ἐν ᾧ ὁ πέτρος = ὁ λίθος.— ἀρασοόμενοι (= προσκρούοντες), δηλ. διεφθείροντο.— οἱ δὲ = ἄλλοι πάλιν.— νέειν = ἄττ. νεῖν = κολυμβᾶν.— ἠπιστέατο = ἄττ. ἠπίσταντο (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40).— κατὰ τοῦτο = διὰ τοῦτο, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν (τίνα;).— ῥίγει, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς;

Κεφ. 45.

οὕτω ἔπρησε (= ἄττ. ἔπραττε), ἀμετάβ. = τοιαύτην τύχην (καλὴν ἢ κακὴν;) εἶχεν.— Μαρδονίῳ καὶ τῷ πεζῷ... ἐπεχείρησαν=τὸν Μαρδ. καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν... προσέβαλον.— στρατο-

πεδευομένῳ = ἐν ᾧ ἦτο ἐστρατοπεδευμένος. — νυκτός, τί δηλοῖ ἡ γενκ.; — Βρύγοι, λαὸς Θρακικὸς κατοικῶν πλησίον τῆς Μακεδονίας. — Θρήικες = ἄττ. Θραῖκες. — σφεων = ἄττ. σφῶν. — τραματίζουσι = ἄττ. τραυματίζουσιν. — οὐ μὲν (= ἄττ. μὴν) οὐδὲ = ἀλλ' ὁμως οὐδέ. — δουλοσύνην = ἄττ. δουλείαν. — πρὸς, μετὰ γενκ. = ἐκ μέρους. — δὴ = ὡς γνωστόν. — ἀπανεστη = ἀπεμακρύνθη. — χωρέων = ἄττ. χωρῶν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 83, § 15). — πρὶν ἢ = ἄττ. πρὶν. — σφεας = ἄττ. σφᾶς. — ὑποχειρίους ἐποίησατο, ποῖον τὸ παθητικὸν του; — μεγάλως, συναπτέον τῷ προσπταίσας ἢ φυσικῇ σειρᾷ τῶν λέξεων: ἄτε μεγάλως προσπταίσας τῷ τε πεζῷ πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ περὶ Ἄθων = ἐπειδὴ μεγάλως ἠτύχησε καὶ ὡς πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν ἀπέναντι τῶν Βρύγων καὶ ὡς πρὸς τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἄθων. Ἡ ἔννοια: ἐπειδὴ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς πολὺ ἐβλάβη ὑπὸ τῶν Βρύγων καὶ τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἄθων. — νυν = ἄττ. τοίνυν = λοιπόν. — ὁ στόλος = ὁ στρατός. — αἰσχροῶς = ἀδόξως. — ἀπαλλάχθη = ἄττ. ἀπηλλάγη = ἀπῆλθεν.

**Β'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν
κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην.
— Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη (490).**

(Κεφ. 94-97, 100-117, 119-120)

Κεφ. 94.

Ἀθηναίοισι (= ἄττ. Ἀθηναίοις), ποιητκ. αἴτιον τοῦ συνῆπτο = ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἶχε συναφθῆ. Ὁ Δαρεῖος μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μαρδονίου ἀπέστειλε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἀπαιτήσωσι γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς. Πλείστα πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ νῆσοι, ἐν αἷς καὶ ἡ Αἴγινα, ἔδωκαν ταῦτα πλὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, αἵτινες καὶ ἐφόνευσαν τοὺς κήρυκας. Τοὺς Αἰγινήτας ὡς προσχωρήσαντας εἰς τοὺς Πέρσας κατήγγειλαν οἱ ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς

Σπαρτιάτας, ὃν ὁ βασιλεὺς Κλεομένης ἐπιθυμῶν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Αἰγινήτας ἐπὶ τῇ ἀποστασίᾳ ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Ἀθην. δέκα ἄνδρας ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ὡς ὀμήρους· βραδύτερον οἱ Αἰγιν. ἀπήτησαν τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀμήρων καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθην. ἠρνήθησαν ἐξερράγη μεταξὺ τῶν δύο ἀντιζήλων πόλεμος μικρὸς (491 π. X.). — ὁ Πέρσης = ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν (ὁ Δαρεῖος)· οὕτω συνήθως ὁ Λυδός, ὁ Μῆδος. — τὸ ἑωυτοῦ (= ἄττ. τὸ ἑαυτοῦ) ἐποίησε = τὸ σχέδιόν του ἐξτετέλει. — ὥστε, μετὰ μετχ. = ἄτε (πρβλ. ὥστε θηριωδεστάτης ἐούσης). — μιν (= ἄττ. αὐτόν), συναπτέον τῷ ὥστε ἀναμιμνήσκοντος = ἐπειδὴ ὑπεμίνησκεν αὐτόν. Ὅτε ἀνηγγέλη τῷ Δαρείῳ ἢ πυρπόλησις τῶν Σάρδεων, διέταξεν οὗτος ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λέγῃ εἰς αὐτὸν τρίς, ὡσάκις κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν: «δέσποτα, ἐνθυμοῦ τοὺς Ἀθηναίους!» (πρβλ. V, κεφ. 105 «δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθην.»). — αἰεὶ = ἄττ. αἰεὶ. — μεμνήσθαι = νὰ ἐνθυμῆται· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἀναμιμνήσκοντος. — Πεισιστρατιδίων, δηλ. τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, οἵτινες μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐξορίαν των (510) εἶχον καταφύγει εἰς τὸν μέγαν βασιλέα. — προσκατημένων (= ἄττ. προσκαθημένων), δηλ. τῷ Πέρσῃ = ἐπειδὴ διαρκῶς παρεκάλουν τὸν Περσῶν βασιλέα. — ἅμα δὲ βουλόμενος, μετχ. αἰτλγκ. συνδεομένη μετὰ τὰς προηγουμένας ἀπολύτους αἰτλγκ. μετχ. (προσκατημένων... διαβαλλόντων). Τοιαῦται συνδέσεις μετοχῶν διαφεροσῶν κατὰ πῶσιν συνήθεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. — ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος (= ἄττ. προφάσεως) = ὑπὸ ταύτην τὴν πρόφασιν. — τῆς Ἑλλάδος = τῶν Ἑλλήνων· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ τοὺς μὴ δόντας. — γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὡς σημεῖον ὑποταγῆς. — φλαύρωσ (= ἄττ. φαύλωσ = κακῶς) πρήξαντα = ἐπειδὴ ἠτύχησε. — τῷ στόλῳ = εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — παραλύει = παύει. — στρατηγούς, κατηγρμ. — ἀποδείξας = ἄττ. ἀποδείξας = διορίζας. — Ἐρετρίαν, διατὶ ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν τοὺς στρατηγούς; — ἀδελφιδέον (= ἄττ. ἀδελφιδουῖν = ἀνεψιόν) ἑωυτοῦ, ἄνευ ἄρθρου = ἕνα ἀνεψιόν του· ἐν ᾧ ὁ ἑωυτοῦ ἀδελφιδουῖς = ὁ ἰδικός του ἀνεψιός. — ἐντειλάμενος δὲ κτλ., ἡ σύνταξις: ἀπέπεμπε δὲ (αὐτοὺς) ἐντειλάμενος (αὐτοῖς) Ἀθ. καὶ Ἐρ. ἔξανδραποδίσαντας ἀγαγεῖν τὰ ἀνδράποδα. — Ἀθήνας καὶ Ἐρετρίαν = Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριεῖς. — ἑωυτῷ ἐς ὄψιν = ἐνώπιόν του.

Κεφ. 95.

ἀποδεχθέντες=ἀττ. ἀποδειχθέντες.—τῆς Κιλικίης, ἡ γενκ. δηλοῦ
 τὸ ὄλον, οὐ μέρος εἶναι τὸ ἐς τὸ Ἄλῆιον πεδῖον. Τὸ Ἄλῆιον πεδῖον
 κεῖται ἐν Κιλικίᾳ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Πυράμου καὶ Σάρου. —
 πεζὸν στρατὸν πολλόν, αἱ θυνάμεις τῶν Περσῶν ἀνήρχοντο πιθανῶς
 εἰς 100.000 πεζικοῦ στρατοῦ, 10.000 ἵππικοῦ καὶ 600 πλοῖα ἐκτὸς
 τῶν ἱππαγωγῶν.—ἐνθαῦτα, χρονκ.=τότε.—στρατοπεδευόμενοισι,
 δηλ. αὐτοῖσι.—ἐκάστοισι=ἀττ. ἐκάστοις (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 83;
 § 17) =εἰς ἐκάστους, δηλ. τῶν δασμοφόρων (=τῶν φόρου ὑπο-
 τελῶν). — νέες, πῶς ἀπαντᾶ παρά τοῖς Ἀττικοῖς; — τὰς = ἀττ.
 ἄς. — προεῖπε = ἐκέλευσεν. — ἐσβαλόμενοι = εἰσθέμενοι. — οὐ . . .
 εἶχον τὰς νέας = δὲν διηθύθουν τὰ πλοῖα παρά τὴν ξηρὰν (ὡς ἐν
 τῇ πρώτῃ ἐκστρατείᾳ). — ἰθὺ (= ἀττ. εὐθύ) τοῦ τε Ἑλ. . . καὶ
 Θρ. = κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Ἑλλ. καὶ τὴν Θράκην. — Ἰκαρον-
 νῆσον πρὸς Δ. τῆς Σάμου. Ἐκ ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα τὸ Ἰκάριον
 πέλαγος. — διὰ νήσων, δηλ. τῶν Κυκλάδων. — ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν,
 τὸ ἀπαρμφ. ἀπολύτως = καθὼς ἐγὼ βέβαια νομίζω. — τρίτῳ πρό-
 τερον ἔτει = πρὸ δύο ἐτῶν, δηλ. κατὰ τὸ ἔτος 492. — ποιούμενοι
 (= ἀττ. ποιούμενοι) τὴν κομιδὴν = κομιζόμενοι = πλέοντες. —
 ταύτη = ἐκεῖ, δηλ. περὶ τὸν Ἄθω. — πρὸς δὲ = πρὸς τούτοις δέ. —
 ἠνάγκαζε, δηλ. διὰ νήσων τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. — οὐκ ἀλοῦσα =
 ἀττ. οὐκ ἀλοῦσα = ἥτις δὲν ἐκυριεύθη. Οἱ Πέρσαι πρὸ 9 ἐτῶν (τῷ
 499 π. Χ.) ὑπὸ τὸν Ἀρισταγόραν καὶ Μεγαβάτην εἶχον ἀποπειραθῆ-
 νά ὑποτάξωσι τὴν Νάξον ἢ ἀπόπειρά των ἕμως αὐτὴ ἀπέτυχε, διότι
 ὁ Μεγαβάτης κατέστησε γνωστὰ τοῖς Ναξίοις τὰ σχέδια τῶν Περ-
 σῶν θέλων νὰ ἐκδικηθῆ τὸν Ἀρισταγόραν, πρὸς ὃν συνεκρούσθη;
 διότι, ἐὰν ἡ στρατεία αὐτὴ ἀπετύγχανεν, ὁ Ἀρισταγόρας, ὅστις
 ὑπεκίνησε ταύτην, θὰ περιέπιπτεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως.

Κεφ. 96.

πελάγος, πῶς ἀπαντᾶ παρά τοῖς Ἀττικοῖς; — προσφερόμενοι
 = προσπλέοντες. — προσέμειξαν τῇ Νάξῳ = ἐπλησίασαν τὴν Νά-
 ξον. — γὰρ δὴ = διότι ὡς γνωστόν. — ἐλείχον, δηλ. τὸν νοῦν = διε-
 νοοῦντο. — τῶν πρότερον, δηλ. τῆς ἀποτυχούσης ἐκστρατείας τοῦ

Ἄρισταγόρου καὶ Μεγαβάτου. — οὔρα = ἄττ. ὄρη. — οἴχοντο = ἄττ. ὤχοντο = ἀπῆλθον. — φεύγοντες, μετχ. τροπική. — οὐδὲ = καὶ οὐ, διότι οὐδεμία ἄρνησις προηγείται. — τοὺς κατέλαβον αὐτῶν = τούτους αὐτῶν, οὓς κατέλαβον (= εὗρον). — ἱρά = ἄττ. ἱερά. — ἐπὶ = ἐναντίον, δηλ. ἵνα καθυποτάξωσιν αὐτάς.

Κεφ. 97.

ἐν ᾧ, δηλ. χρόνῳ. — καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. καὶ οἱ Νάξιοι. — Τήνον, μίαν τῶν Κυκλάδων νήσων πρὸς Β. τῆς Δήλου. — τῆς δὲ στρατιῆς καταπλευούσης = ὅτε δὲ ὁ στόλος (τῶν Περσῶν) κατέπλεε, — προπλώσας = ἄττ. προπλεύσας. — ἔα = ἄττ. εἶα οὐκ ἔα = ἡμπόδιζεν. — ἐν τῇ Ῥηναίῃ = πλησίον τῆς Ῥηναίας· ἡ δὲ Ῥήναια, νῆσος μικρὰ 4 στάδια μακρὰν τῆς Δήλου (νῦν Μεγάλη Δήλος). — ἵνα, τοπκ. ἐπίρρ. = ὅπου. — ἠγόρευε = διέταττε (τὸν κήρυκα) νὰ λέγῃ. — ἱροί, ὡς κάτοικοι ἱερᾶς χώρας· διότι ἡ Δήλος ἦτο ἀφιερωμένη τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι. — οὐκ ἐπιτήδεα (= ἄττ. ἐπιτήδεια) καταγνόντες κατ' ἐμεῦ = οὐχὶ δικαίως κρίναντες περὶ ἐμοῦ. — ἐπὶ τοσοῦτο γε φρονέω = εἶμαι βεβαίως ἀρκετὰ νοήμων (ὥστε μηδὲ ὅπως νὰ βλάπτω ταύτην τὴν χώραν). — ἐκ = ὑπό. — ἐν τῇ χώρῃ... ταύτην = ταύτην τὴν χώραν, ἐν ἣ οἱ δύο θεοὶ (ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀρτεμις) ἐγένοντο. — μηδὲν = μηδὲ ὅπως. — σίνεσθαι = ἄττ. βλάπτειν. Ὁ Δαῖτις δεικνύει τοιαύτην διαγωγὴν πρὸς τοὺς Δηλίους, διότι ἡ Δήλος ἦτο ἱερά τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ θεοῦ τοῦ φωτὸς καὶ ἡλίου, καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς θεᾶς τῆς σελήνης· τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐλάτρευον ὡς θεοὺς καὶ οἱ Πέρσαι· δι' αὐτὸ καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς θυσία τοῦ Δαίτιδος κατωτέρω. — ὦν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἄπιτε = ἐπανέλθετε, δηλ. ἐκ Τήνου. — ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν = ἐπὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν = εἰς τὰς οἰκίας σας. — νέμεσθε = ἔχετε, οἰκεῖτε. — ἐπεκηρυκεύσατο = διὰ κήρυκος παρήγγειλε. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ ταῦτα. — τριηκόσια τάλαντα, τὸ τάλαντον ἐνταῦθα μέτρον βάρους ἴσον μὲ 26 περίπου χιλιόγρ· τὸ δὲ χιλιόγρ. = 312½ δρᾶμ· ἐπομένως πόσας δεκάδας ἐν 8λφ λιβανωτοῦ ἔκαυσεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ Δαῖτις; — κατανήσας (τοῦ β. κατανέειν) = σωρεύσας. — ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τοῦ γνωστοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος· δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄρθρον. — ἐθυμίησε (τοῦ β. θυμιάω) = ἔκαυσεν ὡς θυμίαμα, ὡς προσφορὰν.

Κεφ. 100.

βοηθούς, ἡδύνατο τοῦτο νὰ τεθῆ κατὰ γενν. συμφωνοῦν πρὸς τὸ Ἀθηναίων.— ἀπέπαντο = ἀττ. ἀλείπον = ἤρνήθησαν.— τοὺς κληρουχέοντας = ἀττ. τοὺς κληρουχοῦντας = οἵτινες ὡς κληροῦχοι κατέχουν. Οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 506 π. Χ. νικήσαντες τοὺς Χαλκιδεῖς τῆς Εὐβοίας διήρσαν τὴν χώραν αὐτῶν εἰς 4,000 κλήρους, οὗς ἔδωκαν ὡς κατοχὴν εἰς τοὺς ἀπόρους συμπολίτας των, οἵτινες ὡς λαβόντες τοὺς κλήρους τούτους (δηλ. τὰ κληρωθέντα αὐτοῖς κτήματα) ἔκαλοῦντο κληροῦχοι. Οἱ κληροῦχοι διέμενον πάντοτε πολιταὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τε τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα.— τῶν ἵπποβοτέων = ἀττ. τῶν ἵπποβοτῶν ἵπποβόται δὲ καλοῦνται οἱ πλούσιοι Χαλκιδεῖς, οἱ ἀριστοκρατικοί.— τούτους, ἐπαναλαμβάνει τὸ προηγούμενον τοὺς τετρακισχιλίους.— σφι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς;— διδοῦσι = ἀττ. διδόασι.— τιμωροὺς = βεηθοὺς.— ἄρα = ὡς κατόπιν ἐδείχθη.— ὑγιᾶς βούλευμα = συνετὴ ἀπόφασις.— οἷ = διότι οὗτοι.— διφασίας = ἀττ. διτάς τὸ δὲ διφασίας ιδέας σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐφρόνεον = εἶχον διπλᾶς γνώμας = διαφοροτρόπως ἐσκέπτοντο = δὲν ἦσαν σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους· ἐπεξηγεῖται δὲ τοῦτο διὰ τοῦ οἱ μὲν γάρ... ἄλλοι δέ.— ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς... βραχυλογία ἀντὶ ἐκλιπόντες τὴν πόλιν φυγεῖν ἐς... — ἄκρα = κορυφαὶ τῶν ὀρέων.— ἄλλοι δέ, οὐχὶ οἱ δ' ἄλλοι, διότι μέγα μέρος τῶν πολιτῶν ἔμεινεν ἀδιάφορον.— προσδεκόμενοι = ἀττ. προσδεχόμενοι = ἐλπίζοντες· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ ἀπαρμφ. οἴσεσθαι = εἶτι θὰ λάβωσι δι' ἑαυτοῦς.— παρὰ τοῦ Πέρσεω (= ἀττ. Πέρσου) = παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως.— ἐσκευάζοντο = παρεσκευάζοντο.— τούτων ἑκάτερα, ὡς εἶχε, κατὰ πρόληψιν = ὡς τούτων ἑκάτερα (= ἑκάτερον) εἶχε = πῶς εἶχεν ἑκάτερον τούτων, εἶτι δηλ. ἄλλοι μὲν ἐπεθύμουν νὰ φύγωσιν, ἄλλοι δὲ νὰ προδώσωσι τὴν πόλιν.— ἐών, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς;— τὰ πρῶτα = ὁ πρῶτος.— τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων = τοῖς ἤκουσιν Ἀθηναίοις = εἰς τοὺς ἐλθόντας Ἀθηναίους.— πάντα τὰ π. σφι πρ. = πᾶσαν τὴν παροῦσαν κατάστασιν των.— προσεδέετο = ἐδέετο = ἀττ. ἐδεῖτο· ἐνταῦθα συνετάχθη μετ' αἰτιατκ. καὶ ἀπαρμφ. (ἀπαλλάσσεσθαι σφεας) ἀντὶ γενν. καὶ ἀπαρμφ. προσεδέετό σφεων ἀπαλλάσσεσθαι = παρεκάλει αὐτοὺς νὰ

ἀπέρχονται.— ἐς τὴν σφ., δηλ. χώραν.— ἵνα μὴ προσαπόλωνται = ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ (= προσ-), ἐκτὸς δηλ. τῶν Ἑρετριέων, καταστραφῶσι.— ταῦτα, συναπτεόν τῷ συμβουλευσαντι.

Κεφ. 101.

διαβάντες, δηλ. διὰ τοῦ Εὐρίπου.— Ὀρωπόν, πόλιν ἀπέναντι τῆς Ἑρετρίας.— κατέσχον, ἐνταῦθα μεταβατικῶς μετὰ τοῦ νέας (= ἡγχυροβάλλησαν), ἀλλαγῶ ἀμεταβάτως ἀνευ τοῦ νέας.— τῆς Ἑρ. χώρας, ἐξαρτᾶτ. ἐκ τῶν κατὰ Ταμύνας καὶ Χ. καὶ Αἰγ. ἡ δὲ κατὰ ἔχει τοπικ. σημασ.= πλησίον εἰς τὰς Τ. καὶ Χ. καὶ Αἰγ.— Ταμύνας (ὄνομστ. Τάμνυαι), Χοιρέας (ὄνομστ. Χοιρέαι), Αἰγίλια, χώραι πλησίον τῆς Ἑρετρίας.— κατασχόντες δέ, ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἡρ. τὴν προηγουμένην ἔννοιαν κατέσχον τὰς νέας.— ἐς ταῦτα τὰ χωρία, ὁ προσδιορισμὸς συναπτεός τῷ κατασχόντες.— Ἴππους, διότι ἡ Ἑρέτρια ἦτο ἰσχυρὰ κατὰ τὸ ἵππικόν.— ἐξεβάλλοντο = ἀπεβίβαζον τοὺς Ἴππους τῶν τὸ ἀντίθετον ἐν κεφ. 95 (ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς Ἴππους ἐς τὰς νέας).— ὡς προσοισόμενοι = ὡς ἐπιθησόμενοι = ἵνα ἐπιτεθῶσιν.— ἐπεξελθεῖν, ἡ μὲν ἐξ = ἐκ τῆς πόλεως, ἡ δὲ ἐπὶ = ἐναντίον, δηλ. τῶν ἐχθρῶν.— ἐποιεῦντο βουλὴν = ἐβουλεύοντο.— εἶ κως (= ἀττ. πως) διαφυλ.= ἐὰν ἴσως δυνηθῶσι νὰ διαφυλάξωσι.— περί, ἀναστροφῇ = περὶ τούτου σφι ἔμελε, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου τούτου σφι ἔμελε = περὶ τούτου ἐφρόντιζον.— ἐπεῖτε, πῶς ἀττ.;— ἐνίκα, ὡς ὑπκμ. (τὸ) μὴ ἐκλιπεῖν.— γινομένης, μτχ. αἰτλγκ.— ἀμφοτέρων, δηλ. τῶν Ἑρετριέων καὶ τῶν Περσῶν.— Κυνέω = ἀττ. Κυνέου ὄνομστ. Κυνέας.— τῶν ἀστῶν = τῶν πολιτῶν.— δόκιμοι = ἐπιφανεῖς.— προδιδοῦσι, δηλ. τὴν πόλιν.— τοῦτο μὲν . . . τοῦτο δὲ = ἀφ' ἐνός μὲν . . . ἀφ' ἑτέρου δέ.— ἀποτινύμενοι = ἀττ. τιμωρούμενοι = λαμβάνοντες ἐκδίκησιν.— τῶν . . . ἱρῶν, γενκ. τῆς αἰτίας = διὰ τὰ . . . ἱερά. Κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν οἱ Ἴωνες, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἑρετριέων, εἶχον πυρπολήσει τὰς Σάρδεις καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ἱερὸν τῆς θεᾶς Κυβήθης (πρβλ. V, κεφ. 102).— Σάρδιαι, πῶς ἀττ.;— κατὰ τὰς Δαρ. ἐντολάς, πρβλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 94 «ἐντειλάμενος ἀπέπεπε . . . τὰ ἀνδράποδα».

Κεφ. 102-104.

χειρωσάμενοι=ἀφ' οὗ ὑπέταξαν.— ἐπισχόντες, ἀμετάβ.=ἀναμείναντες.— δοκέοντες=νομίζοντες.— ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσιν, μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ κακὰ ἢ ἀγαθὰ ποιεῖν τινα.— τὰ=ἄττ. ἄ.— καὶ ἦν, ὁ καὶ ἀνήκει εἰς τὸ κατηγέετο.— ἦν γάρ, ὁ γὰρ ἐνταῦθα αἰτιολογεῖ τὴν ἐπομένην πρότασιν ὥστε=ἐπειδὴ.— ὁ Μαραθῶν, ἐννοεῖται: πᾶσα ἡ πεδιάς ἢ παρά τὴν ΒΑ παραλίαν τῆς Ἀττικῆς ἐκτεινομένη εἰς μῆκος 3 περίπου ὠρῶν χωρίζεται αὕτη ὑπὸ ἐνὸς χειμάρρου κατερχομένου ἐκ τοῦ Πεντελικοῦ εἰς δύο μέρη: τὸ βορειότερον ἔχει πολλὰ ἔλη· εἰς τὸ νοτιώτερον δὲ μεταξύ ὄρους καὶ θαλάσσης ὑπάρχει ὁδός, ἣτις φέρει εἰς τὰς Ἀθήνας (βλ. εἰκ. ἐν πίν. II).— ἐπιτηδεότατον=ἄττ. ἐπιτηδεϊότατον.— ἐνιπλεῦσαι=ἰπλεῦσαι ἐν αὐτῷ, δηλ. τῷ χωρίῳ· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπιτηδεότατον=καταλληλότατος τόπος εἰς τὸ νὰ ἰππεύσῃ τις (=νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ ἰππικοῦ) ἐν αὐτῷ.— ἀγχοιάτω=ἄττ. ἐγγυιάτω ὑπερθ. τοῦ ἀγχοῦ.— ἐς τοῦτο, δηλ. τὸ χωρίον.— σφι κατηγέετο=σφίσι καθηγείτο, ὅπερ κυρίως=ὠδήγει αὐτούς· εἶτα=ἐδείκνυεν εἰς αὐτούς τὴν ὁδὸν (πρβλ. VII, κεφ. 215 «Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο»).— ταῦτα, ποῖα;— ἐβώθηον, ἐνταῦθα=ἔσπευδον πρὸς ἀπόκρουσιν, πρὸς μάχην.— καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι.— δέκα, εἰς ἑξ' ἐκάστης φυλῆς.— τοῦ (=ἄττ. οὗ) τὸν π. . . κατέλαβε (ἀπροσ.=συνέβη) φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτον (βραχυλογία=φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν ἀποφεύγων τὸν Πεισ.)=τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ πατὴρ Κίμων, υἱὸς τοῦ Στησαγόρου, συνέβη νὰ φύγῃ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀποφεύγων τὴν δυσμένειαν τοῦ Πεισιστράτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἴπποκράτους.— ἦκων, μετ' ἀπουσίαν 20 ἐτῶν.— ἐκ τῆς Χερσονήσου, τῆς Θρακικῆς, ἐνθα μέχρι τοῦδε ἔζη μακρὰν τῆς πατρίδος του ὡς ἡγεμών.

Κεφ. 105.

κῆρυκα, κατηγορημ.=ὡς κῆρυκα.— ἄλλως=κατὰ τὰ λοιπά.— ἡμεροδρομός=ὁ πεζῆ τρέχων ὄλην τὴν ἡμέραν τότε οἱ πεζοπόροι ἦσαν τὰ μέσα τῆς πρὸς ἀλλήλους συνεννοήσεως τῶν ἀνθρώπων· Νῦν ποῖα εἶναι;— τοῦτο, δηλ. τὸ ἡμεροδρομεῖν.— μελετώντα=

ἔχοντα ὡς ἐπάγγελμα. — δευτεραῖος = τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ. Ἡ Σπάρτη ἀπέιχε τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὰ 1,200 στάδια, σχεδὸν = 220 χιλιόμετρα, ἤτοι 35-40 ὥρας, ὑπολογιζομένου ὅτι ὁ ἄνθρωπος διανύει 5-6 χιλίωμ. τὴν ὥραν. — ἀπικόμενος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας = ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων, δηλ. τῶν ἐφόρων. — πόλιν ἀρχαιοτάτην, δηλ. τὰς Ἀθήνας. — ἐν τοῖσι Ἑλλησι, βραχυλογία ἀντὶ ἐν ταῖς πόλεσι τῶν Ἑλλήνων· ἡ δὲ ἐν = μεταξύ. — δουλοσύνη = ἀττ. δουλεία· δουλεία δὲ περιλίπτειν = δουλοῦσθαι διὰ τοῦτο καὶ τὸ ποιητ. αἴτιον πρὸς ἀνδρῶν β. — καὶ γὰρ = γάρ. — λογίμω, ἐνταῦθα ὡς ἐπίθ. δικατάληκτον ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου λογίμη = ἀττ. ἀξιολόγω. — πόλι λογίμω, δοτκ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ ἀσθενεστέρη = κατὰ μίαν πόλιν ἀξιόλογον, δηλ. τὴν Ἐρέτριαν.

Κεφ. 106 - 107.

ἔαδε = ἀττ. ἔδοξε· ἀρ. β' τοῦ ἀνδάνειν = ἀρέσκειν. — ἀδύνατα = ἀδύνατον. — τὸ παρανίκα = ἀμέσως. — οὐ βουλομένοισι, μτχ. αἰτιλγκ. — ἰσταμένου τοῦ μηνός, οἱ Ἕλληνες διήρουν τὸν μῆνα εἰς τρεῖς δεκάδας (1 — 10, 10 — 20, 20 — 30)· εἰς τὰς ἡμέρας τῆς 1^{ης} δεκάδος προσετίθετο τὸ ἰσταμένου ἢ ἀρχομένου μηνός, εἰς τὰς τῆς 2^{ης} ἐπὶ δέκα ἢ μεσοῦντος καὶ εἰς τὰς τῆς 3^{ης} φθίνοντος ἢ λήγοντος. — εἰνάτη = ἀττ. ἐνάτη, δηλ. ἡμέρα = κατὰ τὴν ἐνάτην· βραχυλογικῶς ἐλέχθη τοῦτο ἀντὶ νὰ λεχθῆ «κατὰ τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς 9 μέχρι τῆς πανσελήνου». — ἐξελεύσεσθαι = ἀττ. ἐξίεναι. — μὴ οὐ, τὸ οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν πλεονάζει καὶ περιττεῖ· ὥστε = μὴ. — μὴ οὐ πλήρεος... τοῦ κύκλου, δηλ. τῆς σελήνης = ἐὰν δὲν εἶναι πλήρης ὁ κύκλος τῆς σελήνης (δηλ. ἐὰν δὲν εἶναι πανσέληνος). Πιθανώτερον φαίνεται ὅτι οὗτοι ἐκωλύοντο νὰ στρατεύωνται ὑπὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Καρνείων, τῆς τελουμένης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὸν Σπαρτιατικὸν μῆνα Κάρνειον, τὸν ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸν Ἀττικὸν Μεταγειτιῶνα καὶ περίπου πρὸς τὸ σημερινὸν χρονικὸν διάστημα τὸ ἀπὸ 15 Αὐγούστου — 15 Σεπτεμβρίου (πρβλ. VII, κεφ. 206). — ἐν τεμένει Ἡρακλέος = ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡρ.· τοῦτο ἔκειτο πλησίον τοῦ Μαραθῶνος. — καὶ γὰρ καί, τὸ α' καὶ γὰρ = διότι, τὸ δὲ β' καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ κατωτέρω καὶ (καὶ πόρους). — ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς

τοῖσι Ἀθ. = εἶχον τεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀθηναίων τοῦτο ἐγένετο ἐν ἔτει 519, πιθανῶς μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν κατὰ τὰς στρατείας τοῦ Κλεομένου. — πόνους ... συχνοὺς = πολέμους ... πολλοὺς. — ἀναραιοῦντο = ἀττ. ἀνήρητο = εἶχον ἀναλάβει.

Κεφ. 108.

ἐγίνοντο δίχα = ἦσαν διηρημένοι εἰς δύο = ἐδιχάσθησαν. — τῶν μὲν οὐκ ἐόντων ... τῶν δὲ ... κελυόντων, μτχ. ἀπόλ. αἰτιλγκ. = διότι ἄλλοι μὲν ἠμποδοῖζον νὰ συμπλακῶσι (διότι ἤθελον νὰ περιμένωσι τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτ.) ... ἄλλοι δὲ προέτρεπον (διότι ἐφοβοῦντο στάσιν τινὰ ἐν Ἀθήναις ἐνδεχομένην νὰ γίνῃ ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ Ἰππίου, ἧτις ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως διὰ προδοσίας). — εἶναι, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. ἔλεγον. — ὀλίγους, ἡ ὀλη δύναμις τῶν Ἀθ. μετὰ τῶν 1.000 Πλαταιέων συνεποσοῦτο εἰς 11.000· πόση ἦτο ἡ δύναμις τῶν Περσῶν; — συμβαλεῖν, προσδιορίζει τὸ ἐπιθ. ὀλίγους = διότι ἔλεγον διτὴ ἦσαν ὀλίγοι εἰς τὸ νὰ συμπλακῶσι πρὸς τὸν στρατὸν τῶν Περσῶν. — καὶ Μιλτιάδω = μετὰ τοῦ Μιλτιάδου. — κελυόντων, δηλ. συμβαλεῖν. — ἐγίνοντο, δηλ. αἱ γνῶμαι. — ἐνίκα = ἐμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ. Πέντε δηλ. ἦσαν ὑπὲρ τῆς μάχης, καὶ πέντε κατ' αὐτῆς· ἡ γνώμη τοῦ πολεμάρχου ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸ ἀποτέλεσμα. — ἡ χεῖρων, τίς ἦτο αὕτη; — ἐνθαῦτα (πῶς ἀττ.);, συναπτέον τῷ ἔλεγε ἰάδε· χρησιμεύει ὡς ἀπόδοσις τῆς χρονικ. προτάσεως ὡς δὲ κτλ. ὥστε τὸ ἐνθαῦτα = τότε. — ἦν γάρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὰ κατωτέρω· ὥστε = ἐπειδὴ. — ψηφιοφόρος = ψηφοφόρος. — ὁ τῷ κυάμφ λαχῶν = ὅστις ἤθελε τύχει διὰ τοῦ κυάμου (= κλήρου) τοῦτο ἀντίκειται τῷ αἰρετῶς ἢ χειροτονητῶς διὰ τῆς τελευταίας ἐκφράσεως ἐδηλοῦντο ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ [ψηφοφορίας, ὡς οἱ στρατηγοί· διὰ δὲ τῆς πρώτης (ὁ τῷ κυάμφ λαχῶν) ἐκεῖνοι, οἵτινες διὰ κλήρου ἐξελέγοντο, ὡς οἱ ἄρχοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν κλήρωσιν μετεχειρίζοντο κυάμους (= κουκιά), διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ κλήρος ὠνομάσθη κυάμος. — τὸ παλαιὸν = τὸ πάλαι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἄρχων πολεμάρχος δὲν εἶχε δικαίωμα ψήφου ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν 10 στρατηγῶν, ἀλλ' ἐδί-

καζε τὰς μεταξύ ξένων καὶ μετοίκων ἀναφυσόμενας διαφορὰς). — τὸν πολέμαρχον, δηλ. τὸν τρίτον τῶν 9 ἀρχόντων· οὗτος ἐν παλαιότεροις χρόνοις εἶχε τὴν ἀρχιστρατηγίαν ἐν πολέμῳ· εἶτα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης εἶχε τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ψηφίζῃ ἐν τῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ μετὰ τῶν 10 στρατηγῶν καὶ χάριν τιμῆς διηύθυνε τὸ δεξιὸν κέρασ ἐν τῇ μάχῃ. Βραδύτερον ὁμοῦ ἀφηρέθη καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο παρ' αὐτοῦ περιορισθέντος μόνον εἰς τὸ νὰ δικάζῃ τὰς μεταξύ μετοίκων καὶ ξένων ἀναφυσόμενας διαφορὰς καὶ νὰ ἐπιμελῆται τῆς ταφῆς τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων. — τοῖσι στρατηγοῖσι, συναπτόεν τῷ ὁμόψηφον = ὁμόψηφον (= ἔχοντα τὸ αὐτὸ δικαίωμα ψήφου) μὲ τοὺς στρατηγοὺς. — Ἀφιδναῖος = ὁ κάτοικος τῶν Ἀφιδνῶν (ὄνομαστ. Ἀφιδναι), πόλεως πλησίον τῆς Δεκελείας (νῦν Καπαντρίτη).

Κεφ. 109.

ἐν σοί... ἐστὶ = εἰς τὰς χεῖράς σου κεῖται = ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται ὁμοίως λέγει καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης εἰς τὸν Εὐρυβιάδην: ἐν σοί νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα (πρβλ. VIII, κεφ. 60). — καταδοιλιῶσαι Ἀθήνας, ἐὰν δηλ. οὗτος δὲν ταχθῆ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Μιλτιάδου θέλοντος τὴν μάχην, δι' ἧς μόνον δύνανται νὰ ἀποφύγῃσι τὴν ὑποδούλωσιν ἐκ μέρους τῶν Περσῶν. — ποιήσαντα, ἢ αἰτιατκ. μετὰ προηγούμενην δοτκ. (σοί). — μνημόσυνα = ἄττ. μνημεῖα (= μνημεῖον = ἀνάμνησιν)· εἰς τὸ μνημόσυνα νοσητέα ἢ αἰτ. τοιαῦτα. — οἷα οὐδέ... , δηλ. ἐλίποντο. Ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, οἵτινες ἐφόνευσαν τὸν Ἱππάρχον, ὑμνοῦντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐλευθερωταὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν τυράννων. Τὸ ἀγαλμὰ των ἴστατο ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων. — ἐς τὸν ἄ. ἀνθ. βίον = ἕως ἂν ζῶσιν ἀνθρωποὶ = αἰωνίως. — γὰρ δὴ = διότι ὡς γνωστόν. — ἐξ οὗ, δηλ. χρόνου = ἀφ' οὗ. — ἤκουσι = ἐληλύθασι. — ὑποκύψωσι = ὑποταχθῶσι. — δέδεκται = ἄττ. δέδεικται = ἔχει δειχθῆ, δηλ. διὰ τῆς διαγωγῆς, ἣν ἐπεδείξαντο οἱ Πέρσαι πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις, ἃς ὑπέταξαν, ὡς τὴν Ἑρέτριαν. — παραδεδομένοι, δηλ. ὑπὸ τῶν Μήδων (= Περσῶν). — ἦν... περιγένηται, δηλ. τῇ συμβολῇ = ἐὰν νικήσῃ ἐν τῇ μάχῃ. — οἷη τέ ἐστὶ = δύναται. — δὴ = κυρίως. — τοι (ἐξαιρε: τὸ σέ)... ἀν. =

βεβαίως εἰς σέ (ὕπερ τοὺς ἄλλους) ἀνήκει=ἀπὸ σοῦ βεβαίως ἐξαρτᾶται ὡς ὑποκμ. τούτου χρησιμεύει τὸ ἀπαρμφ. ἔχειν.— τούτων τῶν πρηγματίων, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ κῦρος ἔχειν=τὴν ἀπόφασιν ἔχειν.— ἔρχομαι φράσων=μέλλω νὰ εἶπω.— ἡμέων, ἐκ τοῦ αἰ γνῶμαι.— οὐ, δηλ. κελουόντων.— νυν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς;— ἔλλομαι (=ἀττ. ἐλπίζω), ἐνταῦθα (ἀναφορικῶς πρὸς δυσμενές τι)=φοβοῦμαι. Ὁ Μιλτ. ἐφοβεῖτο μήπως συμβῆ ἰσχύς τις ἰδίᾳ παρὰ τῶν φίλων τοῦ Ἰππίου, ἧτις τοσοῦτον ἤθελεν ἐπενεργήσαι ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων, ὥστε οὗτοι νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ὁ φόβος οὗτος τοῦ Μιλτ. ἦτο ἠτιολογημένος (πρβλ. κεφ. 115).— διασείσειν=ὅτι θὰ κλονίσῃ.— πρὶν τι καὶ σ. Ἀθ. μετεξετέροισι (=ἀττ. ἐνίοις) ἐγγενέσθαι=πρὸ τοῦ ἀκόμῃ ἐμπέσῃ εἰς τινὰς τῶν Ἀθηναίων κακὴ τις σκέψις (δηλ. ἢ τῆς προδοσίας).— θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποθ. μτχ.=ἐάν οἱ θεοὶ ἀπονέμωσι τὸ ἴσον=ἐάν εἶναι ἀμερόληπτοι.— τῇ συμβολῇ=τῇ μάχῃ=ἐν τῇ μάχῃ.— ἐς σέ τείνει=εἰς σέ ἀπόκειται.— ἐκ σέο ἤρτηται (τοῦ β. ἀρτάω)=ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται.— τοι=ἀττ. σοι.— ἦν δέ... ἔλη=ἐάν δὲ προτιμήσῃς.— τήν, δηλ. γνώμην.— τῶν ἀποσπευδόντων=τῶν μετὰ σπουδῆς ἀποτρεπόντων.— τῶν ἐγὼ... ἐναντία=τὰ ἐναντία τούτων τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐγὼ κατέλεξα.

Κεφ. 110.

προσκιτᾶται=ἀποκτᾷ μὲ τὸ μέρος του.— προσγενομένης... τῆς γνώμης=ἐπειδὴ προσετέθη ἡ γνώμη.— ἐκεκῦρωτο=ἀπεφασίσθη ὀριστικῶς.— μετὰ δὲ=ἀττ. μετὰ δὲ ταῦτα.— τῶν ἢ γνώμη ἔφ. συμβάλλειν=τῶν ὁποίων ἡ γνώμη ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ συμπλέκωνται.— πρυτανιή=ἀττ. πρυτανεία, ὕπερ ἐνταῦθα=ἡγεμονία, ἀρχιστρατηγία. Ἐκαστος τῶν 10 στρατηγῶν ἐναλλάξ ἐπὶ μίαν ἡμέραν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν.— ἐκάστου, γενκ. κτητ. τοῦ ἐγένετο· κατ' ἐννοιαν=ὅτε εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἤρχετο ἢ σειρὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἡμέρας.— παρεδίδοσαν, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἀριστείδου.— δεκόμενος, δηλ. αὐτήν, τὴν πρυτανιήν.— οὔτι κω=οὔπω τι=οὐδόλως ἀκόμῃ.— συμβολὴν ἐποιέειτο=συνέβαλλε.— πρὶν γε δὴ αὐτοῦ προ. ἐγένετο=ἕως ὅτου τέλος ἐφθασεν ἡ ἰδική του πρυτανεία.

Κεφ. 111.

περιῆλθε, δηλ. ἡ πρυτανιή = περιφερομένη ἀπὸ στρατηγοῦ εἰς στρατηγὸν (= περι) ἦλθεν. — ἐνθαῦτια δὴ = τότε πλέον. — κέρεος πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 84 § 22). — τότε = τότε (ἀκόμη), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν χρόνον τοῦ Ἡροδότου. — οὕτω, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ τὸν πολέμαρχον ἔχειν. — ἡγεομένου δὲ τούτου, δηλ. τοῦ Καλλιμάχου = τούτου δὲ ἔχοντος τὴν πρώτην θέσιν, δηλ. τὴν ἄκραν τοῦ δεξιοῦ κέρατος. — ἐξεδέκοντο = ἠκολούθουν. — ὡς ἠριθμέοντο = καθὼς ἠριθμοῦντο, δηλ. κατὰ τὴν σειράν των, ἥτις διὰ κλήρου ὠρίζετο. — ἐχόμεναι ἄλλ. = πλησίον ἀλλήλων. — ἀπὸ ταύτης, ἢ ἀπὸ ληπτέα ἢ χρονικῶς = ἀπό, ἢ αἰτιολογικῶς = ἔνεκα. — σφι = δι' αὐτοῦς (τοὺς Πλαταιεῖς): συναπτέον τῷ κατεύχεται. — θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων = ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἔφερον ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (ἀνά) θυσίας = ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἐθυσίαζον. — πανηγύριαι = ἀττ. πανηγύρεις = ἑορτάς. Ἐννοοῦνται: τὰ μεγάλα Παναθήνια, ἅτινα ἤγοντο πρὸς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηναῶς. — ἐν τῆσι πεντητηρίοι = κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος. — ἅμα τε Ἀθην. . . , ἢ σύνταξις: λέγων τὰ ἀγαθὰ γίνεσθαι ἅμα τε Ἀθηναίοισι καὶ Πλαταιεῦσι. — τὸ στρατόπεδον = τὸ στράτευμα. Ἡ ἔννοια: ὁ Μιλτιάδης, ἵνα ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν κυκλώσεως, ἔδωκεν εἰς τὸ μέτωπον τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε τὸ εὖρος αὐτοῦ ἦτο ἴσον πρὸς τὸ τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως. — ἐξισούμενον, δηλ. κατὰ μέτωπον. — τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον . . . τὸ δὲ κέρας . . . , παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἕπερ ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ γενκ. τοῦ στρατοπέδου. — αὐτοῦ, δηλ. τοῦ στρατοπέδου. — ἐπὶ τάξις ὀλίγας = κατὰ θάθος εἰς ὀλίγας τάξεις = δηλ. εἶχε θάθος παρατάξεως ὀλίγων ἀνδρῶν (πιθανῶς τριῶν). — ταύτη = ἐκεῖ = ἐν τῷ μέσῳ. — ἔρωτω (ὑπερσυντλ. τοῦ β. ὄωννυμι) πλήθει = εἶχεν ἐνισχυθῆ διὰ πλήθους (διότι ἀπὸ τῶν δύο κέρατων κυρίως ἐξήρτα ὁ Μιλτιάδης τὴν κρίσιν τοῦ ἀγῶνος).

Κεφ. 112.

σφι, ποιητικὸν αἷτιον τοῦ διετέτακτο· διατὶ κατὰ δοτκ.; — διετέτακτο, ἀπροσώπως = ἡ διάταξις (= ἡ παράταξις) ἐγεγένητο. —

σφάγια = 1) τὰ εἰς θυσίαν προσφερόμενα ζῷα, 2) θυσίαι, ὡς ἐνταῦθα. — καλὰ = αἰσια. — ἐνθαῦτα, τί ἐπίρρ. εἶναι, τοπικὸν ἢ χρονικ.; — ὡς ἀπείθησαν (= ἄττ. ἀφείθησαν [τοῦ β. ἀφίημι]) = ὡς (δοθέντος σημείου) ἀπέθησαν (ἐκ τοῦ τόπου, ἐνθα ἴσταντο). — ἴεντο = ὤρμων (κατὰ συμβουλήν τοῦ Μιλιτιάδου, ἵνα ἀποφεύγωσι τὰ βέλη τῶν Περσῶν τοξοτῶν). — ἐς = ἐναντίον. — ἦσαν, συνεφώνησε πρὸς τὸ κατηγορμ. στάδιοι, ὡς πλησιέστερον, καὶ ὄχι πρὸς τὸ ὑπκμ. τὸ μεταίχιμιον = ἄττ. τὸ μέσον = τὸ μεταξύ (τῶν αἰχμῶν = δπλων) διάστημα. — αὐτῶν, δηλ. Ἀθηναίων καὶ Περσῶν. — στάδιοι . . . ὀκτώ, περίπου $\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας. — ἐπιόντας, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — ἐπέφερον = ἀπέδιδον. — καὶ πάγχυ = ἄττ. καὶ πάνυ ὁ Ἡρόδ. μεταχειρίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ τὸ κάρτα. — καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, συναπτεόν τῷ μανίην = καὶ παρὰ πολὺ ὀλεθρίαν. — ὀλίγους, κατηγορμ. τοῦ ἐπειγομένου (= ἰεμένου) = ὅτι ἐν μικρῷ ἀριθμῷ ὤρμων τοῦτο δ' ἐτι ἐπιτείνεται διὰ τοῦ καὶ τούτους δρόμφ = καὶ μάλιστα δρομαίως. — ἵπλου = ἴππικου. — τοξειμάτων = τοξοτῶν = ἐλαφρῶς ὀπλισμένων στρατιωτῶν. — ταῦτα, ὅτι δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀνόητοι. — κατείκαζον, συνηθέστερον τὸ ἀπλοῦν εἴκαζον = συνεπέρινον. — ἀθροοί, ἂν καὶ δρόμφ ὤρμων. — τῶν, ἔλξις ἀντι τοὺς = οὓς. — ἴδμεν = ἄττ. ἴσμεν (τίνος β.); — δρόμφ ἐς πολ. ἐχρήσαντο = ἐτρεξαν δρομαίως κατὰ τῶν πολεμίων. — ἀνέσχοντο, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐσθῆτα (= ἐνδυμασίαν) Μηδικήν, οἱ Πέρσαι ἔφερον περὶ τὰς κεφαλὰς τιάρας, περὶ τὸ σῶμα χιτῶνας ποικιλοχρώμους, θώρακας, περὶ τὰ σκέλη ἀναξυρίδας (= βράκας), γέρρα (= ἀσπίδας ἐπιμήκεις), βραχέα ἀκόντια, τόξα μεγάλα, βέλη καλάμινα καὶ φαρέτρας, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρόν. — τοὺς . . . ἐσθῆμένους, παρκμ. ἀχρήστου τινὸς β., τοῦ ἐσθῆω (ἐσθῆς) = ἄττ. ἐνδύω. Ὁ Ἡρόδ. ὁμιλεῖ ἐνταῦθα μόνον περὶ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλήνων οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνας πολλάκις εἶχον συμπλακῆ ἐν μάχῃ μετὰ τῶν Περσῶν. — τέως = ἕως τότε. — καὶ τὸ οὖνομα = (οὐ μόνον τὸ ὄρᾶν Μήδους, ἀλλὰ) καὶ τὸ . . . — Μήδων, παρ' Ἡροδ. πολλάκις γίνεται χρῆσις τῶν Μήδων καὶ Περσῶν ἀδιαφόρως. — φόβος = φοβερόν. — ἀκοῦσαι, πόθεν ἔξαρχτ.;

Κεφ. 113 - 114.

μαχομένων, δηλ. αὐτῶν (= τῶν Ἀθην. καὶ Περσῶν). — τὸ μὲν μέσον ... ἐνίκων = εἰς μὲν τὸ κέντρον ἐνίκων (διότι ἐν αὐτῷ εἶχον ταχθῆ περισσότεροι καὶ οἱ ἀνδρειότεροι, ἐν ᾧ τούναντιον ἐν τῷ ἕλλ. στρατῷ τὸ κέντρον ἦτο ἀραιόν). — τοῦ στρατοπέδου = τοῦ στρατεύματος. — τῆ, ἐπίρρ. τοπ. = ἀττ. ἦ = ἐκεῖ ὅπου. — ἐτετάχατο = τεταγμένοι ἦσαν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40). — Σάκαι, οὗτοι κατόκουν εἰς τὰ ΒΑ τῆς Βακτριανῆς καὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἀνδρειότεροι καὶ καλύτεροι στρατιῶται τοῦ περσικοῦ στρατοῦ. — κατὰ τοῦτο, τοπικῶς = ἐνταῦθα, δηλ. εἰς τὸ κέντρον. — ῥήξαντες = ἀττ. διακόφαντες = διαρρήξαντες, δηλ. τὸ μέσον. — ἐς τὴν μεσόγαίαν = εἰς τὴν ξηράν. — τὸ δὲ κέρας = εἰς δὲ τὸ κέρας. — τὸ μὲν τετραμμένον = τοὺς μὲν τετραμμένους, δηλ. εἰς φυγὴν. — ἔων = ἀττ. εἴων. — τοῖσι δὲ ... ῥήξαισι, συναπτέον τῷ ἐμάχοντο = πρὸς τοὺς διαρρήξαντας δὲ τὸ μέσον αὐτῶν, ἀφ' οὗ συνῆψαν τὰ δύο κέρατα, ἐμάχοντο. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἀθηναῖοι συνήνωσαν καὶ τὰ δύο νικηφόρα κέρατα τοῦ στρατεύματός των, ἵνα διὰ τούτων προσβάλωσι τὸ κέντρον τῶν ἐχθρῶν, ὅπερ εἶχε διαρρήξει καὶ καταδιώξει τὸ μέσον τοῦ ἕλλ. στρατοῦ. — κόπτοντες, δηλ. αὐτοῦς. — ἐς δ' = ἀττ. ἔως. — πῦρ τε αἵτεον, ἵνα δηλ. καύσωσι τὰ πλοῖα. — ἐπελαμβάνοντο, ἀποπειρατ. παρατκ. = προσεπάθουν νὰ πιάνωσι. — τοῦτο μὲν ... τοῦτο δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν ... ἀφ' ἑτέρου δέ. — τῷ πόνῳ = τῇ μάχῃ. — ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός = ἀνὴρ ἀναδειχθεὶς γενναῖος. — ἀπὸ δ' ἔθανε, τμησις = ἀπέθανε δέ. — Κυνέγειρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, μετασχόντος ὡσαύτως καὶ τούτου τῆς μάχης. — Θρασύλεω, ὄνομαστ. Θρασύλεως (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 83, § 17). — ἐνθαῦτα = ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ. — τὰ ἄφλαστα = τὰ κατὰ τὴν πρῦμναν κοσμήματα τοῦ πλοίου. — τὴν χεῖρα, κίτ. τοῦ κατὰ τι. — τοῦτο δὲ = πρὸς τούτοις. — πολλοί τε καὶ οὐνομαστοί, ποῖον τὸ β. τῆς προτάσεως;

Κεφ. 115 - 117.

ἐπεκράτησαν = ἐγένοντο κύριοι. — ἔξανακρουσάμενοι, ἐνταῦθα = ἀποπλεύσαντες· ἀνακρούομαι, κυρίως = πλέω ὀπισθοδρομικῶς

ἔχων τὸ ἔμβολον ἐστραμμένον πρὸς τοὺς ἐχθρούς. — ἐκ τῆς νήσου, δηλ. τῆς Αἰγίλειας (μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Ἀττικῆς) ἐν αὐτῇ οἱ Πέρσαι εἶχον καταλίπει τὰ ἐκ τῆς Ἐρετριᾶς ἀνδράποδα. — βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ = ἐπειδὴ ἤθελον νὰ φθάσωσι πρὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ ἄστυ. — αἰτίη ἔσχε = κατηγορία διεδόθη. — ἐν = μεταξύ. — ἔξ, συναπτόεν τῷ μηχανῆς = ἔνεκα πανουργίας τῶν Ἀλκμεωνιδῶν. — Ἀλκμεωνιδέων, οὗτοι ἦσαν ὀνομαστὴ οἰκογένεια ἐν Ἀθήναις, συντελέσασα πολὺ εἰς τὴν ἔξωσιν τῶν Πεισιστρατιδῶν· ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀλκμεωνίδαι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς τοὺς Πέρσας ὡς ὑποστηρίζοντας τὸν Ἰππίαν· ἔθεν ἡ κατηγορία αὕτη ἦτο συκοφαντία. Τὴν ἀσπίδα πιθανῶς ἀνέδειξαν οἱ ἐν Ἀθήναις μῆδίζοντες. — αὐτούς, τοὺς Πέρσας· ὑποκμ. τοῦ ἐπινοηθῆναι (= ἀττ. ἐπινοῆσαι) = ὅτι αὐτοὶ ἐπενόησαν. — ταῦτα, δηλ. νὰ προσβάλωσιν ἀπροσδοκῆτως τὰς Ἀθήνας, ἐν ᾧ ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἦτο ἐν Μαραθῶνι. — τούτους γὰρ... ἀναδέξαι (= ἀττ. ἀναδεῖξαι), τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ νοσημένου ἐλέγετο = διότι ἐλέγετο ὅτι οὗτοι (οἱ Ἀλκμεωνίδαι) συμφωνήσαντες μὲ τοὺς Πέρσας ἀνύψωσαν καὶ ἔδειξαν ἀσπίδα. — ἀσπίδα, ὡς σημεῖον τοῦ ὅτι αἱ Ἀθήναι· ἦτο δυνατόν νὰ προσβληθῶσι. — ἐοῦσι = ἐν ᾧ ἦσαν. — ὡς ποδῶν εἶχον = ἕσον ταχέως ἠδύναντο οἱ πόδες τῶν = ὡς τάχιστα. — ἐβώθειον = ἔσπευδον πρὸς ὑπεράσπισιν. — ἔφθησαν ἀπικόμενοι = ἔφθασαν πρότερον. — πρὶν ἢ = ἀττ. πρὶν. — ἔξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι, πρβλ. κεφ. 107. — ἐν Κυνοσάργει, τὸ Κυνοσαργες, ἔνθα τὸ Ἡράκλειον (ὁ ναὸς τοῦ Ἡρακλέους), ἦτο γυμνάσιον ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν εἰς Φάληρον ἀγούσαν ὁδὸν (ΝΑ. τοῦ σημερινοῦ Α' στρατιωτικοῦ νοσοκομείου παρὰ τὴν Γαργαρέταν). — ὑπεριωρηθέντες (= ἀττ. ὑπεραρθέντες) Φαλήρου = φανέντες πρὸ τοῦ Φαλήρου (τοῦ ἀρχαιοτάτου λιμένος τῶν Ἀθηνῶν [βλ. εἰκ. ἐν πίν. III]). — τότε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ὁ Πειραιεὺς ἦτο λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν. — ὑπὲρ (= πρὸ) τούτου, δηλ. τοῦ Φαλήρου. — ἀνακωχεύσαντες τὰ νέες = κρατήσαντες τὰ πλοῖα εἰς τὰ πανιά. — ἀπέπλεον... ἐς τὴν Ἀσίην, διότι εἶδον τοὺς ἐν Κυνοσάργει Ἀθηναίους ὄρατοὺς ὄντας ἐκ Φαλήρου. — ὀπίσω = ἀττ. πάλιν. — κατὰ μετ' αἰτ. = ἀττ. εἰς ἢ περὶ.

Κεφ. 119.

τοὺς δὲ τῶν Ἑρετρο. ἠνδραποδισμένους, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 101. — προσέσχον ἔς = προσωρμίσθησαν εἰς. — ἐνεῖχε ... χόλον (= ἄττ. ὄργην) = ὠργίζετο. — οἷα ἀρξάντων ... τῶν Ἑρετρο. = ἄτε ἀρξάντων ... τῶν Ἑρ. = ἐπειδὴ οἱ Ἑρετριεῖς ἔκαμαν ἀρχήν· ἢ μτχ. κατὰ γενικὴν, ἐν ᾧ προηγείται ἢ δοτκ. σφι. — ἀδικίης, ποίαν ἀδικίαν ἐπραξάν οἱ Ἑρετριεῖς; — προτέρων = κατὰ πρῶτον συναπτόεν τῷ ἀρξάντων· συνήθης παρ' Ἡροδ. πλεονασμός. — ἀπαχθέντας ... ἔοντας, τί μτχ. εἶναι αὐταί; — ἐποίησε, δηλ. αὐτούς, τοὺς Ἑρετριεῖς. — κατοίκησε, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ = ἐν ἐπαύλει του· ἐκ τούτου ἔξαρτ. ἢ γενκ. τῆς Κισσίας χώρας. Κισσία ὀνομάζεται ἢ χώρα τῆς Περσίας, ἐν ἣ κείται ἢ πρωτεύουσα τὰ Σούσα. — καὶ μέχρι ἔμεο = ἀκόμη (= καὶ) κατὰ τοὺς χρόνους μου. Ὁ Ἡρόδ. κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχεν ἐπισκεφθῆ καὶ αὐτὴν τὴν χώραν. — τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν = τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν, δηλ. ἐκείνην, ἣν πρότερον ἐν Ἑρετρίᾳ ὠμίλου. — ἔσχε, ἀμετέ. = συνέθησαν.

Κεφ. 120.

μετὰ τὴν πανσέληνον, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 106. — ἔχοντες σπουδὴν πολλήν = σπεύδοντες πολὺ. — καταλαβεῖν = νὰ φθάσωσι. — οὕτω ὥστε κτλ., ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ἔχοντες σπ. πολλήν. — τριταῖοι (= τὴν τρίτην ἡμέραν [ἀπὸ τῆς ἐκ Σπάρτης ἀναχωρήσεως]) ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττ., ἢ πανσέληνος τοῦ Καρνείου μηνὸς τοῦ 490 π. X. συνέθη κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς τῇ 9^ῃ Σεπτ. Οἱ Σπαρτ. λοιπὸν ἐκκινουσιν ἐκ Σπάρτης τῇ 10^ῃ καὶ φθάνουσιν εἰς Ἀθήνας τῇ 12^ῃ, τῇ ὕστεραίᾳ τῆς μάχης. Κατὰ ταῦτα ἢ μάχη συνεκροτήθη τῇ 11^ῃ Σεπτ. — τῆς συμβολῆς = τῆς μάχης· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὕστερου· κατ' ἔννοιαν = μετὰ τὴν μάχην. — ἀπικόμενοι, μτχ. ἐνδοτικῆ. — ἰμείροντο = ἄττ. ἐπεθύμουν. — τοὺς Μήδους, δηλ. τοὺς πεσόντας ἐν Μαραθῶνι Πέρσας. — μετὰ δὲ = μετὰ δὲ ταῦτα. — αἰνέοντες = ἄττ. ἐπαινοῦντες. — ἀπαλλάσσοντο = ἐπέστρεφον.

[VII]

Α'. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι εἰς τὸ στενὸν
τῶν Θερμοπυλῶν.

(Κεφ. 201-207)

Κεφ. 201.

Ξέρξης, οὗτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του Δαρείου ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν τρίτην ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐπὶ 4 ἔτη προητοιμάσθη, ἀνεχώρησε τῷ 480 ἐκ Σάρδεων διευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἑλλησποντον τοῦτον δὲ διαβάς μετὰ τοῦ πολυαρίθμου στρατοῦ του καὶ διαπεραιωθεὶς εἰς Εὐρώπην ἐβάδισε διὰ τῆς Θράκης πρὸς τὴν Μακεδονίαν. Οἱ Ἕλληνες κατανοήσαντες τὸν ἐπικρεμάμενον κατὰ τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον συνήλθον εἰς σύνοδον ἐν τῷ Ἴσθμῳ τῆς Κορίνθου, ἔνθα ἀποφασίζεται 1) νὰ καταληφθῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν διὰ στρατοῦ, ὅπως ἐμποδισθῇ ἢ πρὸς τὰ πρόσω πορεία τοῦ Ξέρξου, ὅστις ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν εἰσβάλει διὰ Θεσσαλίας εἰς τὴν Μαλίδα χώραν, καὶ 2) νὰ πλεύσῃ ἅπας ὁ ἑλλ. στόλος εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἀκρωτήριον πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας, ἵνα ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ περσ. στόλου.—τῆς Μηλίδος=ἄττ. τῆς Μαλίδος=ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν τῇ Τρηχινίῃ (=Τραχινίᾳ), δηλ. γῆ = ἐν τῇ Τραχινίᾳ χώρα τῆς Μαλίδος.— ἐν τῇ διόδῳ = ἐν τῷ στενῷ, δηλ. ἐν τῇ στενῇ παρόδῳ, ἣτις ἐσχηματίζετο μετὰ τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ἢ πάροδος αὕτη κατὰ τὴν εἰσοδον καὶ ἐξοδον ἦτο τόσον στενή, ὥστε μία μόνον ἄμαξα ἠδύνατο νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς.— καλέεται, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; —ὁ χῶρος=ὁ τόπος.—πλεόνων=ἄττ. πλειόνων.—Θερμοπύλαι, διὰ τὰς θερμὰς θειούχους πηγὰς, αἵτινες ἀναβλύζουσι παρὰ τὸ στενόν.—ἐπιχωρίων=ἐντοπίων.— Πύλαι, διότι κατὰ τὰ δύο ἄκρα ὁ δρόμος συνεχλείετο οὕτως ὑπὸ τῶν προεκβαλλομένων προεξοχῶν τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου, ὥστε ἐσχηματίζοντο οἶονεὶ δύο πύλαι τῆς στενῆς παρόδου.— νυν =

τοίνυν = λοιπόν.—ἐκάτεροι = οἱ δύο στρατοί.—ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις, παρὰ τοῖς Ἀττ. πῶς;—ὁ μὲν, δηλ. ὁ Ξέρξης.—ἐπεκράτεε τῶν πρὸς β. ἄν. ἐχόντων πάντων = κατεῖχεν ἕλα τὰ πρὸς βορρᾶν ἀποβλέποντα μέρη.—οἱ δέ, δηλ. οἱ Ἕλληνες.—πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην (= μεσημβρίαν), πλεονασμός.—τῶν... φερόντων, ἀμετβ. = τῶν... ἐχόντων· ἢ γενκ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. ἐπεκράτεον = κατεῖχον τὰ πρὸς νότον καὶ μεσημβρίαν ἀποβλέποντα μέρη.—τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου, κυρίως=ὡς πρὸς τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου μέρος· εἶτα = ταύτης τῆς ἡπείρου.

Κεφ. 202 - 203.

οἶδε=οἱ ἐξῆς.—Ἑλλήνων, γενκ. διαιρετκ. τοῦ οἱ ὑπομένοντες.—οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην (= τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς Πέρσας) = οἱ ἀναμένοντες τὴν προσβολὴν τῶν Περσῶν.—ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, δηλ.;—ἡμίσεες ἑκατ. = ἡμίσεις (δηλ. πεντακῶσιοι) ἐξ ἑκάστης πόλεως.—ὄγδῶκοντα = ἄττ. ὄγδοήκοντα.—παρήσαν = προσῆλθον.—Θεσπιδεῖς = οἱ κάτοικοι τῆς Θεσπιδείας (πόλεως Βοιωτικῆς πρὸς Δ. τῶν Θηβῶν).—πρὸς τούτοις=ἐκτὸς τούτων.—ἐπὶ κλήτοι ἐγένοντο = ἐπεκλήθησαν = προσεκλήθησαν. Τριαυταὶ περιφράσεις τοῦ εἶναι καὶ γίνεσθαι μετὰ ῥηματικ. ἐπιθέτου εἰς-τος συνήθεις εἶναι παρ' Ἡροδότῳ, σπάνια δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.—πανστρατιῆ (ᾧ), διότι εἰς τούτους ὡς κατοικοῦντας ἐγγύτατα τῶν στενῶν ἄσμος ἦτο ὁ κίνδυνος, ἐὰν οἱ Πέρσαι ἐγίνοντο κύριοι τῶν στενῶν. Οἱ ἀκολουθοῦντες Λοκροὶ ἠριθμοῦντο περὶ τοὺς χίλιους.—Φωκῶν χίλιοι, ἐκ πόσων ἀνδρῶν ἀπετελέσθη ἅπας ὁ ὑπὸ τὸν Λεων. στρατός;—αὐτοὶ = ἄφ' ἑαυτῶν, χωρὶς δηλ. νὰ ἀναμένωσι τὴν συμβουλὴν τῆς ἐλληνικῆς συμμαχίας.—σφείας = αὐτοὺς (τίνας).—οἱ Ἕλληνες, δηλ. οἱ εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν ἠθροισμένοι, ὁ στρατός τοῦ Λεωνίδου.—πρόδρομοι, κατγρμ.=ὡς προπορευόμενοι, ὡς πρωτοπορία.—προσδόκιμοι... εἶεν = (ὅτι) ἀναμένονται τὸ προσδόκιμον εἶναι παθ. τοῦ προσδοκᾶν ὡς κατωτέρω τὸ ἐν φυλακῇ εἶναι παθ. τοῦ ἐν φυλακῇ ἔχειν.—πᾶσαν... ἡμέρην, αἰτιτκ. τοῦ χρόνου=ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν.—σφι (= ἄττ. σφίσι)=αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Ἕλλησι ποιητικ. αἴτιον τοῦ ἐν φυλακῇ εἶναι, διότι τοῦτο=φυλάσσοιτο.—φρουρομένη=ἄττ. φρουρουμένη· ἢ μετχ. αἰτιλγκ.—καὶ (ὑπὸ) τῶν... ταχθέντων=καὶ ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ὑπηρέτουν.

— σφι, δηλ. τοις Λοκροῖς καὶ Φωκεῦσι.—δεινὸν=ἄξιον φόβου.—
θεὸν εἶναι, παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· ἐτέθη
ἀπαρμφ. μετὰ τὸ ὡς κτλ.— τὸν ἐπιόντα, δηλ. τὸν Ξέρξην.— τῷ
= ἄττ. φ.— ἐξ ἀρχῆς, τοῦτο προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τῆς
μετχ. γινομένῳ = ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του = ἀπὸ τῆς
στιγμῆς τῆς γεννήσεώς του.— κακόν... οὐ συνεμίχθη, δηλ. ἀγα-
θοῖσι=μὲ τὴν εὐτυχίαν δὲν ἀνεμίχθη δυστυχία τις.— αὐτῶν, δηλ.
τῶν θνητῶν.— μέγιστα, δηλ. κακὰ συνεμίχθη.— ὦν = ἄττ. οὖν.—
τὸν ἐπελαύνοντα=τὸν ἐπιόντα.— ὡς ἔοντα (= ἄττ. ὄντα) = ἐπειδὴ
(οὗτος) εἶναι.— ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν=ψευδοθῆναι τῆς δόξης=νὰ
ἀποτύχη τῆς προσδοκίας του.— οἱ δέ, δηλ. οἱ Λοκροὶ καὶ οἱ Φωκεῖς.
— ἐβώθειον = ἄττ. ἐβοήθουν = ἔσπευδον.— ἐς τὴν Τρηχίνα, ἐνθα
τότε οἱ σύμμαχοι ἀκόμη εὐρίσκοντο.

Κεφ. 204.

κατὰ πόλις=ἄττ. κατὰ πόλεις=χωριστὰ κατὰ πόλεις.— ἐκάστων,
ἕξαρτ. ἐκ τοῦ στρατηγοῦ.— θωμαζόμενος = ἄττ. θαυμαζόμενος.—
ἠγεόμενος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ. καὶ τί σῆμ. μετὰ γενκ.
συντασσόμενον (παντὸς τοῦ στρ.); — Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης
κτλ., ἢ γενεαλογία αὕτη δεικνύει τὴν ἐπιφανῆ καταγωγὴν τοῦ
Λεωνίδου.— ὁ Ἄναξανδρίδω, περὶ τῆς καταλ. εἰς τῆς γενκ. τῶν
πρωτοκλ. ἀντὶ οὐ ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 83, § 13.— τοῦ Λέοντος
= τοῦ υἱοῦ τοῦ Λ.— τοῦ Ἀρχέλεω = τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρχελάου.—
τοῦ Ἡγησίλεω = ἄττ. τοῦ Ἀγησιλάου.— τοῦ Ἡγίως = ἄττ. τοῦ
Ἄγιδος = τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἄγ.— τὴν βασιλίην, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ
τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐξ ἀπροδοκῆτου = ἀπροδοκῆτως = παρ' ἐλ-
πίδα. Ὁ Λεωνίδας ὡς ἔχων δύο ἀδελφοὺς πρεσβυτέρους, τὸν Κλεο-
μένην καὶ τὸν Δωριέα, οὐδέποτε ἠλπίζε νὰ τύχη τῆς βασιλείας.
Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Κλεομένης ἀπέθανεν ἀτεκνος ἀρσενικοῦ παιδός,
ὁ δὲ Δωριεὺς δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀλλ' εἶχεν ἀποθάνει καὶ αὐτός,
ἢ βασιλεία περιῆλθεν εἰς τὸν Λεωνίδα.

Κεφ. 205.

ἦε=ἄττ. ἦει παρτκ. τίνος ῥήμ.; — ἐπιλεξάμενος = ἀφ' οὗ ἐξέ-
λεξε.— τοὺς κατεστῶτας=ἄττ. τοὺς καθεστηκότας ἢ καθεστῶτας
= τοὺς διὰ νόμου ὠρισμένους· ἐννοοῦνται οἱ κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ

τοῦ βασιλέως προσλαμβανόμενοι 300 ἐν ἐπικινδύνοις ἐπιχειρήσει
καὶ οὐχὶ οἱ ἱππεῖς ἢ οἱ καθεστηκότες τὴν ἡλικίαν.— καὶ τοῖσι ἐτύγγ.
π. εὐόντες, ἀναφορκ. πρότασις χρησιμεύουσα ὡς β' προσδιορισμὸς τοῦ
ἄνδρα· τό τε ἔπρεπε κυρίως νὰ ἦτο μετὰ τὸ κατεστεῶτας = καὶ
εἰς οὖς κατὰ τύχην ἦσαν παῖδες. Ὁ Λεων. ἐκλέγει 300 ἄνδρας,
οἵτινες πάντες εἶχον οἴκοι παῖδας ἄρρενας, ἵνα μὴ ἐν περιπτώσει
θανάτου των ἐξαφανισθῇ τὸ γένος των. Ἐκ τοῦ γεγονότος δὲ τού-
του συνάγεται, ὅτι ὁ Λεωνίδας εἶχεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν πρόθυ-
μον ἀπόφασιν νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ θανάτου.— παραλα-
βῶν, συναπτέον τῷ καὶ Θεβ. τοὺς κτλ.=καὶ Θεβραίων τούτους,
οὖς κτλ.— ἀπίκετο=ἄττ. ἀφίκετο.— ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος
εἶπον = ἀπαραριθμήσας (= ἐν τῇ ἀπαραριθμήσει) ἀνέφερα (ἀνωτέρω
[ἐν κεφ. 202]). Ἦσαν δὲ οὗτοι πόσοι; — τοῦδε εἶνεκεν = ἕνεκα
τῆς ἐπομένης αἰτίας· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὅτι (= διότι) σφέων
κτλ.— σπουδὴν ἐποιήσατο = ἐσπούδασε=προσεπάθησεν, ἐφρόντι-
σεν.— μόνους=ἄττ. μόνους.— σφέων (=αὐτῶν) μεγάλως κατηγό-
ρητο (παθ. τοῦ κατηγορεῖν τί τίνος) μηδίζειν (ὑποκμ. τοῦ κατη-
γόρητο)=εἶχε γίνεи μεγάλη κατηγορία κατ' αὐτῶν, ὅτι ἐμῆδιζον.
— παρεκάλει=προσεκάλει, δηλ. αὐτοὺς (τίνας;). — ἐθέλων, μετχ.
αἰτλγκ.— εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι (=ἄττ. ἀπεροῦσι
[τίνος ῥ. εἶναι;]), πλαγ. ἐρωτ. πρ.=ἐὰν θὰ ἀποστείλωσι βοήθειαν
ἢ καὶ θὰ ἀρνηθῶσι.— ἐκ τοῦ ἐμφανέος=ἐμφανῶς=φανερὰ (πρβλ.
κεφ. 204 «ἐξ ἀπροσδοκίτου»).— οἱ δέ, τίνες; — ἄλλα φρονέοντες
=ἂν καὶ ἄλλα ἐφρόνουν, δηλ. ἂν καὶ ἐμῆδιζον.— ἔπεμπον, δηλ.
συμμάχους, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ συμμαχίην.

Κεφ. 206.

πρώτους, κατγρμ.=ὡς πρωτοπορίαν.— ἦν αὐτοὺς, δηλ. τοὺς
Σπαρτιάτας.— ὑπερβαλλομένους, δηλ. στρατεύεσθαι=ὅτι ἀναβάλλ-
λουσι νὰ ἐκστρατεύωσιν.— μετὰ δὲ=ἄττ. μετὰ δὲ ταῦτα (δηλ. μετὰ
τὴν ἑορτὴν τῶν Καρνείων).— Κάρνεια, ἑορτὴ τελουμένη ἐν Σπάρτῃ
κατ' ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος καὶ διαρκουσα
ἐννέα ἡμέρας· πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 106 (ἐν σελ. 105).— σφι=ἄττ.
σφίσι=αὐτοῖς.— ὄρτάσαντες=ἄττ. ἑορτάσαντες· ἢ μετχ. χρονκ.—
κατὰ τάχος = ταχέως.— βωθήσειν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττι-
κοῖς; — πανδημεῖ = πανστρατιῇ(ᾧ). — ὡς = ἄττ. οὕτως. — ἐνέ-

νωντο = ἐνενόηντο (περὶ τοῦ οἷ = ω ἰδὲ Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 81, § 3) = εἶχον κατὰ νοῦν· ὑπερσυντλ. τοῦ νοεῖσθαι = ἄττ. διανοεῖσθαι. — ἕτερα τοιαῦτα = τὰ αὐτά· τίνα; — ποιήσῃν, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἐνένωντο· συνήθως μετὰ τὰ ῥήμ. τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ διανοεῖσθαι, μέλλειν, εὔχεσθαι κ. τ. τ. τίθεται τὸ ἀπαρμφ. κατὰ μέλλ. χρόνον. — ἦν . . . συμπεσοῦσα = συνέπεσε. — κατὰ τωὐτὸ (= ταῦτὸ) = κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. — (ἦ) Ὀλυμπίας = ἄττ. τὰ Ὀλύμπια = οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. — τούτοις τ. πρ. = μὲ ταῦτα τὰ συμβάντα, δηλ. μὲ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Θερμοπύλας· ἢ δοτκ. ἀποδοτέα εἰς τὸ κατὰ τωὐτὸ καὶ εἰς τὸ συμπεσοῦσα. — οὐκ ὦν δοκέοντες = λοιπὸν ἐπειδὴ δὲν ἤλπίζον. — οὕτω, συναπτέον τῷ κατὰ τάχος = τόσον ταχέως. — διακριθῆσθαι τὸν . . . πόλεμον = ἔτι θὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος. — τοὺς προδρομοὺς, τοὺς μνημονευθέντας ἐν κεφ. 203.

Κεφ. 207.

διενένωντο = ἄττ. διενενόηντο = εἶχον κατὰ νοῦν. — πέλας = ἐγγύς, πλησίον. — τῆς ἐσβολῆς = τῆς διόδου, τοῦ στενοῦ. — ἐγένετο = ἦλθεν. — καταρρωθέοντες = ἄττ. κατορρωδοῦντες = πολὺ φοβούμενοι. — ἀπαλλαγῆς = ἄττ. ἀφόδου, ἀποχωρήσεως. — ἐλθοῦσι = ἀφ' οὗ ἔλθωσιν. — ἔχειν ἐν φυλακῇ = φυλάττειν· ποῖον τὸ παθητκ.; — Φωκ. καὶ Λ. περισπερχθέντων (τοῦ ῥ. περισπέρχομαι) = ἐπειδὴ οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Λ. πολὺ (= περι-) δυσηρεστήθησαν (καθ' ἕσπον αὐτοὶ μάλιστα πάντων ὡς κατοικοῦντες ἐγγύτατα τῶν στενῶν θὰ ἐκινδύνευον, ἂν κατελείποντο ὑπὸ τῶν Πελοπον.). — τῇ γνώμῃ ταύτῃ = διὰ τὴν γνώμην ταύτην (τῶν Πελοπον., δηλ. νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Ἴσθμὸν καὶ νὰ φυλάττωσι τοῦτον). — αὐτοῦ, ποῦ; — πόλις, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — κευόντας, τί μετχ. εἶναι αὕτη; — ὡς ἐόντων . . . ὀλίγων = ἐπειδὴ ἦσαν ὀλίγοι. — ἀλέξασθαι (τοῦ ῥ. ἀλέξομαι) = ἀμύνασθαι· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὀλίγων = εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσωσιν.

B'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (480).

(Κεφ. 208-213, 215-233)

Κεφ. 208.

ταῦτα βουλ. σφέων = ἐν ᾧ αὐτοί, δηλ. οἱ ἐν Θερμοπύλαις Ἕλληνας, ἐσκέπτοντο ταῦτα. — κατὰσκοπον, κατηγμ. = ὡς κατὰσκοπον. — ἰδέσθαι = ἄττ. ἰδεῖν τὸ ἀπαρμψ. εἶναι καθαρῶς τελικὸν = ἵνα ἴδῃ. — ὁκόσοι εἰσὶ καὶ ὅ,τι ποιέοιεν, πλάγ. ἐρωτ. προτάσεις = πόσοι εἶναι καὶ τί πράττουσι. Παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — ἀκηκόεε = ἄττ. ἠκηκόει. — δέ, ἐνταῦθα = γάρ. — ἑὼν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἄλισμένη (= ἄττ. ἠλισμένη) εἶη = ἦτο συνηθροισμένη· τοῦ β. ἀλλίεσθαι. — ταῦτη = ἐνταῦθα· ποῦ; — καὶ τοὺς ἠγεμόνας, ὡς εἶησαν, πρόληψις = καὶ ὡς ἠγεμόνες εἶησαν. — γένος, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι: περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Λεωνίδου ἰδ. κεφ. 204. — προσήλασε = (ἔφιππος) ἐπλησίασεν. — ἐθηεῖτο, παρατκ. τοῦ θηεῖσθαι = ἄττ. θεᾶσθαι. — κατώρα = ἄττ. καθεώρα = ἔβλεπε καλῶς. — τοῦ τείχεος, ἐκ τοῦ ἔσω. Τοῦτο τὸ τείχος εἶχον κτίσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ Φωκεῖς, ἵνα προφυλάττωνται ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν, τῶν Θεσσαλῶν. — τὸ = ὅ. — ἀνορθώσαντες = ἀφ' οὗ ἀνήγειραν (διότι τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ ὡς ἐκ τῆς πολυκαιρίας εἶχε καταπέσει). — εἶχον ἐν φυλακῇ = ἐφύλασσον· τὸ παθ. τούτου εἶδομεν ἀνωτέρω ἐν κεφ. 203 «ἐν φυλακῇ εἶη». — οἶά τε ἦν = οἶόν τε ἦν = ἦτο δυνατόν. — ὁ δέ, ἐὰν δύο πράξεις ἀποδίδωνται ἐν ἀντιθέσει εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκμ., πολλάκις ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἐνεργοῦν ὑποκμ. ἐν τῇ ἀντιθέσει καὶ γίνεται χρῆσις τοῦ ὁ δέ (οἱ δέ), ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ ὑποκμ. μένει. Ἄντι τοῦ ὁ δέ ἀνεμένομεν μόνον τὸν δέ = ἀλλά. — ἐμάνθανε = παρετήρει. — τοῖσι = οἷς. — ἔκειτο = ἐτέθειτο· τίθεσθαι δὲ τὰ ὄπλα = στρατοπεδεύειν· ὥστε τοῖσι... ἔκειτο = ὅτινες εἶχον στρατοπεδεύσει. — ὦρα = ἄττ. ἑώρα. — τοὺς μὲν... τοὺς δέ = ἄλλους μὲν... ἄλλους δέ. — τὰς κ. κτενιζομένους = ὅτι ἐκτένιζον τὰς κόμας τῶν. Οἱ Σπαρτ. συνηθίζον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης νὰ κτενίζωσι τὰς κόμας αὐτῶν καὶ νὰ κοσμῶσι· τὰς κεφαλὰς διὰ στεφάνων, ὥσει παρε-

σκευάζοντο πρὸς ἑορτὴν τινα. — θηεύμενος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἐθώμαζε = ἄττ. ἐθαύμαζε. — ἀτρεκέως = ἀκριβῶς. — κατ' ἡσυχίην = ἡσύχως, ἀνενοχλήτως· ἢ κατὰ μετ' αἰτιατκ. ἐν τροπικῇ σημασίᾳ, ὡς κατὰ τάχος (κεφ. 206). — οὔτε... τε = ὄχι μόνον δὲν... ἀλλὰ καί. — ἀλογίης (-ας) ἐκύρησε πολλῆς = καταφρονήσεως ἔτυχεν (ὁ ἵππευς) πολλῆς, δηλ. ἔδειξαν οἱ Ἕλλ. δι' αὐτὸν μεγάλῃν ἀδιαφορίαν. — τὰ περ = ἅπερ. — ὀπώπεε = ἄττ. ἐοράκει.

Κεφ. 209.

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι = δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ. — τὸ εὖν = τὸ ἀληθές· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὅτι παρεσκευάζοντο κτλ. — ὡς ἀπολούμενοι (= ἄττ. ἀπολούμενοι) καὶ ἀπολέοντες (= ἄττ. πῶς);, μετχ. τελικαί = ἵνα καταστραφῶσι καὶ ἵνα καταστρέψωσι. — κατὰ δύναμιν = ὅσον δύνανται· συναπτόεν τῷ ἀπολέοντες. — ἀλλ' αὐτῶ γ. γὰρ (= ἐπεὶ) κτλ. = ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφαίνοντο (τίνες;) εἰς αὐτόν, διτι ἔπραττον γελοῖα. — Δημάρητον (= Δημάρaton), ὁ Δημάρ. ἦτο βασιλεὺς ἐν Σπάρτῃ· στερηθεὶς οὗτος τῆς βασιλείας τῷ 491 κατέφυγεν εἰς Περσίαν παρὰ τὸν Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπους καὶ ἠκολούθησε τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ 480. — μιν εἰρώτα (= ἄττ. ἠρώτα) ἕκαστα τοῦτων = ἠρώτα αὐτὸν περὶ ἑνὸς ἐκάστου τοῦτων· παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ ἐρωτᾶν. — πρὸς τῶν Λ. = ὑπὸ τῶν Λ. — μευ = ἄττ. μου. — καὶ πρότερον εὔτε (= ἄττ. ὅτε) κτλ., ὅτε ὁ Ξέρξης ἐν Δορίσκῳ πόλει παραθαλασσίᾳ τῆς Θράκης — ἔκαμεν ἐπιθεώρησιν καὶ ἀριθμησὶν παντὸς τοῦ στρατοῦ, ὃν ἦγεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐκάλεσε καὶ τότε τὸν Δημάρaton καὶ ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν οἱ Ἕλλ. θὰ τολμήσωσι ν' ἀνισταθῶσι κατὰ τοσούτου πολυαριθμοῦ στρατοῦ· ὁ Δημάρ. ἀποκρινόμενος εἰς τὸν Ξέρξην ὑπέδειξε — καὶ τότε — τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἕλλ., ἰδίᾳ τῶν Σπαρτ., καὶ διεβεβαίωσεν αὐτόν διτι πάντως οἱ Σπαρτ. καὶ μόνοι θ' ἀνισταθῶσι κατ' αὐτοῦ καὶ δὲν θὰ ὑποχωρήσωσιν. Ὁ Ξέρξης ἀκούσας ταῦτα δὲν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ τὰ ἐθεώρησε γελοῖα. — ὀρμῶμεν = ἄττ. ὀρμῶμεν = ἠρχόμεθα. — γέλωτά με ἔθει (= ἄττ. ἔθου) = μὲ κατέστησας ἀντικείμενον γέλωτος = μὲ περιεγέλασας. — λέγοντα, ἢ μετχ. αἰτλγκ. — τῇ (= ἄττ. ἦ) περ = πῶς. — ὄρων, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἐμοὶ γὰρ (= δὲ) τὴν ἀλ. ἀσκέειν... ἀγὼν μέγιστός ἐστι = ἐγὼ δμως φιλοτιμοῦ-

μαι (πάντοτε) νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν.— ἀντία σεῦ=ἀπέναντί σου.
 — ἀπίκαται = ἄττ. ἀφιγμένοι εἰσί.— μαχησόμενοι, πῶς ἀπαντᾷ
 παρὰ τοῖς Ἄττ.;—ἐσόδου=διόδου.— ταῦτα=εἰς ταῦτα, δηλ. πρὸς
 μάχην.— νόμος... ἐστί, ἢ σύνταξις: νόμος γὰρ (= δὲ) σφί ἐστι
 ἔχων οὕτω = νόμος δὲ σφί οὕτω (= ὧδε) ἔχει = ἡ ἐξῆς δὲ συνή-
 θεια εἰς αὐτοὺς ὑπάρχει· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἑπεᾶν κτλ.— ἑπεᾶν
 = ἄττ. ἐπᾶν.— κινδυνεύειν, μετὰ δοτκ. (τῇ ψυχῇ) ἀντι τῆς περι
 μετὰ γενκ.= κινδυνεύειν περι τῆς ψυχῆς (= τῆς ζωῆς).— τὰς κ.
 κοσμέονται = τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς κοσμοῦσιν.— ἐπίστασο = ἄττ.
 ἐπίστω· τίνας ῥήμ.; — τὸ ὑπομένον, περιληπτικόν = τοὺς ὑπομέ-
 νοντας = ἐκείνους, οἳτινες ἔμενον ὀπίσω.— καταστρέφει (= ἄττ.
 καταστρέφει), μέλ. τοῦ καταστρέφομαι=ὑποτάττω.— ἔστι, ἀνεμέ-
 νετο πρὸ τούτου τὸ ὅτι ἦ ὡς.—σε... χεῖρας ἀνταιριόμενον (= ἄττ.
 ἀνταιριόμενον, τοῦ ῥ. ἀνταίρωμαι) = νὰ ὑψώσῃ τὰς χεῖράς του
 ἐναντίον σου.— πρὸς βασιληίην (ἐπίθετον) καὶ π. καλ... προσφέ-
 ρει (ει) = ἐπέργεσαι ἐναντίον βασιλικῆς καὶ ἐνδοξοτάτης πόλεως.
 — ἄνδρας ἀρίστους (= ἀνδρειοτάτους), ἔξαρτ. ἐκ τῆς πρὸς.— κάρτα
 = ἄττ. λίαν.— ἄπιστα=ἀπίστευτα.— δευτέρα=ἐκ δευτέρου.— ἐπει-
 ρώτα = ἄττ. ἐπηρώτα.— τοσοῦτοι = τόσον ὀλίγοι.— ἐμοὶ χρᾶσθαι
 (ἀντι προστακτ.=χρῶ) ὡς ἀνδρὶ ψ.= νὰ με θεωρῆς ὡς ψεύστην.
 — τοι=ἄττ. σοι.— ταύτη... τῇ (= ἄττ. ἡ)=οὕτω... ὅπως.

Κεφ. 210.

οὐκ ἔπειθε, παρτκ. ἀποπειρατ.= δὲν ἠδύνατο νὰ καταπέισῃ.—
 τέσσαρας=ἄττ. τέσσαρας.— παρεξῆκε (τοῦ ῥ. παρεξίημι) = ἀφῆκε
 νὰ παρέλθωσιν.— αἰεὶ, ἄττ. πῶς ἀπαντᾷ; — ἀποδρῆσεσθαι = ἄττ.
 ἀποδράσεσθαι=ἔτι θὰ φύγωσιν.— ὡς=ἐπειδὴ.— ἀπαλλάσσοντο=
 ἄττ. ἀπηλλάσσοντο=ἀνεχώρουν.— οἱ, δηλ. τῷ Ξέρξῃ.— ἀν. κ. ἀβ.
 διαχρωόμενοι (= ἄττ. διαχρώμενοι) μένειν = ἔτι ἔμενον μεταχει-
 ριζόμενοι (= ἔχοντες) ἀναίδειαν καὶ ἀπερισκεψίαν=ἔτι ἔμενον ἀπὸ
 ἀναίδειαν καὶ ἀπερισκεψίαν.— Κίσιοι, κάτοικοι τῆς Κισσίας,
 χώρας ἐν Περσίᾳ.— σφέας=αὐτοὺς, δηλ. τοὺς Ἕλληνας· ἡ αἰτιατκ.
 χρησιμεύει ὡς ἀντικμ. τοῦ ζωγρήσαντας καὶ ἄγειν.— ζωγρήσαντας
 = ἄφ' οὗ συλλάβωσι ζῶντας.— ἐς ὃσιν τὴν ἑαυτοῦ=ἐνώπιόν του.—
 φερόμενοι = ὀρμητικῶς.— ἐπιπτον=ἐφρονέοντο.— ἐπεσήσαν=ἄττ.
 ἐπεισῆσαν=εἰσῆρχοντο εἰς τὰς θέσεις τῶν πιπτόντων.— οὐκ ἀπῆ-

λαυνον=δὲν ἀπήρχοντο.—καίπερ μ. προσπταίοντες=ἄν καὶ πολὺ ἐδλάπτοντο.—δῆλον ἐποίεον παντί τεω (=τινὶ) καὶ οὐκ ἦμισα (= μάλιστα) αὐτῷ β., κατ' ἔννοιαν = (τότε) ἔβλεπεν ἕκαστος καὶ μάλιστα αὐτὸς ὁ βασιλεύς.—ἡ συμβολή = ἡ μάχη.—δι' ἡμέρας= δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Κεφ. 211.

ἐπεῖτε = ἄττ. ἐλεί.—τριχέως (= ἄττ. τραχέως) περιείποντο = ἐδλάπτοντο.—ἐνθαῦτα = τότε.—ὑπεξήσσαν = ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπεσύροντο· πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ. ὁ τύπος;—ἐκδεξάμενοι = διαδεχθέντες.—τοὺς = (ἐκείνοι) οὓς.—ἀθανάτους, οὗτοι ἦσαν δεκακισχίλιοι ἐπίλεκτοι στρατιῶται· ἐκαλοῦντο δὲ οὕτω, διότι ἀντικαθίσταντο πάντοτε οἱ ὑπὸ νόσου θνήσκοντες ἢ οἱ φονεούμενοι, ὥστε νὰ μένη πάντοτε ἀμείωτος ὁ ἀριθμὸς τῶν 10,000.—ὡς δὴ οὗτοί γε...κατεργασόμενοι, δηλ. τοὺς Ἕλληνας=ἐλπίζοντες φυσικῶς, ὅτι οὗτοι τοῦλάχιστον θὰ νικήσωσι τοὺς Ἕλληνας.—εὐπετέως = εὐπετῶς = εὐκόλως.—συνέμισγον, τοῦ β. συμμίσγειν = ἄττ. συμμιγνύναι=συνπλέκεσθαι.—οὐδὲν πλέον ἐφέροντο = οὐδὲν περισσότερον κατώρθουν.—τὰ αὐτὰ, δηλ. ἐφέροντο.—τῆς σι. τ. Μηδικῆς, β' ὄρος τῆς συγκρ.—ἄτε...μαχόμενοι καὶ...χρεώμενοι...καὶ οὐκ ἔχοντες = ἐπειδὴ ἐμάχοντο καὶ μετεχειρίζοντο καὶ δὲν ἠδύναντο.—ἐν στει(ε)νοπόρῳ χώρῳ = εἰς στενώτατον μέρος.—δούρασι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.;—ἦπερ = ἄττ. ἦ = παρά.—πλήθει χρ. = νὰ χρησιμοποιοῦσσι πολὺ πλῆθος (= τὸ πλῆθος αὐτῶν).—ἄλλα, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ἀποδεικνύμενοι, ἐξ οὗ ξερατ. ἢ μετχ. ἐξεπιστάμενοι = καὶ εἰς ἄλλα ἀποδεικνυόμενοι ὅτι ἐγνωρίζον καλῶς (ἐξ-) νὰ μάχωνται μετὰ μὴ γνωρίζόντων.—καὶ...φεύγεσκον, μετὰ τὴν μετχ. ἀποδεικνύμενοι ἔπεται πρότασις ἀντὶ μετχ. καὶ...φεύγοντες.—ὄκως (= ἄττ. ὁπότε) ἐντρέψειαν τὰ ν.= ὁσάκις ἔστρεφον τὰ νῶτα = στρέφοντες τὰ νῶτα.—ἀλέες (= ἀλεῖς ὄνομοστ. τοῦ ἐνκ. ἀλλῆς) = ἄττ. ἀθροοί = ὄλοι ὁμοῦ συνηγμένοι, δηλ. χωρὶς νὰ διασπάσωσι τὴν τάξιν καὶ διασκορπισθῶσι.—φεύγεσκον (περὶ τοῦ ἀναυξήτου τύπου τῶν θαμιστ. ἰδ. Ἡραδ. διάλ. σελ. 85, § 35) δῆθεν=κατὰ τὸ φαινόμενον ἐφευγον=προσποιοῦντο ὅτι ἐφευγον.—παιάγω=μὲ κρότον (τῶν ἔπλων).—οἱ δέ, δηλ. οἱ Λακεδαιμόνιοι.—καταλαμβανόμενοι = ὁσάκις προεφθά-

νοντο.— ἄν... ὑπέστρεφον, ἐνταῦθα ὁ ἄν μετὰ τοῦ παρτκ. ἐκφράζει τὸ κατ' ἐπανάληψιν γιγνόμενον ἐν τῷ παρελθόντι· ὥστε = ὑπέστρεφον = ἔστρεφον ὀπίσω.— ἀντίοι εἶναι = ἄττ. ἐναντιοῦσθαι = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐναντιώνωνται.— μεταστρεφόμενοι = ἐπιστρέφοντες.— κατέβαλλον = ἀπέκτεινον· τὸ παθ. τούτου τὸ λίπτειν.— πλήθει = πλήθος = κατὰ τὸ πλήθος.— ἐνθαῦτα = τότε· πότε; — ἐδυνάετο = ἄττ. ἠδύναντο.— παραλαβεῖν = νὰ κατορθώσῃσι.— τῆς ἐσόδου πειρώμενοι = προσπαθοῦντες νὰ καταλάβωσι τὴν διόδον.— καί... προσβιάλλοντες = ἄν καὶ προσέβαλλον.— κατὰ τέλεα (=τέλη) = κατὰ τάγματα.— παντοίως = κατὰ πολλοὺς καὶ διαφοροὺς τρόπους.— ἀπήλαινον ὀπίσω, ἀνωτέρω ἐν κεφ. 210 εἶδομεν τὸ β. ἄνευ τοῦ ὀπίσω.

Κεφ. 212.

ἐν ταύτησι τ. προσόδοισι τῆς μάχης = κατὰ ταύτας τὰς ἐπιθέσεις, τὰς προσβολάς.— θηεύμενον = ἄττ. θεώμενον· ὡς φαίνεται ὁ Ξέρξης παρετήρει τὴν μάχην ἐξ ὑψηλῆς θέσεως (ὡς παρὰ τὴν Σαλαμίνα).— ἀναδραμεῖν = ὄτι· ἀνεπήδησε.— δείσαντα περὶ τῆ στρατιῆς = ἐπειδὴ ἐφοβήθη διὰ τὸ στράτευμά του.— ἀέθλεον = ἄττ. ἐμάχοντο.— ἄτε ὀλίγων ἐόντων, δηλ. τῶν Ἑλλήνων· γενκ. ἀπόλυτος, ἄν καὶ ἀκολουθεῖ τὸ σφέας, πρὸς ᾧ ἔπρεπε νὰ συμφωνήσῃ ἡ μτχ.— γὰρ = δηλαδή.— ἐλίσαντες... συνέβαλλον = συνεπλέκοντο ἐπὶ τῆ ἐλπίδι· ὄτι κτλ.— κατατετρωματίσθαι = ἄττ. κατατετρωῖσθαι = ὄτι· εἶχον καταπληγῶθῃ, (ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τῆς προηγουμένης ἡμέρας).— οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι = καὶ ὄτι δὲν θὰ εἶναι πλέον ἱκανοί.— χεῖρας ἀνταείρασθαι (= ἄττ. ἀντάρασθαι) = ν' ἀντισταθῶσι.— κεκοσμημένοι = τεταγμένοι.— ἐν μέρει = μὲ τὴν σειράν, διαδοχικῶς.— δὲ = γὰρ.— οὔρος = ἄττ. ὄρος (δηλ. τὸν Καλλίδρομον).— φυλάξοντες, τί μτχ. εἶναι; — τὴν ἀτραπὸν = τὸ μονοπάτι. Περιγραφὴν αὐτῆς βλ. κατωτέρω ἐν κεφ. 216.— εὐρισκον, δηλ. ἐν τοῖς Ἑλλήσιν.— ἀλλοιότερον = διαφορετικώτερον.— ἢ τῆ πρ. ἐνώρων (= ἄττ. ἐνεώρων), δηλ. ἐν τοῖς Ἑλλήσι = ἀπ' ἑ, τι εἶχον ἴδει τὴν προηγουμένην ἡμέραν.

Κεφ. 213.

ἀπορέοντος βασιλέως, γενκ. ἀπόλυτος, ἄν καὶ ἀκολουθεῖ τὸ οἶ.— ὃ τι χρῆσ. τῷ π. πρ. = πῶς νὰ μεταχειρισθῇ τὴν παροῦσαν περι-

στασιν = τί νά κάμη εἰς τήν παροῦσαν περίστασιν. — Ἐπιάλτης = ἄττ. Ἐφιάλης. — Μηλιεύς (= ἄττ. Μαλιεύς), κάτοικος τῆς Θεσσαλικῆς Μαλίδος, ἧς πρωτεύουσα ἦτο ἡ Τραχίς. — ἤλθέ οἱ (δηλ. τῷ Ξέρξῳ) ἐς λόγους = ἤλθεν εἰς συνομιλίαν μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Ξέρξου). — μέγα τι δοκέων... οἴσασθαι = πιστεύων ὅτι θά λάβῃ μέγα τι (ὡς ἀνταμοιβήν). — ἔφρασε = εἶπε, προέδωκε. — οὔρεος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — διὰ τοῦ οὔρεος (δηλ. τοῦ Καλλιδρόμου) φέρουσαν, βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. III. — ταύτη = ἐνταῦθα, δηλ. ἐν Θερμοπύλαις. — ὑπομείναντας = μείναντας. — ὕστερον, ὅτε δηλ. οἱ Πέρσαι κατέλιπον τήν Ἑλλάδα. — καί οἱ φυγόντι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπεκηρύχθη = καί, ὅτε οὗτος ἔφυγε, διὰ τήν κεφαλῆν αὐτοῦ ὠρίσθη. — ἀργύριον = χρηματικὴ ἀμοιβή. — ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, οἱ Πυλαγόροι (ἦ-αι) ἦσαν ἀντιπρόσωποι τῶν 12 λαῶν τῶν μετεχόντων τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. — χρόνῳ ὕστερον = βραδύτερον. — κατῆλθε = ἐπανῆλθε. — γὰρ = ἐπειδή. — Ἀντικύρη (-α), πόλις παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἡ πατρίς τοῦ Ἐφιάλου (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. III). — ἀπέθανε, παθ. τοῦ ἀποκτείνειν δι' αὐτὸ καὶ τὸ ποιητ. αἴτιον ὑπὸ Ἀθηνάδεω (= ἄττ. Ἀθηνάδου).

Κεφ. 215.

ἐπεὶ αἰτιολογ. — τὰ (= ᾧ) ὑπ. ὁ Ἐπ. κατεργάσασθαι, ὑποκμ. τοῦ ἤρεσε = ὅσα ὑπεσχέθη ὁ Ἐφιάλης, ὅτι θά κατορθώσῃ. — καὶ τῶν ἑστρατήγεε = καὶ τούτους, ὧν ἑστρατήγεε. Ἐννοοῦνται οἱ ἀθάνατοι. — ὄρμέατο = ἄττ. ὠρμητο = ἐξεκίνησαν. — περὶ λύχνων ἀφὰς = περὶ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνάπτονται οἱ λύχνοι, δηλ. κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς νυκτός. — ἔξευρον = εἶχον εὐρεῖ (πρότερον). — Μηλιέες, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — κατηγήσαντο (= ἄττ. καθηγῆσαντο), δηλ. τὴν ἀτραπὸν καθηγείσθαι τινι, κυρίως = ὁδηγεῖν τινα· εἶτα = δεικνύναι εἰς τινα τὴν ὁδὸν ὥστε Θεσσαλ. κατηγήσαντο = εἶχον δείξει εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς τὴν ἀτραπὸν (πρβλ. βλ. VI, κεφ. 102). — ὅτε οἱ Φωκ. ἐφράξαντο τείχεϊ, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 208, ἐν σελ. 119. — τὴν ἐσβολὴν = τὴν διόδον, τὸ στενόν. — ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ π. = προεφυλάσσοντο ἀπὸ τὸν πόλεμον. — ἐκ τόσου δή, δηλ. χρόνου = λοιπὸν ἐκ τοσούτου χρόνου (ἀφ' ὅτου δηλ. οἱ Μαλ. εἶχον δείξει εἰς τοὺς Θεσσαλ. τὴν ἀτραπὸν). — κατεδέδεκτο = ἄττ. κατεδέδεικτο· εἰς τοῦτο ἀνήκει ἡ δοκτ. Μηλιεῦσι = εἶχε καταδει-

χθῆ εἰς τοὺς Μαλιεῖς· κατ' ἐννοίαν=εἶχον ἀναγνωρίσει οἱ Μαλιεῖς.
—εὐοῦσα, δηλ. ἡ ἐσβολή· τί μετχ. εἶναι;—οὐδὲν χρηστή=οὐδόλως
χρήσιμος, δηλ. πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρῶν.

Κεφ. 216.

ἔχει δὲ ὧδε = ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς = εἶναι δὲ τοιαύτη. — Ἄσωπος,
νῦν ῥύαξ ὀνομαζ. Καρβουναριά (βλ. σχέδ. μάχ. ἐν πίν. III).—δια-
σφάξ, γος=χαράδρα.—τῷ οὐρεῖ τούτῳ = εἰς τοῦτο τὸ μέρος τοῦ
δρους (Καλλιδρόμου, δι' οὗ ἡ ἀτραπὸς ἦγε).—κεῖται = τέθειται=
ἐστίν.—Ἄνόπαια, νῦν « μουννοπάτι » (βλ. σχέδ. ἐν πίν. III).—
τείνει = ἐκτείνεται.—κατὰ ῥάχιν = εἰς ῥάχην τινά.—Ἄλπηνός
(ἢ Ἄλπηνοί), πόλις ἐν Λοκρίδι.—τῶν Λοκρίδων, δηλ. πόλεων.—
πρώτην εὐοῦσαν... πρὸς τῶν Μηλιέων=ἦτις πρώτη εἶναι (εἰς τὸν
ἐρχόμενον) ἀπὸ (τῆς χώρας) τῶν Μαλιέων.—καὶ κατὰ Μελ. καλ.
λίθον = καὶ εἰς τὴν ὀνομαζομένην Μελάμπυγον πέτραν. Τὸ δν.
Μελάμπυγος κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐπίθετον τοῦ Ἡρακλέους· ἀπεδόθη δὲ
εἶτα τοῦτο καὶ εἰς τὸν ἐν Θερμοπύλαις λίθον, ἐφ' οὗ ποτε ἐκοι-
μήθη ὁ Ἡρακλῆς.—Κερκώπων, οὗτοι ἦσαν ἐν τῇ Ἑλλ. μυθολογίᾳ
μικρὰ σκωπτικὰ καὶ πανορθγα ὄντα· ταῦτα ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα
κοιμώμενόν ποτε ἐπὶ τοῦ Μελ. λίθου ἀφῆρσαν τὰ ὄπλα, δι' ὧν
ὑστερον τὸν ἠπέλουν· ὁ Ἡρακλ. ὁμως συλλαβῶν ἐδέσμευσεν αὐτά,
ἀλλὰ ταχέως ἀφῆκε φαιδρυνθεὶς ἐκ τῶν ἀστεϊσμῶν των.—τῆ=ἦ
=θπου.—τὸ στ., δηλ. μέρος (τῆς διόδου).—καί, συνδέει τὸ οὕτω
ἔχουσαν μετὰ τοῦ ταύτην. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: κατὰ
ταύτην καὶ οὕτω ἔχουσαν ἀτραπὸν.—ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες κτλ.,
βλ. σχέδ. ἐν πίν. III.—ἠώς τε δὴ (=ἤδη) διέφαινε καὶ οἷ (=ἀττ.
οὔτοι) ἐγένοντο, κατὰ παράταξιν ἀντι καθ' ὑπόταξιν = καὶ ἤρχιζε
πλέον νὰ χαράξῃ, ὅτε οὗτοι ἐφθασαν.—ἐπ' ἀκρωτηρίῳ = εἰς τὴν
κορυφήν.—κατὰ δὲ τοῦτο = εἰς τοῦτο δὲ τὸ μέρος (ποῦ);.—καὶ
πρότερον, ἐν κεφ. 212.—μοι, ποιητκ. αἴτιον = ὑπ' ἐμοῦ· διατῆ
ἐτέθη κατὰ δοτκ.;—θύόμενοι = ὑπερασπίζοντες.—κάτω ἐσβολή
=τὸ κάτω κείμενον στενόν.—ὑπ' ὧν εἴρηται=ὑπὸ τούτων, ὑφ' ὧν
εἴρηται, δηλ. αὐτὴν φυλάσσειν οἱ φυλάττοντες τὴν κάτω ἐσβο-
λὴν ἦσαν οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ σύμμαχοι τούτων.—ἐθελονταὶ
Φωκ. ὑποδεξάμενοι Λ.=οἱ Φωκεῖς, οἵτινες ἐκουσίως ὑπεσχέθησαν
(τοῦτο) εἰς τὸν Λεωνίδα.

Κεφ. 217.

ὧδε, συναπτέον τῷ ἔμαθον = ὡς ἐξῆς ἐνόησαν. — σφέας . . . ἀναβεβηκότας = ὅτι αὐτοὶ (οἱ Πέρσαι) εἶχον ἀναβῆναι. — γάρ, διασαφητικός. — ἀναβαίνοντες . . . ἐλάνθανον = λεληθότως (= ἀπαρτήρητοι) ἀνέβαινον. — πᾶν εὖν (= ἄττ. ὄν) δρυῶν ἐπίπλεον (= ἄττ. ἐπίπλεων) = ἐπειδὴ (τὸ ὄρος) ἦτο πανταχοῦ γεμάτον ἀπὸ δρυς. — ἦν = ἐπεκράτει. — νηνεμίη (= ἄττ. νηνεμία) = κόπασις τοῦ ἀνέμου, ἡσυχία. — ψόφου . . . πολλοῦ = ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο μέγας θόρυβος. — ὡς οἰκός (= ἄττ. εἰκός) ἦν = καθὼς ἦτο φυσικὸν (νά γίνηται). — φύλλων ὑποκεχυμένων (τοῦ ῥ. ὑποχεῖν) ὑπὸ τοῖσι ποσὶ = διότι φύλλα (δένδρων — δρυῶν —) ἦσαν διεσκορπισμένα ὑπὸ τοὺς πόδας των. — ἀνά . . . ἔδραμον, τμησίς = ἀνέδραμον = ἀνεπήδησαν. — ἐνέδυνον τὰ ὄπλα = ἐνεδύοντο τὰ ὄπλα = ἐξωπλίζοντο. — καὶ αὐτίκα οἱ β. παρήσαν, πρὸ τῆς προτάσεως ταύτης θὲς ἄνω στιγμὴν καὶ μετάφρασον οὕτω: ἀμέσως δὲ ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ βάρβαροι. — ἐνδυομένους ὄπλα = ὅτι ἐξωπλίζοντο. — ἐν θώματι (= ἄττ. θαύματι) ἐγένοντο = ἐθαύμασαν = ἐξεπλάγησαν. — ἐλπόμενοι = ἄττ. ἐλπίζοντες = ἐν ᾧ (οὗτοι — οἱ βάρβαροι —) ἤλπίζον. — οὐδὲν σφι φαν. ἀντίξοον (= ἄττ. ἐναντίον) = ὅτι οὐδὲν ἐναντίον, ἐχθρικὸν θὰ φανῆ εἰς αὐτοὺς = ὅτι οὐδεὶς θ' ἀντιταχθῆ κατ' αὐτῶν. — ἐνεκύρησαν = ἄττ. ἐνέτιχον. — ἐνθαῦτα = τότε. — καταρωδῆσας, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ ταῖς Ἄττ.; — ἔωσι = ἄττ. ὦσι. — εἴρετο, πῶς παρὰ ταῖς Ἄττ. κοῖς; — ὀποδιπὸς εἶη = ἐκ ἑνὸς χώρας ἦτο. — ἀτρεκέως, συναπτέον τῷ πυθόμενος = πληροφορηθεὶς ἀκριδῶς, ὅτι δηλ. οὗτοι ἦσαν Φωκεῖς. — διέτασσε = παρέτασεν. — ὡς ἐβάλλοντο = ἐπειδὴ ἐκτυποῦντο. — τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι καὶ πυκνοῖσι = ὑπὸ πολλῶν καὶ πυκνῶν βελῶν. — οἴχοντο = ἄττ. ὄχοντιο = ἀπῆλθον. — φεύγοντες, μετχ. τροπκ. — κόρυμβον = ἄττ. κορυφήν, ἄκραν. — ἐπιστάμενοι, ἐνταῦθα = νομίζοντες = ἐπειδὴ ἐνόμιζον. — ὡς ἐπὶ σφ. ὀρμήθησαν = ὅτι κατ' αὐτῶν ἐφώρμησαν οἱ Πέρσαι κατ' ἔννοιαν = ὅτι οἱ Πέρσαι σκοπὸν εἶχον νά ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν (καὶ οὐχὶ νά περικυκλώσωσι τοὺς περὶ τὸν Λεων. μαχομένους). — ἀρχήν, ἐπίρρ. = ἐξ ἀρχῆς, κυρίως. — παρεσκευάδατο = ἄττ. παρεσκευασμένοι ἦσαν (περὶ τοῦ τύπου ἰδ. Ἡροδ. δια-

λεκτ. σελ. 86, § 40). — ὡς ἀπολεόμενοι = ἵνα ἀποθάνωσι. — ταῦτα, ποῖα; — Φωκέων οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο = περὶ τῶν Φωκέων οὐδὲν λόγῳ ἐφρόντιζον = διὰ τοὺς Φωκέας οὐδὲν λόγῳ ἐνδιεφέροντο (διατί;). — οἱ δὲ = ἀλλὰ (πρβλ. κεφ. 208, ἐν σελ. 119 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — κατέβαινον τὸ οὖρον, ἵνα ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐκ τῶν ὀπισθεν. — κατὰ τάχος = ταχέως.

Κεφ. 218.

τοῖσι... εὐοῖσι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ (= ἀττ. ἱερὰ) = ἀφ' οὗ παρατήρησε (= ἐξήτασε) τὰ σφάγια (= τὰ σπλάγγνα τῶν σφαγίων, δηλ. τῶν διὰ τὴν θυσίαν σφαγέντων ζώων). — σρι = σρίσι· συναπτέον τῷ ἔσεσθαι = τὸν μέλλοντα νὰ συμβῆ εἰς αὐτοὺς (τίνας;). — ἅμα ἡοῖ = ἀττ. ἅμ' ἔω = μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς· ἐνταῦθα = τὴν ἐπομένην ἡμέραν. — ἐπὶ δέ, ἐπίρρ. = ὕστερον δέ· ἀντιτίθεται τῷ πρῶτον μὲν. — αὐτόμολοι, κυρίως = οἱ ἐκουσίως ἐρχόμενοι πρὸς τινα· εἶτα συνήθως = οἱ καταλείποντες τὴν ἑαυτῶν τάξιν καὶ καταφεύγοντες πρὸς τοὺς πολεμίους, προδῶται. — τὴν περίοδον = τὴν περικύκλωσιν. — οὗτοι μὲν, δηλ. ὁ Μεγιστίας καὶ οἱ αὐτόμολοι. — ἔτι νικτός, δηλ. οὔσης = ἐν τῷ ἀκόμῃ ἦτο νύξ. — ἐσήμηναν = ἔφεραν τὴν εἶδησιν = εἶδοποίησαν (τοὺς Ἕλλ. περὶ τίνος;). — τρίτοι, κατηγορημ. = ὡς τρίτοι· κατ' ἔννοιαν = τελευταῖον. — οἱ ἡμεροσκόποι, δηλ. ἐσήμηναν ἡμεροσκόποι δὲ = φρουροὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας (ἔργον ἔχοντες νὰ κατασκοπεύωσιν ἀφ' ὑψηλοῦ τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ ν' ἀναγγέλλωσι ταύτας) = κατὰσκοποι. — ἀπὸ τῶν ἄκρων = ἀπὸ τῶν κορυφῶν. — ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης = ὅτε πλέον ἤρχιζε νὰ ἐξημερώνῃ. — ἐσχίζοντο = ἐδιχάζοντο, ἦσαν διηρημένοι. — οὐκ ἔων (= ἀττ. εἶων) = δὲν ἐπέτρεπον. — ἀντέτεινον = ἦσαν ἐναντίοι εἰς τοῦτο (δηλ. ἦσαν ὑπὲρ τῆς ἀναχωρήσεως). — διακριθέντες = ἀφ' οὗ διελύθησαν, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθησαν. — οἱ μὲν... οἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ διακριθέντες, ὅπερ ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ γένεα. — ἀπαλλάσσοντο = ἀνεχώρουν. — κατὰ πόλιν ἕκαστοι, συναπτέον τῷ ἐτράποντο = ἐτράπησαν, διηρθύθησαν ἕκαστοι εἰς τὰς πόλεις των. — ἅμα Λεωνίδῃ = ὁμοῦ μὲ τὸν Λεωνίδα. — αὐτοῦ, ποῦ; — παρεσκευάδατο, πῶς ἀπαντᾷ ὁ τύπος οὗτος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς;

Κεφ. 219 - 220.

σφέας = αὐτούς, δηλ. τοὺς συμμάχους.— μὴ ἀπόλωνται, ἐκ τοῦ κηδόμενος = φοβούμενος. — οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως = οὐ πρόκειται ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔφη, ἔπερ νοεῖται ἐκ τοῦ ἀπέπεμψε = εἶπε δέ, ὅτι δὲν ἀρμόζει.— τὴν τάξιν = τὴν θέσιν. — ἐς τὴν (= ἀττ. ἐς ἦν) ἦλθον φυλάζοντες (δηλ. τὴν τάξιν) ἀρχὴν = πρὸς φύλαξιν τῆς ὁποίας κυρίως εἶχον ἔλθει.— ταύτη ... τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι = εἰς ταύτην τὴν γνώμην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλίνω = μὲ αὐτὴν τὴν γνώμην καθ' ὀλοκληρίαν συμφωνῶ ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ Λεωνίδην ... κελεύσαι ... οὐ καλῶς ἔχειν = ὅτι δηλ. ὁ Λεωνίδας κτλ.— καὶ μᾶλλον, ὁ β' ὄρος τῆς συγκρ. ἢ ἐκείνη (τῇ γνώμῃ), καθ' ἣν δηλ. οἱ πλεῖστοι κατέλιπον τὰς Θερμοπύλας ἕνεκα διαφωνίας. — ἐπεῖτε, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικ.;— αἴσθητο=ἀττ. ἦσθητο.— συνδιακινδυνεύειν = νὰ συμπολεμῶσι μέχρι τέλους.— αὐτῷ δέ... οὐ καλῶς ἔχειν (= οὐ καλῶς εἶναι), ἔξαρτ. ἐκ τοῦ φάναι, ἔπερ νοητέον ἐκ τοῦ κελεύσαι = εἶπε δὲ ὅτι εἰς αὐτὸν δὲν εἶναι ἐντιμον. — μένοντι δὲ αὐτοῦ κλ. μ. ἐπέλειτο (= ἀττ. ἐφείπειτο) = τοῦτον δέ, ἐὰν ἔμενον αὐτοῦ, ἠκολούθει μεγάλη δόξα = οὗτος δέ, ἐὰν ἔμενον αὐτοῦ, μεγάλως ἐδοξάζετο. — εὐδαιμονίη, ἐνταῦθα=δύναμις (δὲ ἦς ἡ Σπάρτη κατεῖχε τὴν ἡγεμονίαν μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἔλλ. πόλεων) — ἐξηλείφετο = ἐξηφανίζετο, κατεστρέφετο. — ἐκέχρηστο, παθηκ. ὑπερσυντλκ. τοῦ ῥ. χρῶ = δίδω χρησμόν.— γάρ, αἰτλγκ.— χρωμένοισι (= ἀττ. χρωμένοις), τοῦ ῥ. χρῆσθαι (δηλ. χρησθηρίῳ ἢ Πυθίᾳ) = ἐρωτᾶν τὸ μαντεῖον.— αὐτίκα, συναπτέον τῷ κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτε οὗτος ἐξηγείρετο.— ἢ ... ἀνάστατον γενέσθαι ... ἢ ... ἀπολέσθαι, τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἐκέχρηστο = ἢ νὰ (= ἢ ὅτι θὰ) καταστραφῆ ... ἢ νὰ (= ἢ ὅτι θὰ) φονευθῆ.— σφέων, τίνων;— ἐπιλεγόμενον = ἀττ. λογιζόμενον ἢ μετχ. αἰτλγκ., ὡς καὶ ἢ κατωτέρω βουλόμενον.— Λεωνίδην, ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. ἀποπέμψαι.— καταθέσθαι=νὰ θησαυρίσῃ, νὰ ἀποκτήσῃ.— μούνων (= ἀττ. μόνων) Σπαρ., ἐκ τοῦ κλέος = δόξαν μόνων τῶν Σπαρ., διὰ μόνους τοὺς Σπαρτιάτας. — ἢ ... οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους = ἢ ὅτι ... οἱ ἀπελθόντες ἀπῆλθον.— γν. διενειχθέντας (τοῦ ῥ. διαφέρω) = κατὰ τὴν γνώμην διαφωνήσαντας ἢ μετχ. διενειχθέντας ἀναφέρεται εἰς ὄλους τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδαν Ἑλληνας ὅθεν

ἀνέμενέ τις τὴν γενκ. ἀπόλυτον· ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἐτέθη τὸ ἔλον
καὶ τὸ μέρος (τοὺς οἰχομένους) κατὰ τὴν αὐτὴν πῶσιν. — οὕτω
ἀκόσμως = τόσον ἀτάκτως.

Κεφ. 221.

μαρτύριον = ἀπόδειξις· συναπτέον τῷ οὐκ ἐλάχιστον = μέγιστον. —
μοὶ... γέγονε = ὑπάρχει εἰς ἐμέ = ἔχω. — καὶ τότε, ἐπεξηγείται
διὰ τοῦ: ὅτι κτλ. — τούτου πέρι, ἀναστροφή = περὶ τούτου (δηλ.
περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λεων. ἀποπομπῆς τῶν συμμάχων). — ὅτι...
φανερὸς ἐστὶ Λεων. ἀποπέμπων = ὅτι δηλ. εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ
Λεωνίδας... προσεπάθει ὃ ἀποπέμπη. — καὶ τὸν μάντιν = ὄχι
μόνον τοὺς ἄλλους (συμμάχους) ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν. — λεγόμενον
εἶναι τὰ ἀνέκαθεν = περὶ οὗ λέγεται, ὅτι ἐκ καταγωγῆς εἶναι
(= ὅτι κατάγεται). — ἀπὸ Μελ., ὁ Μελάμπους ἦτο περίφημος
μάντις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους. — τοῦτον
εἶπαντα (= ἄττ. εἰπόντα) = τοῦτον (δηλ. τὸν Μεγιστίαν), ὅστις
προεῖπε. — ἐκ τῶν ἱρῶν, πρβλ. κεφ. 218. — σφι, τίσι; — ἵνα μὴ
συναπόληται σφι, ἢ δτκ. σφι διὰ τὴν πρόθεσιν οὖν τὴν ὑπάρχου-
σαν ἐν τῷ συν ἀπόληται = ἵνα μὴ καταστραφῇ μετ' αὐτῶν. — ὁ δέ,
ὁ Μεγιστίας. — ἀποπεμπόμενος, μετχ. ἐνδοτκ. — ἀπέλιπε, ἀμετάβ.
= ἀπῆλθεν. — συστρατεύόμενον = ὅστις συνεστράτευε (μετ' αὐτοῦ).
— ἐόντα οἱ μουνογενέα = ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν (δηλ. τὸν Μεγιστίαν)
ἦτο (ὁ υἱὸς του) μονογενῆς = ἐπειδὴ (ὁ Μεγ.) εἶχεν αὐτὸν — τὸν
υἱὸν του — μονογενῆ.

Κεφ. 222.

οἴχοντο (= ἄττ. ὤχοντο) ἀπιόντες = ταχέως ἀπῆλθον. — παρὰ Λ.,
ἢ παρὰ = πλησίον. — ἀέκοντες... καὶ οὐ βουλόμενοι, πρὸς ἰσχυρο-
τέραν ἔμφασιν ἐκφράζεται ἢ αὐτὴ ἔννοια καὶ θετικῶς καὶ ἀρνη-
τικῶς = ἀκουσίως καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των (πρβλ. κεφ. 227 «ὑπὸ
σκιῇ... καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ»). — κατεῖχε = ἔκράτει. — ἐν ὁμήρων λόγῳ
ποιεῦμενος = θεωρῶν ὡς ὁμήρους· οἱ 400 Θυβαῖοι οἱ συνταχθέν-
τες μετὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Λεωνίδου ἐν Θερμοπύλαις (πρβλ. κεφ.
202) εἶχον ληφθῆ παρὰ τῶν Θυβῶν πρὸς ἀσφάλειαν, ὅτι ἡ πόλις
αὕτη, ἥς δὲν ἀπεκρύπτετο ἡ τάσις πρὸς ἀποστασίαν (πρβλ. κ. 205),
δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τι ἐχθρικὸν κατὰ τὰ νῶτα τῆς στρατιᾶς.

— Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, ποῖον τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως; Παρατηρητέος ὁ ἠρωϊσμός τῶν Θεσπιέων, ὅστις εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀξίος θαυμασμοῦ, καθ' ὅσον οὐδεμίαν εἶχον ἐξωτερικὴν ὑποχρέωσιν δεσμεύουσαν αὐτοὺς ἐκ καθήκοντος πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον. — οἱ = διότι οὗτοι. — οὐκ ἔφασαν... ἀπαλλάξεσθαι = ἔφασαν οὐκ ἀπαλλάξεσθαι = εἶπον ὅτι δὲν θὰ ἀπέλθωσι. — ἀλλὰ καταμ. συναπέθανον = ἀλλ' ἔμειναν καὶ ἀπέθανον μετ' αὐτῶν (τίνων);. — Διαδρόμῳ, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.;

Κεφ. 223.

ἡλίου ἀνατείλαντος = μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — ἐπισχὼν χρ. = παραμεινας χρόνον τινά. — ἐς ἀγ. κου μάλιστα πληθώρη = μέχρι περίπου τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης = μέχρι περίπου τῆς μεσημβρίας. — ἀγορῆς... πληθώρη = ἄττ. ἀγορὰ πλήθουσα (10-12 π. μ.). — κου μάλιστα = ἄττ. μάλιστα = περίπου. — πρόσοδον ἐποιέετο = ἄττ. ἐπειθήετο. — ἐπέσταλτο... οὕτω = εἶχε τοιαύτη παραγγελία δοθῆ. — ἐξ = ὑπό. — ὁ χῶρος = ἡ ἀπόστασις. — πολλὸν = ἄττ. πολλῶν· συναπτέον τῷ συντομωτέρῳ (= ταχυτέρα) καὶ τῷ βραχυτέρω (= συντομώτερος). — ἤπερ = ἄττ. ἦ. — ἡ περίοδος (= ἡ [περὶ τὸ ὄρος] κυκλοτερῆς ὁδὸς) τε καὶ ἀνάβασις, τὸ α' ἀντιστοιχεῖ τῷ ὁ χῶρος, τὸ δὲ β' τῷ ἡ κατάβασις. — προσήισαν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ. ὁ τύπος; — ὡς τὴν ἐπὶ θ. ἔξοδον π. = ὡς ἐπὶ θάνατον ἐξιόντες = ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι ἐξήρχοντο πρὸς θάνατον (= διὰ ν' ἀποθάνωσι). — κατ' ἀρχὰς = πρότερον. — ἐπεξήισαν, κυρίως = ἐκ τῶν θέσεων τῶν (ἐξ-) ἐξήρχοντο ἐναντίον (ἐπ-) τῶν Περσῶν ἐνταῦθα = προεχώρουν. — ἐς τὸ εὐρύτερον, δηλ. μέρος. — τοῦ αὐχένος, ἐνταῦθα = τοῦ στενοῦ. — τὸ ἔρμα = τὸ δούρωμα (πρβλ. κεφ. 208). — ἐφυλάσσετο, δηλ. ὑπ' αὐτῶν νοητέος καὶ ἐνταῦθα ὁ προσδιορισμός: ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας = κατὰ τὰς προηγούμενας ἡμέρας. — οἱ δέ, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — ὑπεξιόντες = προφυλακτικῶς (ὑπ-) ἐξερχόμενοι. — τότε δέ, ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας. — συμμίσγοντες = συμπλεκόμενοι, δηλ. οἱ Ἕλληνες ὥστε ἀνεμένετο γενν. ἀπόλυτος συμμίσγόντων αὐτῶν. — πλήθει = κατὰ τὸ πλῆθος. — τῶν τελέων = τῶν ταγμάτων. — ἐρράπιζον = ἐμάστιζον. — αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω (δηλ. ἰέναι) ἔποτρ. = παρακινουντες αὐτοὺς νὰ πορευώνται: ὄλον ἐμπρός. — δὴ = ὥστε. — διε-

φθειρόντο=ἐπνίγοντο.—πλεῦνες=ἄττ. πλείους.—ζωοί=ζωντανοί.
 —ἦν δὲ λ. οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου (=τῶν ἀπολλυμένων)=οὐδεὶς
 δ' ἐπρόντιζε περὶ τῶν καταστρεφόμενων.—ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι,
 δηλ. οἱ Ἕλληνες=διότι ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὁ δὲ γὰρ αἰτιολογεῖ
 οὐχὶ τὸ ἦν λόγος...—διότι τοῦτο εἶναι παρενθετικὴ πρότασις—,
 ἀλλὰ τὴν μεγάλην ἀπώλειαν τῶν Περσῶν.—ἐκ τῶν περιόντων τὸ
 οὖρος=ὕπ' ἐκείνων, οἵτινες περιεκύκλωνον τὸ ὄρος ὁ προσδιορι-
 σμὸς οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὸ τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσθ. θάνατον, ὅπερ
 κατ' ἐννοίαν=ἀποθανοῦμενοι.—ἀπεδείκνυντο=ἐπεδείκνυον, δηλ.
 οἱ Ἕλληνες.—ῥώμης, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὅσον εἶχον μέγιστον=τοσοῦτο
 ῥώμης, ὅσον εἶχον μέγιστον = τὴν μεγίστην δύναμιν, τὴν ὁποίαν
 εἶχον.—ἐς=ἐναντίονι.—παραχρεώμενοι, δηλ. τοῖσι σώμασι=ἄψη-
 φουδντες τὴν ζωὴν τῶν τοῦ β. παραχοῆσθαι.—ἀτέοντες, κυρίως=
 ἐν αἴτῃ ἐόντες, λυσσῶντες εἶτα = ῥιψοκινδυνεύοντες.—δούρατα...
 τοῖσι πλέοσι (= ἄττ.;) αὐτῶν = τὰ δόρατα τῶν περισσοτέρων ἐξ
 αὐτῶν (τῶν Ἑλλ.).—νυν=τοῖνυν = λοιπόν.—τηνικαῦτα ἤδη=τότε
 πλέον.—ἐτύγγανε κατεηγότα (= ἄττ. κατεαγότα) = ἦσαν τεθραυ-
 σμένα, εἶχον σπάσει τὸ κατεαγότα εἶναι πρkm. τίνος ῥήμ.;—οἱ
 δέ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀντιθετικοῦ συνδέσμου ἀλλὰ (πρβλ. κεφ. 208,
 ἐν σελ. 119).—διεργάζοντο = ἀπέκτεινον.

Κεφ. 224.

ἐν... τῷ πόνῳ=ἐν τῇ μάχῃ.—ἀνὴρ γ. ἄριστος=ἄφ' οὗ (οὗτος)
 εἰδείχθη ἀνὴρ ἀνδρείτατος.—καὶ ἕτεροι... Σπαρ. ποῖον τὸ ῥήμα
 τῆς προτάσεως;—τῶν=ἄττ. ὧν ἡ γενκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τὰ οὐνό-
 ματα. Ταῦτα ὁ Ἡρόδοτος εἶχεν ἀναγνώσει ἐν τῇ στήλῃ τῇ στη-
 θέισῃ τῷ 440 ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Λεωνίδου ἐν Σπάρτῃ.—ὡς ἀνδ.
 ἀξ. γενομένων = ἐπειδὴ εἰδείχθησαν ἄνδρες ἀξιιοί (ὥστε δηλ. νὰ
 πληροφορηθῇ τις τὰ ὀνόματά των).—ἀπάντων τῶν τρ., δηλ. τὰ
 οὐνόματα.—καὶ δὴ καὶ = καὶ μάλιστα καὶ=ἀλλὰ καί.—ἐνθαῦτα,
 ποῦ;—ἐν δὲ δὴ = ἄττ. ἐν τούτοις δὲ = πρὸς τούτοις δέ.

Κεφ. 225.

Ξέρξῃω, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.;—δὴ = λοιπόν.—δύο
 ἀδελφ., δηλ. ὁ Ἀβροκόμας καὶ ὁ Ὑπεράνθης (πρβλ. κεφ. 224).—
 ὠθισμὸς... πολλὸς = πεισματώδης μάχη.—ἐς ὃ = μέχρι οὗ = ἕως

δου.—τοῦτον, δηλ. τὸν νεκρόν.—ἀρειτῆ=διὰ τῆς ἀνδρείας.—ὑπεξείρησαν=ἐξέσυραν. ἀπέσπασαν· ἀόρ. τοῦ β. ὑπεξερούω.—τοῦτο συνεστήκει=αὕτη ἢ μάχη διήρκεσε.—ἐνθεῦτεν=ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης.—ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος=μετεβάλλετο ἢ μάχη=ἐλάμβανε ἄλλην τροπὴν ἢ μάχη.—γάρ, διασαφητικός.—ἀνεχώρεον ὀπίσω, πλεονασμός=ὑπεχώρουν.—παραμειψάμενοι=ὑπερβάντες.—ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποδοτέον τῷ ἐλθόντες καὶ τῷ ἴζοντο=ἦλθον καὶ ἐστάθησαν ἐπάνω εἰς λόφον τινά.—ἀλέες=ἀττ. ἀθρόοι.—πλὴν Θηβαίων, οἵτινες παρεδόθησαν εἰς τοὺς Πέρσας. Περί τῆς τύχης τῶν Θηβ. βλ. κεφ. 223.—ἐν τῇ ἐσόδῳ, δηλ. τοῦ ἀπὸ τῆς Δοκρίδος στενοῦ.—ὄκου=ἀττ. ὄπου.—λέων, μεθ' ὑπαιγιμοῦ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως (πρβλ. κεφ. 220).—ἔστηκεν=ἵσταται.—ἐπὶ Λεωνίδῃ=πρὸς τιμὴν τοῦ Λεων.—ἐν τούτῳ σφέας...κατέχωσαν οἱ β, ἢ ἐθελουσία αὕτη τῶν περὶ τὸν Λεων. δὲν ἀπέβη ματαία, ἀλλ' ὑπήρξεν εἰς μὲν τοὺς Ἑλλ. παράδειγμα, εἰς δὲ τοὺς Σπαρ. παρόρμησις πρὸς ἐκδίκησιν, εἰς δὲ τοὺς Πέρσας ἐπίδειξις τῆς ἐλληνικῆς ἀνδρείας.—ἀλεξομένους=ἀμυνομένους.—τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχε. ἔτι περιεοῦσαι=εἰς ὄσους ἐξ αὐτῶν ὑπελείποντο ἀκόμη (τοιαῦται).—καὶ χεροὶ καὶ στόμασι, δοτκ. ὄργανκ. (ὡς καὶ ἡ δοτκ. μαχαίρησι) τοῦ ἀλεξομένου.—κατέχωσαν, τοῦ β. καταχώννυμι=χῶνω βαθέως=σκεπάζω μὲ σωρούς χωμάτων.—οἱ μὲν...οἱ δέ, πῶς ἐρμηνεύεται;—ἐξ ἐναντίας=ἐκ τῶν ἐμπροσθεν.—ἐπισπόμενοι=ἐπιτεθέντες.—τὸ ἔρονμα τοῦ τείχεος, πρβλ. κεφ. 223.—συγχώσαντες=μεταβαλόντες εἰς χῶμα, καταστρέψαντες.—περιελθόντες=περικυκλώσαντες.—πάντοθεν περισταδόν=ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη κυκλικῶς· τοῦτο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐξ ἐναντίας.

Κεφ. 226-227.

Α. δὲ καὶ Θ. τοιοῦτων γενομένων=ἂν καὶ οἱ Λακ. καὶ οἱ Θ. ἐδείχθησαν τοιοῦτοι (δηλ. ἀνδρεῖοι).—ἄριστος=ἀνδρεϊότατος.—τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος=περὶ τοῦ ὁποίου λέγουσιν ὅτι εἶπε τὸν ἐξῆς λόγον.—πρὶν ἢ=ἀττ. πρίν.—σφεας, δηλ. τοὺς Λακ.—πυθόμενον=ἄφ' οὗ ἔμαθε.—πρὸς τευ (=ἀττ. τινος) τῶν Τρηχ.=παρὰ τινος τῶν Τραχ.—ἐπεάν...ἀπιέωσι=ἀττ. ἐπὰν ἀφιῶσι=ὅταν ρίπτωσιν.—ὑπὸ=ἐνεκα.—οἰσίων=ἀττ. οἰσίων=βελῶν.—τοσοῦτο πλ. αὐτῶν εἶναι=ὅτι τοσοῦτο ἦτο τὸ πλῆθος αὐτῶν, δηλ.

τῶν Περσῶν· παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· ἐτέθη ἀπαρμφ. μετὰ τὸ ὧς κτλ. (πρβλ. κεφ. 203 «οὐ γὰρ θεὸν» κτλ.).— τὸν δέ . . . εἶπαι, ἐκ τοῦ φασί = λέγουσι· δέ, ὅτι οὗτος εἶπε.— οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις (= ἄττ. τούτοις [γέν. οὐδ.]) = χωρὶς νὰ ἐκπλαγῆ διὰ ταῦτα.— ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον = ἐπειδὴ κατεφρόνει· τὸ παθ. τοῦ ἐν ἀλογίῃ ποιεῖσθαι τι εἶναι τὸ ἀλογίης κυρεῖν (πρβλ. κεφ. 208 «ἀλογίης ἐκύρησε πολλῆς»).— πάντα ἀγαθὰ, ἀνευ ἄρθρου· κυρίως = πᾶν ὅ,τι ἀγγέλλει· ὁ ξένος εἶναι καλόν· ἐπομένως = μόνον καλὰ.— εἰ κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ἀγαθὰ = ἐάν δηλ. θὰ εἶναι ἢ μάχη κτλ.— ἀποκρυπτόντων τῶν Μ., ἢ μετχ. αἰτιλγκ.— ὑπὸ σκιῇ . . . καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ, ἢ αὐτῇ ἔννοια καὶ θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς (πρβλ. κ. 222 «ἀέκοντες καὶ οὐ βουλόμενοι»).— πρὸς αὐτοὺς = ἐναντίον αὐτῶν, δηλ. τῶν Μήδων.— τοιουτότροπα = παρόμοια.— μνημόσυνα (= ἄττ. μνημεῖα), κατγρμ. = ὧς ἀνάμνησιν.— τῷ οὔνομα κτλ. = οὗτος, ᾧ κτλ.

Κεφ. 228.

θαφθεῖσι (= ἄττ. ταφεῖσι) δέ σφι = ἐπ' αὐτῶν δὲ ταφέντων.— αὐτοῦ ταύτη, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ αὐτοῦ = ἐκεῖ.— τῇ περ ἔπεσον = ὅπου ἀκριβῶς ἔπεσον, δηλ. ἐπὶ τοῦ κολωνοῦ (πρβλ. κεφ. 225).— ἢ (μετὰ τὸ πρότερον = πρὶν) τοὺς ὑπὸ Λεων. ἀπ. οἴχεσθαι = πρὶν ἀπέλθωσιν οἱ ὑπὸ τοῦ Λ. ἀποπεμφθέντες.— γράμματα λέγ. τάδε = ἐπίγραμμα λέγον τὰ ἐξῆς.— μυριάσιν . . . τριακοσίαις = πρὸς τρία ἑκατομμύρια· ἀκριβέστερον 2,641,610 (κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδ. ἀλλαχοῦ).— τῆδε, τοπκ. = ἐδῶ.— Πελοποννάσου, δωρικὸς τύπος ἀντὶ Πελοποννήσου.— χιλιάδες τέτορες, ἀκριβέστερον 3,100 (πρβλ. κεφ. 202)· τὸ δὲ τέτορες δωρικὸς τύπος ἀντὶ τέσσαρες.— ταῦτα μὲν, δηλ. τὰ γράμματα = τοῦτο μὲν τὸ ἐπίγραμμα.— τοῖσι πᾶσι = ἐπὶ τούτων πάντων.— ἰδίη = ἰδιατέρως.— ὦ ξεῖν' = ὦ ξένη.— ἀγγέλλειν, ἀντὶ προστκ. = ἄγγελον.— κείμεθα = εἴμεθα τεθαμμένοι.— τοῖς . . . δῆμασι = εἰς τοὺς νόμους.— κείων = ἄττ. ἐκείνων (τίνων;).— Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ κτλ., δηλ. ἐπιγέγραπται.— μάντι = ἄττ. μάντει.— μνήμα τόδε, δηλ. ἐστίν.— κλεινοῖο = ἄττ. κλεινοῦ = τοῦ περιφήμου.— Μεγιστία, δωρ. γενκ. τοῦ Μεγιστίας.— Σπερχεῖον, ποταμὸν ἐν Θεσσαλίᾳ.— κτεῖναν = ἔκτειναν.— ἀμειψάμενοι = διαδάντες.— μάντιος, παράθεσις εἰς τὸ κλεινοῖο Μ.—

κῆρας ἐπερχομένας=δι: ὁ θάνατος ἐπῆρχετο.— σάφα εἰδῶς = ἄν και σαφῶς ἐγνώριζεν.— οὐκ ἔτλη = δὲν ὑπέμεινε, δὲν ἠθέλησε.— προλιπεῖν = νὰ καταλίπη.— ἔξω ἦ (= ἄττ. πλὴν) τὸ τοῦ μ. ἐπ.= ἐκτὸς τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ μάντεως.— ἐπιγο... Ἄμφ. εἰσὶ σφεας (= αὐτοὺς, δηλ. τοὺς Ἑλληνας) οἱ ἐπ., ἡ σύνταξις: οἱ σφεας ἐπικοσμήσαντες (= τιμήσαντες) ἐπιγράμμασι και στήλῃσι (= ἄττ. στήλαις) εἰσὶ Ἄμφικτύονες.— Ἄμφικτύονες, ἐνταῦθα ἐν στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ = οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν πόλεων, ὅσαι ἦσαν συνδεδεμένοι εἰς ἀμφικτυονικὴν ὁμοσπονδίαν· οὗτοι συνήρχοντο δις τοῦ ἔτους, τὸ μὲν ἔαρ ἐν Δελφοῖς, τὸ δὲ φθινόπωρον ἐν Ἀνθήλῃ παρὰ τὰς Θερμοπόδας.— Σιμωνίδης, ἐκ Κέω, υἱὸς τοῦ Λεωπρέπου, διάσημος ἐπιγραμματοποιὸς τῶν Ἑλλήνων (556-468 π. Χ.). Οὗτος ἦτο ξένος τοῦ Μεγ.: διὰ τοῦτο και τὸ κατὰ ξεινίην=διὰ τὴν (πρὸς ἐκεῖνον) ξεινίαν (= φιλίαν).— ὁ ἐπιγράψας = ἐκεῖνος, ὅστις ἐπέγραψε (ἰδίᾳ δαπάνῃ). Καὶ τὰ τρία ἐπιγράμματα ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Σιμωνίδου, ἀλλὰ διὰ μὲν τὰς στήλας τῶν δύο πρώτων ἐδαπάνησαν οἱ Ἄμφικτύονες, διὰ δὲ τὴν στήλην τοῦ τρίτου αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης.

Κεφ. 229.

παρεόν, αἰτ. ἀπόλυτος=ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὰ ἀπρμφ. ἢ ἀποσωθῆναι... ἢ... ἀποθανεῖν.— κοινῶ λόγῳ χρῆσασθαι=εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην = ἐὰν συνεφώνουν.— ὡς, αἰτιολογ.— μεμετιμένοι ἦσαν (= ἦσαν ἀφειμένοι), πρkm. τοῦ ρ. μεθίημι (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 87, § 48).— κατεκέατο=ἄττ. κατέκειντο.— ἐν Ἀθηνοῖσι, πρβλ. κεφ. 216.— ὀφθαλμιῶντες, τοῦ ρ. ὀφθαλμιᾶν = πάσχειν τοὺς ὀφθαλμούς.— ἐς τὸ ἔσχατον = εἰς τὸν ἔσχατον βαθμόν, παρὰ πολὺ.— εἴ γε = ἐὰν βεβαίως.— νοστήσαι, τοῦ ρ. νοστέω-ῶ = ἐπανερχομαι· εἰς τὴν πατρίδα.— παρεόν σφι κτλ., ἐπανάληψις τοῦ παρεόν αὐτοῖσι.— τὰ ἕτερα = τὸ ἕτερον = τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο.— ὁμοφρονεῖν = κοινῶ λόγῳ χρῆσασθαι· τὸ ἀντίθ. γνώμη διενειχθῆναι εἰς δὲ τὸ διενειχθέντας παράθεσις κατ' ἐπιμερισμόν εἶναι τὸ Εὐρυτον μὲν... Ἀριστόδημον δέ.— πυθόμενον = ἀφ' οὗ ἔμαθε.— περίοδον = περικύκλωσιν.— ἄγειν ἔωντόν κτλ., ἡ σύνταξις: κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἄγειν ἔωντόν ἐς τοὺς μαχομένους. Τὸ δὲ κελεῦσαι ἐκ τοῦ λέγεται, ἐξ οὗ και τὰ ἀπρμφ. οἴχεσθαι, διαφθαρῆναι, λειφθῆναι.— τὸν εἴλωτα

= τὸν ἑαυτοῦ εἴλωτα πᾶς Λακεδαιμόνιος ὀπλίτης εἶχεν ἕνα εἴλωτα ὡς ὑπασπιστὴν του· οὗτος ἐκόμιζε τὴν ἀσπίδα τοῦ κυρίου του, ἐν μάχῃ εὐρίσκετο πλησίον του, ἵνα τοῦτον φονευθέντα ἢ τραυματισθέντα μεταφέρῃ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (πρβλ. βιβλ. IX, κεφ. 28). — ὄκως = ἄττ. ὡς ἢ ὅτε. — ἦγαγε, δηλ. ὁ εἴλωτος ἐς τοὺς μαχομένους. — τὸν μὲν ἀγαγόντα, δηλ. τὸν εἴλωτα. — οἴχεσθαι φεύγοντα = ὅτι ἀπῆλθε φεύγων. — ἐς τὸν ὄμιλον = εἰς τὸ πλῆθος. — διαφθαρῆναι = ἀποθανεῖν. — λιποψυχέοντα = ἕνεκα μικροψυχίας, δειλίας. — λειψθῆναι = ὅτι ἔμεινεν (ἐν τῇ ζωῇ). — εἰ μὲν νυν ἦν κτλ. = λοιπὸν ἂν συνέβαινε μόνος ὁ Ἀριστόδημος νὰ νοσήσῃ καὶ (ὡς ἀσθενῆς) νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Σπάρτην. — ἢ ... τὴν κομιδὴν γενέσθαι = ἢ ... ἢ ἐπάνοδος νὰ γίνῃ. — δοκέειν ἐμοί, τὸ ἀπρμ. ἀπολύτως = μοι φαίνεται· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ οὐκ ἂν ... προσθέσθαι = ὅτι οἱ Σπαρτιάται δὲν ἤθελον προσθέσει εἰς ἑαυτοὺς οὐδεμίαν ὀργὴν (= οὐδόλως ἤθελον ὀργισθῆ). — νυνὶ δὲ = νῦν δέ. — τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου = ἐπειδὴ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθη. — τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχ. προφάσιος = ὁ δὲ ἄλλος εἶχε τὴν αὐτὴν μὲν δικαιολογίαν. Ἡ ἔννοια: Ὁ Ἀριστόδημος εἶχε τὴν αὐτὴν δικαιολογίαν, ἣν καὶ ὁ Εὐρυτος, δηλ. τὴν ἀσθένειαν, ἀλλ' ὁ Εὐρυτος δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς. — ἀναγκαίως σφι ἔχειν = ἀνάγκη αὐτοῖς εἶναι ἔξαρτ. ἐκ τοῦ δοκέειν ἐμοί. — μηνῖσαι = ὀργισθῆναι.

Κεφ. 230 - 232.

καί, συνδέει τὸ οὕτω μετὰ τοῦ διὰ πρ. τοιήνδε· τὸ δὲ τοιήνδε ἐνταῦθα = τοιαύτην (διατί:). — οἱ δέ, δηλ. λέγουσιν αὐτόν. — ἄγγελον πεμφθέντα = ὅτε ὡς ἄγγελος ἀπεστάλη. — ἔξεόν (= ἄττ. ἔξόν), αἰτ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν. — καταλαβεῖν τὴν μ. γιν. = νὰ προφθάσῃ τὴν μάχην, ἐν ᾧ ἐγίνετο. — ἀλλ' ὑπομ. ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι = ἀλλ' ὅτι ἀργοπορήσας ἐν τῇ ὁδῷ ἐσώθη· τὸ ἀπρμ. πόθεν ἔξαρτ.; — συναγγελον = ἄττ. συμπροσβευτήν. — ἀπονοστήσας = νοστήσας. — τοιάδε (δηλ. οὔτε οἱ πῦρ κτλ.), συναπτέον τῷ πάσχω. — ἠτίμωτο = εἶχε καταστῆ ἄτιμος. — οὔτε οἱ πῦρ ... ἔναυε = οὔτε πῦρ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ν' ἀνάψῃ. — τε = ἀλλά. — ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος = καλούμενος ὁ τρέσας Ἀριστόδημος. Τρέσαντες ἐκαλοῦντο οἱ καταλείποντες ἕνεκα φόβου τὸ πεδίον τῆς μάχης, οἱ λιποτάκται

οὔτοι ἰδίως ἐν Σπάρτῃ περιέπιπτον εἰς σκληρὰν ἀτιμίαν.—ἀνέλαβε = ἐπληρώθησε. — τὴν ἐπιανεχθεῖσάν οἱ αἰτίην = τὴν ἀποδοθεῖσαν εἰς αὐτὸν κατηγορίαν.— ἄγγελον, κατγρμ.— τῶν τριηκοσίων τούτων, ἐκ τοῦ ἄλλου.— τῶ... εἶναι, ἀπρμφ. ἐν πλαγίῳ λόγῳ μετὰ τὴν ἀναφορ. ἀντωνυμίαν (πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 94 «τόν... φανῆναι οὐδένα»). — ὡς, αἰτιγ.— ἀπάγξασθαι (τοῦ β. ἀπάγχομαι) = δεῖ ἀπηγγόνισεν ἐξυτόν· πόθεν ἐξαρτ. τὸ ἀπρμφ.;

Κεφ. 233.

τέως μὲν = ἐπὶ τινα μὲν χρόνον· ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω «ὡς δὲ εἶδον». — ὑπ' ἀναγκαίης (= ἀττ. ἀνάγκης) ἐχόμενοι = ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἀναγκαζόμενοι = ἐξ ἀνάγκης. — κατωτέρω (= ἀττ. καθυπέρτερα) = ὑπερτεροῦντα, ὑπερέχοντα. — τῶν Περσέων... τὰ πρήγματα = οἱ Πέρσαι (πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 75 «τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα»). — οὕτω δὲ = τότε πλέον. — τῶν σὺν Λεων. Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν = ἐν ᾧ οἱ μετὰ τοῦ Λεων. Ἑλληνες ἐσπευδον εἰς τὸν λόφον (πρβλ. κεφ. 225 «ἔζοντο ἐπὶ τὸν κολωνόν πάντες ἄλλες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων»). — ἀποσχισθέντες = ἀποχωρισθέντες. — χεῖρας προέτεινον, ὡς σημεῖον τῆς παραδόσεώς των. — ἦσαν = ἀττ. ἦσαν. — ἄσπον, συγκριτ. τοῦ ἄγχι = πλησίον. — τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων = πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. — γῆν τε καὶ ὕδωρ, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 94, ἐν σελ. 98. — ἐν πρώτοιισι = μεταξὺ τῶν πρώτων. — ἀπικοῖατο = ἀττ. ἀφίκοιντο· παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων μετὰ τὴν ὀριστ. (ἔδοσαν) ἔπεται εὐκτική (ἀπικοῖατο). Πρβλ. κεφ. 208 «ὁκόσοι εἰσὶ... ποιεοιεν». — τρώματος = ἀττ. τραύματος = ἦττης, ἀπωλείας. — ὥστε = ὅθεν, καὶ οὕτω. — περιεγίνοντο = ἐσφίζοντο. — μάρτυρας, κατγρμ.— τὰ πάντα, αἰτ. τοῦ κατὰ τι = καθ' ὅλα. — τοὺς δὲ πλειύνας (= ἀττ. πλείους)... ἔστιζον σίγῃ. βασιλῆια = τοὺς δὲ περισσοτέρους ἐστιγμάτιζον (εἰς τὸ μέτωπον) μὲ βασιλικά (φέροντα δηλ. τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως) σημεῖα.

[VIII]

Α'. Αί παρὰ τὸ Ἀρτεμίδιον ναυμαχίαι (480).

(Κεφ. 1-17)

Κεφ. 1.

οἱ δὲ Ἑλλήνων κτλ., ἡ γενκ. διαιρετικὴ Ἑλλήνων ἐτέθη κατὰ
 σπανίαν χρήσιν μεταξὺ τοῦ ἄρθρου οἱ καὶ τῆς μετχ. ταχθέντες =
 οἱ δὲ ὑπηρετοῦντες ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν ναυτικὸν στρατόν.
 Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ βιβλ. δηλωθέντος, ὅτι κοινῇ
 ἀποφάσει ὁ ἑλλ. στόλος ἐπλευσεν εἰς τὸ Ἀρτεμίδιον, ἐν ᾧ ὁ κατὰ
 ξηρὰν στρατὸς ἀνέλαβε τὴν φυλακὴν τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν
 (πρβλ. κεφ. 201, ἐν σελ. 114). — Ἀθηναῖοι μὲν, δηλ. ἦσαν. — νέας =
 ἄττ. ναῦς (ἴδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 84, § 24). — παρεχόμενοι = οἱ
 ὅποιοι παρῆχον. — ὑπὸ ἀρετῆς = ἕνεκα ἀνδρείας. — προθυμίας =
 ἄττ. προθυμίας. — Πλαταιέες = ἄττ. Πλαταιεῖς (ἴδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ.
 82, § 5). — ἄπειροι τῆς ν. ἑόντες (= ἄττ. ὄντες) = ἂν καὶ ἦσαν ἄπειροι
 τῆς ναυτικῆς, δηλ. τέχνης. — συνεπλήρουν, δηλ. ἀνδρῶν παρατη-
 ρητέα ἢ μετὰβασις ἀπὸ τῆς μετχ. παρεχόμενοι εἰς ῥῆμα παρεμφατι-
 κῆς ἐγκλ. — τοῖσι Ἀθηναίοισι = ἄττ. τοῖς Ἀθηναίοις ἢ δοτκ. ἔξαρτ.
 ἐκ τῆς προθ. σύν. τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὸ β. συνεπλήρουν = ἐξώπλι-
 ζον μὲ τοὺς Ἀθηναίους = μετεῖχον τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν Ἀθην. —
 τεσσαράκοντα = ἄττ. τεσσαράκοντα (ἴδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 81, § 2).
 — Χαλκιδέες, οἱ κάτοικοι τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδος· οὗτοι ἦσαν κλη-
 ροῦχοι τῶν Ἀθην., καὶ ὡς τοιοῦτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκτελέ-
 σωσι στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν (πρβλ. VI, 100). — Ἀθ... παρεχόντων
 = ἐν ᾧ οἱ Ἀθ. παρῆχον. — σφι = ἄττ. σφίσι = αὐτοῖς, δηλ. τοῖς
 Χαλκιδεῦσι. — Σικυῶνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Σικυῶνος, πόλεως ἐν Πελο-
 ποννήσῳ πλησίον τοῦ Κορινθ. κόλπου. — Λακεδαιμόνιοι, οἱ κάτοικοι
 τῆς Λακωνικῆς (ὅχι μόνον οἱ Σπαρτ.). — Στυρέες (= ἄττ. Στυρεῖς),
 κάτοικοι τῶν Στύρων, πόλεως τῆς Εὐβοίας πλησίον τῆς Καρύστου.
 — Κήιοι (= ἄττ. Κεῖοι), κάτοικοι τῆς νήσου Κέω. — πεντηκοντέρους
 = ἄττ. πεντηκοντόρους (= πεντηκοντακώπους· βλ. εἰκ. ἐν πίν. V),

ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς νέας, αἵτινες = τριήρεις (= πλοῖα πολεμικὰ ἔχοντα τρεῖς σειρὰς κωπῶν ἑκατέρωθεν, τὴν μίαν ἄνωθεν τῆς ἄλλης· βλ. εἰκ. ἐν πίν. V καὶ VI). Τῶν πεντηκοντόρων ὡς πολεμικῶν πλοίων ἐγένετο χρῆσις πρὸ τῶν τριήρων.— σφι, δηλ. τοῖς Ἑλλησι.— ἐπεβώθειον = ἄττ. ἐπεβοήθουν.— ὦν = ἄττ. οὖν = λοιπόν.— οὔτοι, κατηγγμ.— Ἀρτεμίσιον, ἀκρωτήριον ἐν Εὐβοίᾳ (κατὰ τὸν σημερινόν Ἅγιον Γεώργιον παρὰ τὸ χωρίον Κουρμπάτσι τοῦ δήμου Ἰστιαίων) ὀνομασθὲν ὀπίως ἀπὸ ἱεροῦ τινος τῆς Ἀρτεμίδος.— εἴρηται, ἀνωτέρω.— μοι, ποιητ. αἴτιον = ὑπ' ἐμοῦ. Διὰ τί ἐτέθη κατὰ δίκ.; — ὄσον... τῶν νεῶν = ὅσας ναῦς = πόσας ναῦς.— τὸ πλῆθος, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ὄσον.— συλληχθεισέων = ἄττ. συλληχθεισῶν· παρ' Ἡροδ. ὁ ἄορ. α' συνελέχθη ἐῖναι συνηθέστερος τοῦ β' συνελέγην· παρὰ τοῖς Ἄττ. τούναντίον.— ἐπ' Ἀρτεμίσιον, συναπτέον τῷ συλληχθεισέων.— πάρεξ = ἄττ. χωρὶς.— τῶν πεντηκοντέων, πόσαι ἦσαν αὐταί;— διηκόσαι = ἄττ. διακόσαι.

Κεφ. 2 - 3.

τὸ μέγιστον κράτος = τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν.— παρείχοντο = παρείχον ἐξ ἑαυτῶν.— Σπαριῆται, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — Εὐρυκλείδω = ἄττ. Εὐρυκλείδου (ἰδ. Ἡροδ. διὰ λ. σελ. 83, § 13). — οἱ σύμμαχοι, σχεδὸν μόνον οἱ Πελοπον. καὶ οἱ Δωριεῖς, οἵτινες εἰθισμένοι νὰ στρατεύωσι πάντοτε ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπεθύμουν καὶ νῦν νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ Σπαρτιάτην ἡγεμόνα.— οὐκ ἔφασαν... ἔψασθαι = ἔφασαν οὐκ ἔψασθαι = εἶπον ὅτι δὲν θὰ ἀκολουθήσωσι.— ὁ Λάκων, δηλ. στρατηγός = ὁ ἡγεμὼν τῶν Λακωνικῶν πλοίων (ποῖος;). — Ἀθ... ἡγεσιμένοισι = ἄττ. Ἀθηναίοις... ἡγουμένοις = τοὺς Ἀθ. ὡς ἡγεμόνας. Ἀναφέρονται μόνον οἱ Ἀθ., διότι οὔτοι ὡς ἔχοντες τὰ περισσότερα πλοῖα ἠδύναντο νὰ ἐγείρωσιν ἀξιώσεις περὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ στόλου.— λύσειν, ἐκ τοῦ ἔφασαν = ὅτι θὰ διαλύσωσι.— τὸ μέλλον ἔσεσθαι = τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ συνταχθῇ.— στρατεύμα, δηλ. ναυτικόν = στόλον.— γάρ, διασαφητικός.— ἐγένετο... λόγος = ἐλέγετο.— κατ' ἀρχάς, ἐπεξηγείται διὰ τοῦ πρὶν ἢ κτλ.— πρὶν ἢ (= ἄττ. πρὶν) καί = προτοῦ ἀκόμη (πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 109 «ἦν δὲ συμβάλλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρόν...»). — πέμπειν, ὡς ὑποκμ. τοὺς Ἑλληνας ὡς ἀντικμ. πρέσβεις.— ἐπὶ

συμμαχίην = διὰ συμμαχίαν, ἵνα κάμωσι συμμαχίαν (μετὰ τοῦ Συρακοσίου Γέλωνος κατὰ τῶν Περσῶν).— ὡς . . . χρεὼν (= ἄττ. χρεῶν) εἶη=ὡς . . . χρεῖη=δτι ἔπρεπε.— ἐπιτράπειν=ἄττ. ἐπιτρέπειν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 81, § 2).— ἀντιβάντων = ἀντιστάντων=ἐπειδὴ ἠναντιώθησαν.— εἰκον=ὄπεχώρουν.— μέγα ποιούμενοι (= ἄττ. ποιούμενοι)=περὶ πολλοῦ ποιούμενοι = ἐπειδὴ πολὺ ἐφρόντιζον.— περιεῖναι τὴν Ἑλλ.= νὰ σωθῆ ἢ Ἑλλάς.— ἀπολέεται, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ὀρθῶ νοεῦντες=ὀρθῶς σκεπτόμενοι. Προστίθεται τούτο ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδότου (πρβλ. κεφ. 10 «οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες»).— ἔμφυλος=ἄττ. ἐμφύλιος.— π. ὁμοφρονέοντος, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ κἀκίον ἐστι=εἶναι τοσοῦτω χειρότερον ἀπὸ πόλεμον διεξαγόμενον μετὰ ὁμονοίας.— ὄσφ πόλεμος, δηλ. κἀκίον ἐστι.— αὐτὸ τοῦτο, δηλ. εἰ στασιάζουσι, ὡς ἀπολέεται κτλ.— μέχρη ὄσου, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου μέχρη οὐ.— κάρτα=ἄττ. μάλα, σφόδρα.— ἐδέοντο, δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι τὲ δὲ δέομαι=ἔχω ἀνάγκην.— αὐτῶν, δηλ. τῶν συμμάχων.— ὡς διέδεξαν=ἄττ. ὡς διέδειξαν = καθῶς (ὑστερον) καθαρὰ ἔδειξαν.— γὰρ δὴ=διότι ὡς γνωστόν.— ὠσαίμενοι = ἀποκρούσαντες τίνος ῥήμ.; — τὸν Πέρσην = τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς Πέρσας.— περὶ τῆς ἐκεῖνον, δηλ. γῆς, Νοσητέα: αἱ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Περσῶν νῆσοι καὶ παράλιαι πόλεις τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τοῦ Πόντου.— τὸν ἀγῶνα ἐπ.= ἠγωνίζοντο.— πρόφασιν . . . προϊσχύμενοι = ὡς αἰτίαν προβαλόντες.— Πausανίω, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ὕβριν = ἀλαζονείαν. Ποία ἢ ἀλαζονεία τοῦ Πausανίου; — ἀπειλούντο = ἄττ. ἀφείλοντο παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξης τοῦ β. (τὴν ἠγεμονίην τοὺς Λακ.= ἀφήρσαν τὴν ἠγεμονίαν ἀπὸ τοὺς Λακ.).— ὕστερον, δηλ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου (477 π. X.).

Κεφ. 4.

οἱ καὶ ἐπ' Ἄρτ. Ἑλλήνων ἀπικόμενοι . . . καταρρωδήσαντες δρησμόν ἐβουλεύοντο, ὁ καὶ = ὡσαύτως, ὡς δηλ. οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀναφορικῶς πρὸς τό: οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι . . . Ἑλληνες καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς (βιβλ. VII, κεφ. 207)· περὶ τῆς θέσεως δὲ τῆς διαιρετ. γενκ. Ἑλλήνων πρβλ. κεφ. 1 «οἱ

δὲ Ἑλλήνων κτλ.— ἀπικόμενοι, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ὡς εἶδον, χρον. πρότασις. — καταχθείσας = ὅτι προσωρμίσθησαν τίνος ῥήμ.; — Ἀφετάς, αἱ Ἀφεταί, πόλις τῆς Θεσσαλικῆς Μαγνησίας· πλησίον ταύτης τῆς πόλεως εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου εἶχεν ἀγκυροβολήσει ὁ περσικὸς στόλος (ἰδ. γεωγρ. πίν.). — στρ. ἅπαντα πλέα, δηλ. ὄντα = ὅτι τὸ πᾶν ἦτο πλήρες στρατοῦ. — ἐπεὶ . . . ἀπέβαινε, αἰτλγκ. πρότασις. — παρὰ δόξαν = παρὰ προσδοκίαν· ἀκριδέστερον τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον = παρ' ὅτι οὗτοι ἀνέμενον. Ἄντι τοῦ ἢ ὡς οἱ Ἄττ. λέγουσιν ἀπλῶς ἢ, ἀντί δὲ τοῦ καταδοκεῖν ἀπλῶς δοκεῖν. — τὰ πρήγματα = ἡ δύναμις (πρβλ. κεφ. 10 «τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα»). — ἀπέβαινε, οἱ Ἕλληνες δὲν ἀνέμενον τσαούτην δύναμιν τῶν Περσῶν. Ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου ἀπετελεῖτο κατ' ἀρχάς (κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἡροδ.) ἐκ 1,207 τριήρων, ὧν ἐκάστη εἶχε πλήρωμα 200 καὶ στρατιωτικὴν φρουρὰν 30 ἀνδρῶν· ἐκ τῶν τριήρων αὐτῶν διεπάρησαν ὑπὸ τῆς τρικυμίας κατὰ τῶν βράχων τοῦ Πηλίου (πρβλ. κεφ. 8) περὶ τὰς 400 ὥστε αἱ ἐλλειμνιζόμεναι νῦν ἐν Ἀφεταῖς πόσαι ἦσαν; — καταρρωδήσαντες = ἀττ. κατορρωδήσαντες = πολὺ (= κατ-) φορηθέντες. — δρασμὸν = ἀττ. δρασμὸν (ἐκ τοῦ ῥ. διδράσκω) = φυγὴν. — δρ. ἐβουλεύοντο = ἐσκέπτοντο περὶ φυγῆς, ἀποχωρήσεως. — ἔσω ἐς τὴν Ἑλ. = εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλ., δηλ. εἰς ἕνα τῶν λιμένων τῆς Πελοπον. — γνόντες = ὅτε ἐνόησαν. — σφᾶς = ἀττ. σφᾶς = αὐτούς. — ἔστ' ἂν . . . ὑπεκθέωνται (= ἀττ. ὑπεκθῶνται, τοῦ ῥ. ὑπεκτίθεμαι) = ἕως ὅτου φέρωσιν εἰς ἀσφαλῆ τόπον. — τέκνα, ἰδίᾳ καὶ κατὰ πρῶτον ἀναφέρονται ταῦτα, καθ' ὅσον ἐπ' αὐτῶν κατ' ἐξοχὴν στηρίζεται ἡ ὑπαρξις τοῦ οἴκου. — οἰκέτας = τοὺς κατὰ τὸν οἶκον πάντας (ἐνταῦθα γυναῖκας καὶ δούλους). — ὡς, αἰτλγκ. — οὐκ ἐπειθον = δὲν ἠδύναντο νὰ πείθωσι, δηλ. αὐτόν. — μεταβάντες (= ἀποταθέντες), δηλ. πρὸς Θεμιστοκλέα (ὡς στρατηγὸν τοῦ ἀθην. στόλου). — ἐπί, συναπτόεν τῷ τριήκοντα ταλάντοισι, εἰς ὃ κατηγρμ. τὸ μισθῶ = μὲ 30 τάλαντα ὡς ἀνταμοιβήν. — ἐπ' ᾧ τε = ἀττ. ἐφ' ᾧ τε· ἐνταῦθα μετὰ μέλλ. ὄριστ. (ποιήσονται τὴν ναυμ. = ναυμαχῆσουσι) = ἐπὶ τῷ δρῶ νὰ ναυμαχήσωσι· συνηθεστέρα παρὰ τοῖς Ἄττ. ἢ μετ' ἀπαρμφ. σύνταξις τοῦ ἐφ' ᾧ τε.

Κεφ. 5.

τοὺς Ἑλλ. ἐπιχεῖν (= καταμεῖναι) ὡδε ποιέει = κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον ἐνεργεῖ, ἵνα οἱ Ἕλληνες μείνωσι· τὴν αὐτὴν ἀμετ. σημ. ἔχει τὸ ἐπιχεῖν καὶ ἐν βιβλ. VI, κεφ. 102 «ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας». — μεταδιδού = ἀττ. μεταδίδωσι. Παρατηρητέα ἢ σύνταξις τοῦ μεταδιδόναι τινός τι ἢ γνκ. (τῶν χρημάτων) δηλοῖ τὸ ὄλον, ἐξ οὗ μέρος ἐλήφθη, ἢ δ' αἰτιατ. (πέντε τάλαντα) αὐτὸ τὸ ληφθὲν μέρος. — ὡς... δῆθεν διδούς = ὡς ἐὰν δῆθεν εἶδε. — παρ' ἑωυτοῦ (= ἀττ. ἑαυτοῦ) = ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ του = ἐκ τῆς περιουσίας του. — οἱ (= αὐτῶ), ποιητ. αἰτιον = ἂν' αὐτοῦ· διατί κατὰ δοτκ. ; — γάρ, ἐνταῦθα = ἐπεὶ = ἐπειδὴ. — τῶν λοιπῶν, γενκ. διαιρετική τοῦ μῦθου (= ἀττ. μόνος). — ἡσπαιρε, τοῦ ῥ. ἀσπαίρω, ὅπερ κυρίως = τινάσσομαι σπασμωδικῶς, σπαρταρῶ· ἐνταῦθα = ἐναντιοῦμαι. — φάμενος = φάσκων = λέγων. — ἀποπλώσσειναι, τοῦ ῥ. ἀποπλέειν = ἀττ. ἀποπλεῖν ἢ αὐτῇ ἔννοια δηλοῦται κατὰ πρῶτον θετικῶς (ἀποπλώσσειναι), ἔπειτα δὲ ἀρνητικῶς (οὐ παραμενεῖν). Σχῆμα ἐκ παραλλήλου (πρβλ. VII, κεφ. 222 «ἀέκοντες... καὶ οὐ βουλόμενοι»). — δῆ = λοιπόν. — πρὸς τοῦτον, τὸν Ἀδείμ. — εἶπε ὁ, περὶ τῆς χασμωδίας ἴδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 82; § 6. — εἶπε... ἐπομόσας = εἶπεν ὀρκισθεὶς = εἶπε μεθ' ὄρκου, ἐνόρκως. — οὐ, συναπτέον τῷ ἀπολείψεις. — τοι = ἀττ. σοι. — μέζω = ἀττ. μείζω = μείζονα. — ἦ... ἂν... πέμψειε = παρ' ὅσα ἤθελε πέμψει. — Μήδων = Περσῶν. — τοι... ἀπολιπόντι = εἰς σὲ ἐὰν ἀφήσῃς. — ταῦτα τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει, σύνταξις κατὰ παράταξιν πρὸς ἕξαρσιν τοῦ συγχρόνου τῶν δύο πράξεων (τοῦ ἀγορεύειν καὶ πέμπειν) = ταῦτα ἔλεγεν οὗτος καὶ συγχρόνως ἀποστέλλει. — τὴν νέα = ἀττ. τὴν ναῦν. — οὗτοί τε..., ἢ ἀπόδοσις τοῦ τε εἰς τὸ αὐτὸς τε κτλ. — πληγέντες δ., ἀντὶ τοῦ διαφθαρέντες δώροισι ἢ δωροδοκήσαντες — καὶ τοῖσι Εὐβ. ἐκεχάριστο, παθ. = καὶ οὕτω (= καὶ) εἶχε γίνεῖν ἢ χάρις τῶν Εὐβοέων. — ἐκέρδηνε = ἀττ. ἐκέρδανε. — τὰ λοιπά, δηλ. χρήματα (πόσα ἦσαν ταῦτα); — ἀλλά, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐλάνθανε, ἐν ᾧ ὑποκρύπτεται ἀρνητικὴ ἔννοια: οὐκ ἐγένετο φανερός. — ἠπιστάτο (= ἀττ. ἠπίσιαντο), τοῦ ῥ. ἐπίστασθαι, ὅπερ ἐνταῦθα = νομίζειν δι' αὐτὸ καὶ ἢ μετ' ἀπρμφ. σύνταξις (ἠπιστάτο... ἐλθεῖν). — ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ = πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, δηλ. ἵνα διανεμῶν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατηγούς.

Κεφ. 6.

ἐγένετο, ἀπρός.—συνέδη.—ἐλείτε=ἄττ. ἐπεὶ.—δη=ἤδη.—περὶ δειλὴν προίην γινομένην = κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς μεσημβρίας = κατὰ τὰς πρώτας μ. μ. ὥρας (12·3 μ. μ.) τὸ ἀντίθετον δειλὴν ὀψίην (κεφ. 9).—ἀπίκατο, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;—ἔτι καὶ πρότερον = καὶ πρότερον ἤδη· ἀποδοτέον τῷ πυθόμενοι.—ναυλοχέειν=ἄττ. ὀρμῆιν=ἔτι ἦσαν προσωρμισμένοι.—νέας, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;—τότε (πότε); δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, δηλ. περὶ τὸ Ἄρ. ναυλοχεύσας νέας Ἑλλ. ὀλίγας.—ἐπιχειρέειν, δηλ. αὐτῆσι=να προσβάλλωσιν αὐτάς.—εἶ κως (= ἄττ. πως) ἔλοιεν, πλαγία ἐρωτημ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς προτάσεως πρ. ἦσαν ἐπ., ἣτις περιέχει ἔννοιαν ἀποπείρας = ἵνα δοκιμάσωσιν, ἐὰν κάπως δυνηθῶσι· νὰ κυριεύσωσιν αὐτάς.—ἐκ... τῆς ἀντίης = ἐκ τῶν ἔμπροσθεν· ἀντίος δὲ = ἄττ. ἐναντίος.—οὔκω=ἄττ. οὔπω.—ἔδόκεε=ἐφαίνετο καλόν.—εἶνεκεν = ἄττ. ἔνεκα.—μή κως (= ἄττ. πως) = μήπως.—εὐφρόνη, ποιητ. λέξις = νύξ.—φεύγοντας, δηλ. τοὺς Ἑλληνας.—καταλαμβάνη, ἐνταῦθα = προφυλάττη.—καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξ. = καὶ οὕτω (= καὶ) ἔμελλον πράγματι (= δῆθεν) νὰ σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς. Τοῦτο προστίθεται ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδ.—ἔδεε δὲ = ἦτο ὁμοῦς πεπρωμένον.—μηδὲ πυρφόρον... ἐκφ. περιγενέσθαι = μηδὲ πυρφόρος φυγῶν (= διὰ τῆς φυγῆς) νὰ σωθῆ. Πυρφόρος ἐκαλεῖτο ὁ ἐν τῷ στρατῷ τῶν Λακ. ἱερεὺς, ὁ διατηρῶν ἀκαίμητον τὸ πρὸς θυσίας ἱερὸν πῦρ καὶ ὡς ἐκ τούτου θεωρούμενος ἄθικτος, ἀπρόσβλητος. Ἡ φράσις οὐδὲ πυρφόρος ἐσώθη εἶναι παροιμία λεγομένη περὶ ὀλοσχεροῦς ἡττηγ. — τῷ ἔ. λόγῳ = κατὰ τὴν γνώμην ἐκείνων (τῶν Περσῶν).

Κεφ. 7.

πρὸς ταῦτα = κατὰ ταῦτα = ἀναφορικῶς πρὸς ταῦτα.—ὄν, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;—ἀποκρίναντες = χωρίσαντες.—ἔξωθεν Σκ. = πέραν τῆς Σκιάθου (ὡσεὶ ἤθελον νὰ πλεύσωσι πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον). Ἡ Σκιάθος κεῖται ΒΑ. τοῦ Ἀρτεμισίου (βλ. γεωγρ. πίν.)—ὡς ἂν... , τελικὴ πρότασις μετὰ τοῦ ἂν, ὅστις παρὰ τοῖς Ἄττ. σπανιώτατα τίθεται εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις τὰς ἐκφερομένας

διὰ τοῦ ὡς καὶ ὅπως. — ὡς ἂν μὴ ὄφ. = ἵνα μὴ παρατηρηθῶσιν ἢ τελεχ. αἴτη πρότασις ἀνήκει μόνον τῷ ἔξωθεν Σκιαθοῦ ἢ δὲ κατόπιν διὰ τοῦ ἵνα εἰσαγομένη (ἵνα... περιλάβοιεν) τῷ περιέπεμπον. — περιπλέουσαι, τί μετχ. εἶναι; — Καφηρέα, Γεραιστόν, ἀκρωτήρια τῆς Εὐβοίας εἰς τὸ Ν. μέρος αὐτῆς (βλ. γεωγρ. πίν.). Τὸ α' νῦν καλεῖται Κάβο δ' ὄρο, τὸ β' Μανδηλί. — Εὐριπον, τὸν μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας στενὸν πορθμὸν (βλ. γεωγρ. πίν.). — ἵνα δὴ = ἵνα φυσικῶς. — περιλάβοιεν = περικυκλώσωσι, δηλ. τοὺς ἐν Ἀρτεμισίῳ Ἑλλ. — οἱ μὲν... σφεῖς δέ, πρᾶθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τοῦ ἐννοουμένου εἰς τὸ περιλάβοιεν ὑποκειμένου οἱ Πέρσαι διὰ τοῦ οἱ μὲν ἐννοοῦνται οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν, διὰ δὲ τοῦ σφεῖς δέ (= αὐτοὶ δὲ) οἱ ἐν Ἀφεταις μείναντες Πέρσαι. — ταύτη = ἐκεῖ, δηλ. εἰς τὸν Εὐριπον. — αὐτῶν, ἐκ τοῦ ὁδόν. — ἐπισπόμενοι = προσβαλόντες. — ἐξ ἐναντίας = ἐκ τῆς ἀντίης = ἐκ τῶν ἐμπροσθεν. — τὰς ταχθείσας, δηλ. περιπλέειν Εὐβοίαν. — αὐτοί, δηλ. οἱ ἐν Ἀφεταις μείναντες Πέρσαι. — οὐκ ἐν νόφ ἔχοντες = μὴ διανοούμενοι. — ταύτης τῆς ἡμέρας, γενκ. χρονκ. — οὐ πρότερον, ἢ, παρὰ τοῖς Ἄττ. συνηθέστερον οὐ πρότερον, πρίν. — τὸ σύνθημα = τὸ συμπεφωνημένον σημεῖον. — σφι, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — παρὰ = ἐκ μέρους. — ὡς ἠκόντων = ὅτι ἠκουσιν ἢ ἠκουῖεν = ὅτι ἔχουσι φθάσει. — ἀριθμὸν = ἀπαριθμησιν, ἐπιθεώρησιν (ἣτις ἦτο ἀναγκαῖα μετὰ τὰς καταστροφάς, ὡς εἶχεν ὑποστῆ τὸ ναυτικὸν ἐκ τῆς τρικυμίας τῆς γενομένης παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πηλίου πρβλ. κεφ. 8).

Κεφ. 8.

ἐν τῷ = ἄττ. ἐν ᾧ. — ἦν γάρ, ὁ γάρ = ἐπεὶ (πρβλ. κεφ. 5 « Ἀδείμαντος γάρ... »). — Σκιωναῖος, ἐκ Σκιώνης, πόλεως τῆς χερσονήσου Παλλήνης. — δύτης = κολουμητής. — ἐν τῇ ναυηγίῃ = κατὰ τὴν ναυαγίαν. — τῇ κατὰ Π. γενομένῃ, ὅτε ὁ Περσ. στόλος εὗρίσκετο παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πηλίου καὶ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σηπιάδα, σφοδρὸς ἀνεμὸς ἀπηλιώτης ἐξεγείρας φοβερὰν τρικυμίαν ἐπέφερε δεινὰς ζημίας εἰς αὐτόν. Αἱ διαφθαρεῖσαι κατὰ τὴν τρικυμίαν αὐτὴν τριήρεις ἦσαν περὶ τὰς 400, σὺν αὐταῖς δὲ κατεστράφησαν πλείστοι ἄνδρες καὶ ἀπωλέσθησαν πολλὰ σκευὴ καὶ πλοῦτη τῶν Περσῶν. Μετὰ τὴν τρικυμίαν τὰ ὑπόλοιπα πλοῖα τοῦ στόλου

κατέφυγον εἰς Ἀφετάς. — τῶν χρημάτων = τῶν πραγμάτων. — περιεβιάετο = ἐσφτετερίσθη. — ἄρα = λοιπὸν (καθὼς οὗτος νῦν ἀπέδειξε). — καὶ πρότερον = ἤδη πρότερον. — ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ κτλ., ἐλλειπτικῶς : ἀλλ' οὐκ ἠυτομόλησε οὐ γὰρ οἱ κτλ. ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει : ἔρμηνευτέον τὸ ἀλλὰ γὰρ = ἀλλὰ βεβαίως. — οἱ = αὐτῶ. — οὐ... παρέσχε = δὲν ἐδόθη εὐκαιρία, δηλ. αὐτομολέειν. — ὡς = καθὼς. — ὄτεφ... τρόφω = ὄτεφ τρόφω = κατὰ ποῖον τρόπον. — τὸ ἐνθεῦτεν (= ἐντεῦθεν) ἔτι = μετὰ ταῦτα τέλος, δηλ. μετὰ τὰς ματαίας ἀποπείρας του. — ἔχω, μετ' ἀπρμφ. = δύναμαι. — ἀτρεκέως = ἀττ. σαφῶς. — θωμάζω = ἀττ. θαυμάζω. — λέγεται γάρ, ὁ γὰρ διασαφητικός. — δύς, τίνος ῥήμ. ; — ἀνέσχε = ἀνέδν = ἀνήλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — πρὶν ἢ = ἀττ. πρὶν = εἰ μὴ ἀφ' οὐ. — μάλιστα κη = ἀττ. μάλιστα = περίπου ἢ ἔννοια δὲ αὕτη καθίσταται ἐμφαντικωτέρα καὶ διὰ τοῦ ἐς. — σταδίους ὀγδώκοντα, σχεδὸν = 14 χιλιόμετρα, δηλ. ὥρας πόσας ; — διεξελθὼν = διατρέξας, διανύσας. — τούτους = δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, οὕτως κυρίως = οὗτοι ἦσαν ἐς ὀγδ. σταδίους, οὓς διεξῆλθεν. — εὔκελα = ἀττ. εἰκότα, ὅμοια. — τὰ δὲ μετεξέτερα = ἀττ. τὰ δὲ τινα = ἄλλα δὲ τινα. — περί... τούτου, οὐδέτ. = ὡς πρὸς τοῦτο (δηλ. τὸ λέγεται γάρ, ὡς ἐξ Ἀφετέων κτλ.). — γνώμη μοι ἀποδεδέχθω (= ἀττ. ἀποδεδειχθῶ) = ἄς ἔχη ἐκφρασθῆ ὑπ' ἐμοῦ ἢ γνώμη. — μιν = αὐτόν ὑποκμ. τοῦ ἀπικέσθαι. — τὴν τε ναυηγίην, δηλ. τὴν κατὰ Πήλιον. Τὸ ναυάγιον τοῦτο τοῦ περσ. στόλου εἶχον μάθει οἱ Ἕλλ. παρὰ τῶν ἐν ταῖς Εὐβοϊκαῖς ἄκραῖς ἡμεροσκοπῶν ὥστε ὁ δῦτης Σκυλλίας ἀναφέρει ἐνταῦθα οὐχὶ τὸ συμβάν αὐτό, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀπωλειῶν τῶν Περσῶν. — ὡς γένοιτο = πῶς ἐγένετο. — τὰς περ... νεῶν = τὰς περιπεμφθεῖσας ναῦς : ἔξαρτ. ὡσαύτως ἐκ τοῦ ἐσήμηνε = ἀνέφερε περὶ τῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἐστάλησαν γύρω. Περὶ τοῦ πράγματος ἴδ. κεφ. 7.

Κεφ. 9.

λόγον σφ. αὐτοῖσι ἐδ. = ἐσκέπτοντο καθ' ἑαυτούς. — πολλῶν δὲ λεχθέντων = ἀφ' οὐ δὲ πολλὰ ἐλέχθησαν. — ἐνίκα = ὑπερίσχυε : ὡς ὑποκμ. τὰ ἀπαρμφ. πορεύεσθαι καὶ ἀπαντιᾶν. — αὐτοῦ, δηλ. παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον. — αὐλισθέντας = ἀφ' οὐ διατρίψωσι. — μετέπειτα = ἀττ. ἔπειτα. — νύκτι μέσην, παρὰ τοῖς Ἀττ. κατὰ πλγθ. μόνον

μέσαι νίκτες = μεσονύκτιον.— παρέντας = ἀφ' οὗ ἀφήσῃσι νὰ παρέλθῃ.— ἀπαντᾶν = νὰ ἐξέρχονται εἰς ἀπάντησιν.— τῆσι περιπλεύουσι τῶν νεῶν = ταῖς περιπλ. ναυσί.— μετὰ δὲ τοῦτο, δηλ. μετὰ τὴν σύσκεψιν καὶ ἀπόφασιν.— ὡς, αἰτιλγκ.— οὐδεῖς, δηλ. τῶν ἐν Ἀρεταῖς Περσῶν.— δείλην ὄψιν γινομένην τῆς ἡμέρας = τὸ δειλινὸν ταύτης τῆς ἡμέρας (3-4 μ. μ.)· τὸ ἀντίθετον δείλη πρωίη ἐν κεφ. 6.— φυλάξαντες = περιμεύαντες.— ἐπανάπλεον = ἐξήρχοντο εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον.— ἀπόπειραν... ποιήσασθαι = ἀποπειραθῆναι· ἐκ τούτου ἐξαρτ. αἱ γενκ. τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλοοῦ, καὶ ἐκ τούτων ἡ γενκ. αὐτῶν, δηλ. τῶν Περσῶν = ἐπειδὴ ἐπεθύμουν νὰ δοκιμάσωσι τὸν τρόπον τῆς μάχης καὶ τὸν διεκπλοῦν αὐτῶν· διεκπλοῦς δὲ εἶναι ναυτικὸν στρατήγημα, καθ' ὃ ταχύπλοα πλοῖα πλέοντα διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων βλάπτουσιν αὐτὰ καὶ εἰτα ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν ἰδίαν των τάξιν.

Κεφ. 10.

ὄρέοντες, μετχ. χρνκ.— σφεας = ἀττ. σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Ἑλληνας.— ὀλίγησι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;— πάγγυ = ἀττ. πάνυ.— ἐπενείκοντες = ἀττ. ἐπενεγκόντες· τὸ δὲ μανίην ἐπιφέρω τινὶ = ἀποδίδω εἰς τινα μανίαν, ἐκλαμβάνω τινὰ ὡς τρελλὸν (πρβλ. VI, κεφ. 112 «μανίην τοῖσι Ἀθ. ἐπέφερον»)· ἡ μετχ. ἐπενείκοντες διατὶ δὲν συνδέεται τῇ μετχ. ὄρέοντες;— ἀνήγον... τὰς νέας = ἐξήγον εἰς τὸ πέλαγος τὰ πλοῖα.— ἐλπίσαντες = ἐπὶ τῇ ἐλπίδι.— σφεας, τίνας;— οἰκότα (= ἀττ. εἰκότα) κάρτα (= ἀττ. μάλα) ἐλπίσαντες = ἐλπίσαντες πολὺ φυσικά. Προστίθεται τοῦτο ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδ. (πρβλ. κεφ. 3 «ὄρθᾶ νοεῦντες»).— γε = βεβαίως.— ὄρέοντες, μετχ. αἰτιολογούσα τὸ ἐλπίσαντες.— ὀλίγας, δηλ. ἐούσας.— πολλαπλησίας = ἀττ. πολλαπλασίας.— ἄμεινον = ταχύτερον.— πλεύσας, πόθεν ἐξαρτ. ἡ μετχ.;— καταφρονήσαντες = φρονήσαντες· ὥστε δὲν ἔχει τὴν παρὰ τοῖς Ἀττ. σημασίαν τοῦ καταφρονεῖν· ταῦτα καταφρ. = μὲ ταύτην τὴν πεποιθήσιν;— ἐκυκλοῦντο, πρτκ. ἀποπειρατ. = προσεπάθουν νὰ περικυκλώσωσι.— ἐς μέσον, βραχυλογικῶς = οὕτως ὥστε νὰ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον.— τῶν Ἰώνων, τῶν Ἑλλήνων δηλ. τῶν οἰκούντων τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὰς νήσους, οἵτινες ὑπῆρέτουν εἰς τὸν περσικὸν στρατόν.— συμφορὴν ἐποιεῦντο μ.

— ἄττ. συμφορὰν μ. ἠγοῦντο = ἐθεώρουν ὡς μεγάλην συμφορὰν, ἔλυποντο ὑπερβολικά· ὁ δὲ τε ὁ μετὰ τὴν συμφορὴν ὤφειλε κυρίως νὰ εἶναι μετὰ τὸ ὀρέοντες. — ὀρέοντες . . . καὶ ἐπιστάμενοι, μετχ. αἰτλγκ. — περιεχομένους = ὅτι περιεκυκλοῦντο. — ἀπονοστήσει = ἄττ. ἐπάνεισι = θὰ ἐπανέλθῃ. — τὰ . . . πρήγματα = ἡ δύναμις (πρβλ. κεφ. 4 «τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων»). — ὅσοι δὲ καὶ ἡδ. ἦν τὸ γ. = εἰς ὄσους δὲ τὸ γιγνόμενον (ποῖον;) παρείχε πρὸ πάντων (= καὶ) χαρὰν περιφρασις ἐμφαντικὴ ἀντὶ τοῦ ὅσοι ἠδοντο τῷ γινομένῳ. — ἀμιλλαν ἐποιεῦντο = ἠμιλλῶντο· ἔπεται πλαγία ἐρ. πρότασις διὰ τοῦ ὅπως καὶ μέλλ. ὄριστ. (λάμπεται), ὡς μετὰ τὰ ἐπιμελείας καὶ σκέψεως σημαντ. ῥήμ. — ἐλών, τοῦ ῥ. αἰρῶ = συλλαμβάνω. — λάμπεται = ἄττ. λήψεται. — Ἀθηναίων γὰρ κτλ., ἐκφέρει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εἶπον οὗτοι νέα Ἀττικὴν καὶ οὐχὶ ἄλλην· τὸ δὲ λόγος τινὶ ἐστὶ τινος = ὁμιλεῖ τις περὶ τινος· ὥστε Ἀθ. αὐτ. λ. ἦν π. = αὐτοὶ (οἱ Πέρσαι) ὠμίλουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῶν Ἀθην. — ἀνὰ τὰ στρατ. = εἰς ὄλον τὸν στόλον· ὁ πληθ. ἐτέθη, διότι ὁ περσ. στόλος ἦτο διηρημένος κατὰ τὰ ἔθνη εἰς πολλὰς μοίρας.

Κεφ. 11.

ἐσήμηνε, δηλ. ὁ σαλλιγκτῆς = ἔδωκε τὸ σημεῖον (πρὸς προσβολήν). — πρῶτα, παρὰ τοῖς Ἀττ. συνηθέστερον πρῶτον. — ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβ. γ. = στρέψαντες τὰς πρῶρας (= τὰ ἔμπροσθεν μέρη τῶν πλοίων) ἐναντίον τῶν βαρβάρων. — ἐς τὸ μ. τὰς πρύμνας συνήγαγον = συνεχέντρωσαν τὰς πρύμνας εἰς τὸ μέσον (οὕτως ὥστε ἐσχηματίσθη κύκλος, ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ ὁποῦ προεξείχον τὰ πλοῖα ὡς ἀκτῖνες). Οὗτος ὁ κυκλοειδὴς τρόπος τῆς παρατάξεως ἐκαλεῖτο κύκλος. — δευτέρα = ἄττ. ἔπειτα. — σημήναντος, τίνος; — ἔργου εἶχοντο = ἔκαμνον ἀρχὴν τοῦ πολέμου. — ἐν ὀλίγῳ περ (= ἄττ. καίπερ) ἀπολαμφθέντες (= ἄττ. ἀποληφθέντες) = ἀν καὶ περιωρίσθησαν εἰς μικρὸν χῶρον. — καὶ κατὰ στόμα (= καὶ μάλιστα κατὰ μέτωπον), δηλ. ἔργου εἶχοντο, ἐπομένως παρὰ τὴν δυσμενῆ των θέσιν. — ἐνθαῦτα, τοπκ. — τὸν Γόργου κτλ., ἡ σύνταξις: καὶ Φιλόανα τὸν Χέρ. τὸν ἀδελφεὸν Γόργου τοῦ Σαλαμ. βασιλέως. — Σαλαμινίων, τῶν ἐν Κύπρῳ. — λόγιμον = ἄττ. ἄξιον λόγου ἢ ἀξιόλογον. — νέα, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἀριστήιον = ἄττ. ἀριστεῖον = βραβεῖον τῆς

ἀνδρείας. — τοὺς δὲ = τούτους δέ. — ἑτεραλκέως, ἑτεραλκῆς (= ἄττ. ἀγγώμαλος, ἰσόρροπος) ἢ μάχη καλεῖται, ὅταν ἡ νίκη (ἀλκή) κλίνῃ ὅτε μὲν πρὸς τὸ ἓν μέρος, ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἄλλο, ὅταν δηλ. εἶναι ἄνευ διακεκριμένου ἀποτελέσματος. — πολλὸν = ἄττ. πολὺ (ἐν ἐπιρρ. σημασίᾳ) = μάλα. — παρὰ δόξαν = παρὰ ἰπροσοδοκίαν. Οἱ Πέρσαι δὲν προσεδόκων τοιαύτην ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων πεισματώδη ἀντίστασιν. — σὺν βασιλεί, συναπτόεν τῷ ἔόντων. — διὰ τοῦτο τὸ ἔργον = διὰ ταύτην τὴν πράξιν (ποίησιν);. — χῶρον = γῆν, κτήμα.

Κεφ. 12-13.

εὐφρονή = νόξ. — ἦν μὲν τῆς κτλ., κατ' ἔννοιαν = ἂν καὶ ἦτο κτλ. — τῆς ὥρης = τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους ἢ γενν. διαιρητκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ μέσον θέρος = τὸ μέσον τοῦ θέρους. — ἐγένετο = ἐπιπτε. — ὕδωρ ἄπλετον = βροχὴ ἄφθονος. — σκληραῖ = βαρεῖται, φοβεραῖ. — διὰ π. τῆς ν. = καθ' ἄλλην τὴν νύκτα. — ἐξεφορέοντο = ἐφέροντο ἐξω. — εἰλέοντο (= συνεωθούντο), τοῦ β. εἰλεῖν = ἄττ. εἰλεῖν. — τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων = τὸ πλατὺ μέρος (τὸ κατὰ τὸ ἄκρον) τῶν κωπῶν. — οἱ στρατιῶται οἱ ταύτη = οἱ στρατιῶται οἱ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ (δηλ. ἐν Ἀφεταιῖς) ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω: τοῖσι δὲ ταχθεῖσι κτλ. — ταῦτα, ποῖα; — κατιστέατο = ἄττ. καθίσταντο. — ἐλπίζοντες, ἐνταῦθα = φοβούμενοι. — πάγχυ = πάντ' συναπτόεν τῷ ἐλπίζοντες. — ἐς οἷα κακὰ ἦγον = ὅτι ἐς τοιαῦτα κακὰ ἦγον = διότι εἰς τοιαύτας συμφορὰς περιέπεσον. — πρὶν ἢ (= ἄττ. πρὶν) καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας = προτοῦ ἀκόμη αὐτοὶ ν' ἀναλάβωσι. — ἔκ τε τῆς ν. καὶ τοῦ χειμῶνος = ἐκ τοῦ συνεπέια (= καὶ) τῆς τρικυμίας ναυαγίου. — τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, περὶ τοῦ πράγματος πρὸ βλ. κεφ. 8, σελ. 143. — ὑπέλαβε = ἐπηκολούθησε παρὰ τοῖς Ἄττ. τὸ ἐπέλαβε ἢ κατέλαβε. — καρτερὴ = πεισματώδης. — ἐκ δὲ τῆς ν. = μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν. — ὄμβρος λάβρος = ἰβραχδαῖα βροχὴ. — ἐς θάλασσαν ὠρημμένα (μὲ σημ. ἐνεστ.) = κινούμενα, καταφερόμενα (ἐκ τοῦ Πηλίου) εἰς τὴν θάλασσαν. — ἡ αὐτὴ περ, τὸ περ χρησιμεύει ἐνταῦθα πρὸς ἔμφασιν τῆς ἐννοίας τοῦ αὐτῆ (ἢ αὐτῆ περ = ἡ αὐτῆ ἀκριβῶς). Ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ ἀπαντᾷ τὸ περ ἐν κεφ. 11 «ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες». — εὐῦσα, ἢ μετχ. κατὰ τὴν ἔρμηνείαν περιττή. — πολλὸν = πολλῶ. μετὰ τούτου συναπτόεν τὸ ἔτι. — ἐν πελ. φερομένοισι = εἰς αὐτούς, ἐν ᾧ ἐφέροντο εἰς τὴν

άνοικτήν θάλασσαν.— σφι, πῶς παρά τοις Ἄττ.;— ἄχαρι = δυσάρεστον κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ τοῦ ὀλέθριον, κάκιστον.— γὰρ δὴ = διότι ὡς γνωστόν.— τὸ ὕδωρ, μετὰ τοῦ ἄρθρου, διότι ἤδη ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος περὶ αὐτοῦ.— τὰ Κοῖλα, τὰ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Γεραιστοῦ μέχρι τῆς Ἐρετρίας κείμενα παράλια μέρη τῆς Εὐβοίας, ἅτινα ἦσαν πολὺ ἐπικίνδυνα τοῖς θαλασσοπόροις.— τῷ πνεύματι = ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.— τῆ=ἄττ. ἢ = ποῦ.— ἐξέπιπτον, παθῆτ. τοῦ ἐξέβαλλον.— πρὸς τὰς πέτρας = πρὸς τοὺς βράχους.— ἐποιέετό τε πᾶν κτλ., ὁ Ἡρόδ. ἀποδίδει ταύτην τὴν περὶ τὰ μέσα τοῦ θέρους γενομένην βραγδαίαν βροχὴν εἰς τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ τὴν ὕβριν τῶν Περσῶν.— ὅπως ἂν ἐξισ., πρβλ. σελ. 142, κεφ. 7 «ὡς ἂν...».— τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν = ἡ Περσικὴ δύναμις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν.— μὴδὲ = ἄττ. καὶ μὴ, διότι οὐδεμία ἄρνησις προηγεῖται.

Κεφ. 14.

νυν, πῶς παρά τοις Ἄττ.;— διεφθείροντο = κατεστρέφοντο.— σφι ἄσμενοισι = πρὸς χαρὰν των (πρβλ. κεφ 10 «γίνεται τι ἐμοὶ ἡδομένω»). — ὡς... ἡμέρη ἐπέλαμψε= ὅτε ἐλαμψεν (= ἐφάνη) ἡ ἡμέρα.— ἀτρέμας, παρά τοις Ἄττ. ἀτρέμα καὶ πρὸ φων. μόνον ἀτρέμας= ἡσύχως· ἀτρέμας ἔχειν, ἐνταῦθα μεταβτ. «τὰς νέας» = ἔχειν τὰ πλοῖα ἀκίνητα· κατωτέρω ἐν κεφ. 14 ἀμετβτ. «ἀτρέμας εἶχον»= ἡσύχαζον, ἔμενον ἀκίνητοι.— ἀπερχῶτο, ἀντὶ τοῦ ἐνεργητ. ἀπέχρη = ἀρκετὸν ἦτο.— κακῶς πρήσσοσι = ἐπειδὴ εὐρίσκοντο ἐν δυστυχίᾳ.— ἐν τῷ παρεόντι= πρὸς τὸ παρόν.— ἐπεβώθειον, πῶς παρά τοις Ἄττ.;— δὴ = ἤδη.— ἐπέρωσαν = ἐνίσχυσαν, ἔδωσαν θάρρος· τίνος ῥήμ.;— καὶ ἅμα ἀγγελίη, δηλ. ἐπέρωσε.— φυλάξαντες (= περιμείναντες)... πλείοντες, διατὶ δὲν συνδέονται αἱ μετχ.;— τὴν αὐτὴν ὥρην, δηλ. τὴν δείλην ὀψίην, καθ' ἣν καὶ τὴν προτεραίαν ἐναυμάχησαν (πρβλ. κεφ. 9).— Κιλίσσησι, Κιλίσσα εἶναι τὸ θηλ. τοῦ Κίλιξ, ὡς Φοίνισσα τοῦ Φοίνιξ. Οἱ Κίλικες εἶχον παράσχει 100 πλοῖα εἰς τὸν στόλον τῶν Περσῶν.

Κεφ. 15.

δεινόν τι ποιησάμενοι = ἄττ. δ. ἡγησάμενοι = θεωρήσαντες ὡς φοβερόν τι πρᾶγμα.— νέας οὕτω σφι ὀλίγας λ. = τόσον ὀλίγα πλοῖα

νά θλάπτωσιν αὐτούς.—τὸ ἀπὸ Ξέρξω = τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ξέρξου τιμωρίαν. — δειμαίνοντες = φοβούμενοι. — οὐκ, συναπτέον τῷ ἔτι.— παρακλειυσάμενοι, ἀπολύτως· παρὰ τοῖς ἀττ. π. ἀλλήλοις = ἐνθαρρύναντες ἀλλήλους.—κατὰ μέσον ἡμ.—περὶ τὴν μεσημβρίαν. — ἀνῆγον τὰς νέας, πῶς ἐρμηνεύεται;—συνέπιπτε = συνέβαινε.— ἦν δὲ πᾶς ὁ ἄγων (= προσπάθεια), τοῦτο συντάσσεται πρῶτον μὲν μετὰ τῆς περιὶ καὶ γενκ. (περὶ τοῦ Εὐρίπου = περὶ τῆς διόδου τοῦ Εὐρίπου), ἔπειτα δὲ μετ' ἀπαρμφ. δηλοῦντος σκοπὸν (τὴν ἐσβ. φυλάσσειν). — οἱ μὲν, οἱ Ἑλληνες· τούναντίον οἱ δὲ = οἱ Πέρσαι. — παρεκελεύοντο = ἐνεθάρρυνον ἀλλήλους, δηλ. κατέβαλλον πᾶσαν προσπάθειαν δι' αὐτὸ καὶ ἡ πλαγ. ἐρωτ. πρότασις διὰ τοῦ ὅκως καὶ μέλλ. ὀριστ. (ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους = πῶς νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς βαρβάρους νὰ περάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα). — ὅκως... τοῦ πόρου κρατήσουσι = πῶς νὰ γίνωσι κύριοι τῆς διόδου (δηλ. τοῦ Εὐρίπου). — στρατεύμα, ἐνταῦθα (ὡς καὶ κατωτέρω ἐν κεφ. 16 «ὁ στρατὸς») = στόλος.

Κεφ. 16.

οἱ Ξέρξω = οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ξ., ὁ στόλος τοῦ Ξ. — ἀτρέμας εἶχον, πῶς ἐρμηνεύεται; — πρὸς τῷ Ἄρτ. = πλησίον τοῦ Ἄρτ. — μνησοειδὲς (δηλ. σχῆμα) ποιήσαντες τῶν νεῶν = ἀφ' οὗ παρέταξαν τὰς ναῦς εἰς σχῆμα ἡμισελήνου. — ἐκυκλοῦντο, παρτκ. ἀποπειρατικός.—ὡς περιλάβοιεν = ἵνα περικυκλώσωσιν.— ἐνθεῦτεν, χρονκ. — ἐπανέπλεον, ποία ἡ σημασία τῶν ἐν τῷ ῥήμ. προθέσεων;—συνέμισγον = συνεμίγνυσαν = συνεπλέκοντο. — παραπλήσιοι ἀλλήλοις ἐγίνοντο = ἀνεδείχθησαν ἰσόπαλοι πρὸς ἀλλήλους· ὥστε ἡ μάχη ἔμεινεν ἄκριτος. — στρατὸς, ἐνταῦθα = στόλος (πρβλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 15 «τὸ Ἑλλ. στρατεύμα»). — ὑπό, μετὰ γενκ. δηλοῖ τὴν αἰτίαν = ἕνεκα.—μεγάθεός (= ἀττ. μεγέθους) τε καὶ πλ., δηλ. τῶν νεῶν.—αὐτὸς ὑπ' ἑαυτοῦ ἔπιπτε = αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἐβλάπτετο· ἡ ὑπὸ ἕνεκα τῆς ἐν τῷ πίπτειν ἐνυπαρχούσης παθ. ἐννοίας.—ταρασσομένων τῶν νεῶν = ἐπειδὴ τὰ πλοῖα περιήρχοντο εἰς ἀταξίαν. — καὶ περιπιπτούσεων περὶ ἀλλήλας = καὶ ἐπειδὴ συνεχρούοντο πανταχόθεν πρὸς ἀλλήλα. — ὅμως μέντοι = ἀλλ' ὅμως. — ἀντείχε· καὶ οὐκ εἶχε (= δὲν ὑπεχώρει), ἡ αὐτὴ ἔννοια θετικῶς καὶ ἀρνη-

τικῶς, ὡς ἀποπλώσεσθαι καὶ οὐ παραμενέειν (κεφ. 5). — δεινὸν χρῆμα ἐποιεῦντο, συνήθως ἄνευ τοῦ χρῆμα· πρβλ. ἄνωτέρω ἐν κεφ. 15 «δεινὸν τι ποιησάμενοι». — τράπεσθαι = ἀττ. τρέπεσθαι.

Κεφ. 17.

πλεῦνες, πῶς παρὰ ταῖς Ἄττ.; — ἀγωνιζόμενοι, ἀνεμένετο ἀόριστος ἀγωνισάμενοι. — διέστησαν χωρίς, πλεονασμὸς = διεχωρίσθησαν χωριστά· κατωτέρω μόνον τὸ β. ἄνευ τοῦ χωρίς. — οἱ ἄλλα τε κτλ., ἀναφορ. πρότασις περιέχουσα αἰτίαν = διότι οὗτοι κτλ. — ἀπεδέξαντο (= ἀττ. ἀπεδείξαντο) = ἐπέτελεσαν. — αὐτ. ἀνδράσι = μετὰ αὐτοὺς τοὺς ἀνδρας. — Κλεινίης, υἱὸς Ἀλκιβιάδου τινὸς καὶ πατῆρ τοῦ περιφήμου Ἀλκιβιάδου· ἀνῆκεν οὗτος εἰς πλουσιωτάτην οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐξώπλισεν ἰδίαν τριήρη. — δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος = ἰδίᾳ δαπάνῃ. — διηκοσίοισι, τὸ σύνθημα πλήρωμα τῆς τριήρους ἀπετελεῖτο ἐκ 200 ἀνδρῶν. — ἄσμενοι = μετ' εὐχαριστήσεως (διότι ἡ μάχη οὐδένα ἀπέδειξεν ἠττημένον). — ὄρμος = τόπος, ἐνθα προσορμίζονται, ἀράζουσι τὰ πλοῖα· ἐς ὄρμον ἠλείγοντο = ἔσπευδον νὰ προσορμισθῶσιν.

**Β'. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐν Σαλαμῖνι.
Μετοικεσία τῶν Ἀθηναίων. — Ἐλθὼσις τῶν Ἀθηναίων καὶ πυρπόλησις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν.**

(Κεφ. 40-42, 49-55)

Κεφ. 40.

ὁ δὲ Ἑλλ. ναυτικὸς στρατός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν τῶν Περσῶν, ὅστις μετὰ τὰς μάχας περὶ τὰς Θερμοπύλας πορευθεὶς διὰ Φωκίδος, Δωριδὸς καὶ Βοιωτίας κατηρθύνετο εἰς Ἀττικὴν. — Ἀθ. δεηθέντων = κατὰ παράκλησιν τῶν Ἀθηναίων. — Σαλαμίνα, νῆσον ἐν τῇ Σαρωνικῇ κόλπῃ ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν Ἀθηνῶν (νῦν

Κούλουρη). Βλ. γεωγραφ. πίν. — κατίσχει, ἐνταῦθα μεταβτ. « τὰς νέας » = διευθύνει τὰ πλοῖα ἀλλαγῶ ἀμετάβ. (πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 101). — εἶνεκεν, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — προσεδείθησαν, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἀπλοῦ ἐδειήθησαν = ἐνθέρμως παρεκάλεσαν. — αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἑλλ. συμμάχων. — σχεῖν = νὰ πλεύσωσιν. — ὑπεξαγάγωνται = φέρωσιν εἰς ἀσφαλῆ τόπον ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν καὶ τὸ ὑπεκδέωνται (κεφ. 4). — πρὸς δὲ = ἄττ. πρὸς τοῦτοις δὲ. — τὸ ποιητέον αὐτ. ἔσται, πλαγία ἐρωτ. πρότασις = ὁ ποιητ. αὐτ. ἔσται = τί θὰ εἶναι: πρέπον αὐτοὶ νὰ πράξωσιν. — ἐπὶ τ. κατήκουσι (= ἄττ. καθήκουσι = παροῦσι) πρ. = ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων. — βουλήν... ποιήσεσθαι = βουλευέσεσθαι. — ὡς ἐψευσμῆνοι γνώμης = διότι εἶχον ἀπατηθῆ εἰς τὰς ἐλπίδας των. — δοκέοντες = ἐν ᾧ ἤλπίζον. — γάρ, διασαφητικός. — ὑποκατημένους (= ἄττ. ὑποκαθημένους), ἐνταῦθα ὡς συντεταγμένον μετ' αἰτιατικ. = ὑπομένοντας = ἀναμένοντας: ἢ μετχ. πόθεν ἔξαρτ.; — τὸν βάροβ. = τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς βαρβάρους. — τῶν μὲν = ἄττ. τούτων μὲν (τίνων); ἢ γενκ. ἐκ τοῦ οὐδέν. — ἐὼν (= ἄττ. ὄν), τί μετχ. εἶναι αὐτῆ; — οἱ δὲ ἐπυνθ., ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ = ἐπυνθάνοντο δὲ (πρβλ. σ. 119, VII, 208 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — αὐτούς, δηλ. τοὺς Πελοπ. — τειχέοντας = ἄττ. τειχίζοντας. — τὴν Πελοπ., ὑποκμ. τοῦ περιεῖναι, ὅπερ ἐκ τοῦ περι πλ. ποιευμένους = ἐπειδὴ πολὺ ἐφρόντιζον νὰ σωθῆ ἢ Πελοπ. — ἔχοντας ἐν φυλακῇ = φυλάττοντας: ἢ μετχ. αἰτιλογκ. — τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι (= ἄττ. ἀφιέναι), ἐκ τοῦ ἐπυνθάνοντο = τὰ δ' ἄλλα ὅτι ἀφινον παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντ. (μετάβασις ἐκ τῆς μετοχῆς «τειχέοντας» εἰς ἀπαρμφ. «ἀπιέναι»). — πινθανόμενοι, χρονκ. μετχ. — οὕτω δὴ, ἐπαναλαμβάνει τὸ ταῦτα πινθανόμενοι = τότε λοιπόν. — σφέων = αὐτῶν (τίνων);).

Κεφ. 41.

κατέσχον ἐς = διηυθύνθησαν εἰς. — ἐς τὴν ἐωυτῶν, δηλ. χώραν. — ἀπιεῖν, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — κήρυγμα ἐποιήσαντο, περίφρασις = ἐκήρυξαν ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ ἀπαρμφ. σώζειν. — Ἀθηναίων κτλ. ἢ φυσικὴ σειρά: τῆ (= ἄττ. ἦ) τις Ἀθ. δύναται = ὅπου ἕκαστος ἐκ τῶν Ἀθ. δύναται. — σώζειν, τὸ ὑποκμ. « Ἀθηναίων τις ». — τοὺς οἰκέτας, πρβλ. σελ. 140, κεφ. 4. — ἐνθαῦτα, χρονκ. — ἀπέστειλαν, δηλ. τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. — ταῦτα, τίνα; — ὑπεκδέσθαι,

τοῦ ῥ. ὑπεκτίθεμαι ποίαν σημασίαν ἔχει τὸ ῥ.;— τῷ χρηστηρίῳ (= ἄττ. τῷ χρησμῷ), καθ' ὃ ἐπρεπεν οἱ Ἄθ. νὰ μὴ ἀναμένωσι τοὺς Πέρσας ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ νὰ φύγωσιν ἐξ αὐτῶν πρότερον.— βουλόμενοι, ἢ μετχ. αἰτίλγκ.— ὑπηρετέειν = ἄττ. πείθεσθαι.— καὶ δὴ καί, τοῦτο ἐξαίρεται καὶ διὰ τοῦ οὐκ ἦκιστα = μάλιστα.— τοῦδε εἵνεκεν=ἐνεκα τῆς ἐξῆς αἰτίας.— φύλακα, κατηγγρμ.— ὄφιν μέγαν, συνήθως ὁ ὄφις ἐκαλεῖτο ὄφις οἰκουρὸς ἢ Ἐριχθόνιος.— ἐνδίαι- τᾶσθαι = ὅτι ἐνδιατρίβει, ζῆ.— ἐν τῷ ἱρῷ, δηλ. τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς· ὁ ναὸς οὗτος τῆς Ἀθηνᾶς ἦτο ὁ ἀρχαιότατος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ τὰ θεμέλια τούτου ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ Β. μέρος τῆς ἀκροπόλεως μεταξύ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθείου (βλ. σχεδῶρ. ἀκροπόλεως ἐν πίν. IX).— καὶ δὴ=καὶ μάλιστα.— ὡς ἐόντι= ὡς ἐὰν ἀληθῶς ὑπῆρχε. Διὰ τούτου ὁ Ἡρόδ. ἐκφράζει τὴν ἀμφιβολίαν τοῦ περὶ τῆς ἀληθοῦς ὑπάρξεως τοῦ ὄφως.— ἐπιμήνια, δηλ. ἱερὰ ἢ θύματα=θυσίαι προσφερόμεναι κατὰ μῆνα.— προτιθένεις = ἄττ. παραιτιθέντες· καὶ εἰς τοῦτο ἀποδοτέον τὸ ἐπιμήνια.— μελιτόεσσα (= μελιτοῦττα), δηλ. μᾶζα = πλακούντιον μὲ μέλι, μελόπητα.— ἀναϊσιμουμένη (= ἄττ. ἀναλισκομένη), ἐνταῦθα = ἐν ᾧ κατετρῶγεται.— ἄψανστος = ἄθικτος.— ἱρείης = ἄττ. ἱερείας.— μᾶλλον τι=πολὺ περισσότερον.— ὡς καὶ τῆς θ. ἀπολολειπιύης, τὸ ὡς δηλοῖ τὴν ὑποκειμενκ. αἰτίαν=διότι κατὰ τὴν γνώμην των καὶ ἢ θεὰ εἶχε καταλίπει.— τῆς θεοῦ, δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς ἣν ἱερὸς ἦτο ὁ ὄφις. Τὴν ἀναχώρησιν τῆς θεᾶς συνεπέβαινον οἱ Ἄθην. ἐκ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ὄφως.— ὑπεξέκειτο, ὑπερσυντ. τοῦ ὑπεκτί- θεμαι ὅθεν σφι = ὑπ' αὐτῶν.— ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐνταῦθα = εἰς τὸν στόλον (ὡς καὶ ἐν κεφ. 10 « ἀνὰ τὰ στρατόπεδα »).

Κεφ. 42.

οἱ ἄπ' Ἀργ., βραχυλογία ἀντὶ οἱ ἐν Ἀρτεμισίῳ (ὄντες) ἄπ' Ἀρτεμισίου.— κατέσχον τὰς νέας, πῶς ἐρμηνεύεται;— ὁ λοιπός, συναπτόεν τῷ ὁ τῶν Ἐ. ναυτικὸς στρ.— πυνθανόμενος, τοῦτο, δηλ. τοὺς ἄπ' Ἀργ. κατασχεῖν τὰς νέας ἐν Σαλ.— ἐκ Τροϊζῆνος, πόλεως ἐν Ἀργολίδι, οὐ μακρὰν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου (βλ. γεωγραφ. πίν.).— ἐς Πώγωνα (νῦν Δαμαλᾶ), ὅστις μετὰ τῆς ἐμπροσθεν αὐτοῦ κειμένης νήσου Καλαυρίας (Πόρου) προσλαμβάνει σχῆμα πώγω-

νος καὶ ὡς θαλάσσιος κόλπος φαίνεται. — δὴ = λοιπόν. — συνελέχθησαν, παρ' Ἡροδ. συνηθέστερος τοῦ συνελέγησαν· παρὰ τοῖς Ἄττ. τούναντίον. — πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἢ ἐπ' Ἄρτ. ἐνανμάχεον = ἢ ἔσαι εἶχον ναυμαχήσει πλησίον τοῦ Ἄρτ. πόσαι ἦσαν αἱ ναυμαχήσασαι παρὰ τὸ Ἄρτεμίσιον; — ἀπὸ πολίων πλεύωνων = ἄττ. ἀπὸ πλειόνων πόλεων. — ἐπὴν = ἄττ. ἐφειστήκει, δηλ. ταῖς ναυσὶ = πρῶτα τοῦ πλοίων (πρβλ. κεφ. 71). — οὗτός, ἰδ. Ἡροδ. διὰ λ. σελ. 82, § 6. — οὐ μέντοι γένεος τοῦ β. ἐὼν = οὐχὶ ὁμοῦ ἐκ βασιλικῶν γένους καταγόμενος· παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις συνηθῶς βασιλεῖς εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ. — παρέξ = ἄττ. χωρὶς. — πεντηκοντέρων, πρβλ. κεφ. 1 (βλ. εἰκ. ἐν πίν. V).

Κεφ. 49.

προθέντος Εὐρ. = ἀφ' οὗ ὁ Εὐρυβ. προέτεινε· τὸ προτιθέναι συνηθῶς συντάσσεται μετ' αἰτιατκ. (λόγον ἢ γνώμην· πρβλ. κεφ. 59), ἐνταῦθα μετ' αἰτιατκ. καὶ ἀπαρμφ. (γνώμην ἀποφαίνεσθαι = νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην τοῦ ὁ ἐπιθυμῶν). — τῶν = ἄττ. ὧν ἢ γενκ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὅκου ἢ σύνταξις: ὅκου τούτων τῶν χωρῶν, ὧν αὐτοὶ ἐγκρατέες εἶσι = ὅπου ἐκ τούτων τῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων αὐτοὶ εἶναι κύριοι. — δοκέει ἐπ. εἶναι κλπ. = νομίζει· ὅτι εἶναι καταλληλότατον νὰ ναυμαχῶσιν. — ἀπειτο (= ἄττ. ἀφείτο) = εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ· ὑπερσυντλ. τίνος ῥήμ.; — πέρι, ἀναστροφή = περὶ δὲ τῶν λοιπέων, δηλ. χωρῶν. — προετίθει, δηλ. γνώμην ἀποφαίνεσθαι ὡς ὑποκμ. τοῦ προετίθει εἶναι ὁ Εὐρυβιάδης. — συνεξέλιπτον = συνεψώνουν· τὸ ῥ. κυρίως λέγεται περὶ τῶν ψήφων, αἵτινες ἐκπίπτουσιν ἐκ τῆς ὑδρίας, ἐν ᾗ εἶναι συνηγμένα· ἔπειτα μεταφορικῶς περὶ τῶν γνώμων. — πλώσαντας = ἀφ' οὗ πλεύσωσι. — ἐπιλέγοντες = λέγοντες προσέτι, προσθέτοντες. Ἐνταῦθα ἀνέμενέ τις μετὰ τὸ λεγόντων γενκ. ἀπόλυτον ἐπιλεπόντων· ἐτέθη ὁμοῦ ὄνομαστ., διότι αἱ γνώμαι τῶν λ. αἱ πλ. συνεξέλιπτον = οἱ πλείστοι ἔγνωσαν. — λόγον = αἰτίαν. — ἦν νικηθέωσι = ἐὰν νικηθῶσι. — πολιορκήσονται, μέσος μέλλ. μετὰ παθ. σημασίας = θὰ πολιορκηθῶσι. — ἴνα, τοπικόν = ὅπου. — τιμωρίη = βροθήθεια. — πρὸς δὲ τῷ Ἰ., δηλ. ἐόντες ἢ πρὸς = πλησίον. — ἐς τοὺς ἑωυτῶν, βραχυλογία ἀντὶ ἐς τὰς χώρας τῶν ἑωυτῶν. — ἐξοίσονται = ἐκφρευθῶνται· καὶ τοῦτο ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὡς = θὰ καταφύγωσιν (ἐξελεθόντες ἐκ τῶν πλοίων).

Κεφ. 50.

ἐπιλεγομένων = ἄτι. σκοπούτων, λογιζομένων = ἐν ᾧ ἐσκέπτοντο. — ἦκειν = ἔλληλυθέναί. — τὸν βάρβαρον = τοὺς βαρβάρους. — πᾶσαν αὐτὴν πυροπολέεσθαι (= κατακαίεσθαι) = ὅτι πᾶσα αὐτὴ κατακαίεται. — ὁ γὰρ διὰ κλπ. = διότι ὁ στρατός, ὅστις μετὰ τοῦ Ξέρξου διηρθύθη διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Βοιωτῶν. — διὰ Βοιωτῶν, μετὰ τὰς περὶ Θερμοπύλας μάχας ὁ Ξέρξης τὸν πεζὸν στρατὸν ὠδήγησε διὰ τῆς Φωκίδος καὶ Δωρίδος εἰς Βοιωτίαν, ἐξ ἧς εἶτα εἰσήλασεν εἰς τὴν ἡγρωμένην Ἀττικὴν. — αὐτῶν, δηλ. τῶν Θεσπιέων. — ἐκλελοιπότην ἐς Πελοπόννησον, βραχυλογία ἀντὶ ἐκλελοιπότην καὶ πεφευγότην ἐς Πελοπόνν. = ὅτε αὐτοὶ εἶχον καταλίπει (τὴν πόλιν) καὶ εἶχον καταφύγει εἰς τὴν Πελοπόννησον. — τὴν Πλαταιέων, δηλ. πόλιν ἐξαρτάται ἐκ τοῦ ἐμπρήσας. — ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦθα = ἐς τὴν Ἀττικὴν. — ἐκεῖνα = τὰ ἐκεῖ (δηλ. τὰ ἐν Ἀττικῇ). — Πλάταιαν, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου Πλαταιίδος οὕτω ἀπαντᾷ καὶ Θεσπία ἀντὶ τοῦ Θεσπιαί. — πυθόμενος Θηβαίων = ἐπειδὴ ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν Θηβ. — οὐκ ἐμήδιζον, οἱ Θεσπ. καὶ οἱ Πλατ. Ἀμφοτέροι εἶχον στείλει στρατὸν κατὰ τῶν Περσ. (πρβλ. VII, κεφ. 202 — VIII, κεφ. 1). — ἀπὸ τῆς δ. Ἑλ. = ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διέδρασαν τὸν Ἑλ. — αὐτοῦ, δηλ. ἐν Ἑλλησπόντῳ. — ἐν τῷ = ἄτι. ἐν ᾧ (δηλ. μηνί) = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὅποιου. — ἐν τρισὶ ἑτέροισι μηνσὶ = ἐν τῶν τριῶν ἄλλων μηνῶν. — ἐγένοντο ἐν = ἐφθασαν εἰς. — Καλ. ἄρχοντος Ἀθ. = ὅτε ἀρχῶν τῶν Ἀθ. ἦτο ὁ Καλλιάρχης (480 π. Χ.) τὸ ἄρχω μετὰ δοκ. = εἶμαι ἀρχῶν.

Κεφ. 51.

τὸ ἄστυ, τὴν πόλιν ἀνευ τῆς ἀκροπόλεως. — ἐόντας = οἰτινες ἦσαν. — ἐν τῷ ἱρῷ, δηλ. τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς (πρβλ. κεφ. 41, σελ. 152). — ταμίας τοῦ ἱεροῦ, οἱ ταμίαι οὗτοι, δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἐφύλαττον τὰ κειμήλια καὶ τὰ χρήματα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, καὶ καθόλου φαίνεται ὅτι εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐποπτείαν πάντων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει. — φραξάμενοι, κατὰ τὴν ἀνοδὸν τὴν εἰς τὸ Δ. μέρος (πρβλ. κεφ. 53). Αἱ ἄλλαι πλευραὶ τῆς ἀκροπόλεως προεφυλάσσοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πελασγικῶν τειχῶν καὶ τῆς ἀποκρή-

μου ἀνωφερείας (βλ. σχεδ. ἀκροπόλεως ἐν πίν. IX.) — θύρησι = μέ σανίδας. — ἡμύνοντο = ἀπέκρουον. — ἅμα μὲν... πρὸς δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν... πρὸς τούτοις δέ. — ὑπὸ = ἔνεκα. — ἀσθενείης βίου = πενίας. — οὐκ ἐγχωρήσαντες = διότι δὲν ἀνεχώρησαν. — αὐτοὶ (= μόνοι), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες ἐνόμισαν, ὅτι ὁ χρησμός, λέγων ξύλινον τεῖχος, ἐνόει τὰ πλοῖα. — δοκέοντες = οἰόμενοι ἢ μετχ. αἰτιολογ. — τὸ μαντήιον, βραχυλογία ἀντὶ τὸν νοῦν τοῦ μαντείου (= τοῦ χρησμοῦ). — τὸ = ἄττ. ὄ. — ἔχρησε, τοῦ ῥήμ. χρᾶν = χρησιμοδοτεῖν. — τὸ ξύλινον τεῖχος κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ μαντήιον = ὅτι δηλ. τὸ ξύλινον τεῖχος θὰ εἶναι ἀπόρθητον. — αὐτὸ δὴ τοῦτο = λοιπὸν τοῦτο μόνον, δηλ. ἢ ὑπ' αὐτῶν γενομένη περίφραξις τῆς ἀκροπόλεως. — εἶναι, ἐκ τοῦ δοκέοντες. — κρησφύγετον = ἄττ. καταφυγή.

Κεφ. 52.

ἱζόμενοι = οἱ ὅποιοι ἐστρατοπέδευον. — ἐπὶ τὸν... ὄχθον = εἰς τὸν λόφον. — καταντίον = ἄττ. ἐναντίον κ. τῆς ἀκροπ. (= ἄττ. κατὰ τὴν ἀκρόπολιν) = ἀπέναντι τῆς ἀκροπόλεως. — Ἀρήϊον Πάγον, ὁ Ἄρειος Πάγος, ἐφ' οὗ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἤδρευεν ἢ ἐξ Ἄρειου Πάγου βουλή, κεῖται πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. ἐν πίν. IX.). — ὅπως (= ἄττ. ὁπότε) στυπτεῖον περὶ τοὺς ὀιστοὺς (= ἄττ. οἰστοὺς) περιθ. ἄψειαν, ἐτόξευον = ὁσάκις θέτοντες περὶ τὰ βέλη στυπτεῖον ἤναπτον αὐτό, ἐτόξευον. Ἡ ἔννοια: οἱ Πέρσαι ἐτόλισσον τὰ βέλη των διὰ στυπτείου, ἤναπτον αὐτὸ καὶ εἶτα ἐτόξευον αὐτὸ εἰς τὸ φράγμα. — ἐνθαῦτα = τότε. — ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ = ἐς τὸ ἔσχατον κακὸν = εἰς τὴν ἔσχατην στενοχωρίαν. — καίπερ... ἀπιγμένοι καὶ... προδεδωκότος, δύο μετχ. διαφόρων πτώσεων συνδέονται διὰ τοῦ καὶ = ἂν καὶ εἶχον φθάσει καὶ τὸ φράγμα εἶχε προδώσει αὐτοὺς (δηλ. καταστραφέν δὲν ἐβοήθει αὐτοὺς). — λόγους τῶν Π. προσφ. π. ὁμ. = ὅτε οἱ Π. προσέφερον προτάσεις περὶ συνθηκολογήσεως. — τῶν Πεισιστρατιδῶν, δηλ. τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν ὀπαδῶν του, οἵτινες εὗρισκοντο ἐν τῇ στρατῷ τοῦ Σέρξου. — ἐνεδέχοντο (= ἄττ. ἐνεδέχοντο), δηλ. τοὺς λόγους. — καὶ δὴ καὶ = καὶ μάλιστα. — ὀλοιτρόχους, δηλ. πέτρους = στρογγύλους λίθους (ὅπως τροχοειδεῖς). — ἀπίεσαν (= ἄττ. ἀφίεσαν) = ἐκύλιον.

— ὥστε Ξ. . . . ἀπορίησι ἐνέχεσθαι (= ἔχεσθαι ἐν ἀπορίησι), ὅπερ κατ' ἔννοιαν = ὥστε . . . ἐν ἀπορία εἶναι = ὥστε ὁ Ξ. νὰ εὐρίσκηται ἐν ἀμηχανία. — συχνόν = πολύν. — οὐ δυνάμενον = διότι δὲν ἠδύνατο ἢ ἀρνησις οὐ (καὶ οὐχὶ μὴ), διότι ἢ ἀρνησις μετὰ τοῦ δυνάμενον ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀδύνατον ὄντα.

Κεφ. 53.

χρόνω = μέ τὸν χρόνον, τέλος. — τῶν ἀπόρων = ἰῶν ἀποριῶν. — δὴ, ἐξαίρει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρριστίας, ἣτις ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἀντων. τις = κάποια. — ἔξοδος, ἐν μετφρκ. σημασία = διεξοδος. — ἔδεε, ἐνταῦθα = ἦτο πεπρωμένον. — θεοπρόλιον = ἀττ. μαντεῖον = χρησμόν. — γενέσθαι ὑπὸ Π. = νὰ περιέλεθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν. — ἔμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, δηλ. εἰς τὸ Β. μέρος αὐτῆς, ἐνθα ἔκειτο τὸ ἱερόν τῆς Ἀγλαύρου. Ἡ δὲ ἄνοδος εἰς τὴν ἀκρόπ. ἦτο εἰς τὸ Δ. μέρος. — ὦν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τῆ = ἀττ. ἦ = ὄπου. — δι = βεβαίως. — ἂν ἤλπισε = ἠδύνατο νὰ φοβηθῆ. — μὴ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἤλπισε κείται ἢ ἔννοια τοῦ φοβεῖσθαι = μήπως κτλ. — κατὰ ταῦτα = εἰς τοῦτο τὸ μέρος, ἐνταῦθα. — ταύτη = διὰ τοῦτου τοῦ μέρους. — κατὰ τὸ ἱρόν = πλησίον τοῦ ἱεροῦ. — Ἀγλαῦροι, τὸ ἱερόν τῆς Ἀγλαύρου, μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος, ἔκειτο εἰς τὸ Β. μέρος τῆς ἀκροπόλεως (βλ. σχεδ. ἀκροπ. ἐν πίν. IX). — καίτοι περ, τὸ τοι (= βεβαίως) ἐνισχύει τὴν ἐνδοτικὴν σημασίαν τοῦ καίπερ = ἂν καὶ βεβαίως. — ἀναβεβηκότας, τί μετχ. εἶναι αὐτῆ; — κατὰ τοῦ τείχ. κάτω, πλεονασμὸς = ἀπὸ τοῦ τείχους κάτω. — τὸ μέγαρον = τὸ ἱερώτατον μέρος τοῦ ναοῦ (τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς), τὸ ἄδυτον (ἐνθα εὐρίσκητο τὸ ἐκ κορμοῦ ἐλαίας κατεσκευασμένον παλαιότατον ἄγαλμα τῆς θεᾶς). — κατέφευγον, ὡς ἰκέται. — τὰς πύλας, δηλ. τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς. — κατέστρωντο = ἀττ. ἐτεθνήκεσαν = εἶχον φονεθῆ. — σφι = ὑπ' αὐτῶν διατί τὸ ποιητ. αἴτιον κατὰ δοκτ.;

Κεφ. 54.

σχῶν παντελέως = ἀφ' οὗ ἐκυρίευσε καθ' ὁλοκληρίαν (μετὰ τῆς ἀκροπόλεως δηλ.). — ἄγγελον, κατηγερμ. τοῦ ἰππέα = ὡς ἄγγελον ἐπεξηγεῖται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ Ἀρταβάνω ἀγγελέοντα = ἴνα

ἀναγγεῖλη εἰς τὸν Ἀρτάβανον (ὃν ὁ Ξέρξης εἶχε καταλίπει ἐν Σούσοις ὡς διοικητὴν τοῦ κράτους του). — σφι, δηλ. τοῖς Πέρσαις. — εὐπρηξίην = εὐτυχίαν. — τοῦ κήρυκος = τοῦ ἀγγέλου. — ἀπὸ τῆς π. τοῦ κήρυκος, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἢ ἀπὸ ἐν χρονκ. σημασίᾳ = τὴν δευτέραν ἡμέραν μετὰ τὴν ἀποστολὴν· εὐτω καὶ ἐν τῷ κατωτέρω κεφ. 55 « δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρησίους ». — τοὺς φυγάδας, δηλ. τὸν Ἰππίαν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, οὓς ἀνωτέρω ὠνόμασεν ὁ Ἡρ. Πεισιτορατίδας (κεφ. 52). — ἐουτιῶ δὲ ἐπομένους = ἐουτιῶ ἐπομένους = οἵτινες ἠκολούθουν αὐτόν. — τρ. τῷ σφετέρῳ = κατὰ τὸν ἰδικόν των (δηλ. τῶν Ἀθην.) τρόπον. — τὰ ἱρὰ = τὰς συνήθεις θυσίας. — εἶτε ἰδὼν ... εἶτε ἐγένετο, παρατηρητέον ὅτι ἐν τῷ 6' μέρει τῶν διαζευγνυομένων ἐτέθη β. παρεμφατικῆς ἐγκλ. ἀντί μετχ. — δὴ ὦν, ἐξαίρει τὸ πρῶτον μέρος τῶν διαζευγνυομένων = βεβαίως. — ὄψιν, συναπτέον τῷ ἐνουπνίου = δράμα καθ' ὕπνον. — ἰδὼν, μετχ. αἰτιολγ. — ἐνθύμιόν οἱ ἐγ. ἐμπρήσαντι, κατ' ἔννοιαν = ἠσθάνετο βάρος εἰς τὴν ψυχὴν του, διότι ἔκαυσε.

Κεφ. 55.

τοῦ ἔνεκεν (= ἀτι. ἔνεκα) = ἔνεκα τίνος, διατί. — τούτων ἐπ. = ἐμνημόνευσα ταῦτα. — ἔστι ἐν τῇ ἀκρ. κτλ., ἢ σύνταξις: ἔστι ἐν τῇ ἀκρ. ταύτη νηὸς Ἐρεχθ. τοῦ λεγομένου εἶναι γηγενέος = ὑπάρχει ἐν τῇ ἀκρ. ταύτῃ ναὸς τοῦ Ἐρεχθέως, ὅστις ἐλέγετο ὅτι ἦτο γηγενής (= υἱὸς τῆς Γῆς). Ὁ ναὸς τοῦ Ἐρεχθέως ἔκειτο πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς εἰς τὴν θέσιν, ὅπου κατόπιν ἐκτίσθη τὸ σήμερον σφζόμενον Ἐρέχθειον (ἰδ. σχεδ. ἀκροπόλ. ἐν πίν. IX καὶ εἰκ. ἐν πίν. XI). — ἐν τῷ = ἀτι. ἐν ᾧ. — θάλασσα = πηγὴ ἀλμυροῦ ὕδατος. — ἐνι = ἔνεστι. — τά, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐλαίην καὶ θάλασσα ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ γένος τοῦ κτηρμ. μαρτύρια. — λόγος παρ' Ἀθηναίοις, δηλ. ἔστιν = λέγεται παρ' Ἀθηναίων. — ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας = κατὰ τὴν φιλονικίαν περὶ τῆς ἐπὶ τῆς χώρας κυριαρχίας. Κατὰ τὸν μῦθον ἐν τῇ ἔριδι ταύτῃ ὁ Ποσειδῶν πλήξας διὰ τῆς τριαίνης του τὸν βράχον παρήγαγε πηγὴν ἀλμυροῦ ὕδατος, ἢ δ' Ἀθηναὶ πλήξασα τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ δόρατος παρήγαγεν ἐλαίαν. Ἡ ἔρις αὕτη τοῦ Ποσειδῶνος πρὸς τὴν Ἀθηναὶν περὶ τῆς Ἀττικῆς γῆς καὶ μάλιστα ἢ στιγμὴ τῆς νίκης τῆς θεᾶς

παρίστατο ἐν τῷ Δ. ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος (βλ. εἰκ. ἐν πίν. X). — μ. θέσθαι = ὅτι ἔθεσαν, παρήγαγον ὡς ἀποδείξεις, δηλ. τῆς προτέρας ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς κυριαρχίας των. — κατέλαβε = ἀττ. συνέβη. — ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, πρβλ. κεφ. 54 « ἀπὸ τῆς πέμψιος ». — Ἀθηναίων, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ οἶ . . . κελευόμενοι. — ὄρων, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ. ἀπαντᾷ; — ὅσον τε = ἀττ. ὅσον = περίπου. — πηχυαῖος = ἔχων μῆκος ἐνὸς πήγχεως. — ἀναδεδραμηκότα = δι εἶχεν ἀναβλαστήσει. — οὔτοι, τίνες;

Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων.

(Κεφ. 56 - 64)

Κεφ. 56.

σφι = ἀττ. σφίσι = αὐτοῖς. — ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθην. ἀκρόπολιν = πῶς συνέδησαν τὰ ἀφορώντα τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. — θόρυβος = ταραχή. — ἔμενον, μετ' αἰτιατικ. καὶ ἀπαρμφ. « τὸ προκ. πρ. κυρωθῆναι » = ἀνέμενον νὰ ἀποφασισθῇ τὸ πρ. πρ. — τὸ προκείμ. πρῆγμα = τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποσον εἶχε προταθῆ ὑπὸ τοῦ Εὐρυβιάδου, δηλ. ἡ ἐκλογή τοῦ πεδίου τῆς μάχης (πρβλ. κεφ. 49 « προθέντος Εὐρυβιάδew γνώμην ἀποφαίνεσθαι ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι »). — ἐσέλιπτον = εἰσώρμων. — τὰς νέας = ἀττ. τὰς ναῦς. — αἶρινον, τοῦ β. αἶρειν = ἀττ. αἶρειν. — ὡς ἀποθευσόμενοι = ἕνα ταχέως ἀπέλθωσιν (εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας). — τοῖσι τε ὑπολ. = καὶ ὑπὸ τῶν ὑπολειπομένων. — αὐτῶν (δηλ. τῶν στρατηγῶν), γενκ. διαιρητική. — ἐκυρώθη = ἀπεφασίσθη. — πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν, κατὰ τὴν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐκφρασθεῖσαν γνώμην τῶν πολλῶν (πρβλ. κεφ. 49). — νύξ τε ἐγένετο καί, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: νυκτός τε γινόμενης διαλυθέντες ἐσέβαινον. — καὶ οἶ = καὶ οὔτοι.

Κεφ. 57.

ἐνθαῦτα, χρονκ. = τότε. — ἀφικόμενον = ἀττ. ἀφικόμενον ἢ μετχ. χρονκ. — ἐπὶ τῇ ν νέα = εἰς τὸ πλοῖόν του. — εἴρετο = ἀττ. ἤρετο =

ἠρώτησε. — Μνησίφιλος, πατρικός φίλος τοῦ Θεμ. ἔχων μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτὸν διὰ τῶν συμβουλῶν του καὶ τῆς διδασκαλίας. — ὅ,τι σφι κτλ. = τί ὑπ' αὐτῶν εἶχεν ἀποφασισθῆ. — πρὸς αὐτοῦ = ἀττ. αὐτοῦ ἢ παρ' αὐτοῦ. — ὡς εἶη δεδογ. = ὡς εἶη βεβουλευμένον. — ἀνάγειν τὰς νέας = νὰ διευθύνωσι τὰ πλοῖα, ν' ἀποπλέωσιν. — ἄρα = λοιπὸν (κατὰ τὸν λόγον σου). — οὔτοι ... ἔτι ναυμαχήσεις = βεβχίως δὲν θὰ ναυμαγήσης πλέον. — ἀπαείρωσι = ἀττ. ἀπάρωσι ἐνταῦθα μεταβτ. «τὰς νέας»· συνηθέστερον ἀμεταδᾶτως = σηκώσωσι τὰ πλοῖα, ἐπομένως = ἀποπλεύσωσι. — κατὰ ... πόλις (= ἀττ. πόλεις) = εἰς τὰς πόλεις των. — μὴ οὐ, ἀντί τοῦ ἀπλοῦ μῆ, διότι ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ καὶ περιέχει τὴν ἔννοιαν τῆς κωλύσεως. — τὴν στρατιήν = τὸν στόλον. — ἀπολέεταί τε, ὁ τε μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — ἀβουλήσι = ἀττ. ἀβουλίας ὁ πληθυντ. ἀντί τοῦ ἐνικοῦ = ἀπὸ ἀνοησίαν. — μηχανῆ = τρόπος. — διαχέαι = ἀττ. διαλύσαι = νὰ διαλύσης, νὰ ματαιώσης. — τὰ βεβουλευμένα = τὴν ἀπόφασιν. — ἦν κως κτλ., καὶ τοῦτο ἐξαρτ. ἐκ τοῦ πειρῶ = ἂν δηλ. κᾶπως δυνηθῆς. — ἀναγνώσαι = ἀττ. πεῖσαι. — μεταβουλεύεσασθαι = νὰ μεταβάλλῃ γνώμην. — αὐτοῦ, ποῦ; — μένειν, ὑποκμ. τὸν Εὐρυβιάδην.

Κεφ. 58.

κάρτα, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἡ ὑποθήκη = ἡ συμβουλή. — οὐδὲν... ἀμειψάμενος (= ἀττ. ἀποκρινάμενος) = χωρὶς νὰ ἀποκριθῆ τι. — ἦιε, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — οἱ... συμμῖξαι (= ἀττ. ἀνακοινῶσαι) = νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτόν. — κοινόν τι προῆγμα = κοινήν τινα ὑπόθεσιν. — παριζόμενός οἱ = καθίσας πλησίον αὐτοῦ. — καταλέγει = ἀπαριθμεῖ. — ἔουτοῦ ποιούμενος (δηλ. τὰ ὑπὸ Μνησιφίλου ῥηθέντα) = οἰκειοποιούμενος. — ἄλλα πολλά, ἀντικμ. τοῦ καταλέγει καὶ προστιθεῖς. — ἔς ὃ = ἀττ. ἕως. — ἀνέγνωσε = ἀττ. ἔπεισε. — χρηίζων = ἀττ. δεόμενος, δηλ. Εὐρυβιάδου ἢ μτχ. τροπική. — ἐκβῆναι, ὑποκμ. αὐτόν, δηλ. τὸν Εὐρυβιάδην τὸ ἀπρμφ. τοῦτο, ὡς καὶ τὸ συλλέξει, ἐκ τοῦ ἀνέγνωσε.

Κεφ. 59.

πρὶν ἢ (= ἀττ. πρὶν) ... προθεῖναι τὸν λόγον = πρὶν ἀρχίσῃ τὴν συζήτησιν (πρβλ. σελ. 153, κεφ. 49 «προθέντος Εὐρ.»). — τῶν εἶνε-

κεν=περὶ τούτων, ὧν ἕνεκα— πολλὸς ἦν ἐν τ. λ., κατ' ἔννοιαν= πολλοὺς λόγους ἐποιεῖτο.— οἷα κάρτα δεόμενος=ἐπειδὴ μεγάλην ἀνάγκην εἶχεν.— οἱ προεξανιστάμενοι = ἐκεῖνοι, οἵτινες πρὸ τοῦ νὰ δοθῇ τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος (προ) ἐξέρχονται ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν συναγωνιστῶν (ἐξ) = οἱ προτρέχοντες, οἱ προορμῶντες. Ὁ Θεμ. ὄφειλε νὰ ἀναμένῃ πρῶτον τὴν παρά τοῦ προέδρου τοῦ συμβουλίου, τοῦ Εὐρυβ., ἔναρξιν τῆς συζητήσεως καὶ εἶτα νὰ λάβῃ τὸν λόγον.— ῥαπίζονται (=ἀττ. μαστιγοῦνται), δηλ. ὑπὸ τῶν ῥαβδούχων, ἀρχόντων, εἰς οὗς ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ τήρησις τῆς τάξεως τοῦ ἀγῶνος.— ἀπολυόμενος = ἀπολογούμενος.— οἱ δὲ ἔγκατ.=ἐκεῖνοι δὲ, οἵτινες μένουσιν ὀπίσω, δηλ. δὲν εἰσέρχονται εἰς τὸν ἀγῶνα εὐθύς ὡς δοθῇ τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τούτου.

Κεφ. 60.

τότε μὲν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀπόκρισιν, ἣν δίδει ὁ Θεμιστ. ἐν κεφ. 61 «τότε δὴ».— ἀμείψατο, πῶς παρά τοῖς Ἄττ;— ἔλεγε ἐκείνων κτλ., ἡ σύνταξις: ἔλεγε οὐδὲν ἔτι ἐκείνων τῶν πρ. λεχθέντων = οὐδὲν ἔλεγε πλέον ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐλέχθησαν πρότερον· τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς, ἐπεὰν ἀπαείρωσι κτλ.— ὡς... διαδρήσονται (τοῦ β. διαδιδρήσκω=ἀττ. διαδιδράσκω)=ἔτι δηλ. θὰ φύγωσιν ἐνθεν κἀκεῖθεν.— ἐπεὰν ἀπαείρωσι = ἀφ' οὗ ἀποπλεύσωσι.— παρεόντων τῶν συμ.=ἐπειδὴ οἱ σύμμαχοι ἦσαν παρόντες.— οὐδένα, συναπτόεν τῷ κόσμῳ· τὸ δὲ οὐκ ἔφερε οἱ κ. οὐδ.=δὲν ἦτο εἰς αὐτὸ κόσμιον, πρέπον.— κατηγορεῖν, δηλ. αὐτῶν, τῶν συμμάχων.— ὁ δέ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ (πρβλ. κεφ. 40 «οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο»)— ἄλλου λ. εἶχετο, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἄλλα ἔλεγε.

α) ἐν σοί... ἔστι=εἰς τὰς χεῖράς σου κεῖται, ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται· ὁμοίως λέγει καὶ ὁ Μιλτιάδης πρὸ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης εἰς τὸν πολέμαρχον Καλλίμαχον: «ἐν σοί νῦν, Καλλίμαχε, ἔστι ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας κτλ.» (πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 109).— ἐμοὶ = ὑπ' ἐμοῦ· διότι τὸ πείθη ἐνταῦθα παθητ. — μηδὲ = καὶ μή.— τούτων τ. λόγοισι, ἀντὶ τοῖς τούτων λόγοις.— ἀναξεύξης... τὰς νέας = ἀποπλεύσης.— ἀντίθετος = παράθετος.— ἐκάτερον, δηλ. τὰ ὑπὸ τούτων καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα.— συμβάλλον = (= συγκρουόμενος), δηλ. τοῖς Πέρσαις.— ἀναπεπταμένω = ἀττ.

εὐρεῖ = ἀνοικτῶ. — τὸ = ἄττ. ὁ. — ἔχουσι, μετχ. αἰτιλγκ. — βαρυτέρας... ἐλάσσονας, ποιος ὁ β' ἕρος τῆς συγκρίσεως; — ἀριθμόν = ἄττ. τὸν ἀριθμόν· αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — τοῦτο δὲ = ἀφ' ἑτέρου δέ· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἀπλοῦν μὲν τὸ ἐν τῷ « πρὸς μὲν τῷ Ἰοθμῶ », ἕπερ κανονικώτερον θὰ ἦτο τοῦτο μὲν πρὸς τῷ Ἰ. κτλ. — τὰ ἄλλα, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ εὐτυχήσωμεν. — ἅμα γὰρ τῷ κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ ἀπολέεις Μέγαρα. Ὁ μὲν πεζὸς στρατὸς θὰ καταλάβῃ τὰ Μέγαρα, ὁ δὲ στόλος τὴν Σαλαμίνα καὶ Αἴγινα. — κινδυνεύσεις ἀπάση τῇ Ἑλλ. = ἄττ. κινδυνεύσεις περὶ ἀπάσης τῆς Ἑλλ. = θὰ ἐκθέσῃς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εἰς κίνδυνον.

β) τοσάδε... χρηστὰ = τὰς ἐξῆς ὠφελείας· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ πρῶτα μὲν κτλ. — ἐν αὐτοῖσι, δηλ. ἐν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ κατωτέρω « ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι ». — στεινῶ = ἄττ. στενῶ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πελάγει ἀναπεπταμένω. — συμβάλλοντες = συγκρουόμενοι. — ἦν τὰ οἰκότα (= ἄττ. εἰκότα) ἐκ κτλ. = ἐὰν ὁ πόλεμος λάβῃ φυσικὴν ἔκβασιν. — πολλὸν (= ἄττ. πολὺ) κρατήσομεν = παντελῶς θὰ νικήσωμεν. — πρὸς, μετὰ γενκ. = πρὸς τὸ συμφέρον. — αὐτὶς δὲ = πρὸς τούτοις δέ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πρῶτα μὲν. — περιγίνεται = σφίζεται. — ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται = εἰς τὴν ὁποίαν ὑφ' ἡμῶν ἔχουσι τεθῆ πρὸς φύλαξιν. — μὲν = ἄττ. μὴν = βεβαίως. — τότε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὁμοίως αὐτοῦ τε κτλ. — περιέχεσθε = ἄττ. ἐπιθυμεῖτε. — αὐτοῦ μένων = ἐὰν σὺ μένης αὐτοῦ, δηλ. ἐν Σαλαμίनि. — προναυμαχίσεις Πελ. = θὰ ναυμαχίσης ὑπὲρ τῆς Πελ. — καί, μετὰ τὸ ὁμοίως = καθὼς καί. — καὶ πρὸς τῷ Ἰοθμῶ = καθὼς καὶ πλησίον τοῦ Ἰοθ.· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ αὐτοῦ τε μένων. — οὐδὲ = καὶ οὐ. — σφεας, δηλ. τοὺς Πέρσας. — εἶπερ εὐφρονεῖς = ἐὰν βεβαίως καλῶς σκέπτησαι, δηλ. εἰ αὐτοῦ μένεις.

γ) ἐς τὸν Ἰοθμόν παρέσονται, βραχυλογικῶς = ἤξουσιν ἐς τὸν Ἰο. καὶ παρέσονται ἐν αὐτῷ. — ἕκαστέρω = ἄττ. πορρωτέρω· ἐκ τούτου ἔξαρτ. ἢ γενκ. τῆς Ἀττ. ὡς γενκ. συγκριτικῆ. — τε, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — οὐδενὶ κόσμῳ = ἀνευ τάξεώς τινος, ἐν ἀταξίᾳ. — Μεγάροισί τε κτλ. = καὶ θὰ ἔχωμεν τὸ κέρδος ὅτι σφίζονται τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Αἴγινα καὶ ἡ Σαλαμίς. — ἐν τῇ = ἄττ. ἐν ἡ. — λόγιον = χρησιμός. — κατύπερθε γενέσθαι = ἄττ. κρείσσονας γ. = κρατήσαι. — οἰκότα μὲν κτλ. = λοιπὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐὰν μὲν σκέπτωνται σωφρόνως. — ὡς τὸ ἐπίπαν = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — ἐθέλει =

συνηθίζει: ὡς ὑποκμ. τὰ βουλευόμενα.— γίνεσθαι = νὰ πραγματοποιῶνται.— μὴ... βουλευομένοισι, ἢ ἄρνησις μὴ, διότι ἡ μετχ. ὑποθκ.— προσχωρέειν πρὸς, κατ' ἔννοιαν = ὠφελεῖν, εὐνοεῖν.

Κεφ. 61.

αὐτίς, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἐλεφέρετο, δηλ. αὐτῶ, τῷ Θεμ. = ἠγναντιοῦτο κατ' αὐτοῦ. — σιγᾶν, ὡς ὑποκμ. χρησιμεύει ἢ ἐπομ. πρότασις « τῷ μὴ κτλ. » = τοῦτον, ᾧ μὴ κτλ. — οὐκ ἔων = κωλύων. — ἐπιψηφίζειν = ἐπιτρέπειν τὴν ψηφοφορίαν. — ἀπόλι = ἄττ. ἀπόλιδι. — οὕτω, ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὴν ὑποθετικὴν μετχ. παρεχόμενον πόλιν = ἐὰν δεικνύῃ πόλιν τότε. — γνώμας συμβάλλεσθαι = νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του (ὡς καὶ οἱ λοιποί). — ταῦτα, δηλ. ὅτι Θεμιστοκλῆς ἄπολις ἀνὴρ εἴη. — οἱ προέφερε = ἐπέρριπτε κατ' αὐτοῦ. — ὅτι, αἰτιολογκ. — κατείχοντο, ὑπὸ τίνων; — τότε δὴ, πρβλ. κεφ. 60 « τότε μὲν ». — κείνον... πολλὰ ἔλεγε, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ ἔλεγε = εἰς ἐκεῖνον... πολλὰ ἔλεγεν. — ἑαυτοῖσι, δηλ. ἑαυτῶ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθ. ἀνήκει εἰς τὸ ὡς εἴη κτλ. — μέζων, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἦπερ = ἄττ. ἦ. — ἔστ' ἂν δ. νέες σφι ἔωσι = ἐφ' ὅσον αὐτοὶ ἔχουσιν ἐξωπλισμένα 200 πλοῖα. — οὐδαμοῦς (= ἄττ. οὐδένας) γὰρ Ἑλ. αὐτοῦς (δηλ. τοὺς Ἀθην.) ἐπ. ἀπ. = διότι (ἐδήλου) ὅτι οὐδένας ἐκ τῶν Ἑλλ. θὰ ἀποκρούσωσιν αὐτοῦς, ἐὰν ἐπέρχωνται.

Κεφ. 62.

σημαίνων = ἐκθέτων, δηλῶν. — τῷ λόγῳ, συναπτέον τῷ διέβαινε διαβαίνω δὲ τῷ λόγῳ ἔς τινα, μεταφρικ. = στρέφομαι: διὰ τοῦ λόγου πρὸς τινα. — ἐπεστραμμένα = ἐμφαντικά, τραχεῖς λόγους. — εἰ μενέεις... καὶ... ἔσεαι, ὡς ἀπόδοσις νοητέα τὸ « καλῶς ἔχει ». — ἀνατρέψεις = θὰ καταστρέψῃς. — τὸ πᾶν = τὴν κρίσιν: εἰς τοῦτο ἀνήκει ἡ γενκ. τοῦ πολέμου. — τὸ πᾶν ἡμῖν τοῦ πολ. !φέρουσι αἱ ν., κατ' ἔννοιαν = τὰ πλοῖα παρέχουσιν ἡμῖν τὴν κυριωτέραν δύναμιν ἡμῶν ἐν τῷ πολέμῳ. — ὡς ἔχομεν = ὅπως ἔχομεν: ἐπομένως = αὐτίκα, εὐθύς. — ἀναλαβόντες, ἐνταῦθα = ἀφ' οὗ ἐμβιδάσωμεν εἰς τὰ πλοῖα. — τοὺς οἰκέτας, πρβλ. κεφ. 4, ἐν σελ. 140. — κομιεύμεθα

(= ἄττ. κοιμούμεθα) = πλευσούμεθα. — Σίριν, πόλιν ἑλλ. εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὀμωνύμου ποταμοῦ ἐν Λευκανία, πρὸς Ν. τοῦ Μεταποντίου. — τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἀναγκαῖος ὁ προσδ. πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ὀμωνύμου πόλεως. — ἐκ παλαιοῦ ἔτι, δηλ. χρόνου = ἤδη ἐκ παλαιοῦ χρόνου. — τὰ λόγια = οἱ χρησιμοί. — κτισθῆναι = νὰ ἀποικισθῆ. — μουνωθέντες = στερηθέντες. — μεμνήσεσθε = θὰ ἐνθυμηθῆτε.

Κεφ. 63 - 64.

ἀνεδιδάσκετο = μετέβαλλε γνώμην. — δοκέειν δέ μοι, τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως = μοι φαίνεται δέ· συνηθέστερον προτάσσεται τὸ ὡς «ὡς δοκέειν ἐμοί». — ἄρρωθήσας (= ἄττ. ὀρρωδήσας = φοβηθεῖς) τοὺς ἸΑθ. ... μὴ, πρόληψις: ἄρρωθήσας μὴ οἱ ἸΑθηναῖοι κτλ. — ἀπολιπόντων γὰρ ἸΑθ., δηλ. αὐτοὺς· ἢ μετχ. ὑποθετκ. — οὐκέτι ἐγίνοντο κτλ. = οἱ λοιποὶ δὲν ἦσαν πλέον ἀξιόμαχοι, δηλ. ἱκανοὶ νὰ ἀντιπαραταχθῶσι. — ταύτην, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ αὐτοῦ μ. διαναυμαχέειν (= συγκροτεῖν τὴν ναυμαχίαν). — αἰρέεται = προτιμᾷ. — μένοντας, δηλ. τοὺς ἸΕλληνας. — οὕτω ... ἔπεισι ἀκροβ. = οὕτω φιλονικήσαντες διὰ λόγων = μετὰ τοιαύτην λογομαχίαν. — ἐπεὶ τε = ἄττ. ἐπεὶ. — ἡμέρη τε ἐγένετο καὶ ... , κατὰ παράταξιν ἀντι καθ' ὑπόταξιν = ἡμέρης τε γινομένης σεισμός ἐγένετο. — ἄμα τῷ ἡ. ἀνιόντι (= ἄττ. ἀνίσχοντι) = συγχρόνως μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — τοὺς Αἰακίδας, ἐνταῦθα = τὸν Αἰακὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους τούτου (δηλ. Πηλέα, Τελαμῶνα, Φῶκον καὶ τοὺς ἐκ τούτων καταγομένους Ἀχιλλέα, Αἴαντα, Τεῦκρον). — συμμάχους, κατηγρμ. = ὡς συμμάχους. — αὐτόθεν, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐκ Σαλαμῖνος. — ἐπεκαλέοντο, δηλ. συμμάχους. — ἐπὶ δὲ Αἰακὸν κτλ. = διὰ τὸν Αἰακὸν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας, δηλ. διὰ νὰ κομίσωσι τὰ ἀγάλματα αὐτῶν. Ὁ Αἰακὸς ἦτο βασιλεὺς τῆς Αἰγίνης, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς νύμφης Αἰγίνης. — τοὺς ἄλλους (= τοὺς λοιποὺς) Αἰακίδας, δηλ. τὸν Πηλέα, Φῶκον καὶ τοὺς ἀπογόνους τούτων (Ἀχιλλέα, Τεῦκρον).

Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν.

(Κεφ. 66-67, 70)

Κεφ. 66.

οἱ δὲ ἐς τὸν Ξ. ν. στρ. ταχθέντες—οἱ δὲ ὑπηρετοῦντες εἰς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου.—ἐπειδὴ, χρονκ.—ἐκ Τρηχίνος, πρωτευούσης τῆς Θεσσαλικῆς Μαλίδος· ὁ προσδιορισμὸς συναπτεὸς τῇ διέβησαν.—θεησάμενοι τὸ τραῦμα τὸ Λ.=ἀττ. θεασάμενοι τὸ τραῦμα τὸ Λ.=ἀπ' οὗ παρετήρησαν τὰς (ἐν Θερμοπύλαις) ἀπωλείας τῶν Λακεδαιμονίων. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἄρτεμισίου ὁ Ξέρξης διὰ κήρυκος εἶχε δώσει τὴν ἀδειαν εἰς τὸν ἐν Ἰστιαίᾳ εὐρισκόμενον ναυτικὸν στρατὸν τοῦ νὰ καταλίπη τὴν τάξιν τοῦ καὶ νὰ μεταβῆ πρὸς θέαν τῶν ἐν Θερμοπύλαις νεκρῶν.—Ἰστιαίην, πόλιν ἐν Εὐβοίᾳ (βλ. γεωγραφ. πίν.).—ἐπισχόντες=ἀναμείναντες.—ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρησι=ἐντὸς τριῶν ἄλλων ἡμερῶν.—ἐγένοντο=ἐφθασαν.—ἐν Φαλήρῳ, ἐπιλείψω τότε τῶν Ἀθηνῶν (πρβλ. VI, 116 «τοῦτο . . . ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηνῶν»). Βραδύτερον ὁ Θεμιστοκλῆς κατέστησε τὸν Πειραιᾶ κύριον λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.—ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, τὸ ἀπαρμφ. ἀπολύτως=καθὼς ἐγὼ βέβαια νομίζω.—οὐκ ἐλάσσονες . . . ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θ.=ὄχι ὀλιγώτεροι ἐκείνων, ἔσοι ἐφθασαν εἰς Σηπιάδα καὶ εἰς Θερμ. Οἱ φθάσαντες εἰς Σηπιάδα καὶ Θερμ. Πέρσαι ἀνήρχοντο εἰς 5,283,220 [κατὰ τὴν ἀλλαγὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου.—ἀριθμὸν=ἀττ. τὸν ἀριθμὸν] αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦθα (ὡς καὶ ἐν κεφ. 50)=ἐς τὴν Ἀττικὴν.—κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῆσι ν.=κατὰ ξηρὰν καὶ διὰ τῶν πλοίων.—ἀντιθήσω τοῖσι . . . ἀπολομένοισι . . . τοὺς δε=θὰ θέσω εἰς συμπλήρωσιν ἐκείνων, οἵτινες ἐχάθησαν . . ., ἵτους ἐξῆς.—χειμῶνος=τρικυμίας (παρὰ τὴν Σηπιάδα). Περὶ τοῦ ναυαγίου τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τῶν ἀπωλειῶν αὐτοῦ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σηπιάδα βλ. κεφ. 8, ἐν σελ. 143.—αὐτῶν, ἐκ τοῦ ἀπολομένοισι.—τοῖσι ἐν Θερμ. καὶ τῆσι . . . ναυμ., δηλ. ἀπολομένοισι.—τοὺς . . . οὐκω (=ἀττ. οὐπω) ἐπομένους=οἵτινες δὲν ἠκολούθηον ἀκόμη.—

τότε, δηλ. ἐν Θερμοπύλῃσι, ἐπ' Ἀρτεμισίῳ καὶ πρότερον. — Μηλιάς = ἄττ. Μαλιᾶς. — καὶ μάλα = καὶ πρὸς τούτοις· οἱ μετὰ ταῦτα ἀναφερόμενοι πᾶρσον εἰς τοὺς Πέρσας ναῦς. — πέντε πολίων (= ἄττ. πόλεων), δηλ. τῆς Νάξου, Κύθνου, Σεριφου, Σίφνου καὶ Μήλου. — ἔσωτέρω τῆς Ἑλλάδος = εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος. — ὁ Πέρσης = ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — πλέω = ἄττ. πλείω. — οἱ = αὐτῶν.

Κεφ. 67.

ἀπίκατο = ἄττ. ἀφιγμένοι ἦσαν (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40). — ἐς τὰς Ἀθήνας = ἐς τὴν Ἀττικὴν. — Κύθνω, μιᾷ τῶν Κυκλάδων νήσων ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς. — ἔκαραδόκεον = ἀνέμενον μετὰ προσοχῆς. — τὸν πόλ. κῆ (= ἄττ. πῆ) ἀποβήσεται, πρόληψις = κῆ ὁ πόλεμος ἀποβήσεται = πῶς ὁ πόλεμος θὰ ἀποβῆ. — οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο, ἐπὶ πᾶσι μεταβεβλημένην πῶς τὴν διακοπεῖσαν διὰ τῆς παρενεθετικῆς προτάσεως (Πάριοι δὲ — ἀποβήσεται) πρότασιν «ἐπεὶ ὧν ἀπίκατο...». Τὸ δὲ οἱ δὲ λοιποὶ προετάχθη διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Πάριοι δέ. — ἐνθαῦτα = τότε. — σφι συμμῖξαι = νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτῶν (δηλ. τῶν ἐπιπλεόντων). — τῶν ἐπιπλεόντων, ἐνθαῦτα = τῶν ἀρχηγῶν τῶν πλοίων. — προῖξετο = ἐκαθέζετο ἐπὶ τῆς πρώτης ἑδρας = ἐλάμβανε τὴν προεδρίαν. — μετὰ πεμπτοὶ = προσκληθέντες. — ταξίαρχοι, ἐνθαῦτα = ἀρχηγοὶ (τῶν πλοίων). — σφι... ἐκάστω = ἐκάστω αὐτῶν. — τιμὴν = τιμητικὴν θέσιν, σειράν. — πρῶτος ὁ Σιδώνιος, διότι τὰ πλοῖα τῶν Σιδωνίων ἦσαν τὰ ἄριστα. — ὁ Σιδώνιος βασ. = ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδωνίων. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ τοῦτον. — ἐπὶ δὲ = ἄττ. ἐπὶ δὲ τούτοις = μετὰ τούτους δέ. — ὄλλοι, κρᾶσις ἐκ τοῦ οἱ ἄλλοι (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 82, § 6). — κόσμῳ = ἐν τάξει. — ἐπεξῆς = ἄττ. ἐφεξῆς = κατὰ σειράν. — εἰρώτα = διέταττε νὰ ἐρωτᾷ. — ἀποπειρώμενος ἐκάστου = προσπαθῶν νὰ μάθῃ παρ' ἐκάστου. — εἰ ναυμ. ποιόετο, πλαγία ἐρωτημ. πρότασις προερχομένη ἐκ τῆς ἀπορηματικῆς ὑποτακτ. τοῦ εὐθέως λόγου = εἰνὰ πρέπη νὰ κάμῃ ναυμαχίαν.

Κεφ. 70.

οἱ... πλεῦνες = ἄττ. οἱ πλείονες. — κατὰ τωὐτὸ γνῶμην ἔξεφ. = ἐξέφραζον τὴν αὐτὴν γνῶμην. — τοιγαρῶν = ἄττ. τοιγαροῦν. — ἐκέλευσε, τοὺς περὶ αὐτόν. — παρήγγελλον, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πλοίων.

—ἀναπλέειν = ἀνάγεσθαι. — παρεκρίθησαν = ἀττ. παρετάχθησαν (πρὸς μάχην)· τούτου ἀκριβεστέρα διασάφησις τὸ διαταχθέντες = κατὰ σειράν καὶ τάξιν. — κατ' ἡσυχίην = ἡσύχως. — ἐξέχρησε = ἀττ. ἐξήρκεσε. — οἱ δὲ παρεσκευάζοντο, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ = παρεσκευάζοντο δὲ (πρὸ βλ. κεφ. 40 «οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο» — VII, 208, ἐν σελ. 119 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — εἶχε = κατελάμβανε. — δέος τε καὶ ἀρρωδίη = φόβος καὶ τρόμος. — οὐκ ἦκιστα = μάλιστα. — ἀρρώδεον = ἀττ. ὠρρώδουν = ἐφοβοῦντο. — ὅτι... μέλλοιεν... πολιορκήσονται (= πολιορκηθήσονται), παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — κατήμενοι = ἀττ. καθήμενοι. — νικηθέντες = ἐὰν νικηθῶσιν. — ἀπολαμφθέντες = ἀττ. ἀποληφθέντες = ἀποκλυσθέντες. — ἀπέντες = ἀττ. ἀφέντες. — τὴν ἑαυτῶν, δηλ. γῆν.

Ε'. Οἱ Ἕλληνας ἐξαναγκάζονται πρὸς ναυμαχίαν ἐν Σαλαμίῳ.

(Κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)

Κεφ. 71-72.

ὁ πεζός, δηλ. στρατός. — ὑπὸ τὴν παρ. νύκτα = διαρκούσης ταύτης τῆς νυκτός. — καίτοι = καὶ ὅμως. — ἐμμηχανήντο, ἐν παθητ. σημασία (= εἶχον ἐπινοηθῆ)· οὕτω πολλάκις ἀπαντᾷ ὁ παρκμ. καὶ ὁ ὑπερσυντ. τοῦ μηχανᾶσθαι. — ὅπως... μὴ ἐσβάλοιεν = πῶς νὰ μὴ εἰσβάλωσιν. — κατ' ἡπειρον = κατὰ γῆν = διὰ ξηρᾶς. — ὡς, συναπτέον τῷ τάχιστα = εὐθὺς ὡς. — τοὺς ἀμφὶ Λεων. = τὸν Λεων. καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. — τετελευτηκέναι, ἐκ τοῦ ἐπύθοντο· παρατηρητέα ἢ σύνταξις τοῦ πυνθάνεσθαι μετ' ἀπρμφ. — πολίων = ἀττ. πόλεων. — ἐς τὸν Ἴ. ἴζοντο, βραχυλογία = ἐλθόντες ἐς τὸν Ἴ. ἴζοντο (= ἐστρατοπέδευον) ἐν αὐτῷ. — σφι ἐπὶν = πρῶτιστο αὐτῶν (πρὸ βλ. κεφ. 42). — συγχώσαντες (τοῦ β. συγχοῦν) = ἀφ' οὗ συνέχωσαν, ἐκάλυψαν διὰ χωμάτων. — τὴν Σκ. ὁδόν, τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τῆς Κορίνθου εἰς Μέγαρον καὶ Ἀττικὴν παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ἀποτόμων βράχων· ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ληστοῦ Σκίρωνος, ὃν ἐφόβουσεν ὁ Θησεύς.

—οἰκοδόμεον, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;—ἦνετο=ἄττ. ἠνύετο=ἐπερα-
τοῦτο.—φορμοὶ (ἐκ τοῦ ῥ. φέρω)=κοφίνια.—ψάμμον=ἄμμον.—ἐσε-
φορέοντο=εἰσεφέροντο=εἰσεκομίζοντο.—ἐλίнуον=ἄττ. ἐπαύοντο,
οὐ καὶ τὴν σύνταξιν ἔχει.—οἱ βωθήσαντες=οἱ ἐλθόντες εἰς βοή-
θειαν.—Ἑλλήνων, ἐκ τοῦ οἱ βωθήσαντες.—ὑπεραρρωδέοντες τῇ
Ἑλλ. κ.=πολὺ φοβούμενοι διὰ τὴν Ἑλλάδα κινδυνεύουσαν.—τοῖσι δὲ
ἄλ. Πελ. ἔμελε οὐδὲν = οἱ δὲ ἄλλοι Πελ. οὐδὲν ἐφρόντιζον.—
᾽Ολύμπια, βλ. βιβλ. VII, κεφ. 206.—Κάρνεια, ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ
τελουμένη πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος (πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 106).
—παροϊχώκεε, ὑπερσυντ. τοῦ παροῖχομαι=εἶχον παρέλθει. Ἐπειδὴ
ἡ ἑορτὴ τῶν ᾽Ολυμπίων καὶ Καρνείων εἶχε παρέλθει, οὐδένα σπου-
δαῖον λόγον ἠδύνατο νὰ προβάλλωσιν οἱ λοιποὶ Πελοπ. διὰ τὴν
καθυστέρησιν τῶν ταύτην.

Κεφ. 74.

τοιούτω π. συνέστασαν = εἰργάζοντο ἀπὸ κοινοῦ εἰς τοιοῦτον
ἐπίπνον ἔργον, δηλ. εἰς τὴν δυχύρωσιν τοῦ Ἴσθμοῦ.—ἄτε περὶ τοῦ
παντός κτλ. = ἐπειδὴ ἐκινδύνευον ἤδη περὶ τοῦ παντός· ἡ εἰκὼν
ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἀγῶνος τοῦ δρόμου.—τῆσι νηυσί, δοτκ. ὄργανκ.—
ἐλλάμπεσθαι, τοῦ ῥ. ἐλλάμπεσθαι = ἀριστεύειν, νικᾶν.—ὅμως,
συναπτόεν τῷ ἀρρώδεον = ἄττ. ὠρρώδουν = ἐφροῦντο.—ταῦτα
πυνθανόμενοι = καίπερ ταῦτα πυνθανόμενοι (= πεπυσμένοι) =
ἂν καὶ ταῦτα εἶχον πληροφορηθῆ· διὰ τοῦ ταῦτα ἐννοεῖται ἡ δυχύ-
ρωσις τοῦ Ἴσθμοῦ.—οὐκ οὕτω... ὡς=ὄχι τόσον... ὅσον.—δειμαί-
νοντες=φοβούμενοι.—τέως=ἐπὶ τινα χρόνον.—σιγῆ=σιωπηλῶς,
κρυφίως.—λόγον ἐπ.=διελέγετο, δηλ. αὐτῷ.—θῶμα π.=θανμά-
ζοντες· ἐτέθη ὁ πληθ., διότι ἐν τῷ ἀνὴρ ἀνδρὶ ἐνυπάρχει ἡ ἐννοια
τῆς πλειονότητος.—ἐξεργάγη, ἀπροσώπως=ἐγένετο ἐκρηξις, δηλ.
τῆς ἀγανακτήσεως τῶν στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν.—ἐς τὸ μέσον=
φανερὰ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ «σιγῆ».—περὶ τῶν αὐτῶν, περὶ ὧν καὶ
εἰς τὰ προηγούμενα συνέδρια, δηλ. ἂν πρέπει νὰ φύγωσιν ἢ νὰ μεί-
νωσιν.—οἱ μὲν, ἐτέθη ὡς εἰ προηγεῖτο πολλὰ ἔλεγον ἀντὶ τοῦ ἐλέ-
γετο.—χρεὸν (=ἄττ. χρεών) εἶη=χρείη· τοῦ ἀπροσ. χρῆ.—μηδὲ=
καὶ μὴ, ἐπειδὴ οὐδεμία ἀρνήσις προηγεῖται.—δοριαλῶτου=κυριευ-
θείσης.—Ἄθ. δὲ καὶ κτλ., βραχυλογία ἀντὶ Ἄθ. δὲ καὶ Αἰγ. καὶ
Μ., ὡς χρεὸν εἶη αὐτοῦ μ. ἀμύνεσθαι.—αὐτοῦ, δηλ. ἐν Σαλαμῖνι.

Κεφ. 75.

ἐνθαῦτα, χρονκ. — ὡς, αἰτιλγκ. — ἔσσοῦτο = ἄττ. ἦττάτο. — τῆ γνώμη = κατὰ τὴν γνώμην. — λαθὼν ἐξέρχεται, ἀντὶ τοῦ ἔλαθεν ἐξελθῶν. — πέμπει... ἄνδρα κτλ., διὰ τοῦ διαδήματος τούτου ἐσκόπει ὁ Θεμ. τοὺς μὲν Πέρσας ν' ἀναγκάσῃ νὰ ἐπισπεύσωσι τὸν ἐπίπλου κατὰ τοῦ ἑλλ. στόλου, τοὺς δ' Ἑλλ. νὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς φυγῆς καὶ νὰ βιάσῃ αὐτοὺς τρόπον τινὰ πρὸς τὴν νίκην, ἣν οὗτος ἐθεώρει βεβαίαν. — πλοίω = διὰ πλοιοαρίου συναπτόεν τῷ πέμπει. — τὰ (= ἄττ. ἃ) λέγειν χρεὸν (δηλ. ἦν) = ὅσα ἔπρεπε νὰ λέγῃ. — τὸν δὴ κτλ. = ἀκριβῶς τοῦτον, τὸν ὅποιον ὁ Θεμ. κτλ. — ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων = μετὰ ταῦτα τὰ συμβάντα, δηλ. μετὰ τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων ἐπεξηγεῖται σαφέστερον διὰ τοῦ ὡς ἐπεδέκοντο κτλ. — Θεσπία, ἐνταῦθα = πολίτην Θεσπία, ἔχοντα δηλ. πολιτικὰ δικαιώματα ἐν Θεσπιάς. — ὡς ἐπεδέκοντο κτλ. = ὅτε ἐδέχοντο κτλ. Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν Θεσπιέων κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἠλαττώθη (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 222 καὶ βιβλ. IX, κεφ. 30), οἱ Θεσπιεῖς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ ἐδέχοντο ξένους ὡς πολίτας· μετὰ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ θερμῶς συσταθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεμ. Σίκινος. — πολίτας = ἄττ. πολίτας. — χρ. (= κατὰ τὰ χρήματα) ὄλβιον, δηλ. ἐποίησε ὄλβιος δὲ = ἄττ. εὐδαίμων, πλούσιος. — λάθρη, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — τὰ ὑμέτερα (δηλ. πρηγματα), περίφρασις ἀντὶ ὑμᾶς ὡς καὶ τὰ τῶν Ἑλλ. πρ. = τοὺς Ἑλλ. — κατύπερθε γ. = ἄττ. κρείττονα γίνεσθαι ἢ νικᾶν. — φράσσοντα τί μτχ. εἶναι αὕτη; — δρησμόν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — παρέχει = πάρεστι ἢ ἔξεισι· συνήθως συντάσ. μετὰ δοτ. ἐνταῦθα μετὰ αἰτιατικ. καὶ ἀπρμφ. (ὑμέας... ἐξεργάσασθαι = νὰ κατορθώσῃτε σεις.) — ἦν μὴ περιίδητε δ. αὐτ. = ἐὰν δὲν ἀφήσῃτε αὐτοὺς νὰ φύγωσιν. — ὁμοφρονέουσι = ἄττ. ὁμοφρονοῦσι. — τε, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — πρὸς ἑωυτοὺς... καὶ τοὺς μὴ, ἢ σύνταξις: ὄψεσθε σφέας (= αὐτοὺς) τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονοῦντας καὶ τοὺς μὴ (δηλ. τὰ ὑμέτερα φρονοῦντας) ναυμαχέοντας πρὸς ἑωυτοὺς (= πρὸς ἀλλήλους).

Κεφ. 76.

ἐκποδῶν ἀπ. = ἀπήρχето. — ὡς = ἐπειδὴ. — πιστὰ = πιστευτά, ἀξιόπιστα. — τοῦτο μὲν... τοῦτο δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου

δέ.—Ψυττάλειαν, κειμένην πλησίον τῆς Α. ἄκρας τῆς Σαλαμίως, ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ Πειραιῶς (νῦν Λιψοκουτάλαν)· βλ. σχέδ. ἐν πίν. XIII.—ἀπεβίβασαν, δηλ. ἐκ τῶν νεῶν.—ἐπειδή, χρονκ.—μέσαι νύκτες=μεσονύκτιον.—ἀνήγον, ἀπολύτως ἄνευ τοῦ τὰς ναῦς εἶθεν=ἀνήγοντο=ἔπλεον.—τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας, προσδιορίζει ἀκριθέστερον τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀνήγον=δηλ. τὸ δυτικὸν κέρας. Οἱ Πέρσαι τὸ δυτικὸν κέρας τοῦ στόλου ἀνήγον πρὸς τὴν Σαλαμ., ἵνα περικυκλώσῃ τὸν ἑλλ. στόλον τὸν ὁρμουντα ἐν τῇ λιμένι τῆς πόλεως Σαλαμ. καὶ οὕτω ἀποκλείσῃ τὴν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς Ἐλευσί- νος πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου φυγὴν τῶν Ἑλλήνων· ὡσαύτως οἱ Ἑλλ. ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τοῦ περσ. στόλου τοῦ παρατετα- γμένου περὶ τὴν Κέον καὶ Κυνόσουραν ἀπεκλείσθησαν τοῦ εἰσπλου εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον (βλ. σχέδ. ἐν πίν. XIII).—κυκλούμενοι, δηλ. τοὺς Ἑλλ.=ἐκτελοῦντες κινήσεις πρὸς περικύκλωσιν (τῶν Ἑλλήνων).—τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κ., ἀκρωτήρια εἰς τὴν ἀνατολ. πλευρὰν τῆς Σαλαμίως.—μέχρι Μουνιχίης, ἢ Μουνιχία χερσόνησος τῆς Ἀττικῆς μετ' ὁμώνυμον λιμένα κείμενον μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου.—ἵνα δὴ=ἵνα φυσικῶς.—ἀπολαμφθέντες=ἄττ. ἀπολη- φθέντες.—δοῖεν, μετὰ τὸ ἐξῆ· παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῶν ἐγκλί- σεων.—τίσιν=δίκη· τὸ δὲ δίκην δίδωμι=τιμωροῦμαι.—τῶν ἐπ' Ἄρτ. ἄγων.=διὰ τὰς παρὰ τὸ Ἄρτεμίσιον μάχας.—τῶν Περσέων, γενκ. διαιρητκ.=πολλοὺς τῶν Περσῶν.—ὡς, τελικὸς σύνδεσμος· ἐπα- ναλαμβάνεται κατωτέρω διὰ τοῦ ἵνα.—ἐξοισομένων (ἐν παθ. σημα- σία) τῶν τε ἄ. καὶ τῶν ν.=ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄνδρες καὶ τὰ ναυάγια θὰ ἐκφέρωνται (ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν γῆν).—ἐν γὰρ δὴ κτλ.=διότι ἢ νῆσος ἀκριβῶς ἔκειτο εἰς τὸ πέρασμα, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ γίνῃ ἢ ναυμα- χία.—τοὺς μέν, δηλ. τοὺς Πέρσ.: τοὺς δέ, τοὺς Ἑλλ.—περιποίεωσι =σφῆζωσι.—πυνθανοίαιτο=ἄττ. πυνθάνοιντο (ἰδ. Ἡρ. διάλ. σελ. 86, § 40).—τῆς νυκτός, τί γενκ. εἶναι αὕτη;—οὐδὲν=οὐδόλως· ἐμφαντικώτερον τοῦ οὐ.—παραρτέοντο=ἄττ. παρεσκευάζοντο.

Κεφ. 78 - 79.

τῶν ἐν Σ. στρατηγῶν, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὄψιστος λόγων=λογο- μαχία.—πολλός, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;—ἦδσαν δὲ οὐκω (=ἄττ. οὐπω) =δὲν ἐγνώριζον δὲ ἀκόμη.—τῆς ἡμέρης, γενκ. χρονκ.—

ὄρων = ἄττ. ἑώρων = ἑωράκεσαν = εἶχον ἴδει. — ἐδόκεον = ὄνοντο ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ κατὰ γ. εἶναι (δηλ. αὐτοῦς) = εἶτι εἶναι εἰς τὴν θέσιν των. — συνεσιτηκότων = ἄττ. ἐριζόντων. — ἔξ Αἰγίνης διέβη, ὁ Ἄριστ. ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς ἐξορίας ποιούμενος χρῆσιν τοῦ δικαιομάτος, ὅπερ εἶχε χορηγήσει εἰς τοὺς ἐξωστρακισμένους ψήφισμα τῶν Ἀθην. γενόμενον πρὶν ἢ ἐγκαταλειφθῆ ἢ πόλις. — ἐξωστρακισμένος δὲ ὁ τ. δ., πιθανῶς κατὰ τὸ ἔτος 483 τῆ ἐνεργείᾳ τοῦ Θεμιστ. ἐξωστρακισμένος δὲ = ἐξωρισμένος δι' ὀστρακισμοῦ ὀστρακισμὸς δὲ = ἐξορία δι' ὀστράκων (πηλίνων πινακίδων). — τὸν = ὄν. — νενόμικα = εἶμαι πεπεισμένος. — πυνθανόμενος, ἢ μετγ. αἰτιλγκ. — ἄριστον = χρηστότατον. — ὦνῆρ, κρᾶσις, ἐκ τοῦ ὁ ἀνῆρ. — στὰς ἐπὶ = προσελθὼν πρό. — τὸ συνέδριον = τὸν τόπον τοῦ συνεδρίου. — ἐξεκαλέετο = ἐκάλει ἔξω. — τὰ μάλιστα = ἄττ. μάλιστα. — ὑπὸ δὲ μεγάλῃος (= ἄττ. μεγέθους) = ἔνεκα δὲ τοῦ μεγέθους. — λήθην... ποιούμενος = ἐπιλανθανόμενος = λησμονῶν. — ἐκείνων, δηλ. τῆς προτέρας ἔχθρας των. — συμμῖξαι = ἄττ. ἀνακοινῶσαι. — προακηκόεε = εἶχεν ἀκούσει προηγουμένως. — οἱ ἀπὸ Πελοπ. = οἱ παρόντες ἐκεῖ Πελοποννήσιοι. — ἐξῆλθέ οἱ = ἦλθεν ἔξω πρὸς αὐτόν. — στασιάζειν = νὰ φιλονικῶμεν πρὸς ἀλλήλους. — χρεόν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — καὶ δὴ = καὶ μάλιστα. — ἐν τῷδε, δηλ. τῷ καιρῷ. — περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμ. = περὶ τοῦ ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν δύο. — ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξις τοῦ ἐργάσεται. — αὐτόπτης... γενόμενος = ὡς αὐτόπτης. — τοι = ἄττ. σοι. — ἴσον, συναπτέον τῷ Πελοποννησίοισι ἐκ τούτου ἔξαρτᾶται τὸ πολλά τε καὶ ὀλίγα λ. = εἶναι τὸ αὐτὸ διὰ τοὺς Πελ. νὰ λέγωσι πολλά καὶ ὀλίγα. — ἐνθεῦτεν, δηλ. ἀπὸ Σαλαμίως. — ἐκπλῶσαι = ἄττ. ἐκπλεῦσαι. — περιεχόμεθα = περικλειόμεθα. — ἀλλ', ἐνταῦθα = ὅθεν, διὰ τοῦτο.

Κεφ. 80 - 81.

ἀμείβετο τοισίδε, δηλ. λόγοις = ἄττ. ἀπεκρίνατο τάδε. — κάρτα, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — κάρτα τε χρ. διακ. = καὶ λίαν ὠφέλιμα προτρέπεις ἀναφορικῶς πρὸς τὸ «ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἔστι... περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται» (κεφ. 79). — εὐ ἡγγειλας (= καλὴν εἰδήσιν ἐκόμισας), ἀνα-

φορικῶς πρὸς τὴν ἀγγελίαν περὶ τῆς κυκλώσεως τῶν Ἑλλήνων. — τὰ γὰρ ἐδεόμην... ἦκεις, ἢ σύνταξις: ἦκεις αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος (τούτων), ἃ γενέσθαι ἐγὼ ἐδεόμην = ἦλθες (ἐδῶ) γενόμενος σὺ δ' ἴδιος αὐτόπτης τούτων, τὰ ὅποια ἐγὼ ἐπεθύμουν νὰ γείνωσι. — ἔξ ἐμέο, δηλ. ἔόντα = ὅτι ἐκ μέρους μου προέρχονται = ὅτι εἰς τὰς ἐνεργείας μου ὀφείλονται. — ὅτε, ἐνταῦθα ἐν αἰτιολογ. σημασίᾳ = ἐπειδὴ. — ἀέκοντας = ἄκοντας. — παραστήσασθαι = ἀναγκάζειν, δηλ. ἐς μάχην καθίστασθαι. — πλάσας (= ἐπινοήσας) λέγειν, δηλ. αὐτὰ. — οὐ πείσω, δηλ. αὐτούς. — ὡς οὐ ποιεύντων κτλ. = διότι οὗτοι (οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ) νομίζουσιν, ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν πράττουσι ταῦτα. — παρελθῶν = εἰσελθῶν (εἰς τὸ συνέδριον τῶν στρατηγῶν). — ὡς ἔχει = πῶς ἔχει, δηλ. τὸ πρᾶγμα. — ταῦτα δὴ τὰ κ., δηλ. ἔστιν. — ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται = θὰ εἶναι τὸ αὐτὸ δι' ἡμᾶς. — οὐ, συναπτέον τῷ ἔτι = οὐκέτι. — εἴπερ = ἐὰν ἀληθῶς. — φάμενος = φάσκων. — μόγις (= ἄττ. μόλις), συναπτέον τῷ λαθῶν. — ἐκπλώσαι λαθῶν τοὺς ἐπορμόεντας (= ἄττ. ἐφορμῶντας) = ὅτι ἐξέπλευσε διαφυγῶν τὴν προσοχὴν τῶν πολιορκούντων (πολεμίων). — παραρτέεσθαι = ἄττ. παρασκευάζεσθαι ἐκ τούτου ἐξαρτ. ἢ μετοχ. ὡς ἀλεξισομένους = πρὸς ἄμυναν. — συνεβούλευε, δηλ. αὐτοῖς. — εἴπας, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — μετεστήκεε = ἀπεχώρησε. — ἀμφισβασίη (ἀμφισβαίνω) = ἀμφισβήτησις, φιλονικία ὥστε λόγων ἀμφ. = λογομαχία (πρβλ. λόγων ὠθισμὸς ἐν κεφ. 78). — πλεῖνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἐλείθοντο = ἐπίστευον.

Κεφ. 82.

ἀπιστεόντων τούτων, ἢ μετχ. χρονκ. — Τηνίων, κατοίκων τῆς νήσου Τήνου. μίᾳ τῶν Κυκλάδων. — ἦπερ δὴ = ἀκριβῶς αὐτή, ἣτις βεβαίως. — ἐς τὸν τρίποδα, τὸν ὅποιον οἱ Ἕλληγες μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἀπέρωσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα. Ὁ τρίπους οὗτος ἦτο χρυσοῦς καὶ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τριῶν χαλκῶν ὄφρων, ὧν τὰ σώματα περιπλεκόμενα ἀπετέλουν σπειροειδῆ στήλην· ἐπὶ τῶν σπειρῶν τῶν ὄφρων οἱ Ἕλληγες ἐπέγραψαν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τῶν μετασχουσῶν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων (βλ. εἰκ. ἐν πίν. XII). Καὶ ὁ μὲν χρυσοῦς τρίπους ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Φωκέων ἐν τῷ γ' ἱερῷ πολέμῳ, οἱ δὲ

χαλκοὶ ὄφρεις μετεκομίσθησαν ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου σφύζονται μέχρι σήμερον ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ (Ἰατμεϊντάν) ἠκρωτηριασμένοι. — ἐν τοῖσι τὸν β. κατελοῦσι (= ἄττ. καθελοῦσι) = μεταξὺ τούτων, οἵτινες ἐνίκησαν τοὺς βαρβάρους. — τῇ πρότερον ἐπ' Ἄρτ., δηλ. αὐτομολησάση. Περὶ τοῦ πράγμ. ἰδ. κεφ. 11 « Ἀντίδωρος Λήμνιος... αὐτομολέει [κτλ.]. — ἐξεπληροῦτο... ἐς τὰς, ἐνταῦθα = ἀνήρχετο εἰς τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν τῶν... — τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλ. = τὸ ναυτικὸν τῶν Ἑλλ. — ἐς τὰς, τὸ ἄρθρον ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐν κεφ. 42 μνημονευθὲν ὀλικὸν θῆρσιμα τῶν 378 πλοίων, ὅπερ νῦν ἀνῆλθεν εἰς 380 πλοῖα. — δύο... νεῶν τ. κατέδεδε (= ἄττ. ἔδει [ὡς ὑποκμ. τὸ ναυτικὸν]) = εἶχεν ἀνάγκην τότε δύο μόνον πλοίων διὰ τὸν (στρογγύλον) ἀριθμὸν.

ΣΤ'. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία (480).

(Κεφ. 83-96)

Κεφ. 83.

ὡς... δὴ = ἐπειδὴ λοιπόν. — τὰ λεγόμενα... τῶν Τ. ῥήματα = οἱ λόγοι τῶν Τηνίων. — πιστά... ἦν τοῖσι Ἑλλ. = πιστευτὰ ἐγίνοντο εἰς τοὺς Ἑλληνας. — παρεσκευάζοντο, τίνες; — ἠὼς (= ἄττ. ἕως) τε διέφαινε καὶ... προηγόρευε, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν (πρβλ. κεφ. 56 « νύξ τε ἐγίνετο καί... »). — δὴ = ἦδη. — διέφαινε = ἐφαίνετο. — καὶ οἱ = καὶ οὗτοι (οἱ Ἑλληνες) ἀντὶ τῆς ὀνομαστ. « οἱ... ποιησάμενοι » ἀνεμένετο γενκ. ἀπόλυτος « τούτων... ποιησαμένων ». — τῶν ἐπιβατέων = ἄττ. τῶν ἐπιβατῶν. Ἐπιβάται δὲ = οἱ ναυτικοὶ στρατιῶται. — εὖ ἔχοντα = ὠραία, εὖστοχα συναπτόεν τῷ ἔκ πάντων = ἐξ ὅλων λοιπόν ἢ ἔννοια εἶναι: ὠραιότερα ἀπὸ ὅλους. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔλαβον τὸν λόγον ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἀλλ' ὁ Ἡρόδ. ἀναφέρει μόνον τὸν Θεμιστ., διότι τούτου ὁ λόγος ἦτο ὁ σημαντικώτατος. Τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου δὲν ἀνακοινᾷ ἡμῖν ὁ Ἡρόδ., ἀλλὰ δηλοῖ ὅλως γενικῶς ἐπὶ τίνων σημείων ὁ λόγος ἐστηρίχθη. — τὰ δ' ἔπεα ἦν... ἀντιτιθέμενα (= ἀντετίθετο) =

οἱ δὲ λόγοι του ἀπέβλεπον εἰς τοῦτο, εἰς τὸ ν' ἀντιπαραθέτῃ.—
 πάντα τὰ κρέσσω (= ἄττ. κρείσσω) τοῖσι ἔσσοσι (= ἄττ. τοῖς
 ἦτιοσι)=δλα τὰ εὐγενέστερα πρὸς τὰ χειρότερα, δηλ. τὴν ἀνδρείαν
 πρὸς τὴν δειλίαν, τὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὴν δουλείαν, τὴν δέξαν
 πρὸς τὴν κατασχύνῃν. — φύσει (= ἄττ. φύσει), ἀντιτίθεται πρὸς
 τὸ καταστάσι· ἢ μὲν φύσις δηλοῖ πᾶν ὄν, τι ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος
 εἰς τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας, ἢ δὲ κατάστασις πᾶν ὄν, τι ὀφείλει
 οὗτος εἰς τὰς σχέσεις καὶ τὸ περιβάλλον, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται καὶ
 ζῇ· ὥστε κατάστασις σχεδὸν=συνήθεια. Ἀμφότερα δέ, ἢ τε φύσις
 καὶ κατάστασις, ἀποτελοῦσι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ
 Θεμιστοκλῆς παρακινεῖ ἐνταῦθα τοὺς Ἕλληνας ν' ἀποδείξωσι
 δι' ἔργων τὸν ἠθικὸν αὐτῶν χαρακτήρα, ὡς τὸ θάρρος, τὴν ἀν-
 δρείαν κ.τ.τ.—ἐγγίνεται=κεῖται.—παραινέσας, δηλ. τοῖς Ἕλλησι.
 —τούτων, ἐκ τοῦ τὰ κρέσσω.—καταπλέξας τὴν ῥῆσιν=ἄττ. παυ-
 σάμενος τοῦ λόγου.—καὶ οὗτοι ἐσέβαινον καὶ ἦκε, κατὰ παράτα-
 ξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν.—κατὰ τοὺς Αἰακίδας=διὰ τοὺς Αἰακίδας,
 δηλ. ἵνα φέρῃ τὰ ἀγάλματα τῶν Αἰακιδῶν. Περὶ τοῦ πράγματος
 ἰδ. κεφ. 64.—ἀπεδήμησε=ἀπέπλευσε.

Κεφ. 84.

ἐνθαῦτα, χρονκ.—ἀναγομένοισι δέ σοι αὐτ. ἐπεκέατο (= ἄττ. ἐπέ-
 κειντο) οἱ β.=κατ' αὐτῶν δέ, ὅτε ἐξήρχοντο εἰς τὸ πέλαγος, εὐθύς
 ἐπετίθεντο οἱ βάρβαροι.—πρύμναν ἀνεκρούοντο = ἐπλεον ὑπισθο-
 δρομικῶς (οὕτως ὥστε τὸ ἔμβολον νὰ μένῃ ἐστραμμένον πρὸς τοὺς
 ἐχθρούς· πρβλ. β:βλ. VI, κεφ. 115).—ᾠκελλον, παρτκ. ἀποπειρατικὸς
 = προσεπάθουν νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ξηράν. — τὰς νέας, πῶς παρὰ
 τοῖς Ἄττ.; — Ἀμεινίης, οὐχὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου,
 ὅστις κατήγετο ἐκ Δεκελείας. — Παλληνεύς, ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ δήμου
 Παλλήνης. — ἔξαναχθεις=ἐξεληθῶν, δηλ. ἐκ τῆς τάξεως. — νηὶ
 (δηλ. τῶν πολεμίων) ἐμβάλλει = ἐπιπίπτει κατὰ πλοίου ἐχθρι-
 κοῦ. — συμπλακείσης δὲ τῆς νεός, δηλ. τῇ νηὶ τῶν πολεμίων. —
 οὐ δυναμένων, δηλ. τῶν ναυτῶν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ τῆς νεός·
 ἢ μετχ. χρονκ. — οὕτω δὴ = τότε λοιπόν. — βωθέοντες = ἄττ.
 βοηθοῦντες. — συνέμισγον, δηλ. τοῖς πολεμίοις = συνεπλέκοντο μὲ
 τοὺς πολεμίους. — Αἰγινῆται, δηλ. λέγουσι. — ταύτην, ἐπαναλαμ-

θάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ τὴν κατὰ (=διὰ) τοὺς Αἰακίδας ἀποδ. ἐς Αἴγινα, δηλ. ναῦν. — τάδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὧς φάσμα κτλ. — διακελεύσασθαι, δηλ. τοῖς Ἑλλησι = ὅτι προέτρεψε τοὺς Ἑλληνας, δηλ. πρὸς μάχην κατὰ τῶν Περσῶν τὰ ἀπαρμφ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ λέγεται παρατηρητέα δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς συντάξεως (1. λέγεται ... ὧς κτλ., 2. λέγεται ... διακελεύσασθαι). — στρατόπεδον = στρατεύμα. — τάδε, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ὀνειδίσασαν = ἀπ' οὗ εἶπε τὰ ἐξῆς ὀνειδή. — πρότερον, πρὶν δηλ. τὸ φάσμα ἀποτείνῃ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐνθαρρυντικοὺς λόγους. — ὦ δαιμόνιοι = ὦ ἀνόητοι. — μέχρι κόσου (= ἀττ. πόσου), δηλ. χρόνου = ἕως τότε.

Κεφ. 85.

κατὰ = ἀπέναντι. — ἐτετάχατο = τεταγμένοι ἦσαν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40) = εἶχον ταχθῆ. — τὸ πρὸς Ἑλ. κτλ. = τὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἑλευσίνας καὶ πρὸς δυσμὰς κέρας. Ὡστε οἱ Φοίνικες κατεῖχον τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Περσικοῦ στόλου. — Ἴωνες, δηλ. ἐτετάχατο. — τὸ πρὸς τὴν ἠῶ κτλ., δηλ. κέρας = τὸ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὸν Πειραιᾶ κέρας. Ὡστε οἱ Ἴωνες κατεῖχον τὸ ἀριστερὸν κέρας τοῦ Περσικοῦ στόλου. — ἠθελοκάκεον = ἐκουσίως ἐγένοντο κακοί (=δειλοί). — αὐτῶν, ἡ γενκ. ἐκ τοῦ ὀλίγοι. — κατὰ τὰς Θεμ. ἐντολὰς = συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεμιστ. (ὅστις κατὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἀπόπλου εἶχε χαράξει ἐπὶ βράχων συμβουλὰς πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ Ξέρξου στρατευομένους Ἴωνας, ὅπως ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῶν Περσῶν ἢ παραμένοντες παρὰ τοῖς Πέρσαις δειχθῶσιν ἐκουσίως δειλοὶ κατὰ τὴν συμπλοκῆν). — πλεῖνες πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἔχω, μετ' ἀπαρμφ. = δύναμαι. — συχνῶν = πολλῶν. — τριηράρχων = κυβερνητῶν τριήρων. — καταλέξει = ἀπαριθμῆσαι. — χρήσομαι = καταλέξω τὸ δὲ οὐδὲν = οὐ ὥστε χρήσομαι δὲ αὐτ. οὐδὲν = δὲν θ' ἀπαριθμῆσω ὅμως αὐτά. — εἶνεκεν = ἀττ. ἕνεκα. — μέμνημαι, ἐνταῦθα = ἀναφέρω. — ὅτι = διότι. — διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ποῖον; — ἐτυράννευσε = ἐγένετο τύραννος. — καταστησάντων τ. Π., δηλ. αὐτὸν τύραννον = ὅτι οἱ Πέρσαι διώρισαν αὐτόν, δηλ. διορισθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν (πρβλ. ΙΧ, κεφ. 90). — ἀνεγράφη, δηλ. ἐν τῷ καταλόγῳ, τῷ ὀρισμένῳ πρὸς σημείωσιν τῶν εὐεργετῶν τοῦ βασιλέως. — οἱ ἐδωρήθη = εἰς αὐτὸν ἐχαρίσθη.

Κεφ. 86.

περὶ μὲν νυν τ. οὕτω εἶχε=λοιπὸν τὰ μὲν ἀφορῶντα εἰς τούτους (τοὺς Ἴωνας) οὕτως εἶχον.—τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, δηλ. τῶν Περσῶν =αἱ πλείσται νῆες, εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ ἐπόμε. αἱ μὲν . . . αἱ δέ.— ἐκεραΐζετο=ἄττ. διεφθειρέτο.—Αἰγινήτων, οἰτινες, ὡς φαίνεται, ἦσαν τεταγμένοι ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος (πρβλ. κεφ. 91). — ἄτε . . . ναυμαχεόντων . . . οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε . . . ποιεόντων οὐδὲν = ἐπειδὴ ἐναυμάχουν . . . οὔτε ἦσαν τεταγμένοι πλέον (ὡς ἦσαν πρότερον) οὔτε ἐποίουν τι.— σὺν κόσμῳ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐπόμε. οὔτε σὺν νόῳ ὥστε=κανονικῶς· τὸ δὲ κατὰ τάξιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὔτε τεταγμένων.— ἔτι, συναπτέον τῇ οὐ (οὔτε) = οὐκέτι.— σὺν νόῳ=μετὰ περισκέψεως.— συνοίσσασθαι= ἄττ. συμβήσασθαι.— καίτοι=καὶ ὅμως.— ἦσαν καὶ ἐγένοντο ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβ., σύμπτυξις δύο συντάξεων ἢ πρώτη εἶναι: ἦσαν καὶ ἐγένοντο ἀμείνονες ἢ πρὸς Εὐβοίῃ ἢ δευτέρα: ἦσαν καὶ ἐγ. ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν.— ἐγένοντο=ἀνεδείχθησαν.— ἀμείνονες = ἀνδρείότεροι. — πρὸς Εὐβοίῃ = πλησίον τῆς Εὐβοίας, δηλ. παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον. — προθυμεόμενος, μτχ. αἰτιλγκ., ὡς καὶ ἡ μτχ. δειμαίνων=φοβούμενος.— ἐδόκεε=ἤλπιζε· μετάβασις ἀπὸ τῆς μετοχῆς εἰς ῥῆμα παρμφ. ἐγκλ.— βασιλέα, ὑποκμ. τοῦ θεήσεσθαι, τὸ δὲ ἑωυτὸν ἀντικμ.=ἔτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἴδῃ αὐτόν. Ὁ Ξέρξης ἐπεσκόπει τὴν ναυμαχίαν καθήμενος ἐπὶ ἀργυρόποδος θρόνου κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἰγάλεω (πρβλ. κεφ. 90).

Κεφ. 87.

κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους = ὡς πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους.— ἔχω, μετ' ἀπρμφ.=δύναμαι.— ἀτρεκέως=ἄττ. σαφῶς.— ὡς=πῶς.— Ἄρτεμισίην, βασιλίσσαν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ μετασχοῦσαν τῆς στρατείας τοῦ Ξέρξου εἰς τὴν Ἑλλάδα.— ἀπ' ὧν εὐδοκ. μάλλον ἔτι = ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλαυσεν ἀκόμη περισσώτερας ὑπολήψεις.— ἐπειδὴ, χρονικός.— γάρ, διασαφητικός.— θόρυβον = ἀταξίαν.— πολλόν, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;— τὰ βασιλέος πρήγματα = ὁ στόλος τοῦ βασιλέως.— ἐν τούτῳ τῷ κ. = κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν, τότε.— καὶ ἢ=καὶ αὕτη.— ἢ δὲ αὐτῆς, δηλ. ναῦς· αὐτῆς = Ἄρτεμισίας.

— πρὸς τῶν π. μάλιστα = πολὺ πλησίον τῶν πολεμίων. — ἔδοξε οἱ, ἂν καὶ προηγεῖται καὶ ἦ ἀντὶ τούτου ἀνεμένετο τὸ ἐβουλευσατο. — συνήνεικε = ἄττ. καλῶς συνέβη = ἔφερε καλὸν ἀποτέλεσμα (εἰς αὐτήν) = ὠφέλησεν (αὐτήν). — γάρ, διασαφητικός. — φέρουσα = μεθ' ὀρμῆς. — ἐνέβαλε ν. φ. = ἐπέπεσε κατὰ πλοίου φιλικοῦ. — Καλυνδέων, ἡ πόλις Κάλυνδα κεῖται ἐν Καρίᾳ· οἱ κάτοικοι Καλυνδεῖς. — καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Κ. β. Δαμ. = ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τῶν Κ. Δαμασιθύμου. — εἰ μὲν (= μὴν) καὶ = ἐὰν ὅμως καὶ πράγματι. — τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν (τὸν Δαμασ.) ἐγεγόνεε (τῆ Ἄρτεμις.) = εἶχεν ἤδη πρότερον ἢ Ἄρτεμ. δυσαρέσκειάν τινα πρὸς αὐτόν. — ἔτι π. Ἑλλ. ἐόντων (δηλ. αὐτῶν, τῆς Ἄρτεμισίας καὶ τοῦ Δαμασιθ.) = ἐν ᾧ ἀκόμη αὐτοὶ ἦσαν περὶ τὸν Ἑλλ. (δηλ. κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς στρατείας). — μέντοι = βεβαίως. — ἐκ προνοίης = ἐκ προμελέτης. — αὐτά, δηλ. τὸ ἐμβάλλειν νηὶ Δαμασιθύμου. — εἰ συνεκύρησε (= ἄττ. συνέπεσε) . . . κατὰ τ. παραπεσοῦσα = ἐὰν κατὰ τύχην συνέπεσε νὰ εὐρεθῆ ἔμπρὸς (εἰς τὸ πλοῖον τῆς Ἄρτεμις.). — εὐτυχίῃ χρησ. = ἐπιτυχουσα. — ἑωυτήν ἀγαθὰ (= ὠφέλειαν) ἐργάσατο, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξις τοῦ ἐργάζεσθαι. — ὃ τε γάρ κτλ., εἰς ἀπόδοσιν τοῦ τε δὲν ἔπεται καὶ διότι ὁ Ἡρόδ. μετὰ τὴν μνείαν τῆς πρώτης ὠφελείας ἐπαναλαμβάνει αὐτήν ἐν τῆ ἀρχῇ τοῦ 88 κεφ. διὰ τοῦ τοῦτο μὲν καὶ ἐπιφέρει τὴν δευτέραν ὠφέλειαν διὰ τοῦ τοῦτο δέ. — τριήραρχος, ὁ ἀνδρεῖος Ἀμεινίας (πρβλ. κεφ. 93). — μιν = αὐτήν, δηλ. τὴν Ἄρτεμισίαν. — καὶ αὐτοῖσι (τοῖς Ἑλλήσι) ἀμύνειν = καὶ ὅτι αὐτοὺς ἐβοήθει. — ἀποστρέψας, ἐνταῦθα ἀμετάβ. = στραφεῖς ὀπίσω. — ἐτράπετο = διγυθύνθη.

Κεφ. 88.

τοῦτο μὲν . . . τοῦτο δὲ = τὸ μὲν . . . τὸ δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν . . . ἀφ' ἑτέρου δέ. — τοιοῦτο . . . γενέσθαι, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἄπ. (σχῆμα ἐκ παραλλήλου· πρβλ. κεφ. 5 «ἀποπλώσεσθαι . . . καὶ οὐ παραμενεῖν»). — συνήνεικε = ἄττ. συνέβη. — ἀπὸ τούτων = ἐκ τούτου, δηλ. τοῦ κακὸν ἐργάσασθαι. — μάλιστα εὐδοκιμῆσαι = ν' ἀπολαύσῃ μεγίστης ὑπολήψεως. — θηεῦμενον (= ἄττ. θεώμενον) = ἔστις παρετήρει· περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 90. — μαθεῖν = αἰσθῆσθαι = ὅτι ἀντελήφθη. — τὴν νέα ἐμβαλ., ἢ μετχ. κατγρμ. τοῦ μαθεῖν

= ὅτι τὸ πλοῖον ἐφώρμησε = τὴν προσβολὴν τοῦ πλοίου. — καὶ δὴ = καὶ μάλιστα. — Ἄρτεμισίην, ὡς εὖ..., πρόληψις: ὡς Ἄρτεμισίην εὖ κτλ. = πόσον καλῶς ἢ Ἄρτ. — καὶ τὸν (= καὶ τοῦτον, δηλ. τὸν Ξέρ.) ἐπειρέσθαι (= ἄττ. ἐπερέσθαι) = καὶ ὅτι οὗτος ἠρώτησε: τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ λέγεται. — καὶ τοὺς (= καὶ τούτους, δηλ. τοὺς παρόντας) φάναι = καὶ ὅτι οὗτοι ἐπεβεβαίωσαν. — σαφέως, συναπτέον τῷ ἐπισταμένους = διότι καλῶς ἐγνώριζον. — ἐπίσημιον = σημήμιον (κεφ. 92) = ἄττ. σημεῖον (τὸ κατὰ τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου) τοῦτο δὲ ἦτο εἰκὼν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θεοῦ ἢ ἤρωος). — ἠπιστέατο = ἄττ. ἠπίσταντο, ὅπερ ἐνταῦθα = ἐπίστευον, ἐνόμιζον. — αὐτῇ, δηλ. τῇ Ἄρτεμισίῃ. — τὰ ἄλλ... αὐτῇ συν. ἐς εὐτυχίην γενόμενα = τὰ ἄλλα, ἃ συνήνεικε (= συνέβη), ἐγένετο αὐτῇ ἐς εὐτυχίην (= κατέληξαν εἰς εὐτυχίαν). — ὡς εἴρηται, δηλ. ἐμοὶ = καθὼς ἔχω εἶπει. — καὶ τὸ τῶν κτλ., κείται παραλλήλως πρὸς τὸ τὰ ἄλλα ὡς β' ὑποκμ. τοῦ συνήνεικε = καὶ τὸ ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν τῷ Καλυνδικῷ πλοίῳ σωθεὶς ἐξ αὐτοῦ ἐγένετο κατήγορος (αὐτῆς). — τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς... ἄπ., βραχυλογία ἀντί: τῶν ἐν τῇ Καλυνδικῇ νηὶ ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς ἀποσωθέντα. — φραζόμενα = λεγόμενα.

Κεφ. 89.

πόνω = μάχη. — ἀπὸ μὲν ἔθανε, τμήσις = ἀπέθανε μὲν = ἐφνεύθη μὲν. — ἀπὸ δέ, δηλ. ἔθανον. — ἄτε γὰρ κτλ. = διότι ἐπειδὴ ἐγνώριζον νὰ κολυμβῶσι. — τοῖσι αἱ ν. δ. = οὗτοι, οἷς αἱ ν. δ., ὑποκμ. τοῦ διένεον, ὅπερ διὰ τοῦ οἱ μὴ... ἀπολλύμενοι περιορίζεται = ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν κατεστρέφοντο. — ἐν χειρῶν νόμῳ = ἐν τῇ συμπλοκῇ. — ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον = κολυμβῶντες διεπεραιούοντο εἰς τὴν Σαλαμίνα. — αἱ πρῶται = αἱ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τεταγμέναι νῆες. — ἐνθαῦτα = τότε. — ἐς τὸ πρόσθε = εἰς τὰ ἐμπρός. — τῆσι νηυσὶ παριέναι = μὲ τὰ πλεῖστά των νὰ παρέλθωσι, νὰ ἔλθωσι πρὸς βεθήθειαν. — ὡς ἀποδεξόμενοι (= ἄττ. ἀποδεξόμενοι) τι... ἔργον βασιλεῖ = ἵνα ἐπιτελέσωσιν ἔργον τι πρὸ τοῦ βασιλέως. — καὶ αὐτοί, ὡς καὶ εἰ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τεταγμένοι. — τῆσι σφετέρησι νηυσὶ κτλ. = ἐπιπτον ἐπάνω εἰς τὰ ἰδικά των πλοῖα φεύγοντα, δηλ. εἰς τὰς πρώτας ναῦς.

Κεφ. 90.

τῶν τινες Φ. = τινὲς τῶν Φοινίκων. — τῶν = ἄττ. ὄν. — διεφθά-
 ρατο, ὑπεραντ. = ἦσαν διεφθαρμένοι. — ἀπολοίατο = ἄττ. ἀπό-
 λοιντο. — ὡς προδόντων, δηλ. αὐτῶν, τῶν Ἰώνων = διότι αὐτοὶ τοὺς
 προέδσαν· γενκ. ἀπόλυτος, εἰ καὶ προηγεῖται δι' ἐκείνους· κατὰ
 ποίαν πτώσιν ἔπρεπε νὰ τεθῆ ἢ μετχ.; — οὕτω, ἀναφέρεται εἰς τὰ
 ἐπόμενα, ὥστε = ὧδε· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἔτι τούτων ταῦτα λ. κτλ.
 τὸ δὲ ὥστε συναπτόεν οὐχὶ τῷ οὕτω, ἀλλὰ τῷ συνήνευκε (= συνέβη).
 — μισθόν, μέση λέξις, ὅτε μὲν = ἀμοιβή, ὅτε δὲ = τιμωρία, ὡς
 ἐνταῦθα. — ἦ τε δὴ Ἰ. Ατ. κ., κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν =
 τῆς Ἰ. Αττικῆς καταδυομένης ἐπιφερομένη κτλ. — ἐπιφερομένη = μεθ'
 ὀρμῆς ἐπερχομένη. — κατέδυσσε = προυξένησε τσσαύτας βλάβας,
 ὥστε μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ καταθυσθῆ. — Σαμοθρήκες (= ἄττ.
 Σαμοθρᾶκες ἢ Σαμόθρακες), κάτοικοι τῆς Σαμοθράκης, νήσου τοῦ
 Αἰγαίου πελάγους παρὰ τὰ παράλια τῆς Θράκης. — βάλλοντες =
 κτυπῶντες (μὲ ἀκόντια). — ἀπήραξαν = ἐφόνευσαν· τοῦ β. ἀπαράσ-
 σειν. — ἐπέβησαν, δηλ. τῆς πολεμίας νεώς. — ἔσχον = ἐγένοντο κύριοι.
 — ταῦτα γενόμενα = αὕτη ἢ πράξις. — τοὺς Ἰωνας, ἐπειδὴ Ἰωνες
 Σάμιοι εἶχον ἀποικίσει τὴν Σαμοθράκην, διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάτοι-
 κοὶ τῆς νήσου ταύτης ὑπολογίζονται ἐν τοῖς Ἰωσι. — ἐρρύσατο
 = ἔσπασεν. — ἄτε ὑπερλ., δηλ. αὐτοῖς, τοῖς Φοίνιξι = ἐπειδὴ ἦτο
 πολὺ ὠργισμένος κατ' αὐτῶν. — πάντας, τοὺς Φοίνικας. — κακοὶ =
 δειλοὶ. — ἀμείνονας = ἀνδρειοτέρους. — ὅκως... ἴδοι = ἄττ. ὁπότε...
 ἴδοι = ὁσάκις ἔβλεπε. — τῶν ἐνωτοῦ, ἔξαπτ. ἐκ τοῦ τινα. — ἔργον τι
 = σημαντικόν τι ἔργον. — ἀποδεικνύμενον = ἐπιτελοῦντα. — κατήμε-
 νος, πῶς παρὰ τοῖς Ἰ. Ατ.; — ὑπὸ τῷ οὐρεῖ = εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ
 ὄρους. — ἀντίον = ἄττ. ἐναντίον = ἀπέναντι. — Αἰγάλεως, ὄρος ἐν
 Ἰ. Αττικῇ ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος (βλ. σχέδ. ναυμαχ. ἐν πίν. XIII).
 Ὁ θρόνος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὁ Ξέρξης, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν
 συμβούλων καὶ γραμματέων αὐτοῦ, ἵστατο ἐγγὺς τῆς θαλάσσης,
 ἐπὶ τῶν τελευταίων προπόδων τοῦ Αἰγάλεω, ἐπὶ λοφίσκου. Κατὰ
 πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς θέσεως Κερατόπυργος, οὐ μακρὰν τοῦ
 κατὰ τὸν Πειραιᾶ Κερατοίνιου, ἐφ' ἧς σήμερον κεῖται ἐγκαταλε-
 λειμμένη πυριτιδαποθήκη (βλ. εἰκ. ἐν πίν. XI). — ἀνεπυθάνετο
 τὸν π. = ἐζήτει πληροφορίας περὶ τοῦ ποιήσαντος. — οἱ γραμματι-

·σται=οἱ γραμματεῖς.— πατρόθεν=μέ τὴν προσθήκην τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς.— πρὸς δέ=πρὸς τούτοις δέ.— τι καὶ προσεβάλετο κτλ., ἢ σύνταξις: προσεβάλετο καὶ τι τούτου τοῦ Φ. πάθεος Ἄρ. φίλος Ἰώνων ἑὼν... παρεὼν=συνετέλεσε καὶ κατὰ τι εἰς ταύτην τὴν συμφορὰν τῶν Φοινίκων ὁ Ἄριαρ., ἀνὴρ Πέρσης, ὅστις παρευρίσκειτο καὶ ἦτο φίλος τῶν Ἰώνων.

Κεφ. 91.

οἱ μὲν, δηλ. οἱ ταχθέντες διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν Φοινίκων, οἱ δῆμοι.— τῶν δὲ β... τραπομένων=ὅτε δὲ οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.— ἐκπλέοντων, δηλ. ἐκ τοῦ πορθμοῦ, τοῦ μεταξὺ Σαλαμίνοσ καὶ Αἰγάλεω.— ὑποστάντες = ἀντιστάντες, δηλ. τοῖς βαρβάροις.— ἐν τῷ πορθμῷ, τῷ μεταξὺ τῆσ νήσου Ψυτταλείασ καὶ Ἀττικῆσ.— ἀπεδέξαντο, πῶσ παρὰ τοῖσ Ἀττ.; — ἐκεραΐζον = ἄττ. διέφθειρον.— τὰσ ἐκπλεύσασ, πόθεν; — ὅκωσ (=ἄττ. ὁπότε)... διαφύγοιεν = ὁσάκισ διέφευγον.— φερόμενοι = μετὰ ταχύτητοσ πλέοντεσ.— ἐσέλιπτον ἐσ τοὺσ Αἰγ.= ἐπιπτον ἐπάνω εἰσ τοὺσ Αἰγ.

Κεφ. 92.

συνεκύρεον=συνηγνῶντο.— νέα, δηλ. πολεμίαν.— τοῦ Κρίου= τοῦ υἱοῦ τοῦ Κρίου.— νηὶ... Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε = κατὰ πλοῖου Σιδωνίου, τούτου ἀκριβῶσ, τὸ ὁποῖον συνέλαβε.— τὴν προφυλάσσουν ἐπὶ Σκ., δηλ. ναῦν τούτου δὲ ὡσ ἐμφαντικώτεροσ προσδιορισμὸσ εἶναι τὸ Αἰγιναιῖν = τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο ὡσ προφυλακὴ πλησίον τῆσ Σκιαθου, τὸ Αἰγινητικόν. Τὴν σύλληψιν τοῦ Αἰγιν. τούτου πλοῖου ὑπὸ τοῦ Σιδωνίου, καθὼσ καὶ τὴν ἡρωϊκὴν γενναϊότητα τοῦ Πυθέα διηγεῖται ὁ Ἡρόδ. ἀλλαχοῦ (ἐν βιβλ. VII, κεφ. 179, 181).— Σκιαθῷ, νήσῳ πρὸσ Β. τῆσ Εὐβοίας εἰσ τὰ παράλια τῆσ Μαγνησίας (ἰδ. γεωγραφ. πίν.).— ἐπ' ἧσ, πῶσ παρὰ τοῖσ Ἀττ.; — τὸν οἱ Πέρσαι... ἐκπαγλεόμενοι, ὅτε ἐκυριεύετο τὸ Αἰγιν. πλοῖον, ἐφ' οὗ ἦτο ὁ Πυθέασ, τόσον ἀντεῖχεν οὗτοσ πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν, ὥστε κατεκρεουργήθη ὅλοσ. Ἐπειδὴ δὲ πεσῶν δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐπνεεν ἀκόμη, οἱ Πέρσαι θαυμάσαντεσ τὴν γενναϊότητα αὐτοῦ ἐφιλοτιμήθησαν νὰ περιποιηθῶσιν αὐτὸν θεραπεύον-

τες τὰς πληγὰς του (πρὸλ. τὴν γενναιότητα τοῦ Πυθέα πρὸς τὴν τοῦ Κυνεγείρου [VI, κεφ. 114]).— κατακοπέντα=κατακρεουργηθέντα.— ἀρετῆς=ἀνδρείας.— ἐκπαγλέομενοι = τὰ μέγιστα θαυμάζοντες.— τὸν = τοῦτον, δηλ. τὸν Πυθέαν.— περιάγουσα=ἀγούσα μεθ' ἑαυτῆς κατὰ τὸν πλοῦν.— ἦλω = συνελήφθη.— ὥστε Π. . . σωθῆναι = ὥστε ὁ Πυθέας νὰ σωθῆ.— σημήιον = ἐπίσημον (κεφ. 88)=ἄττ. σημεῖον.— τῆς στρατηγίδος, δηλ. νεώς.— βώσας = ἄττ. βοήσας (περὶ τοῦ οἰ=ω ἰδὲ Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 3).— ἐπεκερτόμησε = ἄττ. ἐπέσκωψε = ἐκακολόγησεν, ἐπέπληξεν· εἰς τοῦτο ἀνήκει ἢ αἰτιατικ. τὸν Θεμιστ. καὶ ὁ προσδιορ. ἐς τῶν Αἰγ. τὸν μηδισμὸν=ὡς πρὸς τὸν μηδισμὸν τῶν Αἰγινητῶν· ἢ δὲ μτχ. ὄνειδίζων δηλοῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐγένετο τὸ ἐπικερτομεῖν.— ἐς τῶν Αἰγ. τὸν μηδ., οἱ Ἀθηναῖοι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχον ἐπιρρίψει τοῖς Αἰγινήταις τὴν περὶ μηδισμοῦ κατηγορίαν καὶ τὸν πατέρα τοῦ Πολυκρίτου, τὸν Κρίον, εἶχον φυλακίσει. Ταύτην τὴν ἀδικὸν κατηγορίαν ὑπαινίσσεται ἐναυθὰ ὁ Πολύκριτος.— ταῦτα, δηλ. τὰ ὄνειδι.— νηί, δηλ. τῇ Σιδωνίῃ.— ἀπέρριψε=ἐξετέξευσε.— περιεγένοντο=ἐσώθησαν.— ὑπὸ τὸν π. στρ.=ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ περὶ τοῦ στρατοῦ (τοῦ παρατεταγμένου κατὰ μῆκος τῆς παραλίας).

Κεφ. 93.

ἤκουσαν . . . ἄριστα=τὰ μάλιστα ἐπληρέθησαν ὑπερβτικ. τοῦ εὐ ἀκούειν=ἐπαινεῖσθαι, οὐ ἐνεργητ. τὸ εὐ λέγειν=ἐπαινεῖν.— ἐπὶ δὲ = μετὰ τούτους.— Ἀναγυράσιος, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Ἀναγυροῦντος, ὡς καὶ Παλληνεύς, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Παλλήνης.— ὅς . . . ἐπεδίωξε (=κατεδίωξε), περὶ τοῦ πράγματος πρὸλ. κεφ. 87, ἐν ᾧ ὁμοῦς δὲν ὀνομάζεται ὁ Ἀμεινίας.— εἰ ἔμαθε . . . οὐκ ἂν ἐπαύσατο (δηλ. διώκων) = ἐάν (τότε) ἐγνώριζε, δὲν ἤθελε παύσει.— ἐν ταύτῃ, δηλ. τῇ νηί.— ὅτι . . . πλέοι = ὅτι ἐπλεε.— οὐ πρότερον ἢ, ἀντὶ τοῦ συνήθους οὐ πρότερον πρὶν.— ἢ εἶλέ μιν (=αὐτὴν) ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω (ἀόρ. τοῦ ἀλίσκομαι) = εἰ μὴ ἀφ' οὗ ἤθελε συλλάβει αὐτὴν (τὴν Ἀρτεμ.) ἢ καὶ αὐτὸς ἤθελε συλληφθῆ.— τοῖσι . . . τριηρ. παρεκελέυστο = εἰς τοὺς τριηράρχους εἶχε γείνει προτροπή (νὰ συλλάβωσι δηλ. τὴν Ἀρτεμ.).— πρὸς δὲ=πρὸς τούτους δέ.— ἀέθλον (=ἄθλον), κατηγρμ.=ὡς βραβεῖον.— ἔκειτο=εἶχε τεθῆ.— μύρια

=10,000.—ὄς ἂν κτλ.=τούτω, ὄς ἂν κτλ.—ζωὴν=ζωντανήν.—
δεινόν τι ἐποιοῦντο (=ἠγοῦντο)=ἐθεώρουσαν ὡς φοβερόν τι.—αὐτῆ
μέν, ἢ ἀπόδοσις ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου κεφ. «Ἐδείμαντον δέ»
ἢ δὲ πρότασις «ἦσαν δὲ» παρενθετική.—πρότερον, δηλ. ἐν κεφ. 88.
—διέφυγε, δηλ. εἰς Φάληρον (πρβλ. κεφ. 92 ἐν τέλει).—περιεγε-
γόνεσαν = εἶχον σωθῆ.

Κεφ. 94.

α) Ἐδείμαντον, περὶ αὐτοῦ πρβλ. κεφ. 5, 59, 61.—αὐτίκα, ἐπι-
τείνει τὸ κατ' ἀρχὰς=εὐθύς κατ' ἀρχὰς.—ὡς συνέμ. αἱ ν.=δτε συν-
εκρούοντο αἱ νῆες.—ἀειράμενον, πρβλ. κεφ. 56 «τὰ ἰστία ἀείροντο».
Ἐὰ ἰστία τοῦ πρὸς ναυμαχίαν ἐτοίμου πλοίου συνεστέλλοντο ἤροντο
δὲ ταῦτα κατὰ τὸν ἀπόπλου τοῦ πλοίου ἐκ τοῦ τόπου τῆς ναυ-
μαχίας.—οἴχεσθαι φ.=δτι ἀπῆλθε φεύγων.—ὡς δὲ ἄρα φ. γίνε-
σθαι, ἐν πλαγίῳ λόγῳ μετὰ χρον. σύνδεσμον παρ' Ἡροδ.
ἀπαντᾷ ἐνίοτε ἀπρμφ. ἀντὶ ὀριστικῆς = καθὼς δὲ λοιπὸν φεύγον-
τες ἐφθάνον.—τῆς Σαλαμίνης, δηλ. γῆς ἢ γενκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ
κατὰ τὸ ἱερὸν Ἄ. Σκιρ.=πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς Σκιράδος Ἀθηναῖς
εἰς τὴν Σαλ. Τοῦτο ἔκειτο παρὰ τὸ ἀκρωτήριο Σκιράδιον εἰς
τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς Σαλαμίνος. Ἡ Ἀθηναῖς ἐκαλεῖτο Σκι-
ράδος ἐκ τῆς Σκιράδος, τοῦ ἀρχαιοτάτου ὀνόματος τῆς Σαλαμίνος.—
περιπίπτειν σφι = (λέγουσιν) δτι κατὰ τύχην συνήγχα αὐτούς.—
κέλης=τεχὺ πλοῖον.—θειῆ πομπῆ=κατὰ θεῖαν ἀποστολήν.—τὸν
οὔτε π. φαν. οὐδένα=τὸν ὁποῖον (κέλητα) οὔτε ἐφάνη τις δτι ἔσπειλε.
—τὸν (=ὄν)... φανῆναι, καὶ μετ' ἀναφρκ. ἀντωνυμίαν δύναται
ἐν πλαγίῳ λόγῳ νὰ τεθῆ ἀπρμφ. (πρβλ. VII, κεφ. 232 «τῷ... εἶναι
Παντίτην».)—οὔτε τι κτλ., ἢ σύνταξις: καὶ ὄν (δηλ. κέλητα) προσ-
φέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι εἰδόσι οὐδὲν τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς=
καὶ ὁ ὁποῖος ἐπλησίαζε τοὺς Κορινθίους, οἱ ὁποῖοι οὐδὲν ἐκ τῶν
συμβαινόντων ἐν τῇ στρατῷ ἐγνώριζον.—τῆδε = ἐκ τῆς ἐπομένης
αἰτίας ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς γὰρ κτλ.—συμβάλλονται = συμπε-
ραίνουσιν (οἱ Ἀθηναῖοι).—θεῖον, τοῦτο εὐρίσκει τις ὄχι τόσον ἐν
τῇ ἐμφανίσει τοῦ πλοίου, ὅσον ἐν τούτῳ, δτι δηλ. τὸ πλήρωμα τοῦ
πλοίου γνωρίζει γεγονότα πολὺ μακρὰν συμβάντα.—ὡς γὰρ ἀγχοῦ
(= ἄττ. ἐγγύς) γενέσθαι τῶν νεῶν = καθὼς δηλ. ἐπλησίασεν (ὁ

κέλης) τὰς ναῦς περὶ τοῦ ὧς μετ' ἀπαρμφ. (γενέσθαι) ἐν πλαγίῳ λόγῳ πρβλ. ἀνωτέρω «ὧς... γίνεσθαι». — τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, βραχυλογικῶς ἐλέχθη, ἀντὶ τοὺς ἐν τῷ κέλητι ἀπὸ τοῦ κέλητος. — λέγειν, ἐκ τοῦ λέγουσιν. — ἐς φυγὴν, συναπτέον τῷ ὄρμησαι (= ὄρμησαι). — καταπροδούς, ἢ κατὰ = ἐντελῶς, καθ' ὀλοκληρίαν. — καὶ δὴ = τῶρα δά. — ὅσον = τοσοῦτον, ὅσον. — ἠρῶντο = ἄττ. ἠϋχοντο. β) λεγόντων, δηλ. αὐτῶν (τίνων;). — ἀπιστέειν γὰρ (= ἐπεὶ) τὸν Ἀδείμαντον, καὶ μετ' αἰτιολγ. σύνδεσμον ἐν πλαγίῳ λόγῳ ἀπρμφ. = ἐπειδὴ ὁ Ἀδείμαντος ἠπίσται. — λέγειν, ὧς ὑποκμ. νοητέον τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος τὸ ἀπαρμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ λέγουσι. — οἷοί τε εἶεν, ἐνταῦθα = ἔτοιμοι εἶεν. — ὄμηροι, κατγρμ. — φαίνωνται, μετὰ μτχ. = φανεροὶ ὄσι. — ἐπ' ἐξεργασμένοισι = κατόπιν τετελεσμένου γεγονότος, δηλ. μετὰ τὴν ναυμαχίαν. — τούτους τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων = περὶ τούτων τοιαῦτα λέγονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — ὁμολογέουσι = παραδέχονται. — σφέας αὐτοὺς, κατ' αἰτιατκ. τὸ ὑποκμ. τῆς ἀπρμφ., ἂν καὶ εἶναι ταυτοπροσωπία. — τῆς ναυμαχίης, κατ' ἔννοιαν = τῶν ναυμαχεόντων ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν πρώτοισι. — σφι = ὑπὲρ αὐτῶν.

Κεφ. 95 - 96.

τοῦ... ἐπεμνήσθη = τὸν ὁποῖον ἀνέφερα. — πρότερον τούτων, δηλ. ἐν τοῖς κεφ. 79, 80. — ἀρίστου = χρηστοτάτου. — οὔτος, δηλ. ὁ Ἀριστείδης. — παρετετάχατο, παθ. ὑπερσυντκ. τοῦ παρατάσσειν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40). — γένος, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ἐόντες Ἀθ. — ἀπέβησε = ἄττ. ἀπεβίβασε. — κατειρύσαντες = ἄττ. κατερύσαντες = σύραντες εἰς τὴν ξηράν. — τῶν ναυηγίων, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὅσα ταύτη κτλ. = τοσαῦτα τῶν ναυηγίων, ὅσα κτλ. — ταύτη = εἰς τοῦτο τὸ μέρος (ποῦ;). — ἐλπίζοντες τῆσι περ. ν. ἔτι χρήσεσθαι β. = νομίζοντες ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ μεταχειρισθῆ ἀκόμη, τὰ σφζόμενα πλοῖα (πρὸς νέαν δηλ. ναυμαχίαν).

Α'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. — Θάνατος τοῦ ἱππάρχου Μαρδόντιου.

(Κεφ. 20-24)

Κεφ. 20.

Μαρδόνιος δέ, οὗτος εἶχε καταλειφθῆ μετὰ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ἐν Ἑλλάδι· πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Ἑλλήνων· μένων δ' ἐν Θεσσαλίᾳ ἐζήτησε προηγουμένως, πρὶν ἐπαναλάβῃ τὸν ἀγῶνα πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος, νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς Ἀθηναίους· μὴ κατορθώσας ὁμῶς τοῦτο εἰσέβηλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀττικὴν, ἣν κατέστρεψεν ἐντελῶς. Μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψας εἰς Βοιωτίαν στρατοπεδεύει ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ παρὰ τὰ σύνορα τῶν Πλαταιῶν, ὅπως ἐκεῖ συγκροτήσῃ τὴν κρίσιμον μάχην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἦσαν παρατεταγμένοι ὑπὸ τὸν Πausανίαν ἀπέναντι αὐτοῦ κατέχοντες τὰς κλιτύας τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τῆς ἐνούσης τὸν Κιθαιρῶνα καὶ τὸν Πάρνηθα, ἀπὸ τῶν Ὑσιῶν μέχρι τῶν Ἐρυθρῶν (βλ. σχέδ. μάχης ἐν σελ. XV). — ὡς, αἰτιλγ. — οὐ κατέβαινον, ἐκ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων. — ἐς τὸ πεδίον, τῶν Πλαταιῶν. — τὴν ἵππον = τὸ ἱππικόν. — τῆς = αἰτ. ἦς. — ἱππάρχεις = ἦτο ἱππαρχος. — εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσησι = τιμώμενος πλησίον τῶν Περσῶν. — Ἕλληνες, δηλ. ἄλλοι Ἕλληνες συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ (ὡς ὁ ἐκ Σάμου Χοιρίλος, Σιμωνίδης). — Νισαῖον, ἐκαλεῖτο ὁ ἵππος οὗτω, διότι κατήγετο ἐκ τοῦ πεδίου τῆς Μηδίας Νισαίου, ὅπου παρῆγεν ἀρίστους ἵππους. — καὶ ἄλλως = καὶ ἐκτὸς τούτου. — προσήλασαν = ἱππεύοντες προεχώρησαν. — οἱ ἱππῶται = οἱ ἱππεῖς. — κατὰ τέλεα = κατὰ ἕλας. — κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, δηλ. τοὺς Ἕλληνας. — καὶ γυναῖκας... ἀπεκάλειον, ὡς τὴν μεγίστην λοιδορὸν ἐπωνυμίαν παρὰ Πέρσαις.

Κεφ. 21.

κατὰ συντυχίην=κατὰ τύχην.—Μεγαρές, τρισχίλιοι τὸν ἀριθμόν.
 — τῆ (= ἄττ. ἦ), ἐκ τούτου ἔξαρτ. ἢ γενκ. τοῦ χωρίου παντός=
 δπου ἐν ὄλφ τῷ τόφ.— τὸ ἐπιμαχώτατον=τὸ εὐπροσβλητότατον
 (μέρος). — καί... ταύτη = καὶ εἰς τοῦτο τὸ μέρος· παρατηρητέα ἢ
 μετάδρασις ἐκ τῆς ἀναφορικ. προτάσεως (τῆ... ἦν) εἰς ἀνεξάρτητον
 ἀνεμένετο ἀντὶ τοῦ καί... ταύτη τὸ καί... ἦ.— ἡ πρόσοδος=ἡ προσ-
 βολή.— τῆ ἵπφ=διὰ τοῦ ἵππικοῦ.— ὦν = ἄττ. οὖν.— λέγουσι=
 διατάττουσι· νὰ λέγω (εἰς ὑμᾶς τὰ ἐξῆς). — εἶμεν = ἄττ. ἐσμέν.— τὴν
 Π. ἵππον δέχεσθαι (= ἄττ. δέχεσθαι) = νὰ ὑπομένωμεν τὴν προσβο-
 λὴν τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσ.— μοῦνοι = ἄττ. μόνοι.— στάσιν ταύτην
 = ταύτην τὴν στάσιν (= θέσιν). — ἀρχὴν = ἐξ ἀρχῆς. — ἀλλὰ καί, ὁ
 καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐπόμενον «καίπερ πιεζόμενοι» = ὁμως, μολα-
 ταῦτα.— ἐς τόδε = μέχρι τοῦδε = ἕως τώρα.— λιπαρήν τε καὶ ἄρ. = δι'
 ἐπιμονῆς καὶ ἀνδρείας. — διαδόχους τῆς τάξις, δηλ. ἡμῖν = διαδόχους
 ἡμῶν ἐν τῇ θέσει.— Πανσ. δέ, οὗτος μετὰ φάλαγγος ὀπλιτικῆς καὶ
 βαρείας, τῆς τῶν Σπαρτ., δὲν ἠδύνατο ν' ἀγωνισθῆ πρὸς ἵππεις· διὰ
 τοῦτο καὶ ἀπεπειράθη τῶν ἄλλων Ἑλλ. ἐρωτῶν τίνες ἠθελον νὰ δια-
 δεχθῶσι τοὺς Μεγ.— ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλ. = προσεπάθει νὰ μάθῃ παρὰ
 τῶν Ἑλ.— ἐθελονταί, κτγρμ. = ὡς ἐθελονταί.— ὑπεδέξαντο = ἀνέλα-
 βον, ὑπεσχέθησαν τοῦτο (δηλ. νὰ δεχθῶσι τοὺς Μεγ.). — καὶ Ἀθ., ὁ
 καὶ = καὶ μάλιστα.— λογάδες = ἐκλεκτοί.— ἐλοχήγεε = λοχαγὸς ἦτο.

Κεφ. 22.

οἱ ὑποδεξίμενοι = οἱ ἀναλαβόντες (νὰ διαδεχθῶσι τοὺς Μεγ.).
 — τῶν παρεόντων... ἐς Ἐρυθράς, βραχυλογία: τῶν ἐλθόντων ἐς
 Ἐρυθράς καὶ παρόντων (= παρευρισκομένων) ἐν αὐταῖς. Αἱ δὲ
 Ἐρυθραὶ πόλις τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κιθαιρώνος
 (βλ. σχέδ. τῆς ἐν Πλατ. μάχης ἐν πίν. XV). — τοὺς τοξότας προσ-
 ελόμενοι = ἀπ' οὗ προσέλαβον τοὺς ἑαυτῶν τοξότας (ἵνα ἀπομα-
 κρύνωσι τοὺς ἵππεις· πρβλ. κεφ. 60 «τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες».)
 — ἐπὶ χρόνον = ἐπὶ τινὰ χρόνον.— προσλαβούσης (ἀμτβ.) ἵππου=
 δετὸ ἵππικὸν ἐφώρμησε.— κατὰ τέλεα = κατὰ ἕλας.— προέχων
 τῶν ἄλλων = προελαύνων τῶν ἄλλων = βαίνων πρὸ τῶν ἄλλων.—
 τὰ πλευρά (= ἄττ. τὰς πλευράς), αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς.— ἀποσείεται

— ἐκτινάσσει. — ἐπεκέατο = ἄττ. ἐπέκειντο. — καὶ αὐτόν, δηλ. τὸν Μασίστιον. — ἀμυνόμενον = ἐν ᾧ προσεπάθει ν' ἀμυνθῆ. — ἐνεσκεύαστο = ἦτο ὠπλισμένος. — οὕτω, ἐνταῦθα = ὡδε. — λεπίδωτόν = κεκαλυμμένον διὰ λεπίδων, φολιδωτόν. — κατύπερθε τοῦ θ. = ἄττ. ὑπὲρ τὸν θώρακα. — κιθῶνα = ἄττ. χιτῶνα (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 82, § 11). — φοινίκεον (= ἄττ. φοινικοῦν) = ἐρυθρόν. — ἐποίευν οὐδὲν = οὐδὲν κατώρθουν. — πρὶν γε δὴ = ἕως ἔστου τέλος. — τὸ ποιούμενον = ὅ,τι ἐγίνετο, δηλ. τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐδὲν κατώρθουν. — μιν = ἄττ. αὐτόν. — κως (= ἄττ. πως) = ὡς νομίζω συναπτόεν τῷ ἐλελήθειε = εἶχον διαφύγει τὴν προσοχὴν. — ἀναχωρήσιός τε, ὁ τε μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — ἀναχωρήσιος γινομένης καὶ ὑποστροφῆς = ἐπειδὴ ἐγίνετο ὀπισθοχώρησις καὶ ἐπιστροφή. Ὁ συνήθης τρόπος τῆς προσβολῆς τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσῶν ἦτο ὁ ἑξῆς: οἱ Πέρσαι ἐφώρμων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἶτα ὑπεχώρουν ὡς πρὸς φυγὴν (ἀναχωρήσιος), ἀλλ' αἰφνης ἐπέστρεφον (ὑποστροφῆς) πρὸς νέαν προσβολήν. — οὐκ ἔμαθον = ἔλαθον αὐτούς.

Κεφ. 23.

ἐπείτε = ἄττ. ἐπεί. — ἔστησαν, δηλ. τοὺς ἵππους = ἐσταμάτησαν τοὺς ἵππους. — ἐπόθεισαν (= ἄττ. ἐπόθησαν), δηλ. τὸν Μασίστιον. — ὡς, αἰτλγκ. — σφεας οὐδεις ἦν ὁ τ. = οὐδεις ἦτο ὁ διατάσσων αὐτούς (πρὸς νέαν προσβολήν). — διακελευσάμενοι, δηλ. ἀλλήλοις = παραθαρρύναντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον. — πάντες, οὐχὶ πλεόν κατὰ τέλεα. — ὡς ἂν τὸν ν. ἀνελοίατο (= ἄττ. ἀνέλοιτο) = ἵνα λάβωσι τὸν νεκρόν. Ἡ τελικ. πρότασις κατ' εὐκτικ. μετὰ τοῦ ἂν συνήθης παρ' Ἡροδότῳ. — ἐπεβίωσαντο (= ἄττ. ἐπεβοήσαντο) = προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν. — ἐν ᾧ... ἐν τούτῳ, ἐν χρονικῇ σημασίᾳ. — ἐπεβώθειε (= ἄττ. ἐπεβοήθει) = ἤρχετο εἰς βοήθειαν. — ὄξεα = ἄττ. ὄξεϊα (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 81, § 2). — ἕως = ἐν ὄσφ. — ἐσοῦντο πολλὸν = ἄττ. πολὺ (= παντελῶς) ἠττώντο. — σφι... ἐπεβώθησε = ἦλθεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν. — οὕτω δὴ = τότε πλεόν. — ἐξεγένετο = ἐξῆν = ἦτο δυνατόν. — πρὸς ἐκείνῳ = πρὸς τῷ νεκρῷ (Μασιστίῳ). — ἀποστάντες = ἀποσυρθέντες. — ὅσον τε = ἄττ. ὅσον = περίπου. — ἀναρχίης ἐούσης = ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν ἀρχηγός (ὡς φονευθέντος τοῦ Μασιστίου).

Κεφ. 24.

πένθος ἐποίησαντο Μ. = ἐπένθησαν Μασίσιον. — μέγιστον, συναπτόν τῷ πένθος ἐτέθη ἐν τέλει χάριν ἐμφάσεως. — οἰμωγῇ χρώμενοι ἀπλέτω = θρηνοῦντες μεγαλοφώνως· ἢ μετχ. χρώμενοι, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη κείροντες, προσδιορίζει τροπικῶς τὸ πένθος ἐπ. — κατεῖχε = ἐπλήρου. — λογιμωτάτου = ἀττ. ἐνδοξοτάτου. — τρόπῳ τῷ σφ. = κατὰ τὰ ἔθιμά των. — τὴν ἵππον ἐδ. προσβ. = ὑπέμειναν τὴν προσβολὴν τοῦ ἵππικου. — ὤσαντο (= ἀττ. ἐώσαντο) = ἀπέκρουσαν. — ἐθάρσησαν πολλῶ μᾶλλον = ἔλαβον πολὺ περισσότερον θάρρος. — πρῶτα (= ἀττ. πρῶτον) μὲν, ἡ ἀπόδοσις ἐν τῷ ἐπομ. κεφ. 25 «μετὰ δέ». — ἐς ἅμαξαν ... τὸν νεκρόν ... ἐκόμιζον, ἐξ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν ἀνδρεῖον ἐχθρόν καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας τοῦ στρατοῦ· ἀλλὰ καὶ ἡ ὡραία μορφή τοῦ νεκροῦ ἦρωος, ἡ διεγείρασα τὸν θαυμασμόν των Ἑλλήνων τῶν ἀείποτε ἐπὶ καλαισθησίᾳ διακρινομένων, οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν τριαύτην τοῦ νεκροῦ τιμητικὴν περιφορὰν. — θέης = ἀττ. θέας. — μεγάθεος = ἀττ. μεγέθους. — τῶν (= ἀττ. τούτων), δηλ. μεγάθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. — ταῦτα, ἐνταῦθα = τὰδε. — ἐποίουν, οἱ στρατιῶται οἱ ἐν ταῖς τάξεσι.

Β'. Παράταξις ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων ἐν Πλαταιαῖς.

(Κεφ. 25-26, 28-32)

Κεφ. 25.

μετὰ δέ (= μετὰ δὲ ταῦτα), ἀπόδοσις τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφ. «πρῶτα μὲν». — σφι = ἀττ. σφίσι = αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Ἑλλησιν. — ἐπικαταβῆναι, ἢ μὲν κατὰ = κάτω (ἐκ τῶν ὑψωμάτων), ἢ δὲ ἐπὶ = ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν). Περὶ τῆς προτέρας θέσεως τῶν Ἑλλ. βλ. κεφ. 20, ἐν σελ. 183. — ἔων (= ἀττ. ὄν), μετχ. κατηγορηματικῶς ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐφαίνετο = φανερόν ἦν. — ὁ χῶρος ... ὁ Πλαταικός = ὁ Πλ. τόπος. — ἐπιτηδεότερος = ἀττ. ἐπιτηδειότερος· ἐκ

τούτου τὸ ἀπαρμφ. ἐνστρατοπεδεύεσθαι = διὰ στρατόπεδον. — τοῦ Ἐρυθραίου, δηλ. χώρου ἢ γινκ. συγκριτικῆ = ἀπὸ τὸν Ἐρυθραίων. — τὰ τε ἄλλα = καὶ δι' ἄλλας αἰτίας (δηλ. ἐπιτηδεϊότερος). — εὐνδροότερος, δηλ. ἐφαίνετο ἑὼν εὐνδρος δὲ = ὁ ἔχων ἄφθονα νερά. — ἐπὶ = πλησίον. — κρήνην τὴν Γαργαφίην (= ἄττ. Γαργαφίαν), κειμένην εἰς τοὺς βορεινοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρῶνος μίαν ὥραν ἀνατολικῶς τῶν Πλαταιῶν (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. XV). — εὐοῦσαν, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — χρεὸν (= ἄττ. χρεῶν) εἶναι = χρῆναι = ὅτι ἔπρεπε. — ἀπικέσθαι = ἄττ. ἀφικέσθαι. — διαταχθέντας (= παραταχθέντας), ἐπεξηγεῖται κατωτέρω διὰ τοῦ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα. — ἦσαν (= ἄττ. ἦσαν) = ἐπορεύοντο. — ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν... ἐτάσσοντο... πλησίον κτλ., ἐνταῦθα στρατοπεδεύσαντες οἱ Ἕλληνες εἰχον τὰ νῶτα ἐξησφαλισμένα ὑπὸ τῶν ὀχυρῶν Πλαταιῶν καὶ πρὸ αὐτῶν εὐρὺ πεδῖον, ἐν ᾧ ἔταξαν τὸ μέτωπον πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς Γαργαφίας, ἐνθα Ἰστατο ὁ Πausanίας μετὰ τοῦ δεξιοῦ κέρατος, μέχρι τῶν κοίλων τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄσωπου, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδευον οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀριστείδην. — ὑπωρέης = ἄττ. ὑπωρείας. — παρὰ Ὑσιᾶς, πόλιν τῆς Βοιωτίας κειμένην εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρῶνος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δεκέλειαν, Ἐνάγραν καὶ Θήβας (βλ. σχέδ. ἐν πίν. XV). — ἔθνεα = ἄττ. ἔθνη. — τεμένεος = ἄττ. τεμένους. — διὰ ὄχθων τε οὐκ ὕ. καὶ ἀπέδου χωρίου (= πεδίου) = εἰς λόφους ὄχι ὑψηλοὺς καὶ εἰς γῆν ἐπίπεδον.

Κεφ. 26.

ἐνθαῦτα (= ἄττ. ἐνταῦθα), χρονκ. = τότε. — διατάξει = ἄττ. διατάξει = παρατάξει. — λόγων... ὄθισμός = λογομαχία. — πολλός = ἄττ. πολὺς. — Τεγεατέων, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἐδικαίουν = ἄττ. ἐδικαίουν = ἔκρινον δίκαιον. — τὸ ἕτερον κέρας, δηλ. τὸ ἀριστερόν τὸ δεξιὸν ἀνήκεν ὡς ἀναμφισβήτητον προνόμιον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους (κεφ. 28). — καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ... ἔργα (= κατορθώματα), οἱ μὲν Τεγεᾶται: ἀνέφερον 1) τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν ἡρωϊκὴν πράξιν τοῦ βασιλέως τῶν Ἠχέμου, ὅστις μονομαχήσας μετὰ τοῦ Ὑλλου, τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐφόνευσεν αὐτόν, καὶ 2) τὴν γενναίαν διαγωγὴν, ἣν εἰδείξαν οὗτοι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους πολεμήσαντες πρὸς

τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνέφερον 1) τὰς ἡρωϊκὰς τῶν πράξεις ἐν παλαιαῖς χρόνοις (ἦτοί τοὺς ἐπιτυχεῖς μετὰ τῶν Ἡρακλειδῶν ἀγῶνας αὐτῶν πρὸς τὸν Εὐρουσθέα, τὴν κατὰ τῶν Καδμείων στρατείαν, τὸ κατὰ τῶν Ἀμαζονίδων κατόρθωμα αὐτῶν καὶ τὴν διάκρισίν τῶν κατὰ τοὺς Τρωϊκοὺς ἀγῶνας) καὶ 2) τὸ ἐν Μαραθῶνι κατόρθωμα αὐτῶν.— παραφέροντες = προσάλλοντες πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τῶν.— ἀνέβωσε = ἀττ. ἀνεβόησε (περὶ τοῦ οἰ=ω ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 3).— στρατόπεδον=στράτευμα.— Ἀθηναίους ἀξιονικότερους (=ἀξιοτέρους τῆς νίκης) εἶναι=δτι οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον εἶναι ἀξιοί τῆς προτιμῆσεως.— ἔχειν τὸ κέρας, ἐπεξήγησις τοῦ νίκῃ τοῦ ἐν τῷ ἀξιο νικ ο τέρους=δηλ. νὰ ἔχῃσι τὸ (ἀριστερὸν) κέρας.— ἤπερ=ἀττ. ἦ.— ἔσχον=κατέλαθον, δηλ. τὸ (ἀριστερὸν) κέρας.— ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεάτας = ὑπερίσχυσαν τῶν Τεγεατῶν.

Κεφ. 28.

οἱ ἐπιφοιτῶντες... Ἑλλήνων = ἔσοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἤρχοντο κατόπιν· ἐν ἐντιθέσει πρὸς τὸ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες = ἔσοι ἐξ ἀρχῆς ἦλθον.— τοὺς πεντακισχιλίους, μετὰ τοῦ ἄρθρου, διότι δηλαῖ μέρος ποσοῦ ὀνομασθέντος καὶ γνωστοῦ (τοῦ μύριοι).— ἐόντας Σπαρτ., οἱ λοιποὶ 5.000 ἦσαν περίοικοι.— ἐφύλασπον, ἐνταῦθα = ἠκολούθουν ὡς θεράπωντες. Ἐκ τῶν ἀνηκόντων ἐκάστῃ Σπαρτιάτῃ εὐλώτων ἐκαλοῦντο ἐν στρατείαις ὡς ψιλοὶ κατὰ μέσον ὄρον ἀνὰ ἐπτὰ, ἐξ ὧν εἰς ἦτο κατ' ἐξοχὴν ὁ θεράπων (δηλ. ὁ ὑπασπιστῆς) τοῦ κυρίου του (πρβλ. VII, κεφ. 229), ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ἦσαν ἠνωμένοι εἰς στρατιωτικὰ σώματα, ἅτινα ἐχρησιμοποιοῖ κατὰ βούλησιν ὁ βασιλεὺς.— πεντακ. καὶ τρισμ.=35,000.— ἐπτὰ τειταγμένοι, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ τρισμύριοι.— προσεχέας=ἀττ. ἐχομένους (μετὰ γνκ.)=πλησίον.— εἴλοντο=ἐπεθύμησαν.— εἵνεκεν (=ἀττ. ἔνεκα), εἰς τὸ τιμῆς δηλαῖ τὸν σκοπὸν, εἰς τὸ ἀρετῆς τὴν αἰτίαν.— παρὰ δὲ σφίσι, ἢ παρὰ = πλησίον.— εὔροντο παρὰ Π.=κατώρθωσαν (οἱ Κορινθιοὶ) παρὰ τοῦ Πυρσανίου (βοτῆς ἦτο ἡγεμὼν ὄλου τοῦ στρατοῦ).— Ποτιδαιητέων (=ἀττ. Ποτιδαϊατῶν), κατοίκων τῆς Ποτιδαίας, ἀποικίας τῶν Κορινθίων.— τούτων ἐχόμενοι=πλησίον τούτων.— Ἀρχάδες, ἀναγκαστὸς ὁ προσδιορισμὸς πρὸς διάκρισιν τῶν ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομε-

νίων.—Λεπρηγέτων (= ἄττ. Λεπρεατῶν), κατοίκων τοῦ Λεπρέου ἐν Ἡλίδι.—Φλιάσιοι, κάτοικοι τοῦ Φλιοῦντος, πόλεως ἐν Ἀργολίδι, ἐν ἣ κείται καὶ ἡ Ἐρμιόνη.—Στυρέων, Στυρεῖς οἱ κάτοικοι τῶν Στύρων, πόλεως ἐν Εὐβοίᾳ.—Ἀμπρακιωτέων, κατοίκων τῆς Ἀμπρακίας ἐν Ἀκαρνανίᾳ.—Ἀνακτορίων, κατοίκων τοῦ Ἀνακτορίου ἐν τῷ Ἀμπρακικῷ κόλπῳ.—Παλέες (= ἄττ. Παλεῖς), κάτοικοι τῆς Πάλης, πόλεως τῆς Κεφαλληνίας.—πρῶτοι, ὡς πρὸς τὸ ἀριστερὸν κέρασ, ἐν ᾧ ὡς πρὸς τὸ δεξιὸν ἦσαν τελευταῖοι.—ἐστρατήγεε, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;

Κεφ. 29-30.

Σπαρτιήτησι, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ περὶ ἕκαστον τεταγμένων ἐν τῇ ἐρμηγείᾳ συναπτόεν τῷ ἕκαστον (= περὶ ἕκαστον Σπαρτιήτην).—συνάπαντες= ἄττ. οἱ πάντες= ἐν ὄλφ.—ἀριθμὸν = ἄττ. τὸν ἀριθμὸν αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι.—τρεῖς τε μ. καὶ ὄκ. χ. καὶ ἐκ. ἐπτὰ=38.700.—ὀπλίται οἱ πάντες=τὸ ὄλον τῶν ὀπλιτῶν.—Σπαρτ. τάξιος (= ἄττ. τάξεως)=Σπαρτ. τάγματος.—πεντακισχ. καὶ τρ.=35.000.—ὡς ἐόντων ἐπτὰ, δηλ. ἀνδρῶν=ἐπειδὴ ἦσαν ἐπτὰ (περὶλ. κεφ. 28).—παρήρητο=ἄττ. παρεσκευάστω.—ὡς εἰς κτλ., παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τοῦ οἱ φιλοί.—πεντακόσιοι καὶ τ. καὶ τρισμῦριοι, λογιστικὸν σφάλμα τοῦ Ἡροδότου. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν 5.000 Σπαρτιατῶν ἐκ τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ τῶν ὀπλιτῶν (38.700) ὑπολείπονται ὀπλίται 33.700 ὥστε οἱ φιλοὶ τῶν λοιπῶν Λακ. καὶ Ἑλλήνων ἔπρεπε νὰ ἀνέλθωσιν εἰς 33.700 καὶ οὐχὶ εἰς 34.500, ἀφ' οὗ εἰς φιλὸς ἦτο περὶ ἕκαστον ὀπλίτην.—ψιλῶν... τῶν ἀπ., ὡς ἀνωτέρω ὀπλίται οἱ πάντες.—τῶν μαχίμων, ἀναγκαῖα ἢ δῆλωσις (ὡς καὶ ἡ κατωτέρω: τοῖς μαχίμοισι) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὄχλον, τὸν μὴ χρησιμοποιοῦμενον ἐν τῇ μάχῃ, ἕστις δὲν ὑπολογίζεται μὲν ἐνταῦθα, ἀλλὰ πρέπει νὰ νοηθῇ ὅτι παρηκολούθει τὸν στρατόν.—ἕξ τε μ. καὶ ἐν χ. καὶ ἐκ. πέντε=69.500.—τοῦ... Ἑλληνικοῦ, δηλ. στρατοῦ.—ἔνδεκα μ.=110.000.—μῆς χ., ἐξαρτᾶται, ὡς καὶ τὸ ὄκτακ. ἀνδρῶν, ἐκ τοῦ καταδέουσαι = ἄττ. δέουσαι = ὀλιγώτερον ὥστε τὸ ἑλλην. στρατευμα ἀνήρχετο εἰς 108.200.—πρὸς δὲ = πρὸς τούτοις δέ.—ἕξεπληροῦντο = συνεπληροῦντο.—αἱ ἔνδεκα μυριάδες, μετὰ τοῦ ἀρθρου, διότι ὁ ἀριθμὸς οὗτος προεμνημονεύθη.—Θεσπιέων... οἱ

περιεόντες = οἱ ἐπιζῶντες ἐκ τῶν Θεσπιέων· διότι οἱ 700 εἶχον πέσει εἰς τὰς Θερμοπύλας (πρβλ. VII, κεφ. 202, 222). — ἀριθμὸν = ἄττ. τὸν ἀριθμὸν. — ἔς = περίπου. — ὄπλα = τὸν ὄπλισμὸν τῶν ὄπλιτῶν, δηλ. τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ. — οὐδ' οὐτοί, ὡς καὶ οἱ φιλοί.

Κεφ. 31.

νυν = τοίνυν = λοιπόν. — ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ = πλησίον τοῦ Ἀσωποῦ (ποταμοῦ ἐν Βοιωτίᾳ). — ἀπεκήδευσαν = ἔπαυσαν θρηνοῦντες. — καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες. — ἐπὶ τὸν Ἀσ., ἐκ τοῦ παρῆσαν = ἤρχοντο εἰς τὸν Ἀσωπόν. — ταύτη = εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — ἀπικόμενοι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — κατὰ = ἀπέναντι. — καὶ δὴ = καὶ πράγματι· ἀνήκει εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ἐπὶ τε τάξις κτλ. — γάρ, ἐνταῦθα = ἐπει = ἐπειδὴ. — πολλὸν (= ἄττ. πολὺ) περιῆσαν = πολὺ ὑπερέβαινον. — ἐπὶ τάξις πλεῦνας (= ἄττ. ἐπὶ τάξεις πλείους), ἢ ἐπὶ μετ' αἰτιατικ. δηλοῖ ἐνταῦθα τὸ βάθος τῆς παρατάξεως = κατὰ βάθος εἰς περισσοτέρας τάξεις (πρβλ. VI, κεφ. 111 «ἐπὶ τάξις ὀλίγας»). — ἐκεκοσμέατο = ἄττ. ἐκεκόσμητο (περὶ τῆς καταλήξεως -ατο ἀντι -ντο ἰδὲ Ἡρόδ. διάλ. σελ. 86, § 40) = εἶχον παραταχθῆ. — ἐπεῖχον καὶ τοὺς Ἴ. = ἐξετεινοντο καὶ μέχρι τοῦ χώρου ἀκόμη τοῦ ἀπέναντι τῶν Τεγεατῶν. — οὕτω = ὧδε. — ὅ,τι ἦν αὐτῶν δυνατώτατον, ἢ γιν. αὐτῶν (δηλ. τῶν Περσῶν) ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὅ,τι, δπερ ἐνταῦθα ἐν περιληπτικῇ ἐννοίᾳ ἀντὶ τοῦ οἴτινες = οἴτινες αὐτῶν ἦσαν δυνατώτατοι. — ἀπολέξας = ἐκλέξας. — ἀντίον = ἄττ. κατὰ (μετ' αἰτιατικ.). — τὸ ἀσθενέστερον = τοὺς ἀσθενεστερούς (πρβλ. δυνατώτατον). — φραζόντων καὶ διδασκόντων = τῇ προτροπῇ. — Περσέων ἐχομένους = πλησίον τῶν Περσῶν. — Βακτρίους, κατοίκους τῶν Βάκτρων, πρωτεύουσας τῆς ἐν Ἀσίᾳ Βακτριανῆς. — Σάκας, λαὸν νομαδικὸν τῆς Σκυθίας. — μετὰ δέ, ἐπιρρηματικῶς. — ἀντία = ἀντίον. — Μηλιέας, κατοικοῦντας παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον. — οὐ γὰρ ὦν, αἰτιολογεῖ διατὶ μέρος μόνον τῶν Φωκέων ἐμνημονεύθη τὸ ὦν ἐνισχύει τὴν ἄρνησιν οὐ = οὐδόλως. — τὰ Ἑλλήνων ἠῦξον = ὑπεστήριζον τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων (δηλ. τοὺς Ἕλληνας). — κατελιγμένοι = συμπεπυκνωμένοι· τοῦ β. κατείλω. — ἐνθεῦτεν = ἄττ. ἐνθεῦθεν (πόθεν;). — ἔφερον καὶ ἦγον = ἐλεηλάτουν. — οἰκημένους = ἄττ. οἰκοῦντας· διότι τὸν πρkm. οἰκῆσθαι καὶ κατοικῆσθαι μεταχειρίζεται· ὁ Ἡρόδ. ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ οἰκεῖν καὶ κατοικεῖν.

Κεφ. 32.

ταῦτα ... οὐνόμασαι (= ἄττ. ὠνόμασαι) = διὰ τούτων ἔχουσιν ὀνομασθῆ.— τᾶπερ = ἄττ. ἄπερ.— λόγου πλείστου, γνκ. τῆς ἰδιότητος = ἄττ. ἐνδοξότατα, ἀξιολογώτατα.— ἐνήσαν, δηλ. ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑπὸ Μαρδονίου ταχθεῖσιν = ἐβρίσκοντο μεταξύ αὐτῶν.— Φρυγῶν κτλ., παράθεσις εἰς τὸ ἄλλων ἐθνέων.— Θρηίκων, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἐν δέ, ἐπιφρ. = μεταξύ δὲ τῶν ἄλλων (πρβλ. μετὰ δέ, πρὸς δέ).— οἱ τε Ἑρμιοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες, οὗτοι ἀπετέλουν τὴν φυλὴν τῶν μαχίμων ἐν Αἰγύπτῳ.— μῦνοι = ἄττ. μόνοι.— τούτους, δηλ. τοὺς Ἑρμιοτύβιας καὶ Καλασίριας.— ἀπὸ τῶν νεῶν, οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον παράσχει 200 ναῦς.— ἀπεβιβάσατο = ἀπεβίβασεν.— ἐπιβάτας = ναυτικούς στρατιώτας.— ἐτάχθησαν ἔς = κατετάχθησαν εἰς.— τριήκοντα μυριάδες = 300.000.— οὐ ... ὦν = οὐδόλως (πρβλ. κεφ. 31 « οὐ γὰρ ὦν »).— ὡς δὲ ἀπεικάσαι, τὸ ἀπαρμψ. ἀπολύτως = καθ' ὅσον ὅμως δύναται τις νὰ συμπεράνη.— ἔς πέντε μυριάδας, ὑποκμ. τοῦ συλλεγῆναι ἢ δὲ ἔς = περίπου.— ἡ ἵππος = τὸ ἵππικόν.— χωρὶς = χωριστά.

Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀλεξάνδρου. — Ἀλλαγὴ τῆς θέσεως ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν.

(Κεφ. 44-49)

Κεφ. 44.

ὡς δὲ πρόσω (= ἄττ. πόρρω) τῆς νυκτὸς προεήλατο (= ἄττ. προεβέβηκει ἢ προεκεχωρήκει) = ὅτε δὲ τὸ πλείστον μέρος τῆς νυκτὸς εἶχε προχωρήσει = ὅτε δὲ ἡ νύξ ἄρκετὰ εἶχε προχωρήσει.— καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι κτλ., δηλ. ἐδόκουν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἐδόκει.— τῆνικαῦτα = τότε.— προσελάσας ἵπ. = πλησιάσας ἔφιππος.— Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, ὁ ἐπικαλούμενος Φιλέλλην·

οὗτος ἦτο μὲν ὑποτελής τοῦ μεγάλου βασιλέως, διεπνέετο ἑμῶς ὑπὸ φιλικῶν αἰσθημάτων πρὸς τοὺς Ἕλληνας.— Ἀμύντεω, περὶ τῆς καταλήξεως εἰς τῆς γυν. τῶν πρωτοκλ. ἀντί σου ἰδὲ Ἡροδ. διὰ λ. σελ. 83, § 13.— Μακεδόνων, οἱ Μακεδόνες ἦσαν τεταγμένοι ἀπέναντι τῶν Ἀθηναίων (πρβλ. κεφ. 31).— ἐδίζητο = ἀττ. ἐζήτει = ἐπεθύμει.— ἐς λόγους ἐλθεῖν = διαλεχθῆναι.— πλεῦνες = ἀττ. πλείους.— παρέμενον = ἔμενον εἰς τὰς θέσεις των.— οἱ δὲ = τινὲς δέ.— ἐπ' ἵππου, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — παραγυμνοῖ = ἀττ. δηλοῖ.— οὐνομάζων = ἀττ. ὀνομάζων = ὀνομασι ἀναφέρων.— ἐς λόγους ἐλθεῖν, δηλ. τοῖς στρατηγοῖς, ἕπερ νοητέον ἐκ τοῦ τοῖς στρατηγοῖς.

Κεφ. 45.

α) οἱ δέ, δηλ. οἱ στρατηγοί.— ἀπικομένοι, δηλ. αὐτοῖς.— παραθήκη (= ἀττ. παρακαταθήκη), κατηγερμ. = ὡς ἐνέχυρον, δηλ. ὡς ἀπόδειξιν τῆς πίστεώς μου καὶ τῆς περὶ ὑμῶν φροντίδος μου.— ὑμῖν ... τίθεμαι = ὑμῖν κατατίθεμαι.— ἀπόρρητα π., δηλ. τὰ ἔπεα τάδε, κατὰ λέξιν = ποιῶν μυστικούς τούτους ἐξῆς λόγους· εἶτα = ἀπαγορεύων δι' αὐτὸ καὶ τὸ πρὸς μηδένα ἄντι πρὸς τινά.— [ἦ, μετὰ τὸ ἄλλος = παρά, εἰ μὴ.— Παιουανίην, πρὸ τούτου νοητέα ἢ πρόθ. πρὸς.— μὴ = ἵνα μὴ.— καί = παντελῶς.— οὐ γάρ, τὸ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐκ τῶν ἐπομένων ἐξαγομένην ἔννοιαν: τούτου (τοῦ νὰ φονευθῶ δηλαδὴ δι' ὑμῶν) δὲν εἶμαι ἄξιος, διότι ἐγὼ φέρω εἰς ὑμᾶς ταύτην τὴν ἀγγελίαν ἕνεκα τῆς ὑπὲρ ἑλθῆς τῆς Ἑλλάδος μερίμνης μου.— μεγάλως, παρὰ τοῖς Ἀττ. συνηθέστερον τὸ μέγα ἢ μέγαλα = ὑπερβολικά.— Ἕλληνας, ὁ Ἀλέξ. εἶχε τὴν καταγωγὴν τοῦ ἀπὸ τῶν ἐν Ἀργεὶ Τημενιδῶν.— γένος, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι.— τῶρχαῖον (ἐκ τοῦ τὸ ἀρχαῖον) = ἀρχικῶς.

β) δὲ ὧν = λοιπόν.— οὐ δύναται, διότι οἱ θεοὶ δὲν εὐνοοῦσι τὴν ἐπιχείρησίν του.— καταθύμια = ἀττ. κατὰ νοῦν = κατ' εὐχὴν = καλὰ = αἴσια.— πάλαι γάρ κτλ., δηλ. εἰ τὰ σφάγια καταθύμια ἐγένετο.— οἱ (δηλ. τῷ Μαρδονίῳ) δέδοκται = ἔχει φανῆ καλὸν εἰς αὐτὸν = αὐτὸς ἔχει ἀποφασίσει.— ἔαν χάρειν = ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος.— ἅμα δὲ ἡμέρη διαφωσκούση (= ἀττ. ὑποφαινομένη) = εὐθὺς δ' ὡς ἢ ἡμέρα ἀρχίσῃ νὰ χαράξῃ.— συμβολὴν π. = συμ-

βάλλειν = μάχεσθαι. — καταρρώδηκε = ἄττ. καταρρώδηκε = ὑπερβολικὰ (= κατα) φοβεῖται. — πρὸς ταῦτα = διὰ ταῦτα. — ἦν δὲ ἄρα = ἔάν δὲ τυχόν. — ὑπερβάλῃται = ἀναβάλῃται. — καὶ μὴ π., δηλ. τὴν συμβολὴν παραλληλισμὸς ἀντιθετικὸς. — λιπαρέετε = ἄττ. καρτερεῖτε. — ὀλίγον... ἤμ., ἐκ τοῦ σιτία. — σφι, δηλ. τοῖς Πέρσαις. — σιτία... λείπεται = τροφαὶ ὑπολείπονται. — κατὰ νόον = κατ' εὐχῆν. — τινα = ὑμᾶς. — ἐμεῦ (= ἄττ. ἐμοῦ), ἐκ τοῦ μνησθῆναι. — ἔλ. πέρι, ἀναστροφή = περὶ ἐλευθερώσιος = ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέρωσίν μου, δηλ. ἀπὸ τῶν Περσῶν. Οἱ Μακεδόνες ἦσαν ὑπὸ τὴν Περσικὴν κυριαρχίαν. — οὕτω, συναπτέον τῷ παράβολον = τόσον ἐπικίνδυνον. — ἔργασμαι = ἄττ. εἴργασμαι. — ὑπὸ προθυμίας = ἀπὸ συμπάθειαν, εὐνοίαν δηλ. πρὸς τοὺς Ἕλληνας. — μὴ προσδ. κω = ἄττ. μήπω προσδεχομένοις = χωρὶς ἀκέρμη νὰ περιμένῃτε αὐτοὺς.

Κεφ. 46.

εἶπας, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — τούτῳ τῷ λ., δοτικὴ τῆς αἰτίας εἰς τὸ καταρρωδήσας (= ἄττ. κατορρωδήσας) = ἔνεκα τούτου τοῦ ἀγγέλματος ὑπερβολικὰ φοβηθεῖς. — ἐς ἧῶ (= ἄττ. ἔω) = περὶ τὴν αὐγῆν. — χρεόν ἐστι, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — τοὺς Ἄθην., παράθεσις εἰς τὸ ὑμέας. — κατὰ, μετ' αἰτιατ. = ἀπέναντι. — Μίδους, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 112. — τὴν μάχην = τὸν τρόπον τῆς μάχης. — μαχεσάμενοι, δηλ. αὐτοῖς. — ἀδαέες = ἄπειροι. — Σπαρτιητέων οὐδεὶς, ὁ Ἀριστόδημος, ὁ μόνος ἐπιζήσας ἐκ τῶν 300, εὕρισκται μὲν νῦν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Πausανίου, δὲν εἶχεν ἕμως μετάσχει τῆς περὶ τὰς Θερμοπύλας μάχης (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 229). — πελείρηται = ἄττ. πελείραται = ἔχει δοκιμάσει. — ἡμεῖς δέ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δέ = ἀλλὰ (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 208, ἐν σελ. 119 «ὁ δὲ...»). — ἄλλ' = ὅθεν, διὰ τοῦτο. — ἀναλαβόντας, ἀμφοτέρους, δηλ. τοὺς Λακ. καὶ Ἄθην., εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ ὑμέας μὲν... ἡμέας δέ. — ἐς τόδε, δηλ. τὸ δεξιὸν κέρασ, ἐν ᾧ ἴστατο ὁ ὄμιλῶν. — ἐπεῖτε = ἄττ. ἐπεὶ. — ἐν νόῳ ἐγένετο' = ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν. — φθάντες προφέρετε, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου προφέροντες ἔφθητε (δηλ. ἡμᾶς) = πρότερον (ἡμῶν) προετινάτε. — ἀρρωδέομεν, παρατκ. ἀναύξητος. — καὶ ἡδομένοισι κτλ., περίφρασις ἀντὶ τοῦ καὶ ἡμεῖς ἡδόμεθα τοῖς λόγοις (πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 10 «ὄσοισι... ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον»). — ταῦτα, δηλ. νὰ ἀλλάξωμεν τὴν θέσιν.

Κεφ. 47.

ήώς τε διέφ. (=βαθμηδὸν ἐφαίνετο) καὶ διαλ., κατὰ παράταξιν ἀντί καθ' ὑπόταξιν=ἡοῦς διαφαινούσης διαλλάσσοντο (πρβλ. β:δλ. VII, κεφ. 216, ἐν σελ. 125). — διαλλάσ. τὰς τάξεις = ἤλλασσον μεταξὺ των τὰς τάξεις. — μετιστάναι=νά μεταβάλλῃ τὴν τάξιν (τοῦ στρατοῦ του). — παράγων, μετχ. τροπκ.=κατὰ μῆκος τοῦ μετώπου τοῦ στρατοῦ του (=παρ-) ὁδηγῶν. — κατὰ τοὺς Λακ.=ἀπέναντι τῶν Λακ. (αἷτινες κατέχουσι νῦν ποῖον κέρασ τοῦ ἑλλ. στρατοῦ;). — τοιοῦτο, κατηγορημ.=οὕτω. — ὅτι οὐ λανθάνει, δηλ. διαλασσόμενος τὴν τάξιν=ὅτι δὲν ἀλλάσσει τὴν τάξιν χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτός· κατ' ἔννοιαν=ὅτι παρετηρήθη ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς ἀλλάστων τὴν τάξιν τοῦ στρατοῦ του. — ὡς δ' αὐτως, τμησις=ὡσαύτως δέ. — καὶ ὁ Μαρδ., δηλ. ἤγε τοὺς Πέρσας. — ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, δηλ. εἰς τὴν προτέραν θέσιν.

Κεφ. 48.

α) δὴ=βεβαίως (εἰρωνικῶς). — ἄριστοι=ἀνδρεϊότατοι. — ὑπὸ τῶν τῆδε (=ταύτη = ἐνταῦθα) ἀνθρ.=ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν μερῶν (δηλ. ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἑλλ. ἀνθρώπων). — ἐκπαγλομένων = ἀττ. μάλα θαυμαζόντων ἢ μετχ. ἐπιθετικῆ. — ὡς=διότι. — τε, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — τῶν = ἀττ. τούτων, δηλ. τῶν ἐπαίνων. — ἄρα = λοιπόν. — πρὶν ἢ = ἀττ. πρὶν. — συμμῖξαι ἡμέας, δηλ. ὑμῖν. — ἐς χειρῶν... νόμον = εἰς συμπλοκὴν. — καὶ δὴ = ἤδη. — ἐν Ἀθ. τὴν πρόπειραν π. = μετὰ τοὺς Ἀθηναίους ὅτι κάμνετε τὴν πρώτην ἀπόπειραν, δηλ. ἀναγκάζετε τοὺς Ἀθην. νὰ κάμνωσι τὴν πρώτην δοκιμήν. — ἀντία καὶ ἀντίον = ἀττ. ἐναντίον = κατὰ μετ' αἰτιατκ. — δούλων=ὑπηκόων. — ταῦτα, δηλ. ἐστί. — δὴ, ἐπιτείνει τὸ πλεῖστον=τὰ μέγιστα. — ἐν ὑμῖν ἐψ.=ὡς πρὸς ὑμᾶς ἠπατήθημεν. — κατὰ κλέος=ἐνεκα τῆς δόξης (ὑμῶν). — δὴ=προφανῶς. — ἄριστοι = ἔτοιμοι. — π. ταῦτα, δηλ. μάχεσθαι ὑμῖν μόνοις. — πτώσσοντας = ἀττ. πτήσσοντας=φοβουμένους. — μᾶλλον, δηλ. ἢ προκαλεσμένους.

β) τούτου τοῦ λόγου, δηλ. τῆς προκλήσεως πρὸς μάχην. — ἀλλ' ἡμεῖς, ὁ ἀλλὰ πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀποδόσεως, ὡς ἀλλαχοῦ ὁ δὲ (πρβλ. κατωτέρω «οἱ δ' ὦν»). — τί δὴ οὐ πρό μὲν κτλ. = λοιπόν διατι

δὲν ἐπολεμήσαμεν ἴσοι πρὸς ἴσους κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ὑπὲρ μὲν τῶν Ἑλλήνων σεις... ὑπὲρ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς; = λοιπὸν εὐθύς ἀς πολεμήσωμεν κτλ. — δεδοξώσθε, τοῦ β. δοξοῦσθαι = ἀττ. δοξάζεσθαι = φημίζεσθαι; ὁ πρκμ. ἐνταῦθα ἰσοδυναμεῖ ἐνεστῶτι. — ἀριθμὸν (= ἀττ. τὸν ἀριθμὸν), αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — δοκέη, δηλ. ὑμῖν. — οἱ δ' ὦν, ὁ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει καθὼς καὶ κατωτέρω (ἡμεῖς δέ). — μετέλειπεν = ἀττ. ἔλειπα. — εἰ... δοκέοι, δηλ. καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι. — ἀλλ', δηλ. ὑμῖν δοκέοι. — ἡμέας μούρους ἀποχρᾶν = ἡμεῖς μόνοι νὰ εἴμεθα ἀρχετοί. — διαμαχεσόμεθα (= ἀττ. ;), ἢ διὰ = μέχρι τέλους. — τούτους τῷ ἄπ. στρ. νικᾶν, τὸ ἀπαρμφ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ λέγομεν ἢ προτίθεμεν, ἔπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἀρχομεν τούτου τοῦ λόγου = προτείνομεν νὰ εἶναι οὗτοι νικηταί εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον.

Κεφ. 49.

εἶπας = ἀττ. εἰπών. — ἐπισχὼν χρόνον = περιμένσας ἐπὶ τινα χρόνον. — ὡς = ἐπειδὴ. — ὑπεκρίνετο = ἀπεκρίνετο. — ἀπελθὼν = ἐπανελθὼν. — τὰ καταλαβόντα = ἀττ. τὰ γενόμενα ἢ τὰ συμβάντα. — ἐλαερθεῖς = ἀττ. ἐπαρθεῖς. — ψυχρῆ, τὸ ψυχρὸς ἐνταῦθα ἐν μεταφρ. σημασίᾳ = μάταιος. Ὁ Μαρδόνιος θεωρεῖ ὡς νίκην τὸ διτι οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἐδέχθησαν τὴν πρὸς μάχην πρόκλησίν του. — ἐπῆκε = ἀττ. ἐφῆκε = ἐπεμψεν ἐναντίον τοῦ β. ἐφήμι. — τὴν ἵππον = τὸ ἵππικόν του. — ἵππῶται = ἀττ. ἵππεῖς. — εἰσίνοντο = ἐβλαπτον. — ὥστε... ἐόντες = ἀττ. αἶτε... ὄντες = ἐπειδὴ ἦσαν. — ἵπποτοξόται = ἐφιπποὶ τοξόται. — καὶ προσφ. ἄποροι, προσωπ. σύνταξις ἀντι ἀπροσώπου = καὶ ἄπορον ἦν προσφέρεσθαι αὐτοῖς = καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο ἀδύνατον νὰ συνάψῃ τις μάχην πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ συστάδην. — τὴν κρήνην... συνειάραξαν = τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης διετάραξαν. — Γαργαφίην, πρβλ. κεφ. 25. — συνέχωσαν, τοῦ β. συγχοῦν ἢ συγχορνύναι = κλύπτειν διὰ χώματος.

Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (479).

(Κεφ. 58-70)

Κεφ. 58.

α) τοὺς Ἑλλ. ἀποιοχομένους = ὅτι οἱ Ἑλλ. εἶχον ἀποχωρήσει. Οἱ Ἑλληνες μετὰ τὰς ζημίας, αἷ παρέσχευ αὐτοῖς ἢ ἐπέλασις τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν, ἀπεφάσιον ἐν πολεμικῇ συμβουλίῳ νὰ καταλίπωσι τὴν παρὰ τὸν Ἄσωπὸν θέσιν των καὶ νὰ μεταστρατοπεδεύσωσι μετὰ τῶν μικρῶν βυάκων, οἵτινες κάτωθεν τῶν Πλαταιῶν συνενούμενοι συναποτελοῦσι τὸν μικρὸν ποταμὸν Ὠερέην. Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη δὲν ἐξετελέσθη· οἱ Ἑλληνες ἔνεκα τῆς ἀταξίας περὶ τὴν μετακίνησιν, τῆς ἐπιμονῆς τοῦ λοχαγοῦ Σπαρτιάτου Ἀμομφάρτου ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θέλοντος νὰ καταλίπη τὴν ἣν εἶχε θέσιν καὶ τοῦ ἀναποφασίστου χαρακτῆρος τοῦ Πausανίου διεσπάσθησαν εἰς τρεῖς μέρη· ἢ μὲν μία μέρη (c)— ἣν ἀπετέλουν οἱ Ἑλληνες τοῦ κέντρου — κατέφυγεν ἔξω τῶν τειχῶν τῶν Πλαταιῶν παρὰ τὸ Ἑραῖον ἢ δευτέρα (b)— ἢ τῶν Λακεδ., ἣν ἠκολούθησεν εἶτα καὶ ὁ Ἀμομφάρτος—κατέλαβε τοὺς λόφους καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἀργιόπιον, καὶ ἢ τρίτη (a)— ἢ τῶν Ἀθην.— διηυθύνθη εἰς τὴν πεδιάδα (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. XV).— ὑπὸ νύκτα = διαρκούσης τῆς νυκτός. — τὸν χώρον, τὸν περὶ τὸν Ἄσωπὸν. — ἐρημον, δηλ. ὄντα (ἀνδρῶν).— Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς (= ἀττ. ἀδελφοὺς), οὗτοι εἶχον συμμαχήσει τὰς Πέρσαις διὰ τὸν κατὰ τῶν Ἑλλ. πόλεμον.— Θρασιδήιον = ἀττ. Θρασιδαῖον. — παῖδες = ἀπόγονοι.— Ἀλεύω = ἀττ. Ἀλεύου· ὁ Ἀλεύας ἦτο γενάρχης τῶν Ἀλευαδῶν, τοῦ ἐπισημοτάτου γένους ἐν Θεσσαλίᾳ.— ἔτι = τοῦ λοιποῦ, εἰς τὸ ἔξης.— τάδε = τόνδε τὸν χώρον.— οἱ πλησιόχωροι = οἱ γείτονες.— ἐλέγετε... οὐ φεύγειν, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 48.— τὰ πολέμια, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ πρῶτους = πρῶτους κατὰ τὰ πολέμια.— μετιστ. ἐκ τῆς τάξ. = προσπαθεύοντας νὰ ἀλλάξωσι τὴν θέσιν των (μὲ τὸς Ἀθην.). Περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 46 καὶ 47.— ὑπὸ τὴν π. νύκτα = κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα.— καί, συναπτέον τῷ διαδράντας (τοῦ β. διαδιδράσκειν = διαφεύγειν).— διέδεξάν τε, ὅ τε

= καὶ οὕτω: διέδεξαν = ἀττ. ἀπέδειξαν· ἐκ τούτου ἐξαφρτ. τὸ ὅτι οὐδένες κτλ.— ἐλεῖ ἔδεε... μάχη διακριθῆναι (= μαχέσασθαι) = ἐπειδὴ ἔπρεπε διὰ μάχης νὰ ἀγωνισθῶσι.— πρὸς τοὺς ἀψευδέως (= ἀληθῶς) ἀρίστους (= ἀνδρειοτάτους), ἐννοεῖ τοὺς Πέρσας.— δι... ἐν οὐδαμ. ἐ. Ἔλ. ἐναπεδεικνύατο (= ἀττ. ἐναπεδείκνυντο) = ὅτι ὑπερηφανεύοντο εἰς Ἕλληνας, οἵτινες οὐδενὸς λόγου ἄξιοι εἶναι.— οὐδένες ἄρα ἐόντες = οὐδενός, ὡς φαίνεται, λόγου ἄξιοι ὄντες· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Πέρσας (πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων).

β) ὑμῖν, δηλ. τῷ Θώρακι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.— εὐοῦσι... ἀπίροισι = ἐπειδὴ εἰσθε ἀπειροί.— ἐπαινεόντων = ὅτε ἐπηνεῖτε τούτους· ἢ μτχ. ἐτέθη κατὰ γενκ., εἰ καὶ προηγείται ἢ δοτκ. ὑμῖν.— τοῖσι τι καὶ συνηδέατε (= ἀττ. συνηστε) = τοὺς ὁποίους καὶ ἐγνωρίζετε κἄπως.— Ἄρ. ... θῶμα... ἐποιεύμην (= Ἄρ. ἐθαύμαζον) = μὲ τὸν Ἄρτάβ. παρεξενευσόμεν· ὁ Ἄρτάβ. ἦτο ἐπιφανὴς στρατηγὸς τῶν Περσῶν (πρβλ. κεφ. 66).— καὶ μᾶλλον = ἔτι μᾶλλον· ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἢ ὑμέων (= παρὰ μὲ σᾶς).— τὸ καὶ κατ. = διὰ τὸ ὅτι ὑπερβολικὰ ἐφοβήθη.— ἀποδέξασθαι = ἀττ. ἀποδείξασθαι τὸ δὲ ἀποδείκνυμαι γνώμην = προτείνω, ἐκφράζω γνώμην.— γνώμην δειλοτάτην, ταύτην εἶχε προτείνει ὁ Ἄρτ. ἐν τινι πρὸ ὀλίγου συγκροτηθέντι πολεμικῷ συμβουλίῳ.— ἀναξεύξαντας = μετακινήσαντας.— ἰέναι, δηλ. ἡμᾶς.— πολιορκησομένους, μέσος μέλλ. ἐν παθ. σημ. = ἵνα πολιορκηθῶμεν.— τήν = ἦν, δηλ. γνώμην δειλοτάτην.— ἔτι... βασιλεὺς = καὶ ὁ βασιλεὺς.— πρὸς ἐμεῦ = ἀττ. ἐμοῦ ἢ παρ' ἐμοῦ.— τούτων, ἐκ τοῦ λόγου = περὶ τούτων.— ἐτέρωθι = ἀλλαχοῦ, δηλ. πρὸς τὸν βασιλεῖ.— ἐκείνοισι... ποιεῦσι = εἰς ἐκείνους (δηλ. τοὺς Λακ.) προσπαθοῦντας νὰ πράττωσι.— ταῦτα, δηλ. τὸ διαδρᾶναι.— ἐπιτρεπτέα ἐστί (= ἐπιτρεπτέον ἐστί), δηλ. ταῦτα ποιεῖν.— ἐς δ' = ἀττ. μέχρι, ἕως.— καταλαμφθέντες (= ἀττ. καταληφθέντες), δηλ. ὑφ' ἡμῶν.— δώσουσι κτλ., ἢ σύνταξις: δ. ἡμῖν δίκας τούτων πάντων, ἃ δὴ (= ἤδη) ἐπ. Π. = θὰ τιμωρηθῶσιν ὑφ' ἡμῶν δι' ἅλα ταῦτα, νὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἐπραξαν εἰς τοὺς Πέρσας.

Κεφ. 59.

δρομόφ, συναπτόεν τῷ ἤγε = ὠδήγει δρομαίως.— διαβάντες τὸν Ἄσ., οἱ Πέρσαι ἔσταντο ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Ἄσσωποῦ. —

κατὰ στίβον = ἐπὶ τὰ ἴχνη. — ὡς δὴ ἀποδ. = ὡς ἐὰν ἐδραπέτευον. — ἐπεῖχε = ὠδήγει, δηλ. τοὺς Πέρσας. — ἐπὶ Λακεδ., οἵτινες ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι παρὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἀργιόπιον (πρβλ. κεφ. 58, ἐν σελ. 196). — ὑπὸ τῶν ὄχθων = ἔνεκα τῶν ὑψωμάτων. — κατώρα, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ὄρη- μένους δ. = ὅτι εἶχον ἐρμήσει νὰ διώκωσι. — τελέων = ταγμάτων. — ἦϊραν τὰ σημήια = ἄττ. ἦϊραν τὰ σημεῖα = ὑψωσαν τὰς σημαίας. — ὡς ποδ. ἔ. εἶχον = ὡς τάχιστα. — οὔτε κόσμῳ οὐδ. κοσμ. οὔτε τάξϊ = χωρὶς νὰ παραταχθῶσι μετὰ κόσμου καὶ τάξεως. — καὶ οὔτοι μὲν, τίνες; — ὀμίλῳ = θορύβῳ. — ὡς ἀναρ. = ἵνα συμπαρασύρωσι.

Κεφ. 60.

ὡς πρ. ἡ ἵππος = ἐπειδὴ τὸ ἵππικὸν ἐπετίθετο. — ἀγ. μ. προκει- μένον = ἐν ᾧ μέγιστος ἀγὼν πρόκειται. — ὑπὸ τῶν συμμάχων... διαδράντων = ὑπὸ τῶν συμμάχων, οἵτινες ἐδραπέτευσαν. — δέδο- κται = ἔχει ἀποφασισθῆ. — τὸ ἐνθεῦτεν, χρονκ. = εἰς τὸ ἐξῆς συνα- πτέον τῷ τὸ ποιητέον ἡμῖν = τοῦτο, ὃ ποιητέον ἐστὶν ἡμῖν τού- του ἡ ἐπεξήγησις κεῖται ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει ἀμυνομένους γὰρ κτλ. = δηλ. ἀμυνόμενοι νὰ βοηθῶμεν (= περιστελλεῖν) ἀλλήλους. — τῇ = ἄττ. ἡ = ἕσον. — εἰ... ὄρησε (ἀμετάβ.) = ἐὰν ὄρμα. — ἀρχήν, ἐπίρρ. = κατ' ἀρχάς. — χρῆν δὴ = φυσικὰ ἔπρεπε. — Τεγεή- τας, συναπτέον τῷ τοὺς μετ' ἡμέων. — οὐ προδιδόντας = οἵτινες δὲν προδίδουσιν (ὡς οἱ ἄλλοι σύμμαχοι δραπετεύσαντες). — γὰρ = ἐπεὶ = ἐπειδὴ. — ἄλασα, δηλ. ἡ ἵππος. — δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς... ἀμυν. ἰέναι, προσωπ. σύνταξις ἀντὶ ἀπροσώπου: δίκαιόν ἐστι ὑμᾶς ἀμυνο- ντας ἰέναι. — πρὸς τὴν πιεζομένην κτλ. = πρὸς τὴν μάλιστα πιεζο- μένην μοῖραν. — ἀμυνέοντες = βοηθήσοντες. — εἰ δ' ἄρα = ἐὰν δὲ τυχόν. — καταλελάβηκε = ἄττ. κατεῖληφε = συμβέβηκε, γεγένηται τούτου ὑποκμ. εἶναι τὸ τί, εἰς ὃ προσδιορισμὸς τὸ ἀδύνατον (= ἔχει συμβῆ τι καθιστῶν ἀδύνατον) ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ αὐτοὺς ὑ. βο- θεῖν, δηλ. ἡμῖν. — ὑμεῖς δ', περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ. 48 «οἱ δ' ὦν». — τοὺς τοξότας, πρβλ. κεφ. 22. Οὔτοι ὠφείλον ν' ἀπο- μακρύνωσι τοὺς ἵππεῖς. — ἀποπέμφαντες χάριν θέσθε = κάμετέ μας τὴν χάριν ν' ἀποστείλητε. — συνοίδαμεν (= ἄττ. σύνισμεν) ὑμῖν... ἐοῦσι π. πρ. = γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι σεῖς εἴσθε πολὺ προθυμότατοι.

- ὑπὸ τὸν παρ., ἢ ὑπὸ=κατὰ τὴν διάρκειαν. — πολλὸν=ἄττ. πολὺ.
— ταῦτα ἑσακούειν (δηλ. ἡμῶν)=εἰς ταῦτα ν' ἀκούητε ἡμᾶς.

Κεφ. 61.

ὄρμέατο = ἄττ. ὄρμητο = εἶχον ἐκκινήσει. — βωθέειν καί . . . ἐπαμύνειν, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. = ἕνα βρηθῶσι καὶ ἕνα ὑπερασπίζωσι. — τὰ μάλιστα = ἄττ. μάλιστα = πάσῃ δυνάμει. — στείχουσι = ἄττ. πορευομένοις. — τῶν μετὰ β. γενομένων = τῶν ἐνωθέντων μετὰ τοῦ βασιλέως. — τὸ προσκείμενον, περιληπτ. = οἱ προσκείμενοι = οἱ ἐπιτιθέμενοι. Οὕτω καὶ κατωτέρω ἐν κεφ. 63 « τὸ τεταγμένον » (= οἱ τεταγμένοι)· πρβλ. VII, κεφ. 209 « τὸ ὑπομένον » (= οἱ ὑπομένοντες). — ἐλύπεε=ἐπίεζε. — μουνωθέντες = ἄττ. μονωθέντες. — ἀριθμὸν = ἄττ. τὸν ἀριθμὸν ἀλτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Λακεδ. — πεντακισμύριοι, δηλ. 5.000 Σπαρτιάται, 35.000 ἑλωτες, 5.000 περίοικοι καὶ 5.000 ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι (ψιλοί)· πρβλ. κεφ. 28 - 30. — τρισχίλιοι, δηλ. 1.500 ἐπλῖται καὶ 1.500 ψιλοί (πρβλ. κεφ. 28). — οὐδαμὰ (= ἄττ. οὐδαμῆ), ἐνταῦθα = οὐποτε. — ἀπεσχίζοντο = ἀπεχωρίζοντο. — ἐσφαγιάζοντο = ἐθυσίαζον. — ὡς συμβαλέοντες = ὡς μέλλοντες νὰ συμπλακῶσι. — καὶ οὐ γὰρ, ὁ γὰρ = ἐπεὶ = ἐπειδὴ. — χρηστά = αἴσια. — πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.; — φράξαντες τὰ γέγρα = συμπυκνώσαντες τὰς ἀσπίδας, ἀποτελέσαντες δηλ. διὰ τῶν πλεκτιῶν αὐτῶν ἀσπίδων περὶ ἐαυτοὺς φράκτην (πρὸς προστασίαν τῶν σωμάτων των). — ἀλίεσαν = ἄττ. ἀφίεσαν. — ἀφειδέως = ἀφθόβως. — ὥστε . . . ἀποβλ. τὸν Πανσ. ἐπικαλέσασθαι = ὥστε ὁ Π. ἀποβλέψας νὰ ἐπικαλεσθῆ. — πιεζομένων τῶν Σπ. καὶ τῶν σφ. οὐ γινομένων (δηλ. καλῶν ἢ χρηστῶν) = ἐπειδὴ ἐπίεζοντο οἱ Σπ. καὶ αἱ θυσαί δὲν ἀπέβαινον αἴσια. — Ἡραιοιν = γὰρ τῆς Ἡρας (κεείμενον πρὸ τῆς πόλεως τῶν Πλατ.). — τὴν θεόν, δηλ. τὴν Ἥραν. — χρηζίζοντα = ἄττ. δεόμενον, δηλ. τῆς θεοῦ. — μηδαμῶς σφ. ψευσοθ. τῆς ἐλπίδος = νὰ μὴ ψευσθῶσιν αὐτοὶ (οἱ Ἕλλ.) τῆς ἐλπίδος.

Κεφ. 62.

ταῦτα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐπικαλομένου = ἐν ᾧ ἐπεκαλεῖτο οὕτω. — προεξαν. πρότεροι (ἢ οἱ Λακεδ.), πλεονασμὸς = σηκωθέντες πρότεροι. — ὡς δὲ κτλ., δηλ. τὰ σφάγια χρηστά. — χρόνω κοτὲ = τέλος πάντων. — καὶ οὗτοι, δηλ. οἱ Λακεδ. — ἀντίοι = ἄττ. ἐναν-

τίοι, δηλ. ἐχώρουν. — μετέντες = ἄττ. μεθέντες = ἀφήσαντες (ἵνα μεταχειρισθῶσιν ἤδη τὰ ξίφη καὶ τὰ δόρατα). — περὶ τὰ γέρρα = περὶ τὸν φράκτην τῶν (περσικῶν) ἀσπίδων (πρβλ. κεφ. 61 «φράξαντες τὰ γέρρα»). — ταῦτα, δηλ. ὁ φράκτης τῶν ἀσπίδων. — τὸ Δημήτριον = τὸ ἱερόν τῆς Δήμητρος κείμενον πλησίον τοῦ χωρίου Ἀργιοπίου (Δ. τῶν Πλαταιῶν). — καί, συνδέει τὸ ἰσχυρὴ μετὰ τοῦ χρόνον ἐπὶ πολλόν. — ἐς ὃ, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ὠθισμόν = συμπλοκὴν. — τὰ δούρατα, δηλ. τῶν Ἑλλ. (ἅτινα ἦσαν μακρότερα τῶν Περσῶν) ἀντικμ. τοῦ κατέκλων (= ἔθραυον) εἰς δὲ τὸ ἐπιλαμβανόμενοι (= πιάνοντες) νοητέα ὡς ἀντικμ. ἢ γενκ.: τῶν δουράτων — λήματι, λῆμα = θάρρος, ἀποφασιστικότης. — ἔσσονες (= ἄττ. ἤτινες), δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — ἄνοπλοι δέ... σοφίην, νοητέον τό: ἤσσονες ἦσαν. — ἄνοπλοι = ἀσπλοι, δηλ. ἀνευ ἀσπίδων. Τὰς ἀσπίδας τῶν οἱ Πέρσαι εἰς τί εἶχον χρησιμοποίησαι; — πρὸς = πρὸς τοῦτοις. — ἀνεπιστήμονες, δηλ. τοῦ μάχεσθαι. Πρβλ. VII, κεφ. 211 «Λακ. δ' ἐμάχοντο ἀξίως λόγου (παρὰ τὰς Θερμοπύλας) ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοιισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι». — σοφίην = κατὰ τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν. — προεξαΐσσοντες = προεξορμώντες. — κατ' ἓνα καὶ δέκα = ἀνὰ ἓνα ἢ ἀνὰ δέκα. — συστρεφόμενοι = συμποικνούμενοι.

Κεφ. 63.

τῆ (= ἄττ. ἦ) ... ταύτη = ὅπου ... ἐκεῖ. — λογάδας = ἐκλεκτοῦς κατγρμ. — ταύτη δέ, περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ. 60 «ὕμεις δ'». Οὕτω καὶ κατωτέρω ὁ δέ: «οἱ δὲ ἀντείχον». — καὶ μάλιστα = καὶ παρὰ πολὺ. — ἐπίεσαν, τοῦ ῥ. πιέζω. — ὅσον ... χρόνον = ἐφ' ὅσον. — περιῆν = ἔξῃ. — οἱ δέ, τίνες; — κατέβαλλον = ἀπέκτεινον. — τό ... τεταγμένον, περιληπτ. = οἱ τεταγμένοι. — ἐόν, μτχ. ἐπιθετικῆ. — ἰσχυρότατον, ἕνεκα τοῦ καλυτέρου ὅπλισμοῦ του. — οὕτω δὴ = τότε πλέον. — εἶξαν = ὑπεχώρησαν τοῦ ῥ. εἶκω. — ἐδηλέετο = ἄττ. ἔβλαπτε. — ἡ ἐσθῆς = ἡ στρατιωτικὴ περιβολή. — ἐρῆμος, κατ' ἔννοιαν = ἀνευ ὄπλα δὲ ἐννοοῦνται τὰ ἀμυντικά, ἐνταῦθα ὁ θώραξ, τὸ κράνος καὶ αἱ κνημίδες (ἀλλαχοῦ καὶ ἡ ἀσπίς). — ἀγῶνα ἐπ. = ἠγωνίζοντο.

Κεφ. 64.

ἐνθαῦτα = τότε. — ἡ δίκη = ἡ ἐκδίκησις. Ἀλλαχοῦ ὁ Ἡρ. διηγῆθη ὅτι οἱ Λακεδ. μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην συμφώνως πρὸς

χρησμόν τινα ἔστειλαν πρὸς τὸν Ξέρξην κήρυκα, ἵνα ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως τῶν ἄλλ' ὁ Ξέρξης λέγεται ὅτι γελάσας καὶ δεῖξας τὸν πλησίον του ἰστάμενον Μαρδόνιον εἶπεν «ὁ Μαρδόνιος θὰ δώσῃ τὴν πρέπουσαν ἐκδίκησιν εἰς τοὺς Λακ.». — χρηστήριον = ἄττ. χρησμόν. — ἐκ = ἄττ. ὑπό. — ἐπετελέετο = ἐδίδετο. — ἀναιρέεται = κερδαίνει. — τῶν ἡμεῖς ἴδμεν = ἄς ἡμεῖς ἴσμεν. — τῶν κατύπερθε (= ἄττ. πρότερον) οἱ (= αὐτοῦ) πρ. = τῶν προτέρων προγόνων αὐτοῦ. — εἴρηται, ἐν βιβλ. VII, κεφ. 204. — ἐς Λεωνίδην = μέχρι τοῦ Λεωνίδου. — οὔτοι = οἱ αὐτοί, δηλ. πρόγονοι. — σφι = εἰς αὐτούς, δηλ. εἰς τὸν Πausανίαν καὶ Λεωνίδαν. — χρόνῳ = χρόνῳ τινί. — μετὰ τὰ Μηδικά, ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ χρόνῳ ὕστερον τὰ Μηδικὰ δὲ = οἱ Περσικοὶ πόλεμοι. — Στενυκλήρω, πόλει τῆς Μεσσηνίας. — πολέμου ἑόντος, τοῦ τρίτου δηλ. Μεσσηνιακοῦ πολέμου (465 - 455). — Μεσσηνίοισι πᾶσι, συναπτόεν τῷ συνέβαλε = συνεπλάκη.

Κεφ. 65.

ἐτράποντο, παθ. παρτκ. τοῦ τράπομαι = ἄττ. τρέπομαι. — οὐδένα κόσμον = οὐδενὶ κόσμῳ = ἀτάκτως. — ἐς τὸ στρατόπεδον, βλ. σχέδιον τῆς ἐν Πλατ. μάχης ἐν πίν. XV. — ἐποίησαντο = εἶχον κατασκευάσει. — ἐν μοίρῃ τῇ Θηβ. = ἐν τῇ Θηβαϊκῇ περιοχῇ. — θῶμα δέ μοι, δηλ. ἐστὶν = θαυμάζω δέ. — ὅπως = πῶς. — μαχομένων, δηλ. αὐτῶν, τῶν τε Ἑλλήνων καὶ Περσῶν = ἐν ᾧ ἐμάχοντο αὐτοί. — οὐδὲ εἰς = οὐδεῖς. — ἐσελθῶν... ἐναποθανῶν, τί μτχ. εἶναι αὐται; — τέ, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — ἐν τῷ βεβήλω = ἐν τῷ εἰς πάντα βατῷ τόπῳ, ἐν τῷ εὐπροσίτῳ (καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ἀπροσίτῳ, τῷ ἱερῷ). — δοκέω = εἰκάζω. — εἴ τι... δοκέειν δεῖ = ἂν πρέπη νὰ κάμνη τις εἰκασίας. — ἡ θεὸς (δηλ. ἡ Δημήτηρ) κτλ., ἀνεξάρτητον, εἰ καὶ προηγείται τὸ δοκέω δέ. — ἐμπρήσαντας, ἡ μτχ. αἰτλγκ. — τὸ ἱρόν, τὸ περίφημον δηλ. ἐν Ἐλευσίνι ἱερόν τῆς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης.

Κεφ. 66.

ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο = τοιαύτην ἐκβασιν ἔλαβε. — Ἀρτάβαζος... πολλὰ ἀπαγορεύων, περὶ τοῦ πράγμ. ἴδὲ κεφ. 58. — αὐτίκα, προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ «κατ' ἀρχῆς» = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. —

ἠρέσκετο = ἠὺχαριστεῖτο. — λειπομένου Μ. ἀπὸ βασιλέως = ὅτε ὁ Μαρδ. κατελείπετο (ἐν τῇ Ἑλλάδι) ὑπὸ τοῦ βασιλέως. — πολλά, σύστοιχον ἀντικμ. (= μάλα) τοῦ ἀπαγορεύων = ἄν καὶ πολὺ ἀπέτρεπε. — οὐδὲν ἦννε, μετὰ μτχ. (οὐκ ἔων) = οὐδόλως κατῴρθωνε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν συμπλοκὴν. — ἐποίησέ τε, ὁ τε = ἔθεν. — τοιαύδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ τῶν ἔστρατ. κτλ. — ἐκ = ὑπό. — τῶν = ὧν. — καὶ ἐς = καὶ μάλιστα περίπου. — ὅπως = ἄττ. ὡς, ὅτε. — εὖ, ἐνισχύει τὴν ἐν τῇ προθέσει ἐξ (ἐξελιστάμενος) εὐρισκαμένην ἔννοιαν = ἀκριβῶς. — κατηρημένως = ἄττ. παρεσκευασμένως = ἐν καλλίστῃ τάξει. — κατὰ τούτῳ = κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς προτάσεως ὅπως ἂν κτλ. — τῇ (= ἐκεῖσε, οἷ) ἂν ἐξ. = ἐκεῖ ἔπου ἂν αὐτὸς ὁδηγῆ. — ὅπως ἂν αὐτ. ὁρ. σπ. ἔχοντα = καθ' ἓν τρόπον ἤθελον βλέπει αὐτὸν σπεύδοντα. Ἡ ἔννοια: νὰ πορεύονται μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδῆς, μεθ' ἧς καὶ αὐτὸς ἡ γενκ. σπουδῆς ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὅπως ἔχοντα. — δῆθεν = κατὰ τὸ φαινόμενον. — προτερῶν (= προτερῶν) δὲ τῆς ὁδοῦ (γενκ. τοπικῆ) = ἐν ᾧ δὲ προεχώρει ἐν τῇ ὁδῷ. — ὥρα = ἄττ. ἑώρα (ἰδ. Ἡροδ. διαλ. σελ. 86, § 37). — καὶ δῆ = ἦδη. — τὸν αὐτὸν κόσμον = τῷ αὐτῷ κόσμῳ = κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν (πρβλ. κεφ. 65 «οὐδένα κόσμον» = οὐδενὶ κόσμῳ). — κατηγέτο = ὠδήγει. — τὴν ταχίστην, δηλ. ὁδὸν = ὡς τάχιστα. — ἐτρόχαζε = ἔτρεχε. — ξύλινον τεῖχος, πρβλ. κεφ. 65. — ἐς Φωκέας = εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων. — ἐτρόχαζε φεύγων... ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλ. κτλ., ὁ Ἀρτάβαζος ἔσπευδε νὰ φύγῃ δρομαίως ἐπιθυμῶν νὰ προλάβῃ τὸ ἄγγελμα περὶ τῆς περσικῆς ἤττης καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ αἰσθησιν, ὅπως μὴ πάθῃ ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Ἑλλ. λαῶν.

Κεφ. 67 - 68.

καὶ δῆ = καὶ ἀληθῶς. — ταῦτη = πρὸς τοῦτο τὸ μέρος (δηλ. πρὸς τὸν Ἑλλήσπ.). — τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλ. τῶν μετὰ β. ἐθελοκακεόντων, γενκ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ δὲ οἱ ἄλλοι Ἕλληγες οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐκουσίως ἐφαίνοντο δεῖλοί. — χρόνον ἐπὶ συχνόν = ἐπὶ πολλὸν χρόνον. — οἱ... μηδίζοντες = ἔσσοι ἐμήδιζον. — ἔπεσον = ἀπέθανον. — οὔτοι, οἱ Θηβαῖοι. — οὐ τῇ περ οἱ Π. = οὐχὶ ἔπου οἱ Πέρσαι, δηλ. ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον (κεφ. 65). — τῶν ἄλλων συμμάχων, ὑπὸ τούτους νοητέοι οὐχὶ οἱ Ἑλλ. σύμμαχοι, ἀλλ' οἱ βάρβαροι.

οἱ ὑπήκοοι τῶν Περσῶν. — ὁ πᾶς ὄμιλος = τὸ ὅλον πλῆθος. — οὔτε διαμ. οὐδενί = χωρὶς οὔτε πρὸς οὐδένα νὰ πολεμήσῃ. — οὔτε τι (δηλ. ἔργον) ἀποδεξάμενος (= ἄτι. ἀποδεξιζάμενος) = χωρὶς οὔτε κατόρθωμά τι νὰ ἐπιδείξῃ. — ἔφευγον, κατὰ πληθυντ. ἀριθμόν, διότι τὸ ὁ πᾶς ὄμιλος περιληπτικόν. — δηλοῖ, ἐνταῦθα ἀπροσώπως = δηλόν ἐστιν. — τὰ πρήγματα = ἡ δύναμις. — ἤρητο, ὑπερσυντ. τοῦ ἀρτᾶσθαι = ἐξαρτᾶσθαι. — εἰ, αἰτιλγκ. = διότι. — οὔτοι, δηλ. οἱ βάρβαροι, οἱ ὑπήκοοι τῶν Περσῶν. — πρὶν ἢ = ἄτι. πρὶν. — ὅτι, αἰτιλγκ. — τοὺς Πέρσας, δηλ. φεύγοντας. — τοσαῦτα (= τοσαύδε), ἐπεξηγῆται διὰ τῶν μετοχῶν ἐοῦσα ἀπέργουσα. — πρὸς τῶν πολ. = πρὸς τοὺς πολεμίους. — ἄγχιστα = ἄτι. ἐγγυτάτω. — ἀπέργουσα (= ἄτι. ἀπείργουσα) τοὺς φίλους (= φίλους) φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων (δηλ. τῶν διωκόντων) = ἀπέργουσα ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τοὺς φίλους φεύγοντας = ἀπομακρύνουσα (ἢ ἴππος) ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τοὺς φίλους φεύγοντας = μὴ ἀφίνουσα τοὺς Ἑλληνας νὰ πλησιάσωσι τοὺς φίλους φεύγοντας.

Κεφ. 69.

νικῶντες, κατγρμ. = ὡς νικηταί. — τοὺς Ξέρξω = τοὺς στρατιώτας τοῦ Ξέρξου. — φόβω, ἐνταῦθα = φυγῇ. — τὸ Ἡραϊον, πρβλ. κεφ. 61. — ἀπογεν. τῆς μάχης = γενομένοιοι ἀπὸ τῆς μάχης = εἰς ἐκείνους, οὔτινες ἦσαν μακρὰν τῆς μάχης, δὲν μετέσχον δηλ. αὐτῆς. — ὅτι... γέγονε καὶ νικῶεν, παρατηρητέα ἢ ἀλλαγῆ. τῶν ἐγκλίσεων. — οὐδένα κ. (= οὐδενὶ κόσμῳ) ταχθέντες = παραταχθέντες ἄνευ τάξεώς τινος. — οἱ μὲν... οἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμόν εἰς τὸ οἱ δέ ἀκούσαντες. — οἱ ἀμφὶ Κορ. = οἱ Κορ. καὶ οἱ περὶ αὐτούς, οὕτω καὶ οἱ ἀμφὶ Μεγ. καὶ Φλ. — ὑπωρέης = ἄτι. ὑπωρείας. — τῶν κολωνῶν = τῶν λόφων. — ἐτράποντο... τὴν φέρουσαν (δηλ. ὁδόν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ κατωτέρω τῶν ὁδῶν) = ἠκολούθησαν τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν. — ἰθὺ (= ἄτι. εὐθὺ) τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος = κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Δήμητρος (οὐμνεῖα ἐγένετο ἐν κεφ. 62 καὶ 65). — τὴν λειοτάτην (= τὴν ὀμλωτάτην), δηλ. ἐτράποντο. — ἀγχοῦ = ἄτι. ἐγγύς. — ἀπιδόντες = ἰδόντες μακρόθεν. — ἰπποῖται = ἰππεῖς. — οὐδένα κ., συναπτέον τῷ ἐπειγομένους. — ἐπ' αὐτούς, τίνας; — τοὺς ἵππους, συναπτέον τῷ

ἤλαννον.—κατεστόρεσαν, τοῦ β. καταστορέννυμι=ἄττ. καταβάλλω
= ἀποκτείνω.—κατήραξαν, τοῦ β. καταράσσειν=κατασυντρίβειν.

Κεφ. 70.

α) ἐν οὐδενὶ λόγῳ=χωρὶς οὐδεὶς λόγος νὰ γείνη (περὶ αὐτῶν),
ἄνευ δηλ. δόξης καὶ τιμῆς (διότι οὗτοι δὲν ἔπεσον ἐν τῇ κυρίως
μάχῃ).—ἔφθισαν... ἀναβιάντες=ἐπρόφθασαν καὶ ἀνέδησαν.—πρὶν
ἤ, πῶς παρὰ τοὺς Ἄττ.;—ἐφράξαντο, διὰ τῶν ἐχυτῶν σωμάτων καὶ
τῶν θπλων, ἅτινα ἐπλήρουν πᾶν κενὸν τοῦ τείχους καὶ ἐκώλυον
τὴν εἰς αὐτὸ εἰσοδον.—ἐδυνάετο=ἄττ. ἠδύναντο.—κατεστήκειε=
ἄττ. καθειστήκει=συνεκροτήθη.—σφι (δηλ. τοὺς μαχομένους),
ποιητικ. αἷτιον=ὕπ' αὐτῶν.—ἐρρωμενεστέρα=ἀρκούντως ἰσχυρά.
—ἕως=ἐν ὄσφ.—οἱ δέ, δηλ. οἱ Πέρσαι. Περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀπο-
δόσει πρβλ. κεφ. 63 «οἱ δὲ ἀντιῆχον». — πλέον εἶχον=ὑπέρτεροι
ἦσαν.—ὥστε (= ἄττ. ἅτε) οὐκ ἔπ. τειχ.=ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζον
νὰ τειχομαχῶσι (διότι ἐν τῇ χώρᾳ των δὲν εἶχον ὀχυρώματα).—
οὕτω δὴ=τότε πλέον.—ἀρειῆ τε καὶ λιπαρή=διὰ τῆς ἀνδρείας
καὶ ἐπιμονῆς.—ἤρειπον=ἄττ. καθήρουν, κατέσκαπτον, δηλ. τὸ
τείχος.—τῆ=ἄττ. ἦ=ὄπου.—ἐσεχέοντο=εἰσώρμων.

β) τά τε ἄλλα κτλ., ἀκριβεστέρα διασάφησις τοῦ τὴν σκινην
διαρπάσαντες, ἐξ οὗ νοητέα ἢ μτχ. ἀρπάσαντες.—θέης ἀξ=ἀξιο-
θέατον (ἕνεκα τῆς τεχνικῆς ἐργασίας καὶ τῶν κοσμημάτων).—
νηὸν=ἄττ. νεὼν=ναόν.—Ἄλής, Ἄλέα εἶναι ἐπωνυμία τῆς Ἀθη-
νᾶς, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτιμᾶτο ἐν Τεγέα, ἔνθα ἦτο καὶ ὁ περίφημος
ναός της.—ἐς τωυτό, συναπτέον τῷ τοῖσι Ἑλλῆσι=εἰς τὸ αὐτὸ
μέρος, εἰς ὃ καὶ (οἱ ἄλλοι) Ἑλληνας.—ὄσα περ ἔλαβον, συναπτέον
τῷ τὰ δὲ ἄλλα.—ἐσῆνεικαν=ἄττ. ἐσῆνεγκαν, τοῦ β. ἐσφέρειν.—
στίφος=σῶμα ἀνδρῶν ἐν πυκνῇ παρατάξει, φάλαγξ· ὥστε στίφος
ποιεῖσθαι=παρατάττεσθαι πρὸς μάχην.—ἀλκῆς ἐμέμνητο=ἐνε-
θυμεῖτο τὴν ἀνδρείαν του.—ἀλύκταζον, λέξις ποιητ.=παρὰ τοὺς
περ. ἐκπεπληγμένοι ἦσαν.—τε, μετὰ τὸ οὔτε=ἀλλά.—οἶα...
πεφοβημένοι τε καὶ... κατειλημένοι=ἐπειδὴ εἶχον καταφύγει
καὶ εἶχον συσσωρευθῆ.—παρῆν=ἔξῃν ὃ δ' ἀκολουθῶν τε=καὶ
οὕτω.—φονεύειν, δηλ. αὐτούς.—ὥστε... μὴδὲ τρεῖς χιλ. περιγε-
νέσθαι=ὥστε μὴδὲ τρεῖς χιλιάδες νὰ διασωθῶσι.—τριηκ. μυρ.

στρ. καταδεουσέων (=ἀττ. δεουσῶν) τεσσέρων (δηλ. μυριάδων) = ἐκ 300,000 στρατοῦ πλὴν 40.000. — τὰς ἔχων Ἄρτ. ἔφευγε, πρβλ. κεφ. 66. — τῶν λοιπέων = ἐκ τῶν λοιπῶν (δηλ. 260.000). — τῶν ἐκ Σπάρτης, ὥστε δὲν ὑπολογίζονται οἱ πεσόντες περίοικοι καὶ ἐλω-
τες. — οἱ πάντες = ἐν ἔλφ. — συμβολῆ = ἀττ. μάχη.

Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλη μάχη (479).

(Κεφ. 90-92, 96-106)

Κεφ. 90.

τῆς αὐτῆς ἡμ., ἡ γενκ. δηλοῖ τὸν χρόνον = κατὰ τὴν αὐτὴν-
ἡμέραν. — τῆσπερ, ἀντὶ τῆσπερ = ἀττ. ἡπερ = καθ' ἣν ἀκριβῶς. —
τρῶμα = ἀττ. τραῦμα, ἔπερ ἐνταῦθα = ἦττα (τίνων;). — συνεκύ-
ρησε = ἀττ. συνέβη· εἰς τὸ ἐπόμενον ἀπαρμφ. γενέσθαι νοητέον
ὡς ὑποκμ. τὸ τραῦμα. — Μυκάλη, κειμένη ἀπέναντι τῆς Σάμου (βλ.
γεωγραφ. πίν.). — ἐπειδὴ γὰρ = ὅτε δηλ. ἀ. — ἐν τῇ Δήλῳ, μετὰ
τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ὁ ἔλλ. στόλος ἐστάθμευεν ἐν Δήλῳ.
— κατέατο = ἀττ. ἐκάθηντο (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40). —
Λευτυχίδη = Λεωτυχίδη (βασίλει τῆς Σπάρτης). — σφι = αὐτοῖς,
δηλ. τοῖς ἐν Δήλῳ καθημένοις Ἑλλησι. — λάθρη τῶν Π., ὧν ὁ
στόλος ὤρμει ἐν Σάμῳ. — ἐπελθόντων δὲ κτλ. = ἀφ' οὗ δὲ αὐτοὶ
παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τῶν στρατηγῶν. — τὸν κατέστησαν τύραν-
νον οἱ Πέρσαι, πρβλ. VIII, κεφ. 85. — ὡς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ
πολλὰ καὶ π. = ὅτι δηλ. κτλ. — μούνον = ἀττ. μόνον· ἐπίρρ. — ἴδων-
ται = ἀττ. ἴδωσιν. — ὑπομενούσιν, δηλ. αὐτούς. — ἦν... ἄρα = ἐὰν
τυχόν. — οὐκ ἐτ. ἄγρ. τ. εὐρεῖν ἂν αὐτούς, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἔλεγε =
ὅτι δὲν δύνανται αὐτοὶ νὰ εὕρωσιν ἄλλο θήραμα τοιοῦτον. — τοιαύ-
την, δηλ. οἷα αὕτη ἐστίν. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἑλληνες ἐνταῦθα θὰ
εὕρωσι τὸ καλύτερον θήραμα, δηλ. τὴν σύλληψιν ἐλοκλήρου τοῦ
περσικοῦ στόλου. — ἀνακαλέων = ἐπικαλούμενος. — προέτραπε =
παρεκίνηει. — αὐτούς, δηλ. τοὺς ἐν Δήλῳ καθημένους Ἑλληνας. —
θύσασθαι = σῶσαι. — δουλοσύνης = ἀττ. δουλείας. — ἄνδρας Ἑλλ.,
δηλ. τοὺς Ἴωνας. — ἀπαμῦναι = νὰ ἀποκρούσωσιν. — εὐπειτές =
ῥάδιον, δηλ. εἶναι, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τὸ ταῦτα γίνεσθαι. — αὐτῶν, τῶν

Περσῶν.—καὶ οὐκ... εἶναι, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἐκ τῆς γενκ. αὐτῶν ἢ αἰτιατικ. αὐτοῦς.—κείνοισι=ἄττ. ἐκείνοις, δηλ. τοῖς Ἑλλήσιν.—αὐτοί, δηλ. οἱ ἄγγελοι.—εἴ τι ὑποπιτεύουσι, δηλ. οἱ Ἕλληνες = ἔάν κατὰ τι ὑποπιτεύωσι.—μὴ δ. αὐτοὺς προαίγειν=μήπως δολίως παρακινῶσιν αὐτοῦς.—εἰοῖμοι εἶναι, τὸ ἀπαρμφ. πόθεν ἔξαρι. ;

Κεφ. 91.

ὡς... ἦν λισσόμενος = ὡς ἐδεῖτο = ἐπειδὴ παρεκάλει.—πολλός, ἐν ἐπιρρ. σημασία=παρὰ πολύ.—εἴρετο=ἄττ. ἐπήρετο.—κληδόνος εἶνεκεν=ἐνεκα οἰωνοῦ τινος, ἴνα δηλ. λάβῃ οἰωνόν τινα. Ὁ Λεωτυχίδης ἐπεθύμει νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβευτοῦ ἐλπίζων ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματος θὰ λάβῃ καλὸν ἢ κακὸν οἰωνὸν διὰ τὴν ἐκστρατείαν.—καὶ=καὶ μόνον.—κατὰ συντυχίην=κατὰ τύχην.—τί τοι τὸ οὐνομα=ἄττ. τί σοι ὄνομα ἢ τί σου τὸ ὄνομα, δηλ. ἐστίν.—ὑπαρπάσας, ἐνταῦθα=διακόψας.—εἴ τινα (δηλ. λόγον) ὄρημητο=ἔάν ἐπεθύμει λόγον τινά.—τὸν οἰωνόν, ὁ (καλὸς) οἰωνὸς ἔκειτο ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἠγησιστράτου (=ἡγεμόνος τοῦ στρατοῦ).—ὄκως... ἀποπλώσσαι, πλαγία ἐρωτημ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ποίειε, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ἔννοια τῆς προσπαθείας, φροντίδος=φρόντιζε πῶς θὰ ἀποπλεύσης.—δοὺς πίστιν=ὀμόσας ἐκ τούτου ἔξαρι. τὸ ἦ μὲν (=ἄττ. ἦ μὴν)... ἔσεσθαι=ἔτι τῷ ὄντι θὰ εἶναι.

Κεφ. 92.

ταῦτα τε ἅμα ἠγόρευε καὶ... προσῆγε, σύνταξις κατὰ παράταξιν πρὸς ἔξαρις τοῦ συγχρόνου τῶν δύο πράξεων (τοῦ ἀγορεύειν καὶ προσάγειν). Πρβλ. VIII, κεφ. 5 «ταῦτά τε ἅμα ἠγόρ. καὶ πέμπει».—τὸ ἔργον προσῆγε, δηλ. τῷ (ἑαυτοῦ) λόγῳ = τὴν πρᾶξιν προσέθετεν εἰς τὸν λόγον του.—πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο=ἐκαμνον συνθήκην παρέχοντες διαβεβαιώσεις καὶ ὄρκους.—συμμαχίης πέρι, ἀναστροφὴ=περὶ συμ.—πρὸς τοὺς Ἕλλ., συναπτόεν τῷ συμμαχίης πέρι.—οἱ μὲν, δηλ. οἱ δύο ἄλλοι Σάμιοι πρεσβευταί.—ἐς τὴν ἔ., χώραν, δηλ. τὴν Σάμον.—πλὴν Ἠγησιστράτου, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Λεωτυχ. ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφ. (ὄκως... ἀποπλώσσαι) ἀνεμένετο καὶ τοῦ Ἠγησιστράτου ὁ ἀπόπλους ὥστε ἡ ἀπόφασις νὰ κρατηθῇ οὗτος ἔνεκα τοῦ καλὰ σημαίνοντος ὀνόματός του ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Λεωτυχίδου κατόπιν.—ἐκέλευε, δηλ. ὁ Λεωτυχίδης.—οἰωνόν... ποιούμενος

= ἐπειδὴ ἐθεώρει ὡς (καλὸν) οἰωνόν. — ἐπισχόντες = μείναντες (ἐν Δήλῳ). — ἐκαλλιρέοντο = ἄττ. ἐκαλλιερῶντο ὁ παρατκ. ἀποπειρα-
τικὸς = προσεπάθουν νὰ λαμβάνωσι καλὰ σημεῖα ἐκ τῆς θυσίας.

Κεφ. 96.

ἐκαλλίρησε = ἄττ. ἐκαλλιέρισε· τοῦ ἀπροσώπου καλλιρέει = τὰ
ἱερὰ καλὰ γίνονται· τὰ ἱερὰ = αἱ θυσίαι. — ἀνήγον τὰς ν. = διηύθου-
νον τὰς ναυς· ἐπομένως = ἀπέπλεον. — τῆς Σ., δηλ. χώρας ἢ γενκ.
ἐκ τοῦ πρὸς Καλάμοισι = πλησίον τῶν Καλάμων τῆς Σάμου· Κάλα-
μοι δὲ ἡ ἀνατολικὴ παραλία τῆς Σάμου, παρὰ τὴν ὁποίαν ἔκειτο
τὸ Ἡραῖον (= ὁ ναὸς τῆς Ἥρας). — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. —
κατὰ τὸ Ἡραῖον, ἢ κατὰ = παρὰ = πλησίον. — τὸ ταύτη, δηλ. ὄν =
τὸ ἐκεῖ (ποῦ;) κείμενον. — ἀνήγον, ἐκ τῆς Σάμου, ἔνθα μέχρι τοῦδε
ἑστάθμευον. — τὰς ἄλλας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τὰς δὲ Φοινίκων. —
ἀπῆκαν = ἄττ. ἀφείσαν· ἐκ τούτου τὸ ἀποπλέειν, ὅπερ καθαρῶς
τελικὸν ἀπαρμφ. = εἶνα ἀποπλέωσι. — γὰρ, δηλοῖ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν
ἀπέπεμψαν τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων, ἅτινα ἦσαν τὰ ἄριστα τοῦ στό-
λου των. — γὰρ ὦν = διότι βεβαίως. — ὁμοῖοι, δηλ. τοῖς πολεμίοις =
ἰσόπαλοι πρὸς τοὺς πολεμίους. — ἐς δὲ τὴν ἡπειρον, αἰτιολογεῖ τὸ
πρὸς τὴν ἡπειρον. — ὑπὸ τὸν πεζὸν = ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πεζοῦ.
— κελεύσαντος Ξέρξεω = κατὰ διαταγὴν τοῦ Ξέρξου. — τοῦ ἄλλου
στρατοῦ, γενκ. διαιρετ. τοῦ ὄς. Ὁ ἄλλος στρατὸς εἶχε πορευθῆ εἰς
Εὐρώπην. — τοῦ = τούτου. — ἕξ μυριάδες = 60.000. — Τιγράνης, ἐνεύρι-
σκομεν κατωτέρω (ἐν κεφ. 102) μεταξύ τῶν φονευθέντων. — ὑπερφέ-
ρων = ὦν ὑπέρτερος. — ἀνειρῦσαι = ἄττ. ἀνελκύσαι = νὰ σύρωσιν εἰς
τὴν ξηράν· τὸ ἀντίθετον καθέλκειν. — περιβαλέσθαι (δηλ. ταῖς ναυσίν)
ἔρκος = περὶ τὰς ναυς νὰ κάμωσι περίφραγμα. — ἔρυμα ... κρησφύ-
γετον (= ἄττ. καταφυγὴν), κατγρμ. = ὡς ὀχύρωμα ... ὡς καταφύγιον.

Κεφ. 97.

τῶν Ποτινίων, ἢ Δήμητρα καὶ ἡ Περσεφόνη καλοῦνται κατ'
ἐξοχὴν Πότιναι. — τῆς Μυκ., ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐς Γαῖο. τε καὶ Σκολ.,
οἵτινες ἦσαν ποταμοί. — τὸ = ἄττ. ὁ. — Νεῖλ. τῷ Κ. ἐπισπόμενος =
ἀκολουθήσας τὸν Νηλέα τὸν υἱὸν τοῦ Κόδρου. Ὁ Νηλεὺς ἐκδιω-
χθεὶς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Μέδοντος κατέφυγεν
εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἴδρυσεν μεταξὺ ἄλλων ἀποικίων καὶ τὴν Μίλη-

τον (πρβλ. V, κεφ. 97 «οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἰθ. ἀποικοι».)— ἐπὶ... κτιοτὺν (= ἄττ. κτίσιν) = εἰς τὴν κτίσιν.— ἐνθαῦτα, ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ τῆ Διμήτρος κτλ.— καὶ λίθων καὶ ξύλων, γενκ. τῆς ὕλης εἰς τὸ ἔρκος.— δένδρα = ἄττ. δένδρα συναπτέον τῷ ἡμερα = καρποφόρα δένδρα.— σκόλοπας = πασσάλους.— παρεσκευάδατο = ἄττ. παρεσκευασμένοι ἦσαν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40).— ὡς πολιορκησόμενοι = ὡς μέλλοντες νὰ πολιορκηθῶσι.— ὡς νικήσοντες, οἱ Πέρσαι διενσοῦντο κατὰ πρῶτον νὰ συνάψωσιν ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ πρὸ τῶν χαρακιωμάτων μάχην καὶ ἐν περιπτώσει μόνον ἀτυχοῦς ἐκβάσεως τῆς μάχης ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν χαρακώματα. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο κατόπιν (πρβλ. κεφ. 101 κ. ἐξ.).— ἐπ' ἀμφοτέρα ἐπιλεγόμενοι (= ἄττ. ἀναλογιζόμενοι) = καὶ τὰ δύο (δηλ. καὶ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν νίκην) ἀναλογιζόμενοι.

Κεφ. 98.

οἰχωκότας (ἰων. πρκμ. τοῦ οἰχομαι) = ἄττ. ἀπεληλυθότας.— ὡς ἐκπεφευγότων, δηλ. αὐτῶν = διότι αὐτοὶ εἶχον ἐκφύγει.— ὅ,τι ποιέωσι, πλαγία ἔρωτ. πρότασις = τί νὰ πράξωσι.— εἶτε... εἶτε, ἐπεξήγησις τοῦ ὅ,τι ποιέωσι.— ἔδοξε, δηλ. αὐτοῖς — τούτων, δηλ. ἀπαλλάττεσθαι ὀπίσω καὶ καταπλεῖν ἐφ' Ἑλλησπόντου.— μηδέτερα = μηδέτερον.— ἀποβάθρας, κυρίως = κλίμακας πρὸς ἀποβίβασιν εἰς τὴν ξηράν. Ἡδύναντο ἔμως αὐταὶ νὰ χρησιμοποιηθῶσι καὶ ὡς ἀρπάγαι.— ἀγχοῦ = ἄττ. ἐγγύς.— τοῦ στρατοπ., δηλ. τῶν Περσῶν.— σφι ἐπαναγόμενος = ὅτι ἐπ' αὐτοὺς ἐπέπλεε.— ὤρων, πῶς ἄττ.; — τοῦ τείχεος, δηλ. τοῦ ἐκ ξύλων καὶ λίθων ἔρκους (πρβλ. κεφ. 97).— παρακεκριμένον = ἄττ. παρατεταγμένον.— ἐνθαῦτα = τότε.— πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις ἐν κεφ. 99 «δεύτερα δὴ».— ἐν τῇ νηὶ = ἐν τῇ ἑαυτοῦ νηὶ.— ἐγχιρίμψας, δηλ. τὴν ναῦν τοῦ β. ἐγχιρίμπτω = ἄττ. προσέχω, ἐγγὺς ποιῶ = πλησιάζω.— τὰ μάλιστα, ἐνταῦθα = ὅτι μάλιστα = ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον συναπτέον τῷ ἐγχιρίμψας.— ὑπὸ κήρυκος = διὰ κήρυκος.— ὅσοι ὑμέων τυγ. ἐπακούοντες (δηλ. ἐμοῦ) = ὅσοι ἐξ ὑμῶν συμβαίνει νὰ μὲ ἀκούητε.— συνήσουσι, τοῦ β. συνήμι = ἐννοῶ.— τῶν, ἐκ τοῦ οὐδὲν = οὐδὲν τούτων, ἄ.— τινά = ἕκαστον.— πάντων, ἐκ τοῦ πρῶτον.— μετὰ δέ, ἐπιπρ. = μετὰ δὲ ταῦτα.— τοῦ συνθήματος, σύνθημα = λέξις χρη-

σιμεύουσα ὡς σημεῖον πρὸς συνεννόησιν, λέξις προσυμπεφωνημένη. Ἐνταῦθα ἡ λέξις τοῦ συνθήματος εἶναι Ἡρα. — τὰδε, ἐνταῦθα ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα ὥστε=ταῦτα. — ὁ μὴ ἑπακούσας ὑμέων, ἡ ἄρνησις μὴ, διότι = εἴ τις ὑμέων μὴ ἐπήκουσε. — πρὸς τοῦ ἐπ., ἀντὶ παρὰ τοῦ ἐπακ., ὅπερ ἐκ τοῦ ἴστω = ἄς μάθη.

Κεφ. 99.

Λευτ. . . ὑποθεμένοι, δηλ. τοῖσι Ἰωσι = ἀφ' οὗ ὁ Λ. συνεβούλευσε τοὺς Ἰωνας. — δεύτερα δὴ = δεύτερον λοιπόν ἀπόδοσις τοῦ ἐν κεφ. 98 «πρῶτον μὲν». — προσσχόντες=πλησιάσαντες. — καὶ . . . παραινέσαντας = καὶ ὅτι παρήγεσαν τοὺς Ἰωνας (πρὸς ἀποστασίαν). — τοῦτο μὲν = ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω «τοῦτο δὲ τὰς διόδους . . .». — ὑπονώσαντες=ἄττ. ὑπονοήσαντες = ἐπειδὴ ὑπόπτεισαν. — ἀπαιρέονταί = ἄττ. ἀφαιροῦνται, δηλ. αὐτοὺς = ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτοὺς (τοὺς Σαμίους). — γὰρ ὧν = διότι βεβαίως. — ἀπικομένων κτλ., ἀνεμένετο αἰτιατχ. πῶσις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ λυσάμενοι . . . ἀποπέμποσι. — τοὺς ἔλαβον = οὗς συνέλαβον. — ληλειμμένους, τοῦ β. λείπεσθαι = μένειν ὀπίσω οἱ πλείστοι εἶχον φύγει κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Περσῶν. — λυσάμενοι=λυτρῶσαντες. — ἐποδιάσαντες=ἐφόδια δόντες=ἀφ' οὗ ἔδωκαν τὰ πρὸς πορείαν ἀναγκαῖα. — τῶν εἵνεκεν=καὶ ἔνεκα τούτων. — οὐκ ἦκιστα, λιτότης = μίλιστα. — ὑποψίην εἶχον = ὑπωπτεύοντο, δηλ. εἰ Σάμιοι. — κεφαλὰς . . . πολεμίων, περίφρασις ἀντὶ πολεμίους. — τοῦτο δὲ = ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπόδοσις τοῦ ἀνωτέρω «τοῦτο μὲν». — ὡς ἐπισταμένοιισι δῆθεν μάλιστα = διότι δῆθεν πολὺ καλὰ ἐγνώριζον. — τούτους Ἰώνων . . . τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο=ἀπὸ τούτους ἐκ τῶν Ἰώνων τοιούτοτρόπως προεφυλάσσοντο. — τοῖσι καὶ κατεδόκειον = περὶ τῶν ὁποίων καὶ ὑποψίαν εἶχον. — νεοχιμὸν (= ἄττ. νέον) ἄν τι ποιέειν=ἔτι ἤθελον κάμει νεωτερισμὸν τινα (δηλ. ἔτι ἤθελον ἀποστατήσει). — δυνάμιος ἐπιλαβομένοιισι=ἐὰν ἤθελον τύχει τὴν δυνάμιν, δηλ. νέον τι ποιέειν. — συνεφόρησαν (= συνεσώρευσαν) τὰ γέρορα, περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 61 «φράξαντες τὰ γέρορα». — ἔρκος εἶναι σφίσι, τὸ ἀπαρμψ. καθαρῶς τελικόν=ἵνα εἶναι εἰς αὐτοὺς ὡς περίφραγμα.

Κεφ. 100.

παρασκευάστο, ἀπροσ.=παρασκευὴ ἐγεγένητο. — τοῖσι Ἑλλήσι = ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. — ἰοῦσι δὲ σφι = εἰς αὐτοὺς δέ, ἐν ᾧ ἐπορεύοντο. — ἐσέπιατο = ἄττ. εἰσέπιετο μέσ. ἄορ. τοῦ β. ἐσπέτομαι, ὅπερ κυρίως=πετῶ ἐντός εἶτα μεταφορικῶς, ὡς ἐνταῦθα=ταχέως

διαδίδομαι.— στρατόπεδον=στράτευμα.— κηρυκίον=ἄττ. κηρυκίον = σκήπτρον κήρυκος. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ κηρυκείου ἐπὶ τῆς ἀκτῆς δεικνύει τὴν θεῖαν ἐπενέργειαν.— ἐπὶ τῆς κυματωγῆς (= ἄττ. αἰγιαλοῦ) = ἐπὶ τοῦ μέρους, ἐνθα τὰ κύματα θραύονται = ἐπὶ τῆς ἀκτῆς.— ἡ δὲ φήμη διήλθε σφι ὧδε=ἡ δὲ διαδοθεῖσα μεταξὺ αὐτῶν φήμη ἦτο τοιαύτη.— ἐν Βοιωτοῖσι=ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βοιωτῶν.— δῆλα δὴ=τῇ ἀληθείᾳ φανερά.— πολλοῖσι τεκμηρίοισι=ἐκ πολλῶν τεκμηρίων.— τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων = ἡ θεῖα βούλησις, ἡ θεῖα πρόνοια περὶ τῶν (γῆινων) πραγμάτων.— εἰ, ἐνταῦθα αἰτλγκ. = ἐπειδή.— τῆς αὐτῆς ἡμέρης, γενκ. χρονική.— συμπίπτοντος, μετχ. ἐνδοτική = ἂν καὶ συνέβαινε.— τοῦ τε ἐν Πλαταιῆσι, δηλ. τρώματος· τὸ δὲ μέλλοντος ἔσσεσθαι ἀνήκει μόνον εἰς τὸ τοῦ ἐν Μυκάλῃ.— τρώματος = ἄττ. ἤττης.— τοῖσι ταύτῃ = εἰς τοὺς (εὐρισκομένους) ἐκεῖ (ποῦ);.— ὥστε θαρσῆσαι=ὥστε νὰ λάβῃ θάρρος.— κινδυνεύειν = μάχεσθαι.

Κεφ. 101.

τόδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ Δήμητρος τεμ. . . εἶναι=νὰ εὐρίσκοντα· δηλ. κτλ.— συνέπεσε, συνετάχθη μετὰ μετχ. κατηγρμ. (γενόμενον) κατ' ἀναλογίαν τοῦ τυγχάνειν=συνέπεσε νὰ γείνη· ἡ αὐτὴ σύνταξις καὶ κατωτέρω ἐν τῷ συνέβαινε ἐλθοῦσα = συνέβαινε νὰ ἔλθῃ.— συμβολὰς = ἄττ. μάχας· ἐνταῦθα = πεδία τῶν μαχῶν.— ἐν τῇ Πλαταιίδι, δηλ. χώρᾳ.— παρὰ = πλησίον.— τὸ Δημ. = ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος.— καὶ πρότερον, δηλ. ἐν κεφ. 62 καὶ 65.— ὡσαύτως, δηλ. παρὰ τὸ Δημήτριον.— γεγονέναι νίκην, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡ φήμη ἐλθοῦσα=ἡ φήμη ὅτι εἶχε γείνει νίκη (πρβλ. καὶ ἀνωτέρω «διήλθε ὧδε»).— ὀρθῶς . . . σφι συνέβαινε ἐλθοῦσα = συνέβαινε νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ἀληθῶς = ἀληθῶς ἀνηγγέλθη εἰς αὐτοὺς.— τὸ μὲν ἐν Πλ., δηλ. τρώμα=ἤττα.— τῆς ἡμέρης, γενκ. διαιρετ. τοῦ πρωὶ (=ἄττ. πρῶ).— ὅτι δὲ κτλ., ἐξαρτ. ἐκ τοῦ δῆλα (=δῆλον) ἐγίνετο.— τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ἀμφοτέραι αἱ μάχαι συνέβησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῇ 26 Μεταγειτινῶνος, δηλ. τῇ 10 Σεπτεμβρίου (479 π. Χ.).— χρόνῳ οὐ πολλῶ ὕστερον= μετ' ὀλίγον χρόνον.— σφι . . . ἀναμανθάνουσι = εἰς αὐτοὺς, ὅτε ἐξήταζον μετ' ἀκριθείας.— ἄρρωδιῇ = ἄττ. ὀρρωδία = φόβος.— οὔτι . . . οὔτω, ὡς = ὅχι τόσον, ὅσον.— τῶν Ἑλλήνων, δηλ. τῶν μετὰ Πausανίῳ· πρὸ τῆς γενκ. νοητέα ἡ πρόθεσις περὶ.— μὴ περὶ Μ. πτ. Ἑλλάς=μήπως ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου ἤττηθῇ ἡ Ἑλλάς.— κληδῶν = φήμη.— ταχύτερον = ἄττ. θᾶπτον.— τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο = ἐπετίθεντο.— ὧ· σφι = διότι εἰς αὐτοὺς.— ἄεθλα, κατηγρμ.= ὡς ἀθλα. Εἰς τὸν νικητὴν ἀνήκον αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλησποντος.

Κεφ. 102.

α) τοῖσι Ἀθηναίοισι... ἡ ὁδὸς ἐγένετο = εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἢ πορεία ἐγένετο = οἱ Ἀθηναῖοι ἐπορεύοντο. — προσεῖσι = ἀττ. ἐχομένοις· κατηγορμ. τοῦ τεταγμένοισι = καὶ εἰς τοὺς τεταγμένους πλησίον τούτων, δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους, Σικυωνίους καὶ Τροιζηνίους. — μέχρι κού τῶν ἡμισέων, δηλ. στρατιωτέων = μέχρι τοῦ ἡμίσεος περίπου τοῦ (δλου) στρατοῦ. — κατ' αἰγιαλόν = ἀνά τὸν αἰγιαλόν. — ἄπεδον χῶρον = πεδίον. — τοῖς ἐπεξῆς (= ἀττ. ἐφεξῆς)... τεταγμένοις, κατ' ἔννοιαν = τοῖς προσεῖσι τούτοις = καὶ εἰς τοὺς τεταγμένους πλησίον τούτων. — κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα, δηλ. ἡ ὁδὸς ἐγένετο. — ἐν ᾧ, δηλ. χρόνῳ. — περιήσαν, δηλ. περὶ τὴν χαράδρην καὶ τὰ ὄρη. — οὗτοι, δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοῖσι προ. κτλ. εἰς τοῦτο παράθεσις εἶναι τὸ οἱ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ (δηλ. τῷ ἀριστερῷ) κέρει (= ἀττ. κέρει). — καὶ διή = ἦδη. — τὰ γέρορα, ἅτινα εἶχον συμπικνωσεί, ἵνα ἀποτελέσωσι περὶ ἑαυτοὺς φράκτιν (πρὸς προστασίαν τῶν σωματῶν). Πρβλ. κεφ. 99 «αὐτοὶ δὲ συνεφόρισαν...». — ἔλασσαν εἶχον = ἦσαν κατώτεροι τὸ ἀντίθετον πλέον εἶχον (πρβλ. κεφ. 70). — τῇ μάχῃ = ἐν τῇ μάχῃ. — προσεχέων, δηλ. αὐτοῖσι. — ἐσωτῶν, γενκ. κτητικῆ συναπτέα τῷ γένηται = ἵνα ἀνήκῃ εἰς αὐτοὺς, ἵνα γείνη ἰδικόντων. — τὸ ἔργον = τὸ κατόρθωμα. — παρακελευσάμενοι, δηλ. ἀλλήλοισι. — ἔργον εἶχοντο = ἐπελαμβάνοντο τῆς μάχης. — ἐνθεύτεν, χρονικόν = ἐκ τῆς στιγμῆς ταύτης. — ἑτεροιοῦτο = ἀττ. ἡλλοιοῦτο = μετεδάλλετο. — διωσάμενοι (τοῦ β. διωθοῦμαι) = ἀπωθήσαντες. — φερόμενοι = ὀρητικῶς. — ἄλεες = ἀττ. ἀθρόοι = δλοι ἔμοσ. — συχνόν = πολλόν. — ἐς τὸ τεῖχος, εἰς τὸ περίφραγμα δηλ., ὅπερ εἶχον κατασκευάσει περὶ τὰς ναῦς ἐκ ξύλων καὶ λίθων (πρβλ. κεφ. 97 «περιεβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων»).

β) συνεπισπόμενοι = συνακόλουθήσαντες. — συνεσέπτον = συγχρόνως (μετὰ τῶν ἐχθρῶν) εἰσώρμων. — ἀραιήρητο = ἀττ. ἤρητο, ἡλώκει. — οὔτε... τε = οὔτε... ἀλλά. — πρὸς ἀκίην = πρὸς ἀντίστασιν. — ὀρμέατο = ἀττ. ὄρημητο. Περὶ τῆς καταλήξε. αὐτο ἀντί ντο ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40. — κατ' ὀλίγους γινόμενοι = διαιρεθέντες εἰς μικρὰ τμήματα. — αἰεὶ = ἐκάστοτε. — Τυγράνης, περὶ τούτου ἰδ. κεφ. 96. — συνδιεχειρίζον = συνεξετέλουν (μετὰ τῶν ἦδη δηλ. μαχομένων Ἀθηναίων καὶ λοιπῶν Ἑλλήνων).

Κεφ. 103.

ἀπαραίρημένοι = ἀττ. ἀφηρημένοι περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 99 «Πέρσαι τοὺς Σαμίους ἀπαιρόνται τὰ ὄπλα»· αἱ μετχ. ἐόντες... ἀπαραίρη. εἶναι: ἐνδοτικάι. — αὐτίκα κατ' ἀρχὰς = εὐθὺς ἐν ἀρχῇ. — ἑτεραλκεία = ἀττ. ἰσόροπον (πρβλ. VIII, κεφ. 11 «ἐτε-

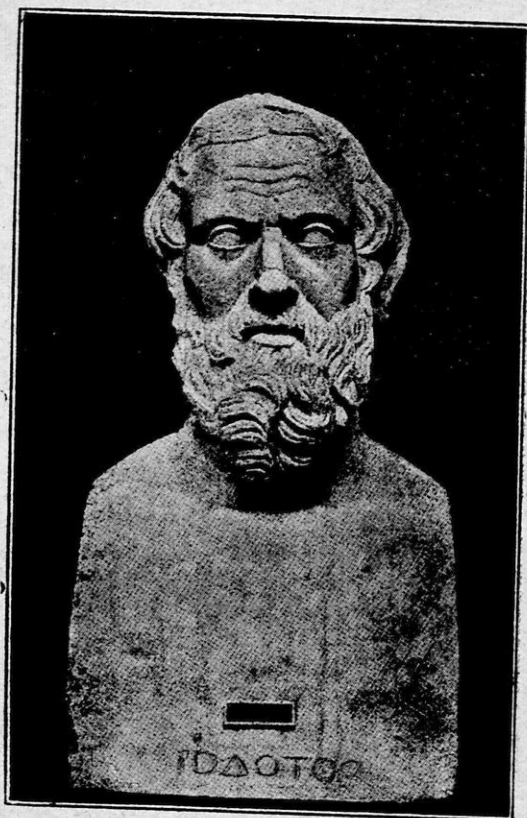
ραλκώς ἀγωνιζομένους»). — ἔρδον = ἄττ. ἔπραττον. — προσωφελείν, ἐνταῦθα μετὰ δοτκ. (τοῖσι Ἑλλησι) ἀντί τῆς συνηθεστέρως αἰτιατικ. (πρβλ. κεφ. 68 «προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας»). — ἄρξαντας, δηλ. τοῦ ἀποστῆναι. — οὕτω δὴ = τότε ἤδη.

Κεφ. 104.

προσετέτακτο... τὰς διόδους τηρέειν, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ κεφ. 99 «τὰς διόδους... προστάσσοσι τοῖσι Μιλ. φυλάσσειν (=τηρεῖν)». — ἐκ τῶν Περ. = ὑπὸ τῶν Περσῶν. — τηρέειν = φυλάττειν. — σωτηρίας εἵνεκέν σφι (δηλ. τοῖς Πέρσαις), ἢ δοτκ. (σφι) ἐπέχει θέσιν γενκ. κτητ. εἰς τὸ σωτηρίας = ἕνεκα τῆς σωτηρίας των. — ὡς = ἕνα. — ἦν ἄρα = ἐὰν τυχόν. — καταλ., ὡς ὑποκμ. τὸ τοιαῦτα, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ οἰά περ' τὸ δὲ καταλαμβάνειν τινὰ = συμβαίνειν εἰς τινὰ. — ἔχοντες ἡγεμόνας (= ἔδηγούς), δηλ. τοὺς Μιλησίους. — ἐπὶ τοῦτο τὸ πρ., δηλ. ἐπὶ τὸ τηρεῖν τὰς διόδους. — τούτου εἵνεκεν, δηλ. ἕνα χρησιμεύσωσιν εἰς αὐτοὺς ὡς ὀδηγοί. — νεοχμόν π., πρβλ. κεφ. 99 «νεοχμόν ἂν τι ποιείειν». — πᾶν τὸ ἐναντίον = ὅλως τὸ ἐναντίον. — ἄλλας... κατηγορούμενοί σφι ὁδοὺς = ἄλλας ὁδοὺς δεικνύοντες εἰς αὐτοὺς (τοὺς Πέρσας). — φεύγουσι, μετχ. συμφωνοῦσα κατὰ πτώσιν πρὸς τὸ σφι. — καὶ τέλος... ἐγίνοντο, συνδέεται μετὰ τῆς μετχ. κατηγορούμενοι παρατηρητέα ἢ μετάδοσις ἀπὸ μετοχῆς εἰς β. παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως. Ἄμφοτερα ἐπεξήγησις τοῦ ἐναντίον... ἐποίηον. — τὸ δεύτερον = δευτέρων φορᾶν. Τὸ πρῶτον ἀπεστάτησε πρὸ 20 ἐτῶν (449 π. X.).

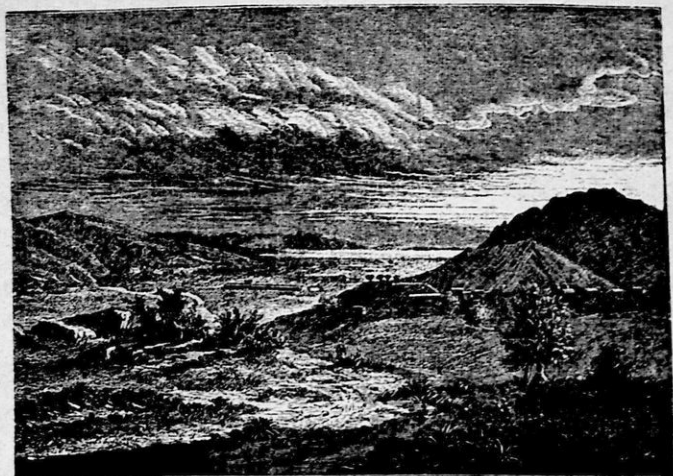
Κεφ. 105 - 106.

παγκράτιον ἐπασκήσας = ἀσκηθεὶς εἰς τὸ παγκράτιον (εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πάλης καὶ πυγμῆς). — κατέλαβε = συνέβη τούτου ὑποκμ. τὸ κεῖσθαι. — ὕστερον τούτων (= μετὰ ταῦτα), ἀκριβέστερον ἐπεξηγείται διὰ τοῦ πολέμου ἐόντος Ἄ. τε καὶ Κ. ὁ πόλεμος οὗτος ἐγένετο τῷ 476 π. X. — Καρυστίοισι, ἢ Κάρυστος καὶ ἡ Κύρνος πόλεις ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. — ἀποθανόντα... κεῖσθαι = ἀποθανεῖν καὶ κεῖσθαι (= τεθάρθῃαι). — Γεραισιῶν, ἀκρωτηρίῳ τῆς Εὐβοίας. — κατεργάσαντο = ἀλέκτειναν. — τοὺς πολλοὺς, συναπτόεν τῷ τῶν βαρβάρων, εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας. — τὰς ἰέας, νοητέα ἢ αἰτιατικ. ἀπάσας ἐκ τοῦ ἅπαν. — ληίην = ἄττ. λείαν. — προεξαγαγόντες = ἀφ' οὗ ἐξήγαγον πρότερον (πρὸ τῆς ἐμπρήσεως δηλ. τῶν νεῶν καὶ τοῦ τείχους). — καὶ εὖρον = καὶ (μεταξὺ τῆς λείας) εὖρον.

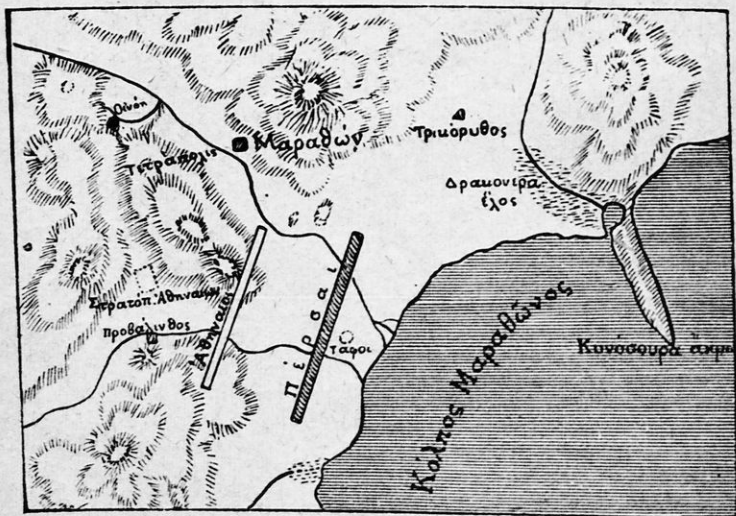

Ἡρόδοτος

Κ. ΚΟΛΜΑ - ΗΡΩΔΟΤΟΣ

Ἡ πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος (Ἡρόδ. VI, 102, κ. ἐξ.)

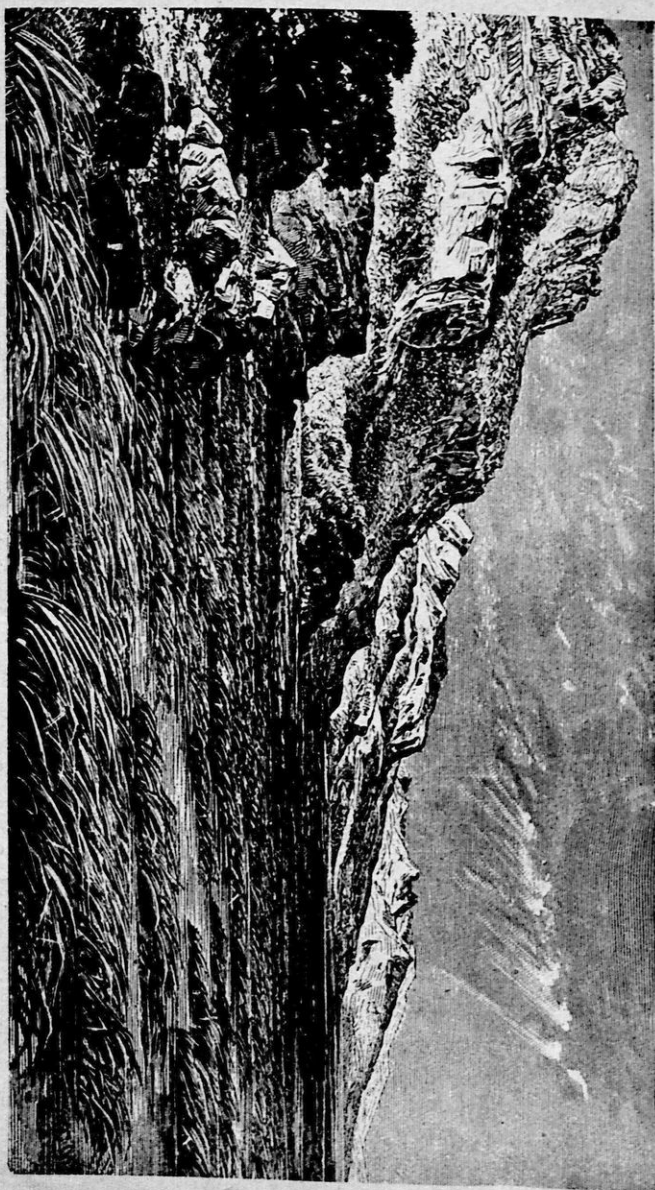

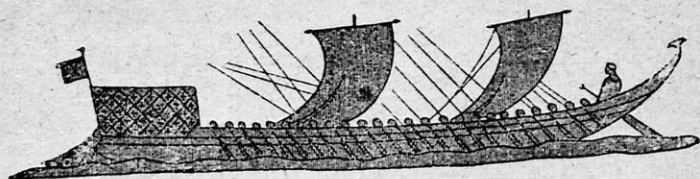
Σχέδιον τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης (Ἡρόδ. VI, 102-117 κ. ἐξ.)

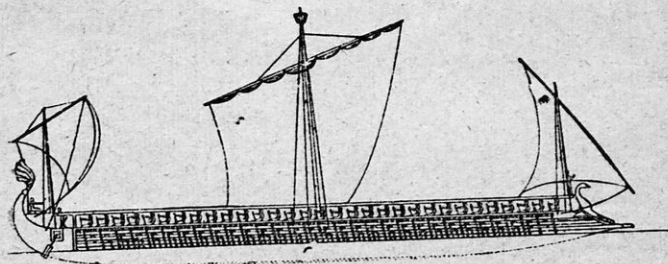

Θερμοπύλαι ('Ηθοδ. VII, 201 κ. ξξ.)

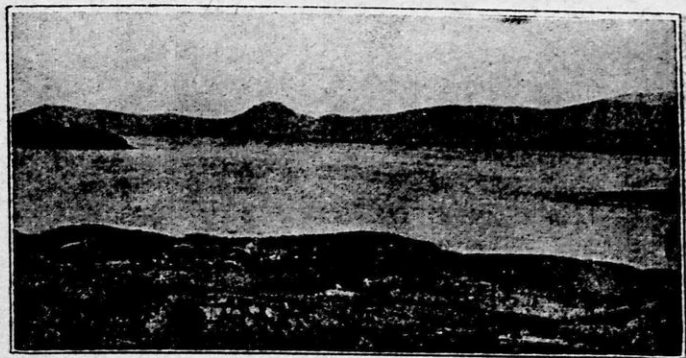
Πεντηκόντορος (Ἡρόδ. VIII, 1)

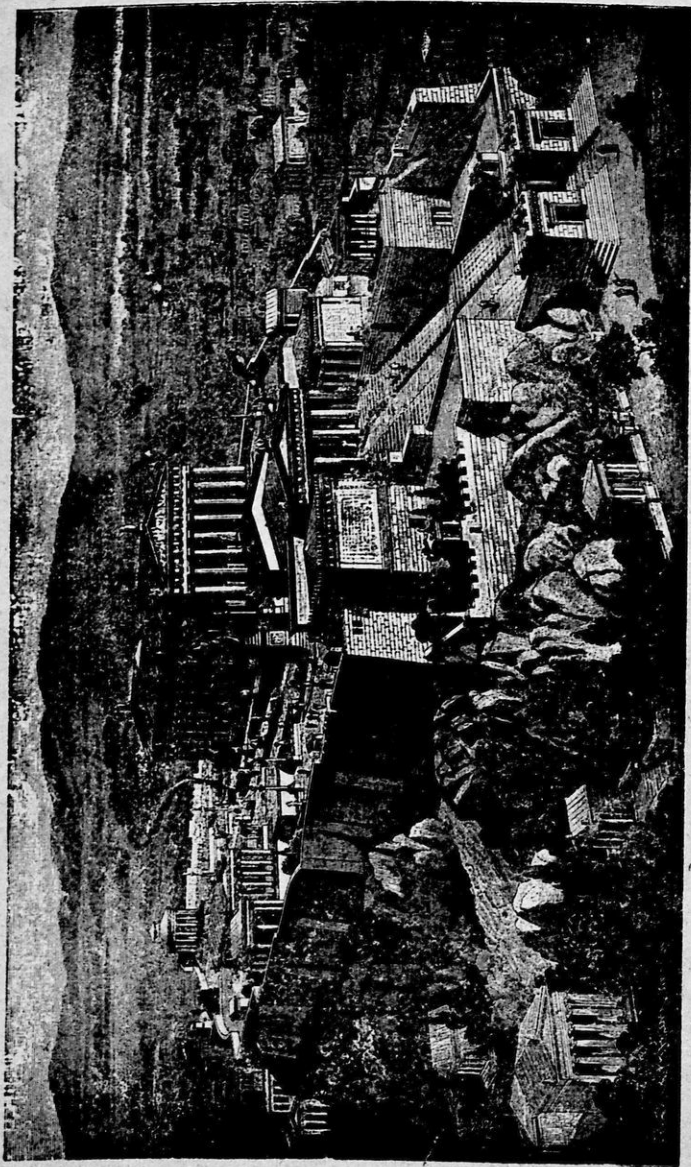
Τριήρης

Μέρος τριήρους ἐπὶ ἀρχαίου ἀναγλύφου

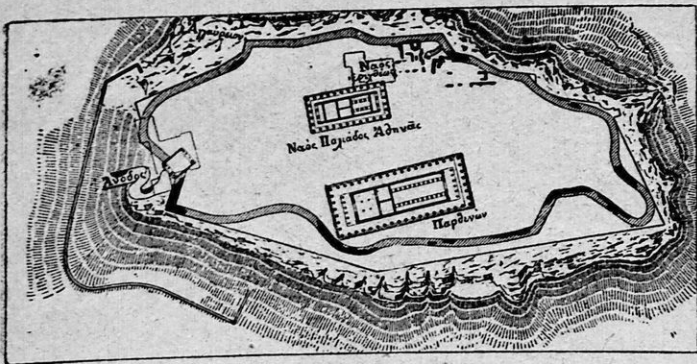
Ὁ κόλπος τῆς Σαλαμῖνος (Ἡροδ. VIII, 40 κ. ἐξ.)

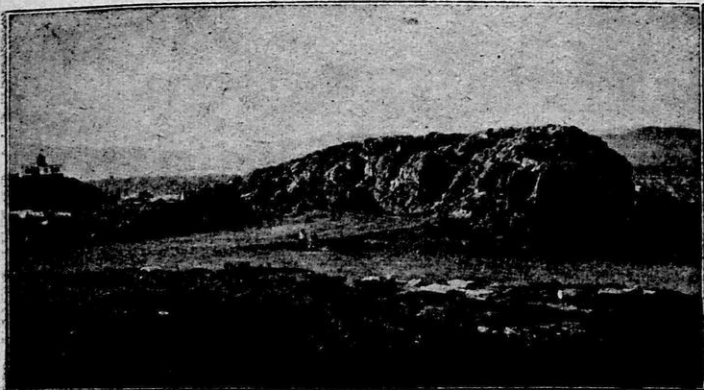
ακροπόλις ἄρα γὰρ καὶ τῆς ἀρχαίας Σπάρτης.

Αθήνησ ιεχξ σφ αραλεφ. αρα σγολορδερ Η.

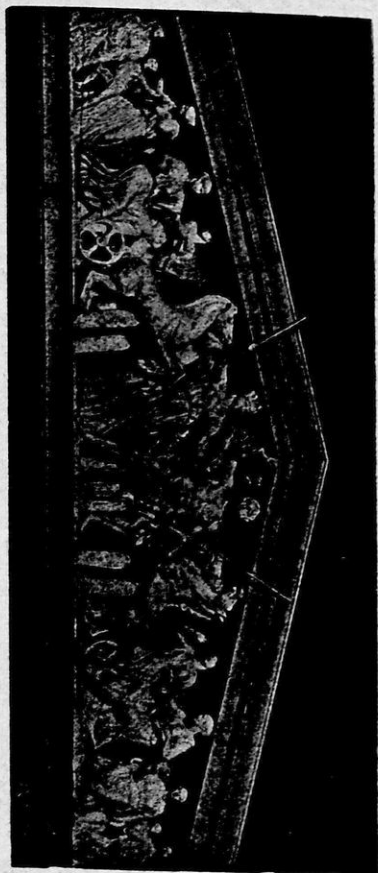

Σχεδιάγραμμα τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν
πρὸ τῶν Περσικῶν πολέμων (Ἡρόδ. VIII, 51-55)

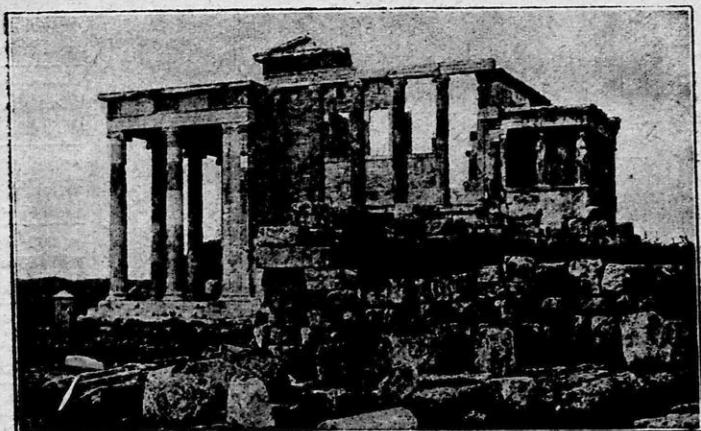

Ὁ Ἄργειος πάγος (Ἡρόδ. VIII, 52)

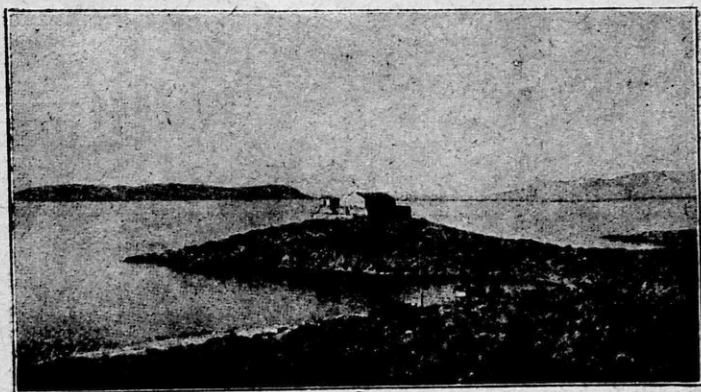
Τὸ δυτικὸν ἀέτωμα τοῦ Παρθενῶνος ('Ηρόδ. VIII, 55)

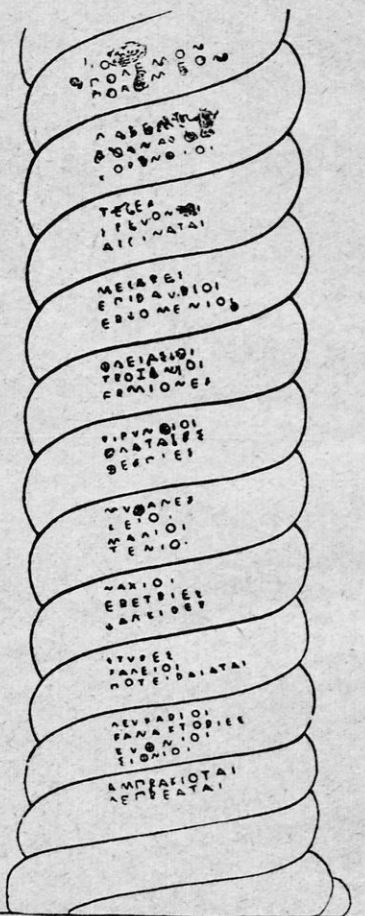
Τὸ σήμερον σωζόμενον Ἐρεχθεῖον (Ἡροδ. VIII, 55)

Ὁ Κερατόπυργος, ἐφ' οὗ εἶχε στήσει τὸν θρόνον τοῦ δ Σέρξης
κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν (Ἡροδ. VIII, 90)

Ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
ἀφιερῶθεις τῷ Ἀπόλλωνι
χρῆτους (Ἡροδ. VIII, 82)

Ἡ ἐπὶ τῶν σπειρῶν
τῶν ὄψεων ἐπιγραφὴ

Τοῖδε τὸν
πόλεμον
ἐπολέμουν

Λακεδαιμόνιοι

Ἀθηναῖοι

Κορίνθιοι

Τεγεᾶται

Σικυῶνιοι

Αἰγινᾶται

Μεγαρεῖς

Ἐπιδαύριοι

Ἐρχομένιοι

Φλειάσιοι

Τροζάνιοι

Ἐρμιονεῖς

Τιρύνθιοι

Πλαταῖες

Θεσπιεῖς

Μυκανεῖς

Κεῖοι

Μάλιοι

Τήνιοι

Νάξιοι

Ἐρετριεῖς

Χαλκιδεῖς

Στυρῆς

Φαλεῖοι

Ποτειδαῖαται

Λευκάδιοι

Φανακτοριεῖς

Κυθηῖοι

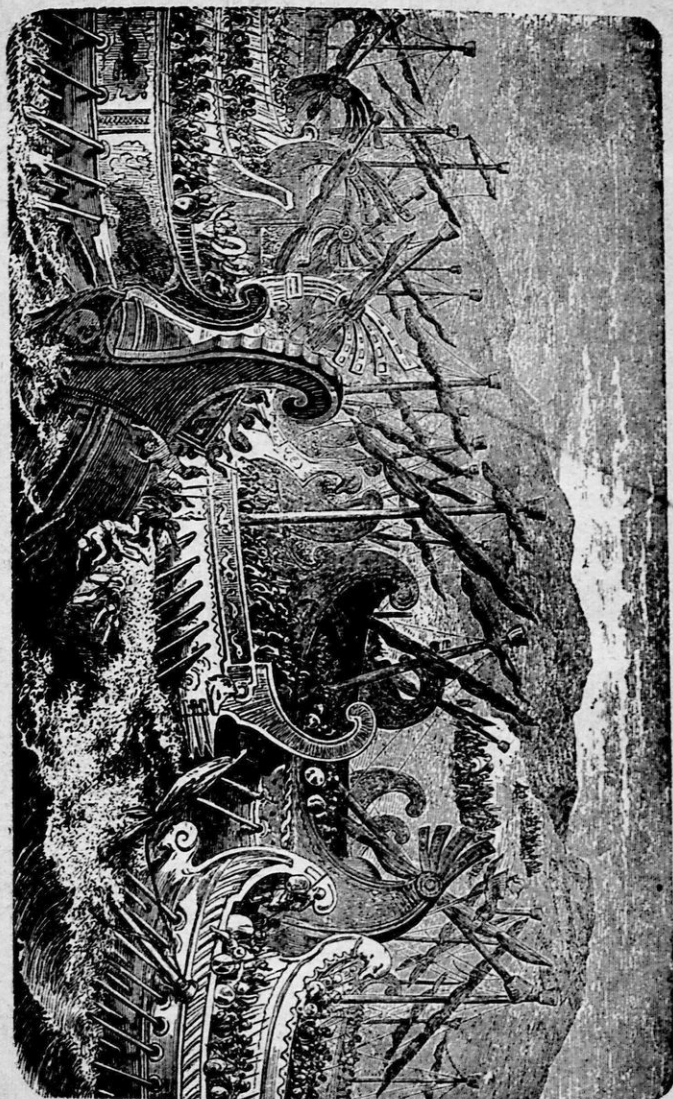
Σίρνιοι

Ἀμπρακιδῶται

Λεπρεᾶται

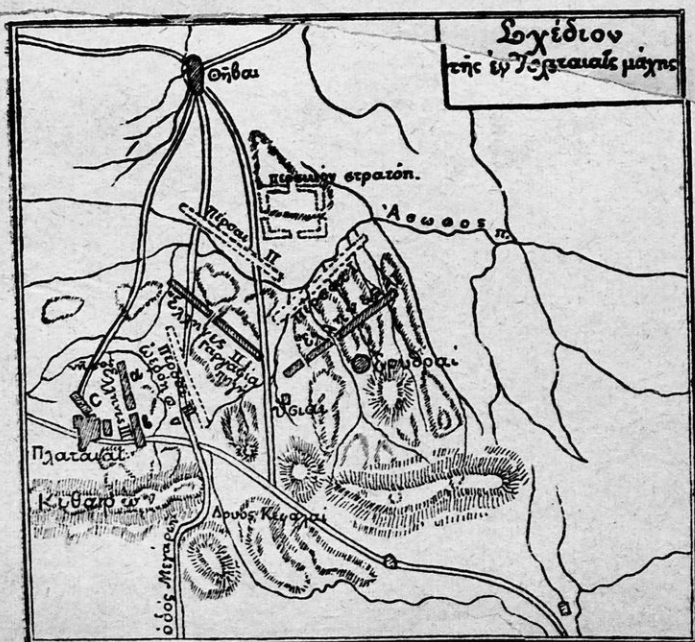

ελληνικά ιστιόπλοια 43 Η.

Ἡ πεδιάς τῶν Πλαταιῶν (Ἡροδ. IX, 20, 25)

Σχέδιον τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης (Ἡροδ. IX, 58-70)

